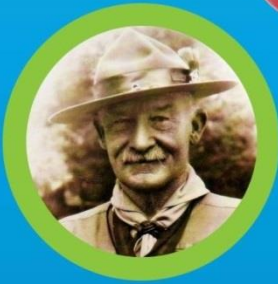

ชุดวิชา

ลูกเสือ กศน.

รหัสรายวิชา สค22021

รายวิชาเลือกบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตามหลักสูตรการศึกษาจากระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551

หน่วยงานหรือสถานศึกษา

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ
เอกสารทางวิชาการ ลำดับที่ 9/2561

ชุดวิชา

ลูกเสือ กศน.

รหัสรายวิชา สค22021

รายวิชาเลือกบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค22021 รายวิชาเลือกบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับลูกเสือกับการพัฒนา การลูกเสือไทย การลูกเสือโลก คุณธรรม จริยธรรมของลูกเสือ วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ลูกเสือ กศน. กับการพัฒนา ลูกเสือ กศน. กับจิตอาสา และการบริการ การเขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม ทักษะลูกเสือ ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ การปฐมพยาบาล การเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย การฝึกปฏิบัติการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย และชุดวิชานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม ให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักเสียสละ สร้างความสามัคคี บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญเนื้อหา ที่ให้การสนับสนุนองค์ความรู้เพื่อประกอบการนำเสนอเนื้อหา รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำชุดวิชา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าชุดวิชานี้จะเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน กศน. และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเห็นคุณค่าต่อไป

สำนักงาน กศน.

มิถุนายน 2561

คำแนะนำการใช้ชุดวิชา

ลูกเสือ กศน.

ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สศ22021 รายวิชาเลือกบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ชุดวิชา ประกอบด้วย โครงสร้างของชุดวิชา โครงสร้างของหน่วยการเรียนรู้ เนื้อหา และกิจกรรมเรียงลำดับตามหน่วยการเรียนรู้

ส่วนที่ 2 สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบหลังเรียน เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เฉลย/แนวคำตอบกิจกรรมเรียงลำดับตามหน่วยการเรียนรู้

วิธีการใช้ชุดวิชา

ให้ผู้เรียนดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดโครงสร้างชุดวิชาโดยละเอียด เพื่อให้ผู้เรียนทราบว่าต้องเรียนรู้เนื้อหาในเรื่องใดบ้างในชุดวิชานี้
2. วางแผนเพื่อกำหนดระยะเวลาและจัดเวลาให้ผู้เรียนมีความพร้อมจะศึกษาชุดวิชาเพื่อให้สามารถศึกษารายละเอียดของเนื้อหาได้ครบทุกหน่วยการเรียนรู้ พร้อมทำกิจกรรมตามที่กำหนดให้ทันก่อนสอบปลายภาค
3. ทำแบบทดสอบก่อนเรียนของชุดวิชาตามที่กำหนดเพื่อทราบพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน โดยให้ทำลงในสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ชุดวิชาลูกเสือ กศน. และตรวจสอบคำตอบจากเฉลยแบบทดสอบท้ายเล่ม
4. ศึกษาเนื้อหาในชุดวิชาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้อย่างละเอียดให้เข้าใจ ทั้งในชุดวิชาและสื่อประกอบ (ถ้ามี) และทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ให้ครบถ้วน
5. เมื่อทำแต่ละกิจกรรมเรียบร้อยแล้วผู้เรียนสามารถตรวจสอบคำตอบได้จากแนวตอบ/เฉลยท้ายเล่มของสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ หากผู้เรียนยังทำกิจกรรมไม่ถูกต้องให้ผู้เรียนกลับไปทบทวนเนื้อหาสาระในเรื่องนั้น ๆ ซ้ำจนกว่าจะเข้าใจ

6. เมื่อศึกษาเนื้อหาสาระครบทุกหน่วยการเรียนรู้แล้วให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบ หลังเรียนและตรวจสอบคำตอบจากเฉลยท้ายเล่มว่าผู้เรียนสามารถทำแบบทดสอบได้ถูกต้อง ทุกข้อหรือไม่หากข้อใดยังไม่ถูกต้องให้ผู้เรียนกลับไปทบทวนเนื้อหาสาระในเรื่องนั้นให้เข้าใจ อีกครั้ง

ข้อแนะนำผู้เรียนควรทำแบบทดสอบหลังเรียนให้ได้คะแนนมากกว่าแบบทดสอบ ก่อนเรียนและควรได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของแบบทดสอบทั้งหมด เพื่อให้มั่นใจว่า จะสามารถสอบปลายภาคผ่าน

7. หากผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาและทำกิจกรรมแล้วยังไม่เข้าใจผู้เรียนสามารถ สอบถามและขอคำแนะนำได้จากครูหรือคณาจารย์จากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เพิ่มเติมได้

8. ในการเรียนรู้ชุดวิชาลูกเสือ กศน. เล่มนี้ จะเน้นการเรียนรู้เนื้อหาและปฏิบัติ กิจกรรมด้วยตนเอง ส่วนการฝึกทักษะประสบการณ์จะมุ่งเน้นในการปฏิบัติกิจกรรมระหว่าง เข้าค่ายลูกเสือ เพื่อทดสอบความถูกต้องในการปฏิบัติแต่ละกิจกรรม

หมายเหตุ : การทำแบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบหลังเรียนและทำกิจกรรมท้ายเรื่องในแต่ละ หน่วยการเรียนรู้ให้ผู้เรียนตอบคำถาม โดยเขียนลงในสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา

การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

ผู้เรียนอาจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้จากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่เผยแพร่ความรู้ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องและศึกษาจากผู้รู้ เป็นต้น

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้เรียนต้องวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังนี้

1. **ระหว่างภาค** วัดผลจากการทำกิจกรรมหรืองานที่ได้รับมอบหมาย ระหว่างเรียน
2. **ปลายภาค** วัดผลจากการทำข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาค

โครงสร้างชุดวิชา

ลูกเสือ กศน.

สาระการพัฒนาลังคม

มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ

1. มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมืองการปกครองในทวีปเอเชีย และนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อความมั่นคงของชาติ
2. มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า และสืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ของประเทศ ในทวีปเอเชีย
3. มีความรู้ ความเข้าใจ ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย กฎระเบียบของ ประเทศเพื่อนบ้าน
4. มีความรู้ ความเข้าใจหลักการพัฒนาชุมชน สังคม สามารถวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดแนวทางการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ให้สอดคล้องกับสภาพการ เปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ปัจจุบัน

ตัวชี้วัด

1. อธิบายสาระสำคัญของการลูกเสือ
2. อธิบายความสำคัญของการลูกเสือกับการพัฒนา
3. อภิปรายความเป็นพลเมืองดีในทัศนะของลูกเสือ
4. อธิบายประวัติลูกเสือไทย
5. อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคณะลูกเสือแห่งชาติ
6. อธิบายประวัติผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก
7. อธิบายความสำคัญขององค์การลูกเสือโลก
8. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการลูกเสือไทยกับการลูกเสือโลก
9. อธิบายคำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือ
10. ระบุคุณธรรมและจริยธรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ
11. ยกตัวอย่างการนำคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือมาใช้ในชีวิตประจำวัน
12. อธิบายความหมาย และความสำคัญของวินัย
13. อธิบายผลกระทบจากการขาดวินัย

14. ยกตัวอย่างแนวทางการเสริมสร้างวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย
15. อธิบายระบบหมู่ลูกเสือ
16. อธิบายการพัฒนาภาวะผู้นำ - ผู้ตาม
17. อธิบายความเป็นมา และความสำคัญของลูกเสือ กศน.
18. อธิบายลูกเสือ กศน. กับการพัฒนา
19. อธิบายบทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม
20. ระบุบทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อสถาบันหลักของชาติ
21. อธิบายความหมาย และความสำคัญของจิตอาสาและการบริการ
22. อธิบายหลักการของจิตอาสา และการบริการ
23. เสนอผลการปฏิบัติตนในฐานะลูกเสือ กศน. เพื่อเป็นจิตอาสา และการให้บริการอย่างน้อย 2 กิจกรรม
24. ยกตัวอย่างกิจกรรมจิตอาสา และการให้บริการของลูกเสือ กศน. อย่างน้อย 2 กิจกรรม
25. อธิบายความหมาย ความสำคัญของโครงการ
26. จำแนกลักษณะของโครงการ
27. ระบุองค์ประกอบของโครงการ
28. อธิบายขั้นตอนการเขียนโครงการ
29. บอกขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการ
30. อภิปรายผลการปฏิบัติงานตามโครงการและการเสนอผลการดำเนินงาน
31. อธิบายความหมายและความสำคัญของแผนที่ - เข็มทิศ
32. อธิบายส่วนประกอบของเข็มทิศ
33. อธิบายวิธีการใช้ Google Map
34. อธิบายความหมายและความสำคัญของเงื่อนเชือกและการผูกแน่น
35. ผูกเงื่อนเชือกและบอกชื่อเงื่อนพร้อมประโยชน์ของเงื่อน อย่างน้อย 5 เงื่อน
36. สานิตวิธีการผูกเงื่อนเชือก 1 วิธี
37. บอกความหมาย และความสำคัญของความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ
38. บอกหลักการ วิธีการเฝ้าระวังเบื้องต้นในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

39. อธิบายสถานการณ์หรือโอกาสที่จะเกิดความไม่ปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ
40. อธิบายความหมายและความสำคัญของการปฐมพยาบาล
41. อธิบายวิธีการปฐมพยาบาลกรณีต่าง ๆ อย่างน้อย 3 วิธี
42. อธิบายวิธีการวัดสัญญาณชีพและการประเมินเบื้องต้น
43. สาธิตวิธีการช่วยชีวิตขั้นพื้นฐาน
44. อธิบายความหมายของการเดินทางไกล
45. อธิบายความหมายของการอยู่ค่ายพักแรม
46. อธิบายการใช้เครื่องมือสำหรับชีวิตชาวค่าย
47. อธิบายวิธีการจัดการค่ายพักแรม
48. วางแผนและปฏิบัติกิจกรรมการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่ายทุกกิจกรรม
49. ใช้ชีวิตชาวค่ายร่วมกับผู้อื่นในค่ายพักแรมได้อย่างสนุกสนานและมีความสุข

สาระสำคัญ

ลูกเสือ กศน. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับลูกเสือกับการพัฒนา การลูกเสือไทย การลูกเสือโลก คุณธรรม จริยธรรมของลูกเสือ วินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ลูกเสือ กศน. กับการพัฒนา ลูกเสือ กศน. กับจิตอาสา และการบริการ การเขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม ทักษะลูกเสือ ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ การปฐมพยาบาล การเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย และการฝึกปฏิบัติการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย เน้นการฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะ โดยนำหลักการและคำปฏิญาณของลูกเสือมาสร้างวินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการบริการที่ไปประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตของตนเองและชุมชนต่อไป

ขอบข่ายเนื้อหา

- หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ลูกเสือกับการพัฒนา
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การลูกเสือไทย
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การลูกเสือโลก
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 คุณธรรม จริยธรรมของลูกเสือ

- หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ลูกเสือ กศน. กู้การพัฒนา
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ลูกเสือ กศน. กู้จิตอาสา และการบริการ
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 การเขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 ทักษะลูกเสือ
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 11 การปฐมพยาบาล
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 12 การเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 13 การฝึกปฏิบัติการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม
และชีวิตชาวค่าย

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค22021
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

จำนวนหน่วยกิต

จำนวน 3 หน่วยกิต

กิจกรรมเรียนรู้

1. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน ในสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา และตรวจสอบคำตอบจากเฉลยท้ายเล่ม
2. ศึกษาเนื้อหาสาระในหน่วยการเรียนรู้ทุกหน่วย
3. ทำกิจกรรมตามที่กำหนด ในสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา และตรวจสอบคำตอบจากเฉลยท้ายเล่ม
4. ทำแบบทดสอบหลังเรียน ในสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา และตรวจสอบคำตอบจากเฉลยท้ายเล่ม

การประเมินผล

1. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน
2. ทำกิจกรรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้
3. เข้าร่วมกิจกรรมการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย
4. เข้ารับการทดสอบปลายภาค

สารบัญ

หน้า

คำนำ

คำแนะนำการใช้ชุดวิชา

โครงสร้างชุดวิชา

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ลูกเสือกับการพัฒนา	1
เรื่องที่ 1 สาระสำคัญของการลูกเสือ	4
เรื่องที่ 2 ความสำคัญของการลูกเสือกับการพัฒนา	6
เรื่องที่ 3 ลูกเสือกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี	9
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การลูกเสือไทย	11
เรื่องที่ 1 ประวัติลูกเสือไทย	14
เรื่องที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคณะลูกเสือแห่งชาติ	21
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การลูกเสือโลก	28
เรื่องที่ 1 ประวัติผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก	30
เรื่องที่ 2 องค์การลูกเสือโลก	35
เรื่องที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการลูกเสือไทยกับการลูกเสือโลก	36
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 คุณธรรม จริยธรรมของลูกเสือ	38
เรื่องที่ 1 คำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือ	39
เรื่องที่ 2 คุณธรรมและจริยธรรมจากคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ	43
เรื่องที่ 3 การนำคำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือมาใช้ในชีวิตประจำวัน	44
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย	46
เรื่องที่ 1 วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย	48
เรื่องที่ 2 ผลกระทบจากการขาดวินัย	49
เรื่องที่ 3 แนวทางการเสริมสร้างวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย	49
เรื่องที่ 4 ระบบหมู่ลูกเสือ	51
เรื่องที่ 5 การพัฒนาภาวะผู้นำ – ผู้ตาม	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ลูกเสือ กศน. กับการพัฒนา	57
เรื่องที่ 1 ลูกเสือ กศน.	59
เรื่องที่ 2 ลูกเสือ กศน. กับการพัฒนา	59
เรื่องที่ 3 บทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม	60
เรื่องที่ 4 บทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อสถาบันหลักของชาติ	62
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ลูกเสือ กศน. กับจิตอาสา และการบริการ	63
เรื่องที่ 1 จิตอาสา และการบริการ	65
เรื่องที่ 2 หลักการของจิตอาสา และการบริการ	66
เรื่องที่ 3 การปฏิบัติตนในฐานะลูกเสือ กศน. เพื่อเป็นจิตอาสาและการให้บริการ	67
เรื่องที่ 4 กิจกรรมจิตอาสา และการให้บริการของลูกเสือ กศน.	68
หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 การเขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม	70
เรื่องที่ 1 การเขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม	72
เรื่องที่ 2 ลักษณะของโครงการ	73
เรื่องที่ 3 องค์ประกอบของโครงการ	74
เรื่องที่ 4 ขั้นตอนการเขียนโครงการ	75
เรื่องที่ 5 การดำเนินงานตามโครงการ	79
เรื่องที่ 6 การสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการเพื่อเสนอต่อที่ประชุม	79
หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 ทักษะลูกเสือ	82
เรื่องที่ 1 แผนที่ – เข็มทิศ	84
เรื่องที่ 2 วิธีการใช้แผนที่ – เข็มทิศ	87
เรื่องที่ 3 การใช้ Google Map	93
เรื่องที่ 4 เจ็อนเชือกและการผูกแน่น	96
หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ	114
เรื่องที่ 1 ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ	116
เรื่องที่ 2 หลักการ วิธีการในการเฝ้าระวังเบื้องต้นในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ	116

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เรื่องที่ 3 การช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุความไม่ปลอดภัย ในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ	117
เรื่องที่ 4 การปฏิบัติตนตามหลักความปลอดภัย	119
หน่วยการเรียนรู้ที่ 11 การปฐมพยาบาล	121
เรื่องที่ 1 การปฐมพยาบาล	123
เรื่องที่ 2 วิธีการปฐมพยาบาลกรณีต่าง ๆ	124
เรื่องที่ 3 การวัดสัญญาณชีพและการประเมินเบื้องต้น	138
เรื่องที่ 4 วิธีการช่วยชีวิตขั้นพื้นฐาน	139
หน่วยการเรียนรู้ที่ 12 การเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย	143
เรื่องที่ 1 การเดินทางไกล	146
เรื่องที่ 2 การอยู่ค่ายพักแรม	148
เรื่องที่ 3 ชีวิตชาวค่าย	149
เรื่องที่ 4 วิธีการจัดการค่ายพักแรม	164
หน่วยการเรียนรู้ที่ 13 การฝึกปฏิบัติการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย	166
เรื่องที่ 1 การวางแผนปฏิบัติการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย	168
1) กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม และอุดมการณ์ลูกเสือ	
2) กิจกรรมสร้างค่ายพักแรม	
3) กิจกรรมชีวิตชาวค่าย	
4) กิจกรรมทักษะลูกเสือ	
5) กิจกรรมกลางแจ้ง	
6) กิจกรรมนันทนาการ และชุมนุมรอบกองไฟ	
7) กิจกรรมนำเสนอผลการดำเนินงาน ตามโครงการที่ได้ดำเนินการ มาก่อนการเข้าค่าย	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เรื่องที่ 2 การใช้ชีวิตชาวค่ายร่วมกับผู้อื่นในค่ายพักแรมได้อย่างสนุกสนาน และมีความสุข	172
บรรณานุกรม	174
คณะผู้จัดทำ	182

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

ลูกเสือกับการพัฒนา

สาระสำคัญ

การลูกเสือ เป็นการอาสาสมัครทำงานให้การศึกษาพัฒนาศักยภาพบุคคลทั่วไป โดยไม่มีการแบ่งแยก กีดกันในเรื่องเชื้อชาติ ผิวพรรณ วรรณะ และลัทธิทางศาสนาใด ๆ

การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การลูกเสือมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ด้านต่าง ๆ ไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้ ทั้งนี้ สาระสำคัญของการลูกเสือประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการพัฒนาลูกเสือ และหลักการสำคัญของการลูกเสือ

วัตถุประสงค์ของการพัฒนาลูกเสือ เพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม ให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ และช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคี มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้ เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศชาติ โดยแนวทางการพัฒนาลูกเสือ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ มีดังนี้

1. ให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และพึ่งตนเอง
2. ให้ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัยและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
3. ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์
4. ให้รู้จักทำการฝีมือ และฝึกฝนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
5. ให้รู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศชาติ

หลักการสำคัญของการลูกเสือ การลูกเสือทั่วโลกมีจุดประสงค์ร่วมกัน มีหลักการเดียวกัน มีวิธีการในแนวเดียวกัน และมีอุดมการณ์เดียวกัน คือ การพัฒนาศักยภาพบุคคลให้เป็นพลเมืองดี มีจิตสาธารณะมีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเอง ให้ดียิ่งขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา สังคม ความรู้ และอาชีพ มีความรับผิดชอบในการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อทำความรู้จักกัน สามารถอยู่ร่วมกัน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ตลอดจนมีความรับผิดชอบในการพัฒนาสัมพันธภาพภายในชุมชนและสังคม ในด้าน เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม สุขภาพอนามัย

การศึกษา การมีงานทำ มีรายได้เพียงพอในการครองชีพ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ยึดหลักการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ รู้จักการประหยัดและออม ความเป็นพลเมืองดี พลเมืองดี หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตนตามคุณธรรมของศาสนา มีลักษณะนิสัยไม่เห็นแก่ตัว มีความพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตัว พร้อมทั้งจะให้ “บริการ” ในทัศนะของการลูกเสือ คำว่า “พลเมืองดี” คือ บุคคลที่มีเกียรติ เชื่อถือได้ มีระเบียบวินัย สามารถบังคับใจตนเอง สามารถพึ่งตนเอง และสามารถที่จะช่วยเหลือชุมชน และจะบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงสภาวะแวดล้อม สถานภาพและขีดความสามารถของตนเอง

ตัวชี้วัด

1. อธิบายสาระสำคัญของการลูกเสือ
2. อธิบายความสำคัญของการลูกเสือกับการพัฒนา
3. อภิปรายความเป็นพลเมืองดีในทัศนะของการลูกเสือ

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 สาระสำคัญของการลูกเสือ
- 1.1 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาลูกเสือ
  - 1.2 หลักการสำคัญของการลูกเสือ
- เรื่องที่ 2 ความสำคัญของการลูกเสือกับการพัฒนา
- 2.1 การพัฒนาตนเอง
  - 2.2 การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
  - 2.3 การพัฒนาสัมพันธภาพภายในชุมชนและสังคม
- เรื่องที่ 3 ความเป็นพลเมืองดีในทัศนะของการลูกเสือ
- 3.1 ความหมายของพลเมืองดี
  - 3.2 ความเป็นพลเมืองดีในทัศนะของการลูกเสือ

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 2 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค22021
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 สาระสำคัญของการลูกเสือ

1.1 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาลูกเสือ

การลูกเสือไทย คณะลูกเสือแห่งชาติ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาลูกเสือ เพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม ให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ และช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคี มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศชาติ โดยมีแนวทางการพัฒนาลูกเสือ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ มีดังนี้

1. ให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และฟังตนเอง
2. ให้ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัยและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
3. ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์
4. ให้รู้จักทำการฝีมือ และฝึกฝนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
5. ให้รู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรม และความมั่นคง

ของประเทศชาติ

สำหรับการลูกเสือทั่วโลก มีจุดประสงค์ร่วมกัน มีหลักการเดียวกัน มีวิธีการในแนวเดียวกัน และมีอุดมการณ์เดียวกัน คือ การพัฒนาศักยภาพบุคคลให้เป็นพลเมืองดี, มีจิตสาธารณะมีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น มีความรับผิดชอบในการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เพื่อทำความรู้จักกัน มีความเป็นเพื่อน เป็นพี่ เป็นน้องกัน เพื่อสร้างมิตรภาพ และความเข้าใจที่ดีต่อกัน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นพวกเดียวกัน ไม่แตกแยกกัน และเป็นพลังที่จะก่อให้เกิดความสงบสุขและความสันติสุขในฐานะของความเป็นพลเมืองดี

อีกทั้ง ขบวนการลูกเสือทั่วโลก เป็นขบวนการที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของบุคคลทุกเพศ ทุกวัย และทุกฐานะ ให้ได้รับการพัฒนาในทุกด้าน กล่าวคือ

การพัฒนาทางกาย เพื่อให้มีร่างกายเจริญเติบโต แข็งแรง เพียบพร้อมด้วยสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ โดยส่งเสริมการใช้ชีวิตกลางแจ้ง

การพัฒนาทางสติปัญญา เพื่อให้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ฟังตนเองได้ โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการกระทำร่วมกัน

การพัฒนาทางจิตใจ เพื่อให้มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต โดยยึดคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ เป็นหลักประจำใจและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การพัฒนาทางสังคม เพื่อให้มีจิตสาธารณะ คิดดี ทำดี และมีความเป็นพลเมืองดี สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น

1.2 หลักการสำคัญของการลูกเสือ

การลูกเสือทั่วโลก ยึดหลักการสำคัญเดียวกัน เพื่อการไปสู่อุดมการณ์ของการลูกเสือ ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางเดียวกัน

อุดมการณ์ของการลูกเสือ หรือจุดหมายปลายทางของการลูกเสือ คือ การพัฒนา ศักยภาพของบุคคลให้เป็นพลเมืองดี มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

วิธีการที่จะบรรลุถึงอุดมการณ์ หรือจุดหมายปลายทางของการลูกเสือ คือ การจัด กิจกรรมที่สนุกสนาน ดึงดูดใจ โดยอาศัยคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ เป็นหลักในการสร้างความเข้าใจ เพื่อนำสู่การปฏิบัติที่เน้นให้เห็นว่า พลเมืองดีต้องเป็นผู้คิดดี ทำดี มีจิตสาธารณะ และบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ผิวพรรณ วรรณะ และไม่อยู่ภายใต้ อิทธิพลทางการเมือง หรือไม่เกี่ยวข้องกับลัทธิการเมืองใด

หลักการสำคัญของการลูกเสือ คือ การเป็นอาสาสมัครทำงานให้การศึกษา การพัฒนา ศักยภาพของบุคคลให้เป็นพลเมืองดี ภายใต้พื้นฐานดังนี้

1. มีหน้าที่ต่อศาสนาที่ตนเคารพนับถือ
2. มีความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง
3. มีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเอง
4. เข้าร่วมในการพัฒนาสังคมด้วยการยกย่อง และเคารพในเกียรติของบุคคลอื่น
5. ช่วยเสริมสร้างสันติภาพความเข้าใจอันดี เพื่อความมั่นคงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ทั่วโลก

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 สาระสำคัญของการลูกเสือ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 ความสำคัญของการลูกเสือกับการพัฒนา

การลูกเสือ เป็นการอาสาสมัครทำงานให้การศึกษาพัฒนาศักยภาพบุคคลทั่วไป โดยไม่มีการแบ่งแยก กีดกันในเรื่องเชื้อชาติ ผิวพรรณ วรรณะ และลัทธิทางศาสนาใด ๆ

การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การลูกเสือจะสามารถทำการพัฒนาศักยภาพบุคคลให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้ ซึ่งในหน่วยการเรียนรู้ นี้ จะกล่าวถึงการลูกเสือกับการพัฒนาตนเอง การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและการพัฒนาสัมพันธภาพในชุมชน และสังคม ดังนี้

2.1 การพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเอง หมายถึง ความต้องการของบุคคลในการพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนจากที่เป็นอยู่ให้มีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้น เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และหน่วยงาน อีกทั้ง พัฒนาศักยภาพของตนเองให้เพิ่มขึ้น ดีขึ้นในทุกด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาทางกาย
2. การพัฒนาทางจิตใจ
3. การพัฒนาทางอารมณ์
4. การพัฒนาทางสติปัญญา
5. การพัฒนาทางสังคม
6. การพัฒนาทางความรู้
7. การพัฒนาทางอาชีพ
8. การพัฒนาสิ่งแวดล้อม

1. การพัฒนาทางกาย หมายถึง การพัฒนาสุขภาพ อนามัย ให้ร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง รวมถึงการพัฒนาบุคลิกภาพ กริยาท่าทาง การแสดงออก การใช้น้ำเสียง วาจา การใช้คำพูดในการสื่อความหมาย และการแต่งกายที่สะอาด เหมาะสมกับกาลเทศะ เหมาะกับรูปร่าง และผิวพรรณ

2. การพัฒนาทางจิตใจ หมายถึง การพัฒนาเจตคติที่ดี หรือความรู้สึกที่ดี หรือการมองโลกในแง่ดี รวมถึงการพัฒนาสุขภาพจิตของตนเองให้อยู่ในสถานการณ์ที่เป็นปกติ และเป็นสุข โดยมีคุณธรรมเป็นหลักในการพัฒนาจิตใจ

3. การพัฒนาทางอารมณ์ หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการควบคุมความรู้สึกนึกคิด การควบคุมอารมณ์ที่เป็นโทษต่อตนเองและผู้อื่น โดยมีธรรมะเป็นหลักพัฒนาทางอารมณ์

4. การพัฒนาทางสติปัญญา หมายถึง การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยการชี้แนะตนเอง การพัฒนาความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การพัฒนากระบวนการทางความคิดเชิงวิเคราะห์ การตัดสินใจด้วยความเฉลียวฉลาดและมีไหวพริบปฏิญาณ ภูมิคุ้มกันที่ดีในตน มีวิถีการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ และมีเหตุผลที่ดี

5. การพัฒนาทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความเป็นพลเมืองดี คิดดี ทำดี มีจิตสาธารณะ สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

6. การพัฒนาทางความรู้ หมายถึง การพัฒนาความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า สามารถนำเทคโนโลยีที่มีอยู่มาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. การพัฒนาทางอาชีพ หมายถึง การพัฒนาทักษะฝีมือ ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญทางอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยการฝึกทักษะฝีมือ

8. การพัฒนาสิ่งแวดล้อม หมายถึง การกระตุ้น และรักษา ตลอดจนแสวงหาแนวทาง ที่จะทำให้สิ่งแวดล้อม มีความยั่งยืน ด้วยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในคุณค่า และการดูแลการรักษา

2.2 การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง ความผูกพัน ความเกี่ยวข้อง เป็นกระบวนการติดต่อเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อทำความรู้จักกัน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันด้วยความเต็มใจ มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน อาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา และใจ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจไม่จำกัดแน่นอน สามารถอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันและสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ให้เกิดขึ้น โดยอาศัยความอดทนในการอยู่ร่วมกัน

การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มที่ตนเอง ดังนี้

1. รู้จักปรับตนเองให้มีอารมณ์หนักแน่น ไม่หวาดระแวง ไม่อ่อนแอหรือแข็งกระด้าง ไม่เปลี่ยนแปลงหรือผันแปรง่าย

2. รู้จักปรับตนเองให้เข้ากับบุคคล และสถานการณ์ รวมทั้งยอมรับและปฏิบัติตามกฎ กติกา ระเบียบต่าง ๆ รู้จักบทบาทของตนเอง

3. รู้จักสังเกต รู้จุด และรู้จัก การสังเกตจะช่วยให้เราสามารถเข้ากับทุกคน ทุกชั้นทุกเพศ และทุกวัยได้ดี
4. รู้จักตนเองและประมาณตน ช่วยให้คนลดทิฐิ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น ช่วยสร้างความพึงพอใจให้แก่กัน
5. รู้จักสาเหตุและใช้เหตุผลต่อผู้อื่น ช่วยลดความวุ่นวาย ทำให้การคบหากันไปด้วยดี
6. มีความมั่นใจในตนเอง และเป็นตัวของตัวเอง

2.3 การพัฒนาสัมพันธภาพภายในชุมชนและสังคม

การพัฒนาสัมพันธภาพภายในชุมชนและสังคม หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในสังคม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม เพื่อประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม สุขภาพอนามัย การศึกษา การมีงานทำ มีรายได้เพียงพอในการครองชีพ ประชาชนได้รับความเสมอภาค ความยุติธรรม มีคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทุกชั้นตอนอย่างมีระบบ

การพัฒนาสัมพันธภาพภายในชุมชนและสังคม จำเป็นต้องเริ่มต้นที่ตนเอง มีดังนี้

1. พัฒนาบุคลิกภาพให้ผู้พบเห็นเกิดความชื่นชมและประทับใจ ด้วยการพูดและกิริยาท่าทาง
2. พัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกด้วยความจริงใจ ใจกว้าง ใจดี
3. ให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ในกิจกรรมและงานส่วนรวม ด้วยความมีน้ำใจและเสียสละ
4. ให้คำแนะนำหรือเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมแก้ไขปัญหาคือขัดแย้งในสังคมให้ดีขึ้น
6. พูดคุยกับทุกคนด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส และเป็นมิตรกับทุกคน
7. ยึดหลักปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน คือ การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ ประหยัดและออม มีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

สรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชนและสังคมเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้ประชาชนในชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปรับแนวคิด ทศนคติ และพฤติกรรมให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยจะช่วยให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาให้เป็นชุมชนที่ดี สร้างให้เกิดความรู้สึกรักและผูกพัน

ต่อชุมชนของตนเอง ซึ่งเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาชุมชน โดยใช้กระบวนการลูกเสือเป็นสื่อ ในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดให้กับประชาชน ภายใต้กระบวนการรวมกลุ่ม เพื่อผลักดันให้ การพัฒนาชุมชนบรรลุผลสำเร็จและเกิดผลต่อประชาชนโดยตรง

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ความสำคัญของการลูกเสือกับการพัฒนา

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 ลูกเสือกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี

3.1 ความหมายของพลเมืองดี

พลเมืองดี หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และ วัฒนธรรมของชาติ คำสั่งสอนของพ่อแม่ ครู อาจารย์ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน รู้จักรับผิดชอบชั่วดีตามหลักจริยธรรม และหลักธรรมของศาสนา มีความรอบรู้ มีสติปัญญา ขยันขันแข็ง สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติได้ครบถ้วน ทั้งภารกิจที่ต้องทำและภารกิจที่ควรทำ

ภารกิจที่ต้องทำ หมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำ หรือห้ามกระทำ

ถ้าทำก็จะก่อให้เกิดผลดี เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว หรือสังคมส่วนรวม แล้วแต่กรณี

ถ้าไม่ทำหรือละเว้นการกระทำตามที่กำหนดจะได้รับผลเสียโดยตรง คือ ได้รับโทษ หรือถูกบังคับ เช่น ปรับ จำคุก หรือประหารชีวิต เป็นต้น โดยทั่วไปสิ่งที่ระบุภารกิจที่ต้องทำ ได้แก่ กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ เป็นต้น

ภารกิจที่ควรทำ หมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นหน้าที่ที่ควรทำ หรือควร ละเว้นการกระทำ

ถ้าไม่ทำหรือละเว้นการกระทำ จะได้รับผลเสียโดยทางอ้อม เช่น ได้รับการ ดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือไม่คบค้าสมาคมด้วย

ถ้าทำจะได้รับการยกย่อง สรรเสริญจากคนในสังคม โดยทั่วไปสิ่งที่ระบุภารกิจ ที่ควรทำ ได้แก่ วัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น

3.2 ความเป็นพลเมืองดีในทัศนะของการลูกเสือ

กิจกรรมลูกเสือ เป็นการจัดมวลงประสพการณที่มีประโยชน์และทำทหายความสามารถ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลพัฒนาศักยภาพของตนเอง และสร้างลักษณะนิสัยไม่เห็นแก่ตัว และพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อให้มีอาชีพและให้ “บริการ” แก่บุคคลและสังคม สามารถดำเนินชีวิตของตนเอง เป็นผู้มีความรับผิดชอบตามหน้าที่ของตน และดำรงชีวิตในสังคม ได้อย่างมีความสุข

กิจกรรมลูกเสือ เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาบุคคล ทั้งทางกาย สติปัญญา ศีลธรรม จิตใจ เพื่อให้เป็นพลเมืองดี รู้จักหน้าที่รับผิดชอบ และบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในทัศนะของการลูกเสือ คำว่า “พลเมืองดี” คือ บุคคลที่มีเกียรติ เชื่อถือได้ มีระเบียบวินัย สามารถบังคับใจตนเอง สามารถพึ่งตนเองและสามารถที่จะช่วยเหลือชุมชน และบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงสภาวะแวดล้อม สถานภาพของตนเอง และขีดความสามารถของตนเอง เพื่อป้องกันหรือไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเอง และครอบครัว

การพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองดีในทัศนะของการลูกเสือ มีดังนี้

1. มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. มีเกียรติเชื่อถือได้
3. มีระเบียบวินัย สามารถบังคับใจตนเองได้
4. สามารถพึ่งตนเองได้
5. เต็มใจและสามารถช่วยเหลือชุมชน และบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นได้ทุกเมื่อ

ในเรื่องของความเป็นพลเมืองดีอาจกล่าวได้ว่า พลเมืองมีความสำคัญต่อสังคม และประเทศชาติเป็นอย่างมาก เพราะพลเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมและประเทศชาติ เจริญก้าวหน้า ฉะนั้น ถ้าพลเมืองส่วนใหญ่ของสังคมเป็นพลเมืองดี ย่อมทำให้ประเทศชาติ เจริญก้าวหน้า และพัฒนาได้อย่างยั่งยืนต่อไป

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ลูกเสือกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

การลูกเสือไทย

สาระสำคัญ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปกฯ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาประชาธิปกฯ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระมหากษัตริย์ไทย รัชกาลที่ 6 แห่งราชวงศ์จักรี ทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี และพระองค์มีพระธิดาพระองค์เดียว ทรงพระนามว่า “เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี” ทรงได้รับการศึกษาวิชาการหลายแขนง และวิชาการทหารที่ประเทศอังกฤษ ขณะทรงศึกษาอยู่ ทรงทราบเรื่องการสู้รบ เพื่อรักษาเมืองมาฟิซิง ของลอร์ด เบเดน โพเอลล์ หรือ บี.พี. ที่ได้ตั้งกองทหารเด็กเป็นหน่วยสอดแนมช่วยในการรบกับพวกบัวร์ (Boer) ซึ่งเป็นชาวฮอลันดา และฝรั่งเศส จนประสบความสำเร็จ และได้ตั้งกองลูกเสือขึ้นเป็นครั้งแรกของโลก เมื่อพระองค์เสด็จนิวัติสู่ประเทศไทยจึงจัดตั้งกองเสือป่า (Wild Tiger Corps) ขึ้น

เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2454 หลังจากที่พระองค์ท่านได้เสด็จขึ้นครองราชย์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง “กองเสือป่า” ซึ่งเป็นนามเรียกผู้สอดแนบในการสงคราม หลังจากนั้น 2 เดือน คือ เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2454 ได้ทรงสถาปนาคณะลูกเสือแห่งชาติ ตามประกาศจัดตั้งกองลูกเสือ และตั้งกองลูกเสือสำหรับเด็กชายกองแรกของประเทศไทย ที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง (โรงเรียนวชิราวุธ) ได้นามว่า “กองลูกเสือกรุงเทพที่ 1” หรือ กองลูกเสือหลวงในกาลต่อมา และทรงพระราชทานคติพจน์ให้แก่คณะลูกเสือแห่งชาติว่า “เสียชีพอย่าเสียสัตย์” ผู้ที่ได้รับการยกย่องเป็นลูกเสือคนแรก คือ นายซัพน์ บุณนาค เพราะสามารถกล่าวคำปฏิญาณของลูกเสือต่อหน้าพระพักตร์ได้เป็นคนแรก พระองค์ท่านได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำพิธีเข้าประจำกอง และพระราชทานธงประจำกอง เพื่อให้กองลูกเสือรักษาธงประจำกองไว้ต่างพระองค์ และให้มีพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวลูกเสือให้เหมาะสมกับสมัย ทรงเตรียมการสถาปนา “เนตรนารี” หรือที่เรียกกันว่า “ลูกเสือหญิง” สำหรับเด็กหญิงด้วย แต่ยังไม่ทันประกาศใช้ พระองค์ท่านได้เสด็จสวรรคตก่อน

การลูกเสือไทย มีความเจริญก้าวหน้า นับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2454 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2561) เป็นต้นมา สามารถกล่าวได้ว่า ตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้พระราชทานพระราชบัญญัติลูกเสือแห่งชาติไว้หลายฉบับ ซึ่งในพระราชบัญญัติลูกเสือแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดไว้ว่า **คณะลูกเสือแห่งชาติ** ประกอบด้วย บรรดาลูกเสือทั้งปวง และบุคลากรทางการลูกเสือ โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขของคณะลูกเสือแห่งชาติ **การบริหารงานของคณะลูกเสือแห่งชาติ** ประกอบด้วย **สภาลูกเสือแห่งชาติ**มีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานายก มีกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ **กรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ** มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกรรมการ มีกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ **กรรมการลูกเสือจังหวัด** มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ มีกรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการประเภทผู้แทนและ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ **กรรมการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา** มีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา เป็นประธานกรรมการ มีกรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการประเภทผู้แทน และ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ตัวชี้วัด

1. อธิบายประวัติการลูกเสือไทย
2. อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคณะลูกเสือแห่งชาติ

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 ประวัติการลูกเสือไทย

- 1.1 พระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
- 1.2 กำเนิดลูกเสือไทย
- 1.3 กิจการลูกเสือไทยแต่ละยุค

เรื่องที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคณะลูกเสือแห่งชาติ

- 2.1 คณะลูกเสือแห่งชาติ
- 2.2 การบริหารงานของคณะลูกเสือแห่งชาติ
- 2.3 การลูกเสือในสถานศึกษา

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 3 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค22021
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 ประวัติการลูกเสือไทย

1.1 พระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมยุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาอานันทมหิดล พระมยุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระมหากษัตริย์ไทย รัชกาลที่ 6 ในราชวงศ์จักรี พระราชสมภพ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2423 ทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี (สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ) เมื่อทรงพระเยาว์ ทรงพระนามว่า “สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาดลลิตราธิราช” ในปี พ.ศ. 2437 ได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ดำรงตำแหน่งรัชทายาท เสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2453 มีพระราชลัญจกรประจำรัชกาล เป็นรูปช้างเผือก ยอดมีรัศมี ประดิษฐานบนพานแว่นฟ้า ซึ่งตั้งอยู่เหนือตั่ง มีฉัตรกลีบบัวตั้งอยู่สองข้าง เป็นสัญลักษณ์ พระนามาภิไธย “วชิราวุธ” หมายถึง อาวุธของพระอินทร์ และเสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2468 ประชวรด้วยพระโรคพระโลหิตเป็นพิษในพระอุทร พระชนมายุ 45 พรรษา ทรงอยู่ในพระราชสมภตติ 15 ปี ทรงมีพระราชธิดาพระองค์เดียว ทรงพระนามว่า “เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี”

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาดลลิตราธิราช ทรงได้รับการศึกษาทางอักษรศาสตร์ และศิลปศาสตร์ จากสมเด็จพระราชบิดา และนานาอาจารย์ผู้สั่งทัดแต่ละวิชา เมื่อปี พ.ศ. 2436 พระชนมายุ 13 พรรษา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชบิดาได้โปรดให้พระองค์ออกไปศึกษาวิชาการหลายแขนง ณ ประเทศอังกฤษ สาขาประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และวรรณคดี ที่มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด และศึกษาวิชาการทหารที่โรงเรียนทหารบกแซนด์ เฮิสต์ และได้เสด็จนิวัติพระนคร เมื่อปี พ.ศ. 2445

1.2 กำเนิดลูกเสือไทย

ปี พ.ศ. 2442 ขณะที่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาดลลิตราธิราช ทรงศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ ทรงทราบเรื่องการสู้รบเพื่อรักษาเมืองมาฟคิง (Mafeking) ของ บี.พี. หรือ ลอร์ด เบเดน โพเอลล์ ได้ตั้งกองทหารเด็กเป็นหน่วยสอดแนมช่วยรบในการรบกับพวก บัวร์ (Boer) ซึ่งเป็นชาวฮอลันดาและฝรั่งเศส จนประสบความสำเร็จ

ปี พ.ศ. 2450 พระองค์ทรงทราบว่า บี.พี. ได้ตั้งกองลูกเสือที่ประเทศอังกฤษ ขึ้นเป็นครั้งแรกของโลก

ปี พ.ศ. 2454 หลังจากพระองค์ท่านได้เสด็จขึ้นครองราชย์ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชปรารภว่า

“...มีพลเรือน บางคนที่เป็นข้าราชการแลมิได้เป็นข้าราชการ มีความปรารถนาจะได้รับความฝึกหัดอย่างทหาร แต่ยังมีได้มีโอกาสฝึกหัด เพราะติดหน้าที่ราชการเสียบ้าง หรือเพราะติดธุระอื่นเสียบ้าง การฝึกหัดเพนทหารนั้นย่อมมีคุณ เปนประโยชน์แก่บ้านเมืองอยู่หลายอย่างที่เป็นข้อใหญ่ ข้อสำคัญก็คือ กระทบทำให้บุคคล ซึ่งได้รับความฝึกฝนเช่นนั้นเป็นราษฎรที่ดีขึ้น กล่าวคือ ทำให้กำลังกายแลความคิดแก่กล้าในทางเป็นประโยชน์ ด้วยเป็นธรรมดาของคน ถ้าไม่มีผู้ใดอุปถัมภ์ค้ำจุนให้ใช้กำลัง แลความคิดของตนแล้วก็มักจะกลายเป็นคนอ่อนแอไป

อีกประการหนึ่ง การฝึกหัดเพนทหารนั้นทำให้คนรู้วินัย คือ ฝึกหัดตนให้อยู่ในบังคับบัญชาของผู้ที่เป็นหัวหน้า ฤๅนายเหนือตนซึ่งจะนำประโยชน์มาให้แก่ตนเพนอันมาก เพราะว่ารู้จักน้ำใจผู้น้อยทั้งเพนทางสั่งสอนอย่างหนึ่ง ให้คนมีความยำเกรงตั้งอยู่ในพระราชกำหนดกฎหมายของประเทศบ้านเมือง ทั้งจะปลูกใจคนให้มีความรู้ รักพระเจ้าแผ่นดิน ชาติและศาสนา จนจะยอมสละชีวิตถวายพระเจ้าแผ่นดิน ฤๅเพื่อป้องกันรักษาชาติศาสนาของตนได้”

การฝึกหัดข้าราชการพลเรือนในท่าทหารที่กล่าวนี้ ไม่ใช่เป็นของที่ทรงพระราชดำริห์เริ่มจะชดขึ้น ได้ทรงทดลองจัดนับว่าเป็นการสำเร็จมาแล้ว แลได้ทรงสังเกตผู้ซึ่งได้รับความฝึกสอนเช่นนี้ใช้ได้ดีกว่าคนธรรมดา ด้วยเหตุที่กล่าวมานี้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกองพลสมัครขึ้นกองหนึ่งให้ชื่อว่า “กองเสือป่า” ซึ่งเป็นนามเรียกผู้สอดแนมในการสงครามในประเทศสยามมาแต่โบราณ

ภายหลังที่พระองค์ทรงตั้งกองเสือป่าได้ 2 เดือน จึงมีพระราชปรารภที่จะตั้งกองลูกเสือขึ้น ซึ่งได้ปรากฏอยู่ในคำปรารภของข้อบังคับลักษณะปกครองลูกเสือฉบับแรก ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2454 ดังนี้

“พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร ผู้ทรงดำรงพระยศเพนนายกองใหญ่ในกองเสือป่า ทรงพระราชดำริห์ว่า กองเสือป่าได้ตั้งขึ้นเพนหลักฐานแล้ว พอจะเพนที่หวังได้ว่าจะเพนผลดีตามพระราชประสงค์ แต่ผู้ที่จะเพนเสือป่าต้องเพนผู้ทีนับว่าเป็นผู้ใหญ่แล้ว ฝ่ายเด็กชายที่ยังอยู่ในปฐมวัย ก็เพนผู้ทีสมควรจะได้รับการฝึกฝน ทั้งในส่วนร่างกายและในส่วนใจให้มีความรู้ในทางเสือป่า เพนว่าเมื่อเติบโตใหญ่ขึ้นแล้วจะได้รู้จักหน้าที่ ซึ่งผู้ชายไทยทุกคนควรจะประพฤติให้เพนประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง อันเพนทีเกิดเมืองนอนของตน และการฝึกฝนปลูกใจให้คิดถูกเช่นนี้ต้องเริ่มฝึกฝนเสียเมื่อยังเยาว์อยู่

เปรียบเสมือน ไม้ที่ยังอ่อนจะตัดไปเป็นรูป อย่างไรก็ตาม ไม้ที่อ่อนเกินไปจะหักง่ายและงอ แต่ถ้าวางไม้จนแก่เสียแล้ว เมื่อจะตัดก็ต้องเข้าไฟ และมักจะหักได้ ในขณะที่ตัด ดังนั้นคนใด สันดานคนก็ฉนั้นนั่น”

พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งกองลูกเสือขึ้น ตามโรงเรียน และสถานที่ยี่สิบสาม โดยปรารถนาที่จะให้เด็กไทยได้ศึกษา และจดจำข้อสำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อปลูกฝังความจงรักภักดีต่อผู้ทรงดำรงรัฐสีมาอาณาจักร โดยต้องตาม นิตินิยมประเพณี
2. เพื่อปลูกฝังความรักชาติบ้านเมือง การนับถือศาสนาพุทธ
3. เพื่อปลูกฝังความสามัคคีในหมู่คณะ และไม่ทำลายซึ่งกันและกัน

โดยมีพระราชประสงค์อย่างยิ่ง เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นกำลังสร้างความมั่นคงให้แก่ชาติบ้านเมือง ทรงดำริว่า “การใด ๆ ที่ได้จัดขึ้นแล้ว และซึ่งจะได้จัดขึ้นต่อไปก็ล้วนทำไปด้วยความมุ่งหมาย ที่จะให้เป็นประโยชน์ นำความเจริญมาสู่ชาติ อย่างน้อยก็เพียงไม่ให้อายเพื่อนบ้าน”

ในการตั้งลูกเสือก็เพื่อให้คนไทยรักชาติบ้านเมือง เป็นผู้นับถือศาสนาและมีความสามัคคี ไม่ทำลายซึ่งกันและกัน เป็นรากฐานแห่งความมั่นคงของประเทศชาติ ทรงให้ที่มาของชื่อลูกเสือไว้ว่า

“ลูกเสือ บ ไซเสือสัตว์ไพร

เรายืมมาใช้ด้วยใจกล้าหาญปานกัน

ใจกล้ามีใจกล้าธรรม

เช่นเสืออริยสัตย์ชาติชนคนพาล

ใจกล้าต้องกล้าอย่างทหาร

กล้ากอปรกิจการแก่ชาติประเทศเขตคน”

เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2454 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสถาปนา คณะลูกเสือไทยขึ้น โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราข้อบังคับคณะลูกเสือและจัดตั้ง สภากรรมการลูกเสือขึ้น โดยพระองค์ทรงดำรงตำแหน่งสภานายก และตั้งกองลูกเสือกองแรกของประเทศไทยที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง (โรงเรียนวชิราวุธ) ทรงพระราชทานคติพจน์ให้แก่ คณะลูกเสือแห่งชาติว่า “เสียชีพ อย่าเสียสัตย์” พระองค์ทรงได้เอาเป็นพระราชธุระในการอบรม สั่งสอนตลอดจนการดำเนินงานทั่ว ๆ ไปของกองลูกเสือนี้โดยตรง ทั้งนี้เพื่อทรงหวังจะให้ เป็นแบบอย่างสำหรับโรงเรียนอื่น ๆ หรือสถานที่ต่าง ๆ ที่มีความประสงค์จะตั้งกองลูกเสือขึ้น จะได้ ยึดเป็นแบบอย่างต่อไป กองลูกเสือกองนี้จึงได้นามว่า “กองลูกเสือกรุงเทพ ที่ 1” ผู้ที่ได้รับการ

ยกย่องเป็นลูกเสือคนแรกคือ นายซัพน์ บุณนาค เพราะสามารถกล่าวคำปฏิญาณของลูกเสือหน้าพระพักตร์ได้เป็นคนแรก จึงมีพระบรมราชโองการว่า “อ้ายซัพน์ เอ็งเป็นลูกเสือแล้ว” ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นนายลิขิต สารสนอง

วันที่ 3 สิงหาคม 2454 พระองค์ทรงให้มีพิธีเข้าประจำกองลูกเสือขึ้นเป็นครั้งแรก โดยให้ลูกเสือหลวงที่สอบไล่ได้แล้วนั้น เข้ากระทำพิธีประจำกองต่อหน้าพระที่นั่ง ณ พระที่นั่งอภิเชษฐดุสิต ในพิธีนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ กองลูกเสือต่าง ๆ ที่มีอยู่ในกรุงเทพฯ ในเวลานั้น เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เพื่อฝึกพิธีเข้าประจำกอง

วันที่ 2 กันยายน 2454 ได้พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้กองลูกเสือกรุงเทพฯ ที่ 1 เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ สโมสรสนามเสือป่า และได้สอบข้อวิชาลูกเสือตามแบบที่ทรงพระราชนิพนธ์ไว้สำหรับสั่งสอนเสือป่าและลูกเสือ และได้ทรงพระราชทานนามกองลูกเสือมหาดเล็กหลวง ซึ่งเป็นกองแรกในประเทศไทยนี้ว่า “กองลูกเสือหลวง”

ในปี พ.ศ. 2457 เมื่อลูกเสือได้ทำพิธีเข้าประจำกองกันบ้างแล้ว จึงทรงพระราชทานธงประจำกอง เพื่อรักษาไว้ต่างพระองค์ กองลูกเสือหลวง ได้รับพระราชทานธงประจำกองเป็นกองแรก และได้ทรงพระราชทานให้กับกองลูกเสือต่าง ๆ ในโอกาสอันสมควร เช่น การเสด็จหัวเมืองต่าง ๆ เป็นต้น ธงที่พระราชทานให้กองลูกเสือนี้ มีรูปร่าง ลักษณะที่แตกต่างกันไปสุดแต่จะทรงคิดขึ้นพระราชทานให้ตามความเหมาะสมของแต่ละมณฑล

วันที่ 1 เมษายน 2457 พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวลูกเสือให้เหมาะสมกับสมัย และในวันที่ 10 เมษายน 2459 ได้ทรงมีประกาศพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ลูกเสือมณฑลปัตตานี ใช้หมวกกลมแบบมลายู ด้วยเหตุผลว่าเนื่องจากลูกเสือในมณฑลปัตตานี เป็นบุตรหลานชาวมลายู ซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้กองลูกเสือมณฑลปัตตานีใช้หมวกสักหลาด หรือหมวกกำมะหยี่สีดำ ชนิดกลม แบบหมวกมลายูเป็นกรณีพิเศษ

ด้วยพระปรีชาญาณ และพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ว่า พลเมืองทุกเพศ ทุกวัย ย่อมเป็นทรัพยากรสำคัญของชาติ เมื่อชาติพินาศล่มจม ใครเล่าจะอยู่ได้ด้วยเหตุนี้หลังจากได้ทรงสถาปนากองลูกเสือขึ้นเป็นหลักฐานแล้ว จึงได้ทรงเตรียมการที่จะสถาปนา “เนตรนารี” หรือที่เรียกกันว่า “ลูกเสือหญิง” สำหรับเด็กหญิงด้วย เพื่อคู่กับ “ลูกเสือ” ซึ่งได้ตั้งขึ้นเรียบร้อยแล้วสำหรับเด็กชาย จึงทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้มีการฝึกฝนในแบบเดียวกันเพื่อความสมบูรณ์แห่งทรัพยากรดังกล่าว พระองค์จึงทรงมอบให้พระยาไพศาลศิลปศาสตร์

ไปร่างกฎระเบียบไว้ ซึ่งการร่างกฎระเบียบต่าง ๆ ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วยังไม่ทันประกาศใช้ พระองค์ได้เสด็จสวรรคตก่อน

1.3 กิจการลูกเสือไทยแต่ละยุค

กิจการลูกเสือไทย เริ่มขึ้นครั้งแรกที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง (โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ในปัจจุบัน) เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2454 มีความเจริญก้าวหน้ามาถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2561) นับเนื่องเป็นเวลา 107 ปี โดยจำแนกตามรัชสมัย ดังนี้

1. รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ

พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2454 – 2468)

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จัดตั้งกองเสือป่า เมื่อวันที่จันทร์ที่ 1 พฤษภาคม 2454 และทรงจัดตั้งกองลูกเสือไทยในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง (โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ในปัจจุบัน) เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2454 ขนานนามว่ากองลูกเสือกรุงเทพ ที่ 1 ลูกเสือคนแรก คือ “นายซัพน์ บุณนาค” (ต่อมาได้รับพระราชทานยศเป็น นายลิขิต สารสนอง) เพราะเป็นผู้กล่าวคำปฏิญาณของลูกเสือต่อหน้าพระพักตร์เป็นคนแรก พระองค์ทรงตราระเบียบข้อบังคับลักษณะการปกครองทรงฝึกอบรมสั่งสอนด้วยพระองค์เองโดยตลอด และพระองค์ทรงดำรงตำแหน่งสภานายกทรงวางนโยบายให้มีการจัดตั้งกองลูกเสือขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ ทรงรับกองลูกเสืออังกฤษ The South - West London Troop ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ให้เป็นกองลูกเสือในพระองค์แห่งพระเจ้าแผ่นดินกรุงสยาม (The King of Siam's Own) กับพระราชทานตราเครื่องหมายประจำกอง เป็นรูปช้างเผือกบนพื้นธงสีแดง ซึ่งเป็นรูปคล้ายธงช้างเดิม

พ.ศ. 2457 ทรงพระราชทานธงประจำกองแก่กองลูกเสือมณฑลกรุงเทพฯ และกองลูกเสืออื่น ๆ

พ.ศ. 2458 โปรดให้มีการประชุมสภานายกกรรมการจัดการลูกเสือมณฑลต่าง ๆ พร้อมด้วยสภากรรณการกลางขึ้นเป็นครั้งแรก ณ สโมสรเสือป่าสวนดุสิต และได้เสด็จมาประทับเป็นประธานที่ประชุมด้วยพระองค์เอง

พ.ศ. 2463 โปรดให้ตั้ง “กองฝึกหัดผู้กำกับลูกเสือในพระบรมราชูปถัมภ์” ขึ้นในบริเวณสโมสรเสือป่า เป็นสำนักศึกษาวิชาผู้กำกับลูกเสือทั่วไป

พ.ศ. 2465 คณะลูกเสือไทยสมัครเข้าเป็นสมาชิกคณะลูกเสือโลก เป็นกลุ่มประเทศที่ 3 ของโลก

2. รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 (พ.ศ. 2468 – 2477)

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 เสด็จขึ้นครองราชย์ พระองค์ได้ทรงฟื้นฟูกิจการลูกเสือ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ดังนี้

พ.ศ. 2470 จัดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ 1 ณ พระราชอุทยานสราญรมย์ กรุงเทพฯ และกำหนดให้มีงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติครั้งต่อไป ในทุก ๆ 3 ปี

พ.ศ. 2472 ส่งผู้แทนไปร่วมชุมนุมลูกเสือโลกครั้งที่ 3 ณ ประเทศอังกฤษ

พ.ศ. 2473 จัดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติครั้งที่ 2 ณ พระราชอุทยานสราญรมย์ ซึ่งมีผู้แทนคณะลูกเสือจากประเทศญี่ปุ่น ได้เข้าร่วมงานชุมนุมในครั้งนี้

พ.ศ. 2475 จัดตั้งกองลูกเสือเหล่าสมุทรเสนาในจังหวัดแถบชายทะเล

3. รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ 8 (พ.ศ. 2477 – 2489)

ปี พ.ศ. 2478 จัดทำตราสัญลักษณ์ลูกเสือแห่งชาติขึ้นเพื่อให้มีความเป็นสากล สอดคล้องกับคณะลูกเสือต่างประเทศทั่วโลก

ปี พ.ศ. 2482 ได้ตราพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2482 ขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน รัฐบาลได้จัดตั้ง “ยุวชนทหาร” ขึ้นซ้อนกับกิจการลูกเสือที่มีความแตกต่างกัน ในเรื่องการฝึกอบรม เน้นการฝึกเยาวชนเพื่อการเป็นทหารอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพราะเป็นช่วงเวลาของการเกิดสงครามโลก ครั้งที่ 2 และสงครามอื่น ๆ อีกหลายครั้ง รวมทั้งเกิดวิกฤติการณ์ภายใน ภายนอกประเทศ เหตุจากเกิดลัทธิเผด็จการคุกคามสันติภาพของโลก จึงทำให้การลูกเสือมีความซบเซาเป็นอย่างมาก

4. รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 (พ.ศ. 2489 – 2559)

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช การลูกเสือได้เริ่มมีการฟื้นฟูขึ้นใหม่ และเพื่อให้กิจการลูกเสือไทยดำเนินการต่อไป ได้มีการออกพระราชบัญญัติลูกเสือ พุทธศักราช 2490 ซึ่งมีหลักการคล้ายกับพระราชบัญญัติลูกเสือ พุทธศักราช 2482 แต่มีสาระสำคัญที่เพิ่มขึ้นคือ “การกำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งพระบรมราชูปถัมภ์ คณะลูกเสือแห่งชาติ” และได้มีการโอนทรัพย์สินของลูกเสือซึ่งตกเป็นขององค์การยุวชนทหาร กลับมาเป็นของคณะลูกเสือแห่งชาติอย่างเดิม

พ.ศ. 2507 ออกพระราชบัญญัติลูกเสือ เพิ่มเติมขึ้นอีก มีหลักสำคัญ คือ คณะลูกเสือแห่งชาติ ประกอบด้วย บรรดาลูกเสือทั้งปวง ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ผู้ตรวจการลูกเสือ กรรมการลูกเสือ และเจ้าหน้าที่ลูกเสือ

พ.ศ. 2508 จัดประชุมสภาลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ 1

พ.ศ. 2514 จัดให้มีการเฉลิมฉลองครบรอบ 60 ปีการลูกเสือไทย และให้มีการทดลองเปิดอบรมลูกเสือชาวบ้านครั้งแรก ณ บ้านเหล่ากอหก กิ่งอำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย

พ.ศ. 2528 ประเทศไทย เป็นเจ้าภาพจัดงานชุมนุมลูกเสือภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ 9 และงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ 11

พ.ศ. 2529 ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสมัชชาลูกเสือ ภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ 15 ณ เมืองพัทยา เฉลิมฉลอง 75 ปี การลูกเสือไทย ด้านกิจกรรมลูกเสือต่างประเทศ เป็นผลให้คณะลูกเสือไทยมีความสัมพันธ์อันดียิ่งกว่าสมาคมลูกเสือทั่วโลก การประชุมสมัชชาลูกเสือภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกทุกครั้ง คณะลูกเสือไทยมีบทบาทสำคัญในเวทีกิจการลูกเสือนานาชาติมาโดยตลอด

พ.ศ. 2536 ได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพจัดกิจกรรมลูกเสือระดับโลก ทั้งการประชุมสมัชชาลูกเสือโลก ครั้งที่ 36 ณ กรุงเทพฯ

พ.ศ. 2546 ได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพจัดงานชุมนุมลูกเสือโลก ครั้งที่ 20 ณ บริเวณหาดยาว ฐานทัพเรือสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ซึ่งประสบความสำเร็จได้รับชื่อเสียงเป็นอย่างมาก

5. รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

รัชกาลที่ 10 (พ.ศ. 2559 - ถึงปัจจุบัน)

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้พระราชทานพระราชโองาพในพิธีปฏิญาณตนและสวนสนาม เนื่องในวันคล้ายวันสถาปนาคณะลูกเสือแห่งชาติ เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2541

“...กิจการลูกเสือและเนตรนารีนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเยาวชนของชาติ เพราะการฝึกอบรมอย่างถูกต้องครบถ้วนตามแบบแผนและวิธีการของลูกเสือนั้น ย่อมจะทำให้เยาวชน มีคุณสมบัติในตัวเองสูงขึ้นหลายอย่าง เช่น ทำให้มีระเบียบวินัยที่ดี มีความเข้มแข็งอดทน ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อ เสียสละ ซื่อสัตย์ สุจริต และรู้จักใช้ความคิดอย่างฉลาด

คุณสมบัติเหล่านี้ ล้วนเป็นปัจจัยหลักที่จะเกื้อหนุนส่งเสริมให้แต่ละคนสามารถพึ่งตนเอง และ
สร้างสรรค์ประโยชน์อันยั่งยืน เพื่อส่วนรวมและประเทศชาติได้”

เมื่อพระองค์ท่านขึ้นครองราชสมบัติ ทรงมีพระบรมราโชบายด้านการศึกษา
และความมั่นคง มีพระราชประสงค์ เห็นคนไทยมีวินัย รู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบ สร้างวินัย
โดยใช้กระบวนการกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ประวัติการลูกเสือไทย

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคณะลูกเสือแห่งชาติ

2.1 คณะลูกเสือแห่งชาติ

คณะลูกเสือแห่งชาติ ประกอบด้วย บรรดาลูกเสือทั้งปวง และบุคลากรทางการ
ลูกเสือ โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของคณะลูกเสือแห่งชาติ

ลูกเสือ หมายความว่า เด็กและเยาวชนทั้งชายและหญิง ที่สมัครเข้าเป็นลูกเสือ
ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ส่วนลูกเสือที่เป็นหญิง ให้เรียกว่า “เนตรนารี”

บรรดาลูกเสือทั้งปวง หมายถึง ลูกเสือในโรงเรียน ลูกเสือนอกโรงเรียน ลูกเสือ
หลักสูตรพิเศษ ลูกเสือชาวบ้าน

ลูกเสือในโรงเรียน หมายถึง เยาวชนที่สมัครเข้าเป็นลูกเสือในกองลูกเสือโรงเรียน
ได้แก่ ลูกเสือสำรอง ลูกเสือสามัญ ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ และลูกเสือวิสามัญ

ลูกเสือนอกโรงเรียน หมายถึง เยาวชนที่ไม่ได้สมัครเข้าเป็นลูกเสือในกองลูกเสือ
โรงเรียน แต่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมกับลูกเสือในโรงเรียน และลูกเสือหลักสูตรพิเศษ

ลูกเสือหลักสูตรพิเศษ หมายถึง ลูกเสือที่สมัครเข้ารับการอบรมในหลักสูตรพิเศษ
ต่าง ๆ เช่น ลูกเสือช่อสะอาด ลูกเสือป่าไม้ ลูกเสือจรรยา ลูกเสือป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
ลูกเสืออาสา กกต. ลูกเสือไซเบอร์ ลูกเสืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

ลูกเสือชาวบ้าน หมายถึง กลุ่มชาวบ้านที่มารวมกันเพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคม
ผ่านกระบวนการลูกเสือ โดยที่มึการทำงานหรือการเข้าค่ายต่าง ๆ คล้ายกับลูกเสือในโรงเรียน
ลูกเสือชาวบ้าน เริ่มต้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 โดยตำรวจตระเวนชายแดนได้ฝึกอบรมให้ชาวบ้าน

รู้จักดูแลความปลอดภัยในหมู่บ้าน การป้องกันตนเอง ตลอดจนการสอดแนมรักษาความปลอดภัยตามแนวชายแดน

บุคลากรทางการลูกเสือ หมายความว่า ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ผู้ตรวจการลูกเสือ กรรมการลูกเสือ อาสาสมัครลูกเสือ และเจ้าหน้าที่ลูกเสือ

2.2 การบริหารงานของคณะลูกเสือแห่งชาติ ประกอบด้วย

2.2.1 สภาลูกเสือไทย ประกอบด้วยคณะบุคคล ดังต่อไปนี้

1. นายกรัฐมนตรี เป็น ประธานายก
2. รองนายกรัฐมนตรี เป็น อุปนายก
3. กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เลขาธิการสภาการศึกษาไทย อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน

4. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินแปดสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตามพระราชอัธยาศัย

ให้เลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ รองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

สภาลูกเสือไทย อาจมีสภานายกกิตติมศักดิ์ อุปนายกกิตติมศักดิ์ และกรรมการกิตติมศักดิ์ ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ อีกครั้ง

2.2.2 คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ เป็นองค์กรบริหารของคณะลูกเสือแห่งชาติ ประกอบด้วยคณะบุคคล ดังต่อไปนี้

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็น ประธานกรรมการ
2. กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และ ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธาน เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการ

การอาชีวศึกษา เลขาธิการสภาการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และผู้อำนวยการ ศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน

3. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสิบห้าคน ซึ่งสภานายกสภา ลูกเสือไทยแต่งตั้งโดยคำแนะนำของกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ ตาม 1. และ 2. ซึ่งใน จำนวนนี้ต้องมาจากภาคเอกชน ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

ให้เลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ รองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

เลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงาน ของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ และเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างในสำนักงาน โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แต่งตั้งรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการคนหนึ่ง ทำหน้าที่ เลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ และแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูงอื่นในกระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่รองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการตามจำนวนที่เหมาะสม

2.2.3 คณะกรรมการลูกเสือจังหวัด ประกอบด้วยคณะบุคคล ดังต่อไปนี้

1. ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็น ประธานกรรมการ
2. กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ รองผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นรองประธาน กรรมการ ปลัดจังหวัด นายกเหล่ากาชาดจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด นายกองคํการ บริหารส่วนจังหวัด นายอำเภอ นายกเทศมนตรี นายกสมาคมการศึกษาเอกชนจังหวัด และ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. กรรมการประเภทผู้แทนจำนวนห้าคน ได้แก่ ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา ผู้แทนสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผู้แทนค่ายลูกเสือจังหวัด ผู้แทนสมาคมหรือสโมสรลูกเสือ และ ผู้แทนลูกเสือชาวบ้าน ซึ่งเลือกกันเองกลุ่มละหนึ่งคน (หลักเกณฑ์และวิธีการเลือก ให้เป็นไปตาม ข้อบังคับคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ)

4. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสิบคน ซึ่งประธานกรรมการ แต่งตั้งโดยคำแนะนำของกรรมการลูกเสือจังหวัด ตามข้อ 2 และ 3 ในจำนวนนี้ จะต้องแต่งตั้ง จากภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

2.2.4 คณะกรรมการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา

คณะกรรมการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วยคณะบุคคลดังต่อไปนี้

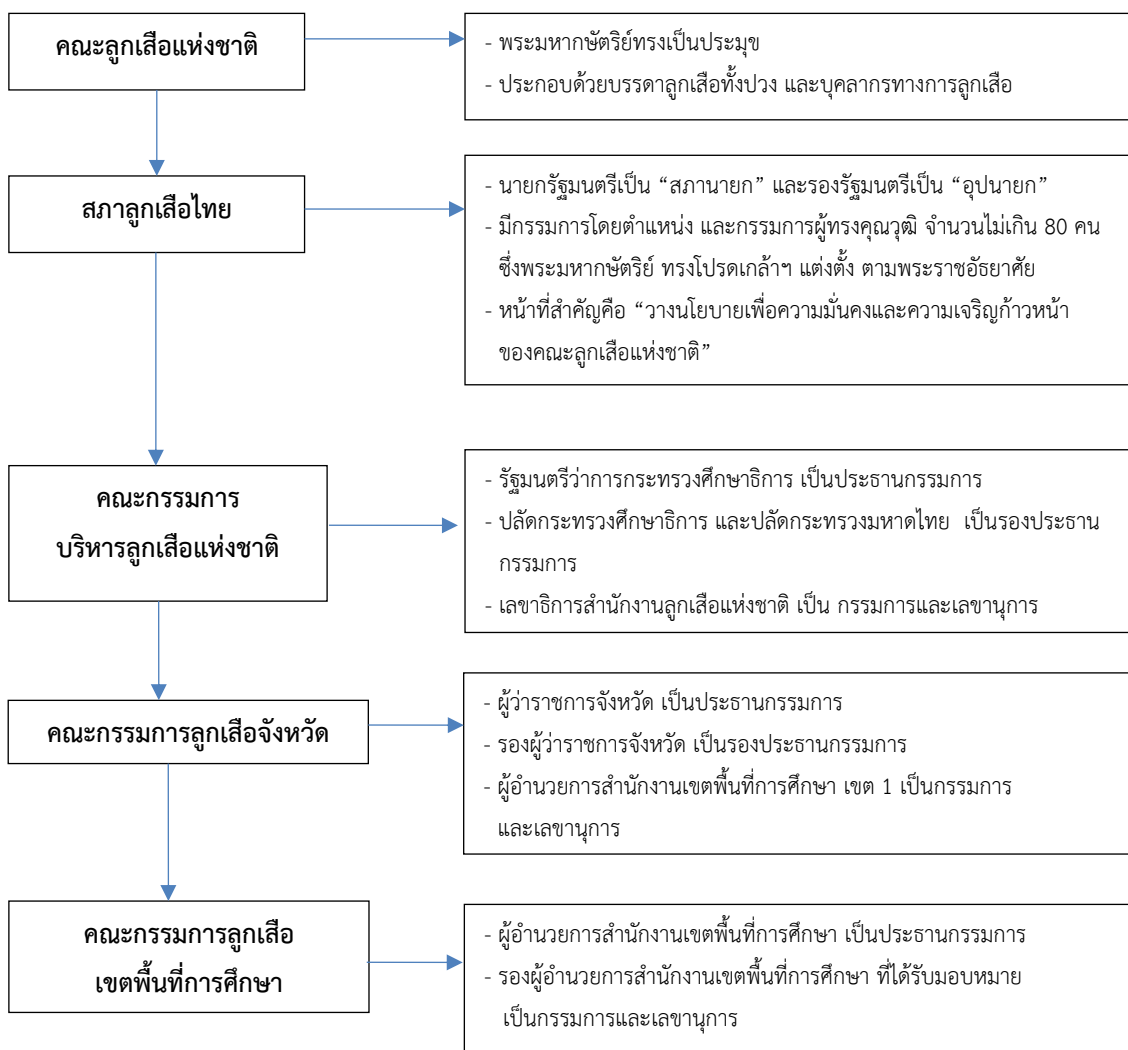
1. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นประธานกรรมการ
2. กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรของทุกอำเภอในเขตพื้นที่การศึกษา หรือ ผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลของทุกสถานีในเขตพื้นที่การศึกษาของกรุงเทพมหานคร
3. กรรมการประเภทผู้แทน ได้แก่ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ผู้แทนสถานศึกษาเอกชน ผู้แทนสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา ผู้แทนศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ผู้แทนค่ายลูกเสือ และผู้แทนสมาคมหรือสโมสรลูกเสือ ซึ่งเลือกกันเองกลุ่มละหนึ่งคน (หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกให้เป็นไปตามข้อบังคับของคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ)
4. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินเจ็ดคน ซึ่งประธานกรรมการแต่งตั้งโดยคำแนะนำของกรรมการลูกเสือเขตพื้นที่ตามข้อ 2 และ 3 ในจำนวนนี้ จะต้องแต่งตั้งจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

ให้รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้รับมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอีกไม่เกินสองคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ มีสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ เป็นหน่วยประสานงานระหว่างสภาลูกเสือไทยกับคณะกรรมการต่าง ๆ เพื่อนำมติที่ประชุมมากำหนดเป็นนโยบาย แผนปฏิบัติงาน และแผนการใช้งบประมาณ

แผนภูมิแสดงตำแหน่งคณะกรรมการลูกเสือตามพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551

2.3 การลูกเสือในสถานศึกษา

การลูกเสือในสถานศึกษา มีการจัดหน่วยลูกเสือ ดังนี้

1. กลุ่มลูกเสือ
2. กองลูกเสือ
3. หมู่ลูกเสือ

1. กลุ่มลูกเสือ ประกอบด้วยลูกเสือ 4 ประเภท คือ กองลูกเสือสำรอง กองลูกเสือสามัญ กองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ และกองลูกเสือวิสามัญ ประเภทละ 1 กอง เป็นอย่างน้อย แต่ถ้าสถานศึกษาแห่งใดมีลูกเสือเพียงประเภทเดียว การจัดกลุ่มลูกเสือต้องมี กองลูกเสือประเภทนั้นอย่างน้อย 4 กองขึ้นไป หรือ ถ้ามีกองลูกเสืออย่างน้อย 2 – 3 ประเภท การจัดกลุ่มลูกเสือต้องมีประเภทละ 2 กอง ขึ้นไป ผู้รับผิดชอบกลุ่มลูกเสือ คือ ผู้กำกับกลุ่มลูกเสือ และรองผู้กำกับกลุ่มลูกเสือ

2. กองลูกเสือ ผู้รับผิดชอบกองลูกเสือ คือ ผู้กำกับกองลูกเสือ และรองผู้กำกับกองลูกเสือ

3. หมู่ลูกเสือ ประกอบด้วยลูกเสือ จำนวน 4 – 6 คน หรือ 6 – 8 คน (รวมทั้งนายหมู่และรองนายหมู่ลูกเสือ) ผู้รับผิดชอบหมู่ลูกเสือ คือ นายหมู่ลูกเสือ และรองนายหมู่ลูกเสือ การเรียกชื่อหมู่ลูกเสือ กศน. ให้เรียกเป็นหมู่เลข เช่น

หมู่ 1 กอง 1...หมู่ 2 กอง 1...หมู่ 3 กอง 1...หมู่ 4 กอง 1...

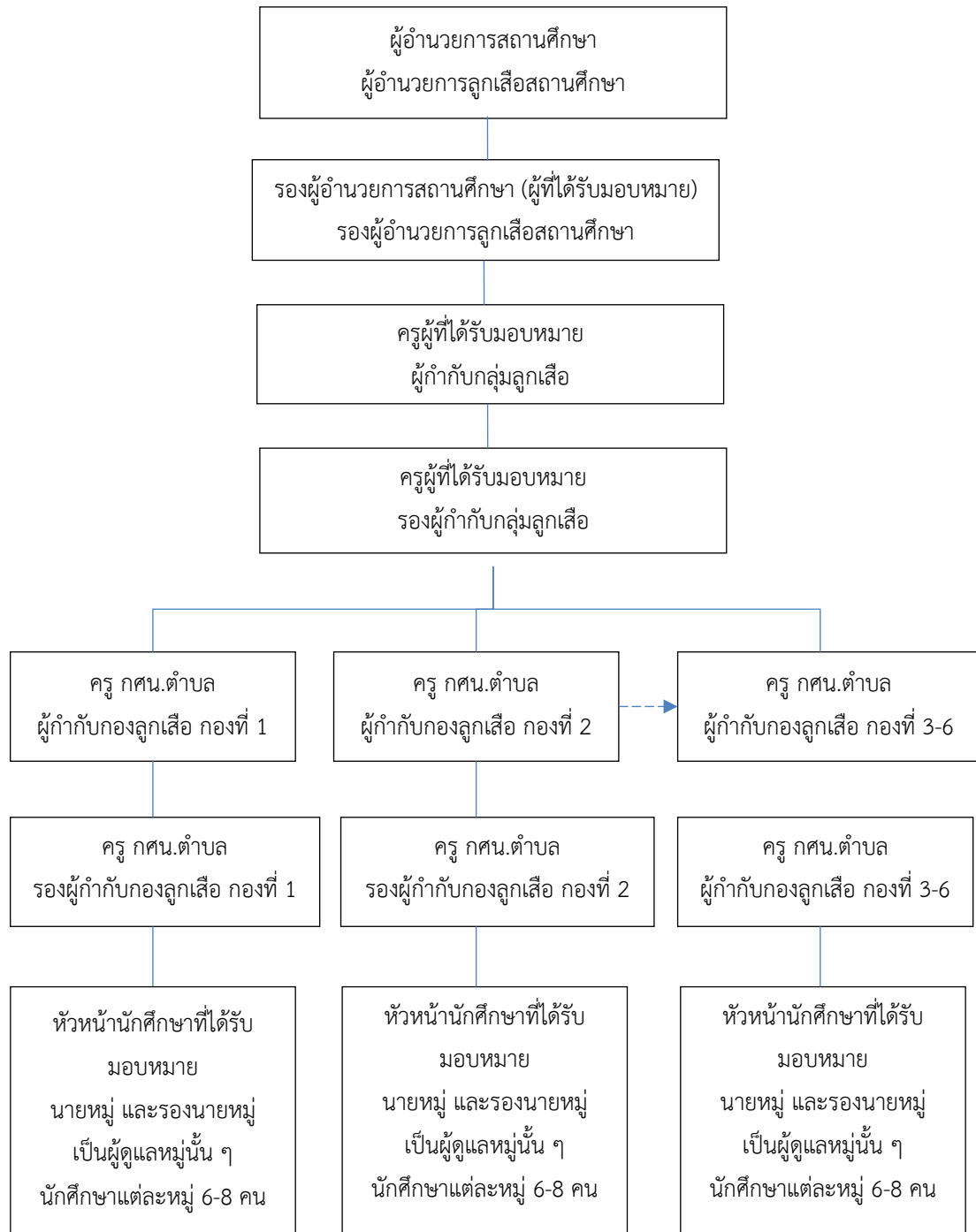
หมู่ 1 กอง 2...หมู่ 2 กอง 2...หมู่ 3 กอง 2...หมู่ 4 กอง 2...

หมู่ 1 กอง 3...หมู่ 2 กอง 3...หมู่ 3 กอง 3...หมู่ 4 กอง 3...

หมู่ 1 กอง 4...หมู่ 2 กอง 4...หมู่ 3 กอง 4...หมู่ 4 กอง 4...

แผนภูมิแสดงการบริหารงานกองลูกเสือภายในสถานศึกษา

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคณะลูกเสือแห่งชาติ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

การลูกเสือโลก

สาระสำคัญ

ผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก คือ พลโทโรเบิร์ต สตีเฟนสัน สมิท เบเดน โพเอลล์ (Robert Stephenson Smyth Baden Powell) เรียกท่านว่า บี.พี. เป็นชาวอังกฤษ เกิดที่กรุงลอนดอน เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2400 เป็นเด็กกำพร้าบิดา ตั้งแต่อายุ 3 ขวบ ในวัยเด็กชอบใช้ชีวิตกลางแจ้ง ศึกษาธรรมชาติ เล่นกีฬา และชอบเป็นผู้นำ สอบเข้าโรงเรียนนายร้อยแซนด์เฮิร์ต ได้ที่ 2 ในเหล่าทหารม้า และได้รับพระราชทานยศเป็นร้อยตรี เมื่ออายุ 19 ปี ปฏิบัติหน้าที่ทหารอย่างดีเด่น ได้รับพระราชทานยศเป็นร้อยเอก เมื่ออายุ 26 ปี เป็นนายทหารที่เฉลียวฉลาดกล้าหาญสร้างวีรกรรมที่ยิ่งใหญ่ทำการต่อสู้อย่างห้าวหาญ เพื่อรักษาเมืองมาฟิซิงให้รอดพ้นจากวงล้อมและการบุกรุกโจมตีของกองทัพบัวร์ (Boer) ที่แอฟริกาใต้ ได้รับการสรรเสริญว่า “วีรบุรุษผู้กล้าหาญแห่งยุค” ตั้งแต่คืนวันที่ 31 กรกฎาคม 2450 ถึงเช้าวันที่ 9 สิงหาคม 2450 บี.พี. ได้นำเด็กชายที่มีอายุ 11 – 15 ปี จากครอบครัวที่มีฐานะแตกต่างกันจำนวน 20 คน ไปเข้าค่ายพักแรมที่เกาะบราวน์ซี นับว่าเป็นการอยู่ค่ายพักแรมของลูกเสือครั้งแรกของโลก และถือว่าเกาะบราวน์ซี เป็นค่ายลูกเสือแห่งแรกของโลก บี.พี. ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2484 สิริอายุ 84 ปี

องค์การลูกเสือโลก (World Organization of the Scout Movement : WOSM) เป็นองค์การอาสาสมัครนานาชาติ มีความสำคัญในการทำหน้าที่รักษาและดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพของขบวนการลูกเสือแห่งโลก และทำหน้าที่ส่งเสริมกิจการลูกเสือทั่วโลก ให้มีการพัฒนาและก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง โดยมีธรรมนูญลูกเสือโลก เป็นกฎหมายสำหรับยึดถือปฏิบัติการในการดำเนินกิจการลูกเสือทั่วโลก องค์การลูกเสือโลกมีองค์กรหลัก 3 องค์กร คือ สมัชชาลูกเสือโลก คณะกรรมการลูกเสือโลก และสำนักงานลูกเสือโลก ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า 40 ล้านคน ใน 169 ประเทศ

ตามบัญญัติของธรรมนูญลูกเสือโลก ประเทศสมาชิกขององค์การลูกเสือโลก แต่ละประเทศจะมีองค์การลูกเสือแห่งชาติได้เพียง 1 องค์กรเท่านั้น และต้องชำระเงินค่าบำรุงลูกเสือโลกให้แก่สำนักงานลูกเสือโลก ประเทศไทยเป็น 1 ในจำนวน 27 ประเทศที่เป็นสมาชิกองค์การลูกเสือโลกของสำนักงานภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่กรุงมาดาดิ

ประเทศฟิลิปปินส์ กิจการลูกเสือทุกประเทศยึดมั่น ในวัตถุประสงค์ หลักการ และวิธีการของลูกเสือเหมือนกันทั่วโลก คือ มุ่งพัฒนาเยาวชนด้วยรากฐานของอุดมการณ์ของลูกเสือ ซึ่งมีคำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจนำสู่การประพฤติปฏิบัติตนของความเป็นพลเมืองดี และความเป็นพี่น้องกันระหว่างลูกเสือทั่วโลก

ตัวชี้วัด

1. อธิบายประวัติผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก
2. อธิบายความสำคัญขององค์การลูกเสือโลก
3. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการลูกเสือไทยกับการลูกเสือโลก

ขอบข่ายรายวิชา

- เรื่องที่ 1 ประวัติผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก
- เรื่องที่ 2 องค์การลูกเสือโลก
- เรื่องที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างลูกเสือไทยกับลูกเสือโลก

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 3 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค22021
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 ประวัติผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก

ผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก มีชื่อเต็มว่า Robert Stephenson Smyth Baden Powell ในภาษาไทยเขียนว่า โรเบิร์ต สตีเฟนสัน สมิท เบเดน โพลเวลล์ ซึ่งโดยทั่วไปจะเรียกท่านว่า “บี.พี.”

บี.พี. เป็นชาวอังกฤษเกิดที่กรุงลอนดอน เกิดเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2400 เป็นเด็กกำพร้าบิดา ตั้งแต่อายุ 3 ขวบ

พ.ศ. 2400 - 2419 ชีวิตวัยเด็ก

เมื่อยังเป็นเด็กก่อนเข้าโรงเรียน มารดาเป็นผู้สอน อ่าน เขียน ทำเลข และวาดเขียน ขณะเมื่อมาพักผ่อนอยู่กับคุณตา คุณตาฝึกว่ายน้ำ เล่นสเกต ขี่ม้า หัดวัดปริมาณแสงแดดในเวลา กลางวัน สังเกตแสงแดดในเวลา กลางวัน สังเกตดวงดาวเวลากลางคืน บี.พี. ชอบร้องเลียนเสียงสัตว์ และเสียงนกต่าง ๆ ชอบแสดงท่าขบขัน

เมื่ออายุ 11 - 12 ปี เข้าเรียนในโรงเรียนโรสฮิลล์ ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษา ใกล้บ้าน

เมื่ออายุ 13 - 19 ปี เข้าเป็นนักเรียนประจำ ชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนซาเตอร์เฮาส์ ณ เมืองโกคาลมิง ซึ่งรอบ ๆ บริเวณโรงเรียนเป็นป่ามีลำธาร ชอบหนีไปเที่ยวในป่าหลังโรงเรียน เข้าไปใช้ชีวิตและศึกษาธรรมชาติโดยลำพัง สังเกตรอยเท้าสัตว์ ฟังเสียงสัตว์ 4 เท้า และนก ชอบเล่นกีฬา ชอบเป็นผู้นำ ฝึกกีฬาฟุตบอล ฟันดาบ ยิงปืน ขี่ม้า ว่ายน้ำ วาดภาพ แสดงละคร ฯลฯ

พ.ศ. 2419 บี.พี. สมัครสอบเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยออกฟอร์ด 2 ครั้ง แต่สอบไม่ได้ จึงสอบเข้าเรียนที่โรงเรียนนายร้อยแซนเฮอรัสต์ โดยไม่ได้คิดว่าจะสอบเข้าได้ เพราะ บี.พี. ไม่ใช่ นักเรียนที่เรียนเก่ง แต่ผลการสอบคัดเลือกปรากฏว่า ในจำนวนผู้เข้าสอบ 718 คน บี.พี. สอบได้ที่ 2 ในเหล่าทหารม้า และสอบได้ที่ 5 ในเหล่าทหารราบ ตามระเบียบกระทรวงกลาโหมอังกฤษ ในสมัยนั้น ผู้สอบได้ที่ 1 - 6 จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็น ร้อยตรี โดยไม่ต้องไปเรียนที่โรงเรียน นายร้อยแซนเฮอรัสต์ บี.พี. จึงได้รับพระราชทานยศเป็นร้อยตรี เมื่ออายุ 19 ปี และได้รับคำสั่งให้ไปประจำกรมทหารม้าฮุซซาร์ที่ 13 อยู่ที่ประเทศอินเดีย

พ.ศ. 2419 – 2453 ชีวิตทหาร

พ.ศ. 2419 ปี.พี. ได้เข้าประจำการที่กรมทหารม้า ฮุสซาร์ที่ 13 ในอินเดีย นานถึง 8 ปี ครั้งสุดท้าย ได้รับพระราชทานยศร้อยเอก ปี.พี. ใช้จ่ายอย่างอดออม งดการสูบบุหรี่ หาเงินจุนเจือโดยการเขียนเรื่องลงหนังสือพิมพ์และเลี้ยงม้าขายจึงพอใช้จ่าย ระหว่างเป็นทหารมีการย้ายไปอยู่อินเดีย และแอฟริกา

เนื่องจาก ปี.พี.ได้ปฏิบัติหน้าที่การทหารอย่างดีเด่น จนได้รับพระราชทานยศร้อยเอก เมื่ออายุ 26 ปี ระหว่างที่อยู่อินเดีย ได้รับรางวัลในการแข่งขันกีฬาเทกมัมบูป้า บนหลังม้า โดยใช้หอกสั้นเป็นอาวุธ ท่านมักฝึกอบรมทหารใหม่ให้มีความรู้ทางสะกดรอย การสอดแนม ซึ่งวิชาเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการฝึกอบรมลูกเสือทั้งสิ้น และในระหว่างที่รับราชการทหารอยู่ที่อินเดีย ปี.พี. ได้ฝึกทหารใหม่ในเรื่องสำคัญที่เน้นเป็นพิเศษ คือ

1. การสอดแนม และการลาดตระเวน ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และในขณะเดียวกัน ได้คิดวิธีการฝึกอบรมที่สำคัญอย่างหนึ่ง
2. ระบบหมู่ ขณะที่ ปี.พี. ทำการฝึกอบรมทหารใหม่ใช้วิธีแบ่งทหารใหม่ ออกเป็นหมู่เล็ก ๆ มีหัวหน้าหมู่เป็นผู้รับผิดชอบ วิธีการฝึกอบรมโดยใช้ระบบหมู่เป็นหลัก ต่อมา ปี.พี. ได้นำมาใช้ในการฝึกอบรมลูกเสือ จนกระทั่งทุกวันนี้

พ.ศ. 2431

ปี.พี. อายุ 31 ปี ได้รับแต่งตั้งให้อยู่ในคณะนายทหารที่ได้รับมอบหมายให้ไปปราบพวกซูลู ในแอฟริกา ซึ่งก่อความไม่สงบ โดยมี ดินิซูลู เป็นหัวหน้า ปี.พี. และคณะได้ปราบพวกซูลูสำเร็จ

พ.ศ. 2433

ปี.พี. ได้รับพระราชทานยศเป็นนายพันตรี มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยทูตทหาร เป็นนายทหารคนสนิทของ ผู้ว่าราชการมอลต้า ซึ่งเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ และทำหน้าที่สืบราชการลับตามที่ต่าง ๆ

พ.ศ. 2438

รัฐบาลอังกฤษได้จัดส่งกองทหารออกไปปราบกบฏ อะซันติ ซึ่งเป็นชนเผ่าที่ดุร้าย ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลแอฟริกาตะวันตก ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งในดินแดนของ

ประเทศกานา อะซันติ มีกษัตริย์ปกครองชื่อ **เปรมเปห์** เคยทำสนธิสัญญาไว้กับผู้แทนรัฐบาลอังกฤษว่า จะเลิกการค้าทาส ไม่ทำการรบกวณพ้อค้าชาวอังกฤษ ต่อมาได้ละเมิดสนธิสัญญานี้ รัฐบาลอังกฤษ จึงแต่งตั้งให้ บี.พี. เป็นหัวหน้าควบคุมกองทหารไปทำการปราบ บี.พี. ได้ทำการฝึกหัดชาวพื้นเมืองประมาณ 500 คน สร้างถนนยาวประมาณ 74 ไมล์ โดยเริ่มต้นจากชายฝั่งทะเล ผ่านป่า บึง และลำธาร ไปจนถึงเมืองหลวงของพวกอะซันติ คือ **เมืองคูมาลี** แต่ไม่ทันทำการรบกัน เพราะกษัตริย์เปรมเปห์ ได้ยอมแพ้ก่อน (เมื่อ 16 มกราคม 2439) จากประสบการณ์การสร้างถนน บี.พี. ได้ความรู้อย่างกว้างขวางในเรื่องการบุกเบิก เช่น การโค่นต้นไม้ การสร้างสะพาน และการสร้างที่พักแรมชั่วคราว เป็นต้น

พ.ศ. 2439

บี.พี. ได้รับแต่งตั้งเป็นเสนาธิการประจำกองทัพ ไปปราบกบฏชาวพื้นเมืองเผ่าหนึ่ง เดิมมีภูมิลำเนาอยู่ในทรานสวาล แต่ถูกพวกโมเออร์ขับไล่ จึงได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในโรดีเซียตอนใต้ เผ่านี้ได้ก่อการกบฏขึ้น บี.พี. มีหน้าที่เกี่ยวกับการสอดแนม และหาข่าว บี.พี. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และได้รับประสบการณ์มากในการปฏิบัติงานสอดแนมในตอนกลางคืน ชาวเมืองกลัว บี.พี. มาก ได้ตั้งฉายาให้ บี.พี. ว่า “อิมปีซา” (Impeesa) แปลว่า “หมาป่าที่ไม่เคยนอนหลับ” การศึกครั้งนี้ พลเอกพลัมเมอร์ ผู้นำกองทัพอังกฤษ กล่าวชม บี.พี. ว่า ถ้าไม่มีแผนที่ ที่ บี.พี. ได้เขียนขึ้นโดยละเอียดเช่นนี้แล้ว คงจะเป็นการยากที่จะปราบปรามพวกมาตาบิลี ได้สำเร็จในระยะเวลาอันรวดเร็ว

พ.ศ. 2440

บี.พี. กลับมาประจำอยู่ที่อินเดียอีกครั้ง ได้รับพระราชทานยศเป็นพันเอก และได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาประจำกรมทหารตราจูนการ์ดที่ 5 ทำหน้าที่อบรมทหาร และได้เขียนหนังสือ “Aids to Scouting” เพื่อใช้เป็นคู่มือในการฝึกทหารของท่าน และได้ประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการฝึกอบรมวิชาสอดแนม (Scouting) ให้แก่ทหาร โดยนำเอาวิธีการ “ระบบหมู่” มาใช้ในการฝึกอบรมอย่างสมบูรณ์แบบ โดยมีการแบ่งหมู่กัน มีหัวหน้าหมู่คอยควบคุมดูแลและรับผิดชอบ มีการแจกรางวัลการปฏิบัติงานดีเด่น (เครื่องหมายรูปลูกศรของแซมทิส) จนกระทั่งได้รับการยกย่องว่า เป็นกรมทหารอังกฤษที่มีระเบียบวินัยดีที่สุดในอินเดีย

พ.ศ. 2442

ปี.พี. ได้รับคำสั่งให้ไปแอฟริกาใต้ เพื่อเตรียมการป้องกันการรุกรานของพวกบัวร์ (Boer) ซึ่งเป็นชาวฮอลันดา และฝรั่งเศส ที่อพยพไปอยู่แอฟริกาใต้แถบเมืองทรานสวาล และออเรนจ์ฟรีสเตท ตั้งตัวเป็นเอกราชเรียกว่าพวก **โบเออร์รีพับลิค** ปี.พี. ได้รับมอบหมายให้จัดทหารม้า 2 กองพัน ทำหน้าที่รักษาชายแดนซึ่งกำลังเป็นข้อพิพาท ปี.พี. ส่งทหารม้าหนึ่งกองพัน ไปรักษาเมืองบูลาวาโย ส่วนของ **ปี.พี** อีกหนึ่งกองพัน ไปรักษาเมืองมาฟิคิง ซึ่งอยู่ติดกับชายแดนทรานสวาล เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2442 พวกโบเออร์ ได้ประกาศสงครามกับอังกฤษ กองทัพของโบเออร์ มีกำลังพลถึง 9,000 คน มีอาวุธครบมือ เคลื่อนพลเข้าล้อมเมืองมาฟิคิง ทั้งสี่ทิศ ซึ่ง ปี.พี. มีกำลังทหารที่ได้รับการฝึกอย่างดีแล้วเพียง 750 คนเท่านั้นเอง แต่ด้วยความมีไหวพริบ ปฏิภาณ ความเฉลียวฉลาด การใช้เล่ห์เหลี่ยม และกลยุทธ์ ตลอดจนประสบการณ์ในอดีตซึ่งได้เผชิญกับข้าศึกทุกรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ใช้วิชาการสอดแนม การลาดตระเวน การข่าว การบุกเบิก ซึ่งถือว่าเป็นวิชาการขั้นสุดยอดของการลูกเสือในยุคต่อมา จึงทำให้ ปี.พี. รักษาเมืองมาฟิคิง ไว้ได้นานถึง 217 วัน และเมื่อกองทัพใหญ่ของอังกฤษได้มาช่วยไว้ทันทำให้กองทัพของพวกโบเออร์ต้องพ่ายกลับไป ปี.พี. ได้รับฉายาว่า “วีรบุรุษแห่งเมืองมาฟิคิง” หรือ “ผู้ป้องกัน เมืองมาฟิคิง” ด้วยกลยุทธ์การฝึกอบรมเด็กในเมืองมาฟิคิง ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 9 ขวบขึ้นไป ให้เป็นนักเรียนทหารมาฟิคิง เพื่อทำหน้าที่ต่าง ๆ แทนทหาร เนื่องจากทหารของ ปี.พี. มีจำนวนน้อยมาก หน้าที่ต่าง ๆ ที่มอบหมายให้เด็ก ๆ ปฏิบัติ เช่น เป็นผู้ส่งข่าวและสื่อสาร ผู้รับใช้ทั่วไป เป็นยามรักษาการณ์ และช่วยเหลือในหน่วยพยาบาล เป็นต้น เด็ก ๆ เหล่านี้ทำงานได้ผลดีเกินคาด จึงเป็นข้อคิดที่ ปี.พี. สรุปได้ว่า **เด็กชายที่ได้รับการฝึกอบรมที่ถูกต้อง ย่อมสามารถรับผิดชอบและปฏิบัติภารกิจ ตามที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดี** สิ่งนี้เองที่ทำให้ ปี.พี. ได้รับแนวคิดรวบยอดไปสู่การวางแผนฝึกอบรมเด็กชายในโอกาสต่อมา และเป็นแรงบันดาลใจอันสำคัญยิ่ง ของ ปี.พี. ทำให้มีการทดลองแผนฝึกอบรมเด็ก ซึ่งในปี พ.ศ. 2450 ปี.พี. ได้นำเด็กชาย จำนวน 20 คน ไปอยู่ค่ายพักแรมเป็นครั้งแรกของโลก ที่เกาะบราวน์ซี ซึ่งถือเป็นจุดกำเนิดของการลูกเสือแห่งโลกในปีนั่นเอง

พ.ศ. 2450 อําลาชีวิตทหาร

เมื่อเสร็จสงคราม **ควินวิกตอเรีย** ได้พระราชทานยศพลตรี และเมื่อเดือนมิถุนายน 2450 ปี.พี. มีอายุ 50 ปี จึงปลดเกษียณ เป็นทหารกองหนุน รับเงินเดือนครึ่งหนึ่ง และได้เลื่อนยศเป็นพลโท

พ.ศ. 2450 ชีวิตการเป็นลูกเสือ

บี.พี. เห็นความสำคัญของเด็ก จึงรวบรวมเด็กชาย จำนวน 20 คน (รวมหลานของท่านอีก 1 คน รวมเป็น 21 คน) จัดพาไปอยู่ค่ายพักแรมที่เกาะบราวน์ซี เป็นเวลา 9 คืน (ตั้งแต่คืนวันที่ 31 กรกฎาคม 2450 ถึงเช้าวันที่ 9 สิงหาคม 2450) โดยการฝึกกระบวนการหมู่ในการอยู่ค่ายพักแรมครั้งนี้ ได้ผลเกินคาด เด็ก ๆ มีความสนุกสนาน ได้ความรู้ ความสามัคคี ผู้ปกครองพอใจ เด็กพึ่งตนเองได้ การอยู่ค่ายพักแรมครั้งนี้ ถือเป็นการกำเนิดการลูกเสือโลก

พ.ศ. 2451

กระทรวงกลาโหมของอังกฤษ ขอให้ บี.พี. กลับเข้ารับราชการอีกครั้งหนึ่งในตำแหน่งผู้บังคับบัญชาหน่วยรักษาดินแดนประจำภาคเหนือของอังกฤษ และในปีเดียวกัน บี.พี. ได้เขียนหนังสือลูกเสือสำหรับเด็กชาย (Scouting for boy) เป็นหนังสือเล่มแรกในองค์การลูกเสือ อีกทั้งกิจการลูกเสืออังกฤษเจริญก้าวหน้าอย่างมาก

พ.ศ. 2452

บี.พี. จัดชุมนุมลูกเสือแห่งชาติขึ้นเป็นครั้งแรกที่พระราชวังคริสตัล ในกรุงลอนดอน มีลูกเสือเข้าร่วม 11,000 คน บี.พี. ได้รับพระราชทานเหรียญตรา “Knight Commander of the Victorian Order” มีบรรดาศักดิ์ เป็น เซอร์ โรเบิร์ต เบเดน โพเอลล์ กิจการลูกเสือได้แพร่หลายไปทั่วโลก

พ.ศ. 2453

บี.พี. จัดตั้งกองลูกเสือหญิงขึ้นในอังกฤษเรียกว่า “Girl Guide”

พ.ศ. 2484

บี.พี. ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2484 ณ เมืองไนโรบี ประเทศเคนยา และศพถูกฝังอยู่ที่นั่น ภายหลังจากท่านถึงแก่อนิจกรรมแล้ว ร่างของท่านได้ถูกฝัง ณ สุสาน Mount Kenya ซึ่งนอนสงบนิ่งอยู่ภายใต้บรรยากาศอันสงบที่ท่านรักและปรารถนา พ.ศ. 2494 นักบุญเซนต์ยอร์จ ได้ทำพิธีเปิดอนุสาวรีย์ของลอร์ด เบเดน โพเอลล์ ขึ้นที่วัดเวสต์มินสเตอร์ ในกรุงลอนดอน

จากชีวประวัติของ ปี.พี. ตลอดเวลาที่ท่านมีชีวิตอยู่ ท่านเป็นผู้มีความเสียสละอย่างสูง ทั้งทางด้านทหาร และพลเรือน ทำทุกสิ่งทุกอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความกล้าหาญทั้งการปฏิบัติในหน้าที่ราชการ และการผจญภัยส่วนตัว ทำให้ท่านได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ชีวิตมากมาย ท่านยังได้มอบประสบการณ์อันล้ำค่าแก่เด็ก ๆ ในการก่อตั้งให้กำเนิดลูกเสือโลกแก่เยาวชนชายหญิงทั่วโลก อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่มนุษยชาติมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ประวัติผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 องค์การลูกเสือโลก

องค์การลูกเสือโลก (World Organization of the Scout Movement : WOSM) เป็นองค์การนานาชาติที่ไม่ใช่ของรัฐบาลใด เป็นองค์การอาสาสมัครที่มีความสำคัญ ในการทำหน้าที่รักษาและดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพของขบวนการลูกเสือแห่งโลก และทำหน้าที่ส่งเสริมกิจการลูกเสือทั่วโลก ให้มีการพัฒนาและก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องตลอดไป โดยมีธรรมนูญลูกเสือโลก เป็นกฎหมายสำหรับยึดถือปฏิบัติในการดำเนินกิจการลูกเสือทั่วโลก

องค์การลูกเสือโลก ประกอบด้วย 3 องค์การหลัก คือ

1. สมัชชาลูกเสือโลก คือ ที่ประชุมใหญ่ ประกอบด้วย ผู้แทนของประเทศสมาชิก ทุกประเทศมาร่วมประชุมกันทุก ๆ 3 ปีต่อครั้ง ยกเว้นแต่ว่าปีใดที่สถานการณ์ของโลกมีความวุ่นวาย และมีเรื่องร้ายแรงเกิดขึ้น หรือสถานการณ์ไม่อำนวย ไม่สามารถจะจัดให้มีการประชุมสมัชชาลูกเสือโลกได้ ก็เว้นการประชุมเฉพาะปีนั้น ๆ เช่น ในปี พ.ศ. 2484 ไม่ได้มีการประชุมสมัชชาลูกเสือโลกตามกำหนด เนื่องจาก ปี.พี. ผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลกถึงแก่อนิจกรรม คณะลูกเสือทั่วโลกมีการไว้ทุกข์ ไว้าลัย ให้แก่การล่วงลับของท่าน และในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2484 – 2489 เป็นช่วงที่สถานการณ์ของโลกอยู่ในภาวะคับขัน และมีสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้น จึงไม่ได้จัดการประชุมสมัชชาลูกเสือโลกขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว

2. คณะกรรมการลูกเสือโลก คือ คณะกรรมการที่บริหารองค์การลูกเสือโลก มีจำนวนทั้งหมด 12 คน ซึ่งได้รับเลือกตั้งในที่ประชุมสมัชชาลูกเสือโลก ตามวิธีการ เงื่อนไข และบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในธรรมนูญลูกเสือโลก

3. สำนักงานลูกเสือโลก คือ สำนักงานเลขาธิการลูกเสือโลก มีเลขาธิการสำนักงานลูกเสือโลก เป็นผู้บังคับบัญชา ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานดำเนินงานการ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์การลูกเสือของประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกทั่วโลก เพื่อรักษาและดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพของขบวนการลูกเสือแห่งโลก ให้อยู่ได้อย่างสถาพร มั่นคงตลอดไป

ปัจจุบันองค์การลูกเสือโลก มีสมาชิกกว่า 40 ล้านคน ใน 169 ประเทศ มีสำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย และยังมีสำนักงานลูกเสือภาคพื้นอยู่ในภูมิภาคทั่วโลก อีก 6 แห่ง คือ

1. สำนักงานลูกเสือภาคพื้นแอฟริกา สำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ที่ กรุงไนโรบี ประเทศเคนยา
2. สำนักงานลูกเสือภาคพื้นอาหรับ สำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ที่ กรุงไคโร ประเทศอียิปต์
3. สำนักงานลูกเสือภาคพื้นเอเชีย-แปซิฟิก สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ กรุงมาคาตี ประเทศฟิลิปปินส์
4. สำนักงานลูกเสือภาคพื้นยูเรเชีย สำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ที่ กรุงเครฟ สาธารณรัฐยูเครน
5. สำนักงานลูกเสือภาคพื้นยุโรป สำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ที่ กรุงเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ และมีสำนักงานสาขาตั้งอยู่ที่กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม
6. สำนักงานลูกเสือภาคพื้นอินเทอร์อเมริกา สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ กรุงปานามา ซิตี้ ประเทศปานามา

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 องค์การลูกเสือโลก

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างลูกเสือไทยกับลูกเสือโลก

การลูกเสือ เป็นขบวนการทางการศึกษาสำหรับเยาวชน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบุคลิกภาพ และพัฒนาการทางสังคมให้กับเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศ โดยใช้วิธีการของลูกเสือ ยึดมั่นในคำปฏิญาณ และกฎเรียนรู้โดยการกระทำ เน้นการปฏิบัติกิจกรรมกลางแจ้ง การใช้ระบบหมู่ และความก้าวหน้าของบุคคลโดยใช้หลักสูตรและวิชาพิเศษลูกเสือ

การลูกเสือ เป็นการอาสาสมัครทำงานให้การศึกษาพัฒนาเยาวชน โดยทั่วไป ไม่มีการแบ่งแยกกีดกันในเรื่องเชื้อชาติ ผิวพรรณ วรรณะ ลัทธิทางศาสนาใด ๆ และไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลหรือเกี่ยวข้องกับการเมือง โดยยึดปฏิบัติตามอุดมการณ์ของผู้ให้กำเนิดลูกเสือ โลกอย่างมั่นคง วงการศึกษาทั่วโลกถือว่า การลูกเสือ เป็นขบวนการที่ให้การศึกษาแก่เยาวชน นอกกระบบโรงเรียน ภายใต้พื้นฐาน ดังนี้

1. มีหน้าที่ต่อศาสนาที่ตนเคารพนับถือ
2. มีความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง
3. มีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเอง
4. เข้าร่วมในการพัฒนาสังคมด้วยการยกย่องและเคารพในเกียรติของบุคคลอื่น
5. ช่วยเสริมสร้างสันติภาพความเข้าใจอันดี เพื่อความมั่นคงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ทั่วโลก

กิจการของลูกเสือทุกประเทศ ยึดมั่นในวัตถุประสงค์ หลักการ และวิธีการของลูกเสือเหมือนกันทั่วโลก ทุกประเทศที่เข้ามาเป็นสมาชิกโดยสมัครใจ และเป็นอิสระจากอิทธิพลทางการเมือง มุ่งพัฒนาเยาวชนด้วยรากฐานของอุดมการณ์ลูกเสือ ซึ่งมีคำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ นำสู่การประพฤติปฏิบัติตนของความเป็นพลเมืองดี และมีความเป็นพี่น้องกันระหว่างลูกเสือทั่วโลก

การลูกเสือไทย โดยคณะลูกเสือแห่งชาติ ได้จดทะเบียนเป็นสมาชิกขององค์การลูกเสือโลก เมื่อปี พ.ศ. 2465 ใช้คติพจน์ว่า “เสียชีพอย่าเสียสัตย์” ทั้งนี้ คณะลูกเสือแห่งชาติ ต้องชำระเงินค่าบำรุงลูกเสือโลก ให้แก่สำนักงานลูกเสือโลก และต้องปฏิบัติตามธรรมนูญลูกเสือโลก เพื่อดำรงไว้เพื่อความเป็นเอกภาพของขบวนการลูกเสือโลก นอกจากนั้นประเทศไทยยังเป็น 1 ในจำนวน 27 ประเทศ ของสำนักงานภาคพื้นเอเชีย – แปซิฟิก (Asia – Pacific Region : APR) ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ที่กรุงมาดาดิ ประเทศฟิลิปปินส์

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างลูกเสือไทยกับลูกเสือโลก

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

คุณธรรม จริยธรรมของลูกเสือ

สาระสำคัญ

คำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ อาจเปรียบเสมือนศีลของลูกเสือ และเป็นหลักสำคัญที่ทำให้ลูกเสือประพฤติปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นมีระเบียบวินัย อยู่ในกรอบประเพณี อันดีงาม และไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยากใด ๆ ในบ้านเมือง คำปฏิญาณ คือ คำมั่นสัญญาที่ลูกเสือทุกคนต้องให้ไว้กับผู้บังคับบัญชา เพื่อความเป็นพลเมืองดีของชาติ กฎของลูกเสือ คือ ข้อปฏิบัติที่ลูกเสือต้องยึดเป็นแนวทางการประพฤติตนในชีวิตประจำวัน และการนำคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือมาใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นทางหนึ่งที่จะสร้างพลเมืองดีของชาติได้

ตัวชี้วัด

1. อธิบายคำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือ
2. ระบุคุณธรรม และจริยธรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ
3. ยกตัวอย่างการนำคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือมาใช้ในชีวิตประจำวัน

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 คำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือ
- เรื่องที่ 2 คุณธรรมและจริยธรรมจากคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ
- เรื่องที่ 3 การนำคำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือมาใช้ในชีวิตประจำวัน

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 6 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค22021
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 คำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือ

การอยู่ร่วมกันในสังคม จำเป็นต้องอาศัย กฎ ระเบียบ เพื่อเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตให้เป็นปกติสุขของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ ที่จะอยู่ร่วมกันด้วยความผาสุกและยั่งยืน

ความหมายคำปฏิญาณของลูกเสือ

คำปฏิญาณของลูกเสือ คือ คำมั่นสัญญาที่ลูกเสือทุกคนต้องให้ไว้แก่ผู้บังคับบัญชา เป็นถ้อยคำที่กล่าวออกมาด้วยความจริงใจและสมัครใจ คำกล่าวนี้สำคัญอย่างยิ่งในชีวิตการเป็นลูกเสือ เมื่อกล่าวแล้วต้องปฏิบัติตามให้ได้ เป็นการส่งเสริมให้ลูกเสอรักเกียรติของตน เพื่อความเป็นพลเมืองดีของชาติ โดยอาศัยคำปฏิญาณเป็นอุดมการณ์นำไปปฏิบัติในชีวิตได้

คำปฏิญาณของลูกเสือ

ด้วยเกียรติของข้า ข้าสัญญาว่า

ข้อ 1 ข้าจะจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ข้อ 2 ข้าจะช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ

ข้อ 3 ข้าจะปฏิบัติตามกฎของลูกเสือ

ข้อ 1 ข้าจะจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ชาติ ประกอบด้วย แผ่นดินน่านน้ำและประชาชนพลเมืองที่อยู่รวมกันโดยมีกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมเป็นหลักปฏิบัติ ลูกเสือทุกคนต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ

ศาสนา ทุกศาสนามีความมุ่งหมายเดียวกัน คือ สอนให้ทุกคนเป็นคนดี ละเว้นความชั่ว ให้กระทำแต่ความดี ลูกเสือทุกคนต้องมีศาสนา ลูกเสือจะนับถือศาสนาใด ๆ ก็ได้

พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขของคณะลูกเสือแห่งชาติ ลูกเสือทุกคนต้องปฏิบัติตนตามรอยพระยุคลบาท

ข้อ 2 ข้าจะช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ

ลูกเสือทุกคนเป็นผู้มีจิตอาสา ไม่นิ่งดูตาย เอาใจใส่ผู้อื่น มีความพร้อมที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวมทุกโอกาสที่พึงกระทำได้ ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ลูกเสือเป็นผู้มีเกียรติและได้รับการยกย่องชื่นชมจากประชาชนทั่วไป

ข้อ 3 ข้าจะปฏิบัติตามกฎของลูกเสือ
 กฎของลูกเสือเปรียบเสมือนศีลของลูกเสือที่เป็นหลักยึดเหนี่ยวให้ประพฤติ
 ปฏิบัติในสิ่งดีงาม

ความหมายกฎของลูกเสือ

กฎของลูกเสือ หมายถึง ข้อปฏิบัติที่ลูกเสือต้องยึดเป็นแนวทางการประพฤติ
 ปฏิบัติตน ในชีวิตประจำวัน กฎของลูกเสือมี 10 ข้อ ดังนี้

กฎของลูกเสือ

- ข้อ 1 ลูกเสือมีเกียรติเชื่อถือได้
- ข้อ 2 ลูกเสือมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และซื่อตรง
 ต่อผู้มีพระคุณ
- ข้อ 3 ลูกเสือมีหน้าที่กระทำตนให้เป็นประโยชน์และช่วยเหลือผู้อื่น
- ข้อ 4 ลูกเสือเป็นมิตรของคนทุกคน และเป็นพี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก
- ข้อ 5 ลูกเสือเป็นผู้สุภาพเรียบร้อย
- ข้อ 6 ลูกเสือมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์
- ข้อ 7 ลูกเสือเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา และผู้บังคับบัญชาด้วยความเคารพ
- ข้อ 8 ลูกเสือมีใจร่าเริง และไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก
- ข้อ 9 ลูกเสือเป็นผู้มัธยัสถ์
- ข้อ 10 ลูกเสือประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ

เพื่อความชัดเจนในกฎของลูกเสือทั้ง 10 ข้อ จึงมีคำอธิบายเพิ่มเติม ดังนี้

ข้อ 1 ลูกเสือมีเกียรติเชื่อถือได้

ลูกเสือต้องประพฤติตนเป็นคนดี เป็นผู้มีระเบียบวินัย ผู้อื่นย่อมจะชื่นชม
 เชื่อถือ จะเป็นที่ไว้วางใจแก่คนทั้งหลาย โดยเฉพาะในขณะทีลูกเสือสวมเครื่องแบบอันทรงเกียรติ
 ย่อมจะไม่ทำอะไรใด ๆ ที่ก่อให้เกิด ความเสื่อมเสียเกียรติของลูกเสือ

ข้อ 2 ลูกเสือมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และชื่อตรงต่อผู้มีพระคุณ

ลูกเสือต้องเทิดทูน สถาบันทั้ง 3 ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ บรรพบุรุษของเรา ยอมพลีชีพเพื่อชาติมาแล้ว เพื่อรักษาสถาบันนี้ไว้ เพื่อให้ประเทศชาติของเรามั่นคงอยู่ต่อไป จงทำหน้าที่ของเราให้ดีที่สุดในฐานะที่เราเป็นลูกเสือ

ข้อ 3 ลูกเสือมีหน้าที่กระทำตนให้เป็นประโยชน์ และช่วยเหลือผู้อื่น

ลูกเสือต้องเป็นผู้รู้จักการเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว พร้อมทั้งจะบำเพ็ญประโยชน์ให้กับบ้าน สถานศึกษา สังคม ชุมชน ตลอดจนประเทศชาติ ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสามารถและโอกาส และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถให้พึ่งตนเองได้ และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้

ข้อ 4 ลูกเสือเป็นมิตรของคนทุกคน และเป็นพี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก

ลูกเสือจะต้องเป็นผู้มี จิตใจโอบอ้อมอารี รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ทุก ๆ คน โดยไม่เลือกว่าเป็นเชื้อชาติ ศาสนาใด ๆ รวมทั้งมีความรู้สึกเสมือนหนึ่งว่าเป็นพี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก ต้องมีการทำงานร่วมกัน ต้องอยู่ร่วมกัน ต้องประพฤติปฏิบัติดี ทั้งกาย วาจา ใจ คือ ต้องรู้จักแสดงน้ำใจกับผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มใจ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ มีอัธยาศัยไมตรีกับคนทั่วไป ยิ้มแย้มแจ่มใส

ข้อ 5 ลูกเสือเป็นผู้สุภาพเรียบร้อย

ลูกเสือต้องเป็นผู้ที่มีกิริยาและวาจาสุภาพ อ่อนโยน อ่อนน้อม มีสัมมาคารวะ ทั้งทางกาย วาจา และใจ ไม่ยกตนข่มท่าน แต่งกายสะอาดเรียบร้อย แสดงวาจาไพเราะ นุ่มนวล ไม่กล่าวร้ายล่วงเกิน เตือนตนให้ประพฤติดี ประพฤติชอบ และมีความอ่อนน้อมถ่อมตน

ข้อ 6 ลูกเสือมีความเมตตา กรุณาต่อสัตว์

ลูกเสือต้องเป็นคนที่มีใจเมตตา กรุณา ต่อสัตว์ ไม่รังแกสัตว์ หรือทรมานทารุณสัตว์ ได้รับความเจ็บปวดหรือกักขังสัตว์ มีใจปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

ข้อ 7 ลูกเสือเชื่อฟังคำสั่งของบิดา มารดา และผู้บังคับบัญชาด้วยความเคารพ

ลูกเสือต้องเคารพและเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดาซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิด เป็นผู้เลี้ยงดูเราจนเติบโตใหญ่ มีพระคุณอย่างใหญ่หลวง และต้องเชื่อฟังคำสั่งของครู อาจารย์ และผู้บังคับบัญชาที่ล้วนมีประสบการณ์ในชีวิตที่สามารถชี้แนะแนวทาง ให้สิ่งที่ดีแก่เรา ลูกเสือจึงต้องเคารพและเชื่อฟัง

ข้อ 8 ลูกเสือมีใจร่าเริง และไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

ลูกเสือต้องเป็นผู้ที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ร่าเริงอยู่เสมอ ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก แสดงถึงมิตรภาพ มีไมตรีจิตที่ดีต่อกันด้วยความเต็มใจ

ข้อ 9 ลูกเสือเป็นผู้มัธยัสถ์

ลูกเสือต้องเป็นผู้รู้จักเก็บหอมรอมริบ ประหยัด ใช้จ่ายเฉพาะที่จำเป็น ตามฐานะของตน ต้องประหยัดทรัพย์สินทั้งของตนเองและผู้อื่นด้วย รวมทั้งต้องไม่รบกวน เบียดเบียนผู้อื่น

ข้อ 10 ลูกเสือประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ

ลูกเสือต้องรู้จักสำรวมกาย วาจา และใจ คือ "ทำดี คิดดี พูดดี" ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ต้องรู้จักเหนียวรั้ง ควบคุมสติ บังคับ ข่มใจตนเอง ละอายตนเอง คำนึงถึงมรรยาทของตนเองตลอด จนไม่คิดเบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น เป็นผู้ที่มีสุภาพอ่อนโยนปฏิบัติตนให้เหมาะกับกาลเทศะและสังคม

ความหมายคติพจน์ของลูกเสือ

คติพจน์ทั่วไปของลูกเสือ

เสียชีพอย่าเสียสัตย์ หมายความว่า ให้ลูกเสือรักษาความซื่อสัตย์ มีสัจจะยิ่งชีวิต จะไม่ละความสัตย์ถึงแม้จะถูกบีบบังคับจนเป็นอันตรายถึงกับชีวิตก็ตาม ก็ไม่ยอมเสียสัจจะเพื่อเกียรติภูมิ คำปฏิญาณและคำมั่นของลูกเสือ

คติพจน์ของลูกเสือแต่ละประเภท

ลูกเสือสำรอง **“ทำดีที่สุด”**

ลูกเสือสามัญ **“จงเตรียมพร้อม”**

ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ **“มองไกล”**

ลูกเสือวิสามัญ **“บริการ”**

ทำดีที่สุด หมายความว่า ปฏิบัติหน้าที่ของตนที่มีอยู่ให้ดีที่สุด

จงเตรียมพร้อม หมายความว่า เตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ

มองไกล หมายความว่า การมองให้กว้างและไกล ฉลาดที่จะมองเห็นความจริงของสิ่งต่าง ๆ ว่าผลจากการกระทำภารกิจของตน อาจส่งผลกระทบต่อภารกิจอื่น บุคคลอื่น

บริการ หมายความว่า การกระทำด้วยความตั้งใจที่จะให้ผู้อื่นมีความสะดวกหรือลดปัญหา หรือความทุกข์หวังเพียงให้ผู้รับบริการได้รับสิ่งที่เหมาะสมที่สุดเสมอ โดยไม่หวังรางวัลหรือสิ่งตอบแทนใด ๆ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 คำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 คุณธรรมและจริยธรรมจากคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ

คุณธรรม จริยธรรมจากคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือเน้นการประพฤติ ปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดี พร้อมทั้งจะนำความสุข ความเจริญ ความมั่นคงมาสู่บุคคลสังคม และประเทศชาติ ดังนี้

1. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ บุคคลสามารถปฏิบัติตนให้มีความซื่อสัตย์ต่อชาติ รักและหวงแหน ยอมเสียสละเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อให้ชาติเป็นเอกราชสืบไป อีกทั้งทำนุบำรุงศาสนาให้มั่นคงสถาพรสืบไป และปฏิบัติตามรอยพระยุคลบาทแห่งองค์พระมหากษัตริย์ ผู้ทรงบำบัตทุกข์บำรุงสุขให้แก่ราษฎรด้วยความเสียสละ

2. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ บุคคลสามารถปฏิบัติกิจการงานของตนเอง และที่ได้รับมอบหมายด้วยความมานะพยายาม อุทิศกำลังกาย กำลังใจอย่างเต็มความสามารถ ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย

3. ความมีระเบียบวินัย บุคคลสามารถเป็นทั้งผู้รู้และปฏิบัติตามแบบแผน ที่ตนเอง ครอบครัว และสังคม กำหนดไว้ โดยจะปฏิเสธกฎเกณฑ์หรือกติกาต่าง ๆ ของสังคมไม่ได้ คุณธรรมนี้ต้องใช้เวลาปลูกฝังเป็นเวลานาน และต้องปฏิบัติสม่ำเสมอจนกว่าจะปฏิบัติเองได้และเกิดความเคยชิน

4. ความซื่อสัตย์ บุคคลสามารถปฏิบัติตนทางกาย วาจา จิตใจ ที่ตรงไปตรงมา ไม่แสดงความคดโกง ไม่หลอกลวง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ลั่นวาจาว่าจะทำงานสิ่งใดก็ต้องทำให้สำเร็จ ไม่กั๊กกอลอก มีความจริงใจต่อทุกคน จนเป็นที่ไว้วางใจของคนทุกคน

5. ความเสียสละ บุคคลสามารถปฏิบัติตนโดยการอุทิศกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมด้วยความตั้งใจจริง มีเจตนาที่บริสุทธิ์ เป็นที่รักใคร่ไว้วางใจ เป็นที่ยกย่องของสังคม ผู้คนเคารพนับถือ นำพาซึ่งความสุขสมบูรณ์ในชีวิต

6. ความอดทน บุคคลสามารถปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคใด ๆ มุ่งมั่นที่จะทำงานให้บังเกิดผลดีโดยไม่ให้ผู้อื่นเดือดร้อน มีความอดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อการตรากตรำทำงาน อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่อกิเลส

7. การไม่ทำบาป บุคคลสามารถละเว้นพฤติกรรมที่ชั่วร้ายและไม่สร้างความเดือดร้อนให้ทั้งทางกาย วาจา ใจ

8. ความสามัคคี บุคคลสร้างความสามัคคี รักใคร่ กลมเกลียวซึ่งนำไปสู่ความสงบร่มเย็นของครอบครัว สังคม ชุมชน และประเทศชาติ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 คุณธรรม จริยธรรมจากคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 การนำคำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือมาใช้ในชีวิตประจำวัน

ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ขบวนการลูกเสือพัฒนาถาวรก้าวหน้ากว่าขบวนการอื่น ๆ ก็คือ คำปฏิญาณและกฎ ซึ่งผู้เป็นลูกเสือต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันด้วยความเคยชิน เช่น

เมื่อผู้เรียนได้เรียนเกี่ยวกับคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือแล้ว ผู้เรียนจะต้องทบทวนทำความเข้าใจให้ถ่องแท้และนำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

ตัวอย่างคำปฏิญาณของลูกเสือ	ตัวอย่างกฎของลูกเสือ
1. ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม เช่น การแต่งกาย การแสดงความเคารพโดยการไหว้	1. การกระทำใด ๆ จะต้องไม่กระทำให้เสียเกียรติ
2. ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ข้อบังคับของสังคม และประเทศชาติ เช่น กฎจราจร การเลือกตั้ง	2. มีใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา
3. เข้าร่วมพิธีทางศาสนาตามแต่โอกาสที่เหมาะสม เช่น การไปวัดทำบุญ ตักบาตร	3. มีกิริยา วาจา สุภาพอ่อนโยน อ่อนน้อมกับทุกเพศ ทุกวัย
4. รักและหวงแหนแผ่นดินเกิดของตนเอง เช่น ต้องไม่ทำให้ชื่อเสียงประเทศเสียหาย	4. คอยช่วยเหลือผู้อื่น มีจิตใจเมตตา กรุณา ต่อสิ่งมีชีวิต ไม่ฆ่า ไม่ทรมาณหรือไม่รังแกผู้อื่น ให้ได้รับความเจ็บปวด

ตัวอย่างคำปฏิญาณของลูกเสือ	ตัวอย่างกฎของลูกเสือ
5. ช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อมีโอกาส เช่น การใช้เวลารว่างในการอ่านหนังสือให้คนตาบอดฟัง การช่วยผู้สูงอายุเดินข้ามถนน	5. เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครู อาจารย์
	6. รู้จักประหยัด อดออม ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย
	7. มีหน้าตาขี้มแย้มแจ่มใสเสมอ ไม่ย่อท้อต่อความทุกข์ยาก

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 การนำคำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือมาใช้ในชีวิตประจำวัน
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5

วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

สาระสำคัญ

วินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย หมายถึง การกระทำหรืองดเว้นการกระทำตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ของคนในสังคมให้เรียบร้อย เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน เยาวชนที่มีวินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นกำลังของการพัฒนาสังคมในอนาคต การมีวินัยในตนเองจึงเป็นพื้นฐานการนำไปสู่การสร้างวินัยทางสังคมและอยู่ร่วมกันของกลุ่ม ดังนั้น วินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยจึงเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันของทุกคนในชาติ เป็นวัฒนธรรมทางสังคม ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง และหากเยาวชน บุคคลชาติวินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในตนเอง จะส่งผลทำให้สังคมชาติวินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยไปด้วย การพัฒนาวินัยในตนเองจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่เด็ก โดยการให้แรงจูงใจทางจริยธรรม การพัฒนาวินัยในตนเองจะต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันต่าง ๆ ที่แวดล้อมตัวเด็ก และต้องใช้วิธีการกระตุ้นหรือพัฒนาวินัยในตนเองของเด็ก วิธีการพัฒนาวินัยในตนเองได้แก่การสร้างวินัยด้วยการทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชินสร้างวินัย โดยใช้ปัจจัยอื่นช่วยเสริมสร้างวินัยโดยใช้กฎเกณฑ์บังคับและเสริมสร้างวินัยในตนเอง

การส่งเสริมและพัฒนาวินัยในตนเองทำได้ด้วยอาศัยกระบวนการลูกเสือ โดยเริ่มต้นที่ระบบหมู่ลูกเสือ ระบบหมู่ลูกเสือ คือ การเสริมสร้างวินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการทำงาน และการปฏิบัติภารกิจของสมาชิกภายในหมู่ กอง กลุ่ม เพื่อความก้าวหน้าของส่วนรวม อีกทั้ง เป็นการกระจายอำนาจ และแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบตามระบอบประชาธิปไตย ระบบหมู่เป็นการฝึกให้สมาชิกได้ร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ สร้างวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยยึดหลักประชาธิปไตยและเสริมสร้างการพัฒนาภาวะผู้นำและผู้ตามได้เป็นอย่างดี

ผู้นำและภาวะผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือได้รับการยกย่องให้เป็นผู้ตัดสินใจและสามารถนำพาสมาชิกในกลุ่มร่วมมือกันปฏิบัติภารกิจด้วยความเต็มใจ เพื่อให้ภาระงานลุล่วงด้วยดี

ผู้ตามและภาวะผู้ตาม หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชามาปฏิบัติให้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์

ดังนั้น บุคคลจะเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดีของสังคมจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ – ผู้ตามให้เป็นผู้นำ ผู้ตามที่มีคุณภาพ มีความสามารถ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ด้วยการรู้จักพัฒนาตนเอง พัฒนาคนและพัฒนาผลงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ

ตัวชี้วัด

1. อธิบายความหมาย และความสำคัญของวินัย
2. อธิบายผลกระทบจากการขาดวินัย
3. ยกตัวอย่างแนวทางการเสริมสร้างวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย
4. อธิบายระบบหมู่ลูกเสือ
5. อธิบายการพัฒนาภาวะผู้นำ – ผู้ตาม

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

1.1 ความหมายของวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

1.2 ความสำคัญของวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

เรื่องที่ 2 ผลกระทบจากการขาดวินัย

เรื่องที่ 3 แนวทางการเสริมสร้างวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

เรื่องที่ 4 ระบบหมู่ลูกเสือ

เรื่องที่ 5 การพัฒนาภาวะผู้นำ – ผู้ตาม

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 6 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค22021
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

1.1 ความหมายของวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย หมายถึง การกระทำหรืองดเว้นการกระทำตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน วินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อยช่วยให้คนในสังคมห่างไกลความชั่วทั้งหลาย สามารถอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ถ้าขาดวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อยต่างคนต่างทำตามอำเภอใจ ความขัดแย้งและลักลั่นก็จะเกิดขึ้น ยิ่งมากคนก็ยิ่งมากเรื่อง ไม่มี ความสงบสุข การงานที่ทำก็จะเสียผล

1.2 ความสำคัญของวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

เยาวชนที่มีคุณภาพที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ คู่คุณธรรม เป็นกำลังของการพัฒนาสังคมในอนาคตได้ จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางการศึกษา เช่น อ่านออกเขียนได้ มีความรู้ในด้านต่าง ๆ มีระเบียบวินัยที่ดี รู้จักการแต่งกายที่สุภาพเหมาะสมกับโอกาส มีกิริยามารยาทเรียบร้อย มีคุณธรรมและศีลธรรม เป็นรากแก้วทางการพัฒนาสังคมต่อไป

ปัจจัยที่จะส่งเสริมให้บุคคลมีคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น ต้องเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ซึ่งมีความสำคัญ ดังนี้

1. รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียน เพราะหลักสูตรไม่สามารถบรรจุเนื้อหาไว้ได้ครบถ้วน
2. ชุมชนจะเจริญและมีความมั่นคงยั่งยืนต่อไปได้ จะต้องอาศัยพลเมืองแต่ละคนทำความดี และเสียสละให้แก่ชุมชน ไม่แสวงหาประโยชน์ส่วนตัว

ลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง พฤติกรรมของผู้มีวินัยในตนเอง มีดังนี้

1. มีความเชื่ออำนาจภายในตนเอง
2. ความเป็นผู้นำ
3. มีความรับผิดชอบ
4. ตรงต่อเวลา
5. เคารพต่อระเบียบ กฎเกณฑ์ทั้งต่อหน้าและรับหลังผู้อื่น
6. มีความซื่อสัตย์สุจริต

7. รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
8. รู้จักเสียสละ
9. มีความอดทน
10. มีความตั้งใจเพียรพยายาม
11. ยอมรับผลการกระทำของตน

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 วินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 ผลกระทบจากการขาดวินัย

การที่บุคคลขาดวินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในตนเอง มีผลทำให้ขาดวินัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยทางสังคมไปด้วย วินัยในตนเองเป็นพื้นฐานของการควบคุมตัวเอง ให้มีวินัยทางสังคม การมีวินัยในตนเองจึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการส่งเสริม เพื่อเป็นพื้นฐานของการควบคุมตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างวินัยทางสังคม การมีวินัยจึงถือเป็นพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมในสังคม และการรวมกันอยู่ของกลุ่ม การปลูกฝังวินัยจะทำให้บุคคลยอมรับกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด และวินัยยังเป็นวัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ทำให้พัฒนาตนเองสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถควบคุมตนเองได้ มีมโนธรรมที่ดี และมีความมั่นคงทางอารมณ์ ด้วยเหตุนี้การปลูกฝังความมีวินัยในตนเองให้แก่คนในชาติ เพื่อสร้างความเจริญรุ่งเรืองแก่บ้านเมืองนั้น ควรเริ่มต้นที่เยาวชน โดยให้ประพฤติและฝึกฝนจนเป็นนิสัย เพื่อจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีวินัยในอนาคต

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ผลกระทบจากการขาดวินัย

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 แนวทางการเสริมสร้างวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

การจะพัฒนาวินัยในตนเองจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่เด็กในวัยทารกและให้แรงจูงใจทางจริยธรรมแก่เด็กที่โตแล้ว การพัฒนาวินัยในตนเองจะต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันต่าง ๆ ที่แวดล้อมตัวเด็กและต้องใช้วิธีการกระตุ้นหรือพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กอย่างเหมาะสมด้วย

วิธีการพัฒนาวินัยในตนเอง

1. สร้างวินัยด้วยการทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน

สร้างวินัยด้วยการทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน วิธีฝึกวินัยที่ดีที่สุดต้องอาศัยธรรมชาติของมนุษย์ที่ดำเนินชีวิตกันด้วยความเคยชินเป็นส่วนใหญ่ แล้วก็ยึดมั่นในความพึงพอใจในพฤติกรรมที่เคยชินนั้น การฝึกคนต้องใช้ความสามารถและต้องมีระบบที่สอดคล้องกับธรรมชาติให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน ถ้าวัดต้องสร้างวินัยให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน

2. สร้างวินัยโดยใช้ปัจจัยอื่นช่วยเสริม

วินัยจะทำให้เกิดความสุขและประพฤติดีปฏิบัติด้วยความพึงพอใจ โดยใช้ปัจจัยอย่างอื่นมาช่วยอีกก็ได้ เช่น มีกัลยาณมิตร วินัยก็เกิดได้ง่าย มีศรัทธาและความรักเป็นองค์ประกอบเสริม ในการสร้างวินัยจากพฤติกรรมที่เคยชิน คือ

2.1 เป็นต้นแบบที่ดีของพฤติกรรม

2.2 มีความรัก ทำให้เกิดความอบอุ่น มีความเป็นกันเองพร้อมศรัทธาและความสุข

2.3 มีเหตุมีผล เข้าใจเหตุผลและเห็นคุณค่าในสิ่งที่ทำ

2.4 สร้างวินัยด้วยแรงหนุนของสภาพจิตใจ คือ การตั้งเป็นอุดมคติในจิตใจ ทำให้ใจมีความฝักใฝ่มุ่งมั่น มีเป้าหมายอย่างแรง แล้วเป็นอุดมคติ ใฝ่ตั้งใจจริง ปฏิบัติตามวินัย มีความภูมิใจ รักษาวินัย

3. สร้างวินัยโดยใช้กฎเกณฑ์บังคับ

การสร้างวินัยโดยใช้กฎหมาย หรือกฎเกณฑ์บังคับควบคุม โดยมีการลงโทษ วิธีนี้ก็สร้างวินัยได้ บางครั้งได้ผลแต่เมื่อกฎเกณฑ์นั้นไม่บีบบังคับรุนแรงเกินไป และมีช่วงเวลายาวพอที่จะให้คนผ่านเข้าสู่ความเคยชินจนเขาไม่รู้ตัว พอกลายเป็นความเคยชินไปแล้วก็เข้าสู่กฎธรรมชาติตามวิธีแรก คือเป็นวินัยพื้นฐานที่เกิดขึ้นโดยการสร้างพฤติกรรมเคยชิน กลายเป็นเรื่องของความเคยชินตามธรรมชาติที่มารับทอดจากการใช้อำนาจบีบบังคับ อันนั้นต่างหากที่ได้ผล

4. เสริมสร้างวินัยในตนเอง

วินัยนั้นเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ สังคมมนุษย์จำเป็นต้องมีวินัยเพื่อทำให้เกิดระบบระเบียบ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสงบสุข และความเจริญก้าวหน้าแก่ชีวิตและสังคม วินัยนั้นก่อนอื่นต้องเริ่มจากตนเองก่อนเป็นอันดับแรก

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 แนวทางการเสริมสร้างวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย (ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 4 ระบบหมู่ลูกเสือ

ระบบหมู่ลูกเสือ เป็นการเสริมสร้างวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการทำงาน และการปฏิบัติภารกิจของสมาชิกภายในหมู่ กอง กลุ่ม เพื่อความก้าวหน้าของส่วนรวม ด้วยความเต็มใจและพอใจของสมาชิกทุกคน นายหมู่ลูกเสือทุกคนจะดูแลสมาชิกภายในหมู่ของตนเอง เป็นการกระจายอำนาจ และแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ ตามระบอบประชาธิปไตย

การจัดหน้าที่ภายในหมู่ลูกเสือ

1. นายหมู่ลูกเสือ ทำหน้าที่เป็นผู้นำของหมู่ ดูแลสมาชิกภายในหมู่
2. รองนายหมู่ลูกเสือ ทำหน้าที่ช่วยนายหมู่ ช่วยดูแลสมาชิกภายในหมู่
3. พลาธิการ ทำหน้าที่ดูแลวัสดุ อุปกรณ์ บัญชีต่าง ๆ และความเป็นระเบียบ

เรียบร้อย

4. คนครัว ทำหน้าที่แม่ครัว จัดทำเตา หลุมเปียก หลุมแห้ง ที่ล้างและคว่ำจาน
5. ผู้ช่วยคนครัว ทำหน้าที่ช่วยแม่ครัวทุกประการ
6. คนหาฟืน ทำหน้าที่จัดหาเชื้อเพลิง หาฟืน เก็บฟืนไม่ให้เปียกฝน
7. คนหาน้ำ ทำหน้าที่จัดหาน้ำ สำหรับประกอบอาหาร น้ำดื่ม น้ำใช้
8. ผู้ช่วยเหลือทั่วไป ทำหน้าที่ช่วยงานคนอื่น ๆ พัฒนาที่พัก กำจัดขยะ ทำราว

ตากผ้า

(ถ้ามี 8 คนขึ้นไป ให้เพิ่มผู้ช่วยคนหาฟืน หาน้ำหรือตำแหน่งอื่น ๆ ตามความ

เหมาะสม)

ให้แต่ละคนรับรู้บทบาทในการทำงานภายในหมู่ ใช้ระบบหมู่ ฝึกและพัฒนาการเป็นผู้นำ - ผู้ตาม รับฟังความคิดเห็น และการยอมรับซึ่งกันและกัน

กิจกรรมลูกเสือ มีหลักการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยสมาชิกทุกคนสามารถพูดสามารถแสดงออกได้เสมอ เช่น การเลือกเล่นเกม เพลง การทำความดี การทำกิจกรรมที่น่าสนใจ เป็นต้น

การประชุมนายหมู่ หมายถึง การประชุมนายหมู่ทุกหมู่ โดยมีหัวหน้านายหมู่เป็นประธานในที่ประชุม ให้นายหมู่ นำมติหรือข้อตกลงจากที่ประชุมไปแจ้งแก่ลูกหมู่

การประชุมลูกหมู่ หมายถึง การประชุมภายในหมู่ โดยมีนายหมู่เป็นประธาน ในที่ประชุม นายหมู่จะเป็นผู้กระตุ้นให้ทุกคนพูดคุย เสนอความคิด แสดงเหตุผลในเรื่องต่าง ๆ เช่น เสนอว่าจะทำกิจกรรมอะไร ไปทำกิจกรรมที่ไหน ใครมีหน้าที่อะไร เป็นต้น

การพบหมู่ แตกต่างจากการประชุมหมู่ เพราะจะนัดพบเฉพาะหมู่ของตนเอง เพื่อนัดหมายไปทำกิจกรรมเพื่อแสดงความสามารถ การพบกันของสมาชิก จะประสบความสำเร็จ คือ การให้โอกาสทุกคนเป็นผู้นำ

บทบาทหน้าที่ของนายหมู่และรองนายหมู่

บทบาทหน้าที่ของนายหมู่และรองนายหมู่ แต่ละหมู่จะมีการเลือกนายหมู่และรองนายหมู่ ตามระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งนายหมู่ควรมีการสับเปลี่ยนให้สมาชิกคนอื่น มีโอกาสเป็นนายหมู่และรองนายหมู่ เพื่อเป็นการเปลี่ยนกันทำงาน และฝึกความรับผิดชอบ ในฐานะผู้นำ บทบาทของนายหมู่และรองนายหมู่ มีดังนี้

1. บริหารงานในหมู่
2. ให้คำปรึกษาแก่สมาชิก
3. เป็นผู้นำในการประชุม
4. แบ่งงานให้สมาชิกทำ
5. เป็นตัวแทนในการประชุมกับหมู่อื่นๆ
6. แจ้งผลการประชุม
7. ช่วยเหลือสมาชิก
8. จดบันทึกเหตุการณ์ที่สำคัญๆของหมู่ ศึกษาบทบาทการทำหน้าที่ของนายหมู่ ช่วยเหลือนายหมู่ในการดูแลสมาชิก และปฏิบัติหน้าที่เมื่อนายหมู่ไม่อยู่

ระบบหมู่ เป็นการฝึกให้สมาชิกได้ร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ สร้างวินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยโดยยึดหลักประชาธิปไตย มีนายหมู่และรองนายหมู่เป็นผู้นำ มีการประสานงานกันเป็นอย่างดีทั้งในหมู่ของตนเองและหมู่อื่น ๆ มีการร่วมแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการบริหารงานหมู่ตลอดจนการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 ระบบหมู่ลูกเสือ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 5 การพัฒนาภาวะผู้นำ - ผู้ตาม

ผู้นำและภาวะผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือได้รับการยกย่อง ให้เป็นผู้ตัดสินใจ และสามารถนำพาสมาชิกในกลุ่มร่วมมือกันปฏิบัติภารกิจด้วยความเต็มใจจริงใจ เพื่อให้ภาระงานลุล่วงไปด้วยดี

ลักษณะของผู้นำที่ดี ประกอบด้วย

1. มีน้ำใจจะพัฒนา มุ่งเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น
2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. เป็นผู้ที่รักการทำงานร่วมกับสมาชิกภายในหมู่และกอง
4. เป็นผู้ที่เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และยอมรับเอาแนวความคิดและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้
5. มีบุคลิกลักษณะของการเป็นผู้นำ
6. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองเห็นความต้องการของกลุ่ม
7. เป็นผู้เสียสละมุ่งทำประโยชน์ต่อส่วนรวม
8. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการรวมกลุ่ม
9. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการประสานงานกับหมู่อื่น ๆ
10. เป็นผู้ที่มีความสนใจต่องาน
11. เป็นผู้เข้าใจในขบวนการเปลี่ยนแปลง
12. เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

คุณสมบัติของผู้นำที่ดี

ผู้นำที่ดีควรจะประกอบด้วยคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

1. **มีความรู้** การเป็นผู้นำนั้น ความรู้เป็นสิ่งจำเป็นที่สุด เพราะจะเป็นเครื่องมือช่วยรักษาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
2. **มีความคิดริเริ่ม** ความคิดริเริ่มคือความต้องการที่จะปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ต้องมีคำสั่งและแสดงข้อคิดเห็นที่จะแก้ไขสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือเจริญขึ้น
3. **มีความกล้าหาญ** ความกล้าหาญ คือ ลักษณะอาการที่ไม่กลัวต่ออันตราย ความลำบากหรือความเจ็บปวดใด ๆ โดยสามารถควบคุมความกลัวไว้ได้ ความกล้าหาญนี้จะต้องมีทั้งทางกาย วาจา และจิตใจจึงจะปฏิบัติเป็นผู้นำที่ดีได้

4. มีความเด็ดขาด ความเด็ดขาดหรือความสามารถที่จะตัดสินใจหรือตกลงใจได้ทันทีเมื่อตกลงสิ่งการใด ๆ แล้ว จะสั่งได้อย่างเด็ดขาด สั้นและชัดเจน

5. มีความแนบเนียน ความแนบเนียน คือ ความสามารถที่จะต้องติดต่อเกี่ยวข้องกับหรือมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้วยกิริยาอาการและวาทะที่ถูกต้องเหมาะสม โดยไม่ทำให้ผู้ที่เรติดต่อดำเนินเกิดความกระด้างกระเดื่องหรือไม่พอใจแก่ตนได้

6. มีความยุติธรรม ความยุติธรรม คือ การปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามความยุติธรรมและศีลธรรม วางตนเป็นกลางไม่เอนเอียง ในการที่จะก่อให้เกิดประโยชน์หรือโทษต่อผู้หนึ่งผู้ใด ความยุติธรรมนี้คือความเที่ยงตรงนั่นเองและไม่เกี่ยวกับความยุติธรรมทางกฎหมาย

7. ท่าทาง ท่าทาง คือ การแสดงออก ซึ่งรูปร่างลักษณะของร่างกายที่ต้องประสงค์มีกิริยาอาการและเครื่องแต่งกายที่ถูกต้องเหมาะสม

8. มีความอดทน ความอดทน คือ ความสามารถของร่างกายและความคิดจิตใจที่อดทนต่อการปฏิบัติกิจการหรือหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งที่สมเหตุสมผลให้ต่อเนื่องและบรรลุผลสำเร็จ ความอดทนนี้เป็นพลังอันหนึ่งที่จะผลักดันงานของเราไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างแท้จริง

9. มีความกระตือรือร้น ความกระตือรือร้น คือ การมีจิตใจจดจ่อที่ดีและมีความเอาใจใส่ต่อหน้าที่หรือกิจการที่จะต้องปฏิบัติอยู่เสมอ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่จะให้เราติดต่อกับบุคคลอื่นได้ง่าย นอกจากนี้ความกระตือรือร้นยังช่วยให้กิจการต่าง ๆ ของหน่วยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

10. มีความไม่เห็นแก่ตัว ความไม่เห็นแก่ตัว คือ การขจัดเสีย ซึ่งความสุขหรือผลประโยชน์แห่งตน โดยที่คนอื่นกลับเสียประโยชน์ ซึ่งก็หมายความว่า เป็นการข่มขืนหรือบังคับ ความโลภ ความหลงและความอยากได้ของตนเอง คนที่ไม่เห็นแก่ตัวนั้นย่อมเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต ตรงไปตรงมาและไม่ทำลายผู้อื่น

11. มีความตื่นตัว ความตื่นตัว คือ ความระมัดระวัง ความสุขุมรอบคอบ ความไม่ประมาท ไม่เผลอพลาด ทำอะไรทันทีทันควันและมีความว่องไวปราดเปรียวอยู่เสมอ

12. มีความข้งใจ (ดุลพินิจ) คือ อำนาจแห่งความคิดที่สามารถพิจารณาสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุต่าง ๆ อย่างถูกต้อง โดยชั่งน้ำหนักเหตุผลนั้น ๆ และสรุปเป็นข้อ ๆ ลงความเห็นหรือข้อตกลงใจอันเฉียบแหลม

13. มีความสงบเสงี่ยม ความสงบเสงี่ยม คือ ความไม่หยิ่งยโส จองหองและไม่มี ความภูมิใจในสิ่งที่ไร้เหตุผล

14. มีความเห็นอกเห็นใจ ความเห็นอกเห็นใจ คือ คุณสมบัติประจำตัวอันเป็นแบบอย่างของมนุษย์ คือต้องประกอบด้วยความเมตตาปราณี ความกรุณา ความสงสาร ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นในลักษณะที่ไม่เสียผลประโยชน์ของส่วนรวม อันเป็นการแบ่งเบาความรู้สึกของผู้ที่อยู่ร่วมกัน

15. มีความจงรักภักดี ความจงรักภักดี คือ สภาพหรือคุณสมบัติประจำตัวของการเป็นบุคคลที่ซื่อสัตย์สุจริตและซื่อตรงต่อผู้อื่น ต่อหน้าที่ ต่อรัฐนั่นเอง การเป็นผู้นำนั้นจำเป็นต้องมีความจงรักภักดีต่อหมู่คณะหรือส่วนรวม ทั้งนี้เพื่อความไว้วางใจ

16. มีการสังคมที่ดี การสังคมที่ดี คือ การมีบุคลิกภาพที่จะเข้าสังคมได้อย่างถูกต้อง หมายความว่า การที่เราเป็นผู้นำที่ดีนั้นจะต้องปรับตัวเองให้คบค้าสมาคมกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกันอย่างถูกต้องแนบเนียน และต้องพยายามศึกษาปรับตัวให้เข้ากับสังคมต่าง ๆ ที่เราจะไปติดต่อกับให้ได้และถูกต้องอีกด้วย

17. มีการบังคับตนเอง การบังคับตนเอง คือ การบังคับจิตใจโดยผ่านทางอารมณ์ ซึ่งรับมาจากประสาททั้ง 5 เพื่อมิให้แสดงออกซึ่งกิริยาอาการต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมแก่ผู้อื่นได้ การบังคับตนเองนั้นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากของผู้นำ เพราะตลอดเวลาผู้นำมักจะเป็นเป้าสายตาของผู้ร่วมงานอยู่เสมอ

ผู้ตาม และภาวะผู้ตาม

ผู้ตาม หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานในองค์การที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชามาปฏิบัติให้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์

คุณลักษณะพฤติกรรมของผู้ตาม 5 แบบมีดังนี้

1) **ผู้ตามแบบห่างเหิน** ผู้ตามแบบนี้เป็นคนเฉื่อยชาแต่มีความเป็นอิสระและมีความคิดสร้างสรรค์สูง ผู้ตามแบบห่างเหินส่วนมากเป็นผู้ตามที่มีประสิทธิผล มีประสบการณ์ และผ่านอุปสรรคมาก่อน

2) **ผู้ตามแบบปรับตาม** ผู้ตามแบบนี้ เรียกว่า ผู้ตามแบบครึ่งผม เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ในการทำงาน แต่ขาดความคิดสร้างสรรค์

3) **ผู้ตามแบบเอาตัวรอด** ผู้ตามแบบนี้จะเลือกใช้ลักษณะผู้ตามแบบใดขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่จะเอื้อประโยชน์กับตัวเองให้มากที่สุดและมีความเสี่ยงน้อยที่สุด

4) **ผู้ตามแบบเฉื่อยชา** ผู้ตามแบบนี้ชอบพึ่งพาผู้อื่นขาดความอิสระ ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

5) ผู้ตามแบบมีประสิทธิผล ผู้ตามแบบนี้เป็นผู้ที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติงานสูง มีความสามารถในการบริหารจัดการงานได้ด้วยตนเอง

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 5 การพัฒนาภาวะผู้นำ – ผู้ตาม

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 5 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6

ลูกเสือ กศน. กับการพัฒนา

สาระสำคัญ

การลูกเสือไทย ได้ถือกำเนิดโดยองค์พระมหากษัตริย์ไทย ในรัชสมัยของ พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ซึ่งมีความเจริญรุดหน้าสืบมากกว่า 107 ปี อย่างมีคุณค่า และสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 มีพระบรมราโชบายด้านการศึกษากับความมั่นคง มีพระราชประสงค์เห็นคนไทยมีวินัย รู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบ สร้างวินัยโดยกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ดังนั้น สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงาน กศน. ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริม การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน มีความตระหนักและเห็นคุณค่าของกิจการลูกเสือ ซึ่งเป็น พระราชมรดกอันล้ำค่ายิ่งที่พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้พระราชทานไว้ให้แก่ปวงชนชาวไทย จึงได้น้อมนำกิจการลูกเสือ กระบวนการลูกเสือ รวมทั้งเนื้อหาความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลูกเสือมาเป็นหลักในการจัด กิจกรรม ส่งเสริมประสบการณ์ให้ผู้เรียน กศน. ในฐานะที่เป็นลูกเสือ กศน. ให้มีทักษะชีวิต สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถนำอุดมการณ์ คำปฏิญาณและกฎของ ลูกเสือมาใช้ในชีวิตประจำวัน มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม และมีความสง่างามในการ ดำรงตนให้เป็นพลเมืองดี มีจิตสาธารณะการให้บริการ และบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ตัวชี้วัด

1. อธิบายความเป็นมา และความสำคัญของลูกเสือ กศน.
2. อธิบายลูกเสือ กศน. กับการพัฒนา
3. อธิบายบทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม
4. ระบุบทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อสถาบันหลักของชาติ

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 ลูกเสือ กศน.

1.1 ความเป็นมาของลูกเสือ กศน.

1.2 ความสำคัญของลูกเสือ กศน.

เรื่องที่ 2 ลูกเสือ กศน. กับการพัฒนา

เรื่องที่ 3 บทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน
และสังคม

เรื่องที่ 4 บทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อสถาบันหลักของชาติ

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 6 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค22021
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 ลูกเสือ กศน.

การลูกเสือไทย ได้ถือกำเนิดขึ้นโดยองค์พระมหากษัตริย์ไทย และมีความเจริญ รุดหน้าสืบมากกว่า 107 ปี อย่างทรงคุณค่า ซึ่งเป็นพระราชมรดกอันล้ำค่ายิ่ง ที่พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้พระราชทานไว้ ให้แก่ปวงชนชาวไทย ต่อมาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 มีพระบรมราโชบายด้านการศึกษากับความมั่นคง มีพระราชประสงค์เห็นคนไทย มีวินัย รู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบ สร้างวินัยโดยกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี

สำนักงาน กศน. ได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของกิจการลูกเสือ จึงได้น้อมนำ พระบรมราโชบายดังกล่าว มากำหนดเป็นนโยบายหลักสูตรและแนวทางการปฏิบัติ พร้อมทั้ง สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน กศน. โดยนำกระบวนการลูกเสือ เนื้อหาความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลูกเสือเป็นหลัก ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์ให้ผู้เรียน กศน. มีทักษะชีวิต สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถนำอุดมการณ์ คำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสง่างามในการดำรงตนให้เป็นพลเมืองดี บำเพ็ญประโยชน์ต่อ ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ลูกเสือ กศน. เป็นลูกเสือที่อยู่ในกองลูกเสือวิสามัญของสถานศึกษา สังกัด สำนักงาน กศน. จึงต้องมีความพร้อมในการประพฤติปฏิบัติตนตามคติพจน์ของลูกเสือวิสามัญ คือ “บริการ” ลูกเสือ กศน. ต้องพร้อมและพัฒนาตนเอง ทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ ด้านศีลธรรม และมีความพร้อมในการเป็นผู้นำในการพัฒนาครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ลูกเสือ กศน.

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 ลูกเสือ กศน. กับการพัฒนา

ลูกเสือ กศน. เป็นลูกเสือวิสามัญ จึงต้องมีความพร้อมในการประพฤติปฏิบัติตน ตามคติพจน์ของลูกเสือวิสามัญ คือ “บริการ” หากมีความพร้อมจึงจะได้รับโอกาสในการ พัฒนาตนเอง ทั้งทางด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ และด้านศีลธรรม และพร้อมที่จะ พัฒนาครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ลูกเสือ กศน. มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาตนเอง ซึ่งเน้นการพัฒนาความสามารถ ศักยภาพ และสมรรถนะที่ทันต่อสภาพความจำเป็น ตามความก้าวหน้า และการเปลี่ยนแปลง ของสังคม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น การพัฒนาตนเอง จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ถึงความสำคัญของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ รู้วิธีการวางแผนพัฒนาตนเอง ในบทบาทของผู้นำ และผู้ตาม

ลูกเสือ กศน. พึงนำคำปฏิญาณ กฎของลูกเสือ และคติพจน์ของลูกเสือ มาเป็น หลักการพัฒนาตนเอง ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. พัฒนาทางด้านความคิดเรื่องศาสนา ซึ่งมีวิธีการแตกต่างกันไปตามศาสนา ที่ตนนับถือ มุ่งเน้นยึดมั่นในหลักการของศาสนา เพื่อให้บรรลุผลแห่งความจงรักภักดีต่อศาสนา
2. พัฒนาทางด้านความรู้สึกด้านค่านิยม มุ่งเน้นการเอาใจใส่ ระมัดระวังในการ เผชิญปัญหา สถานการณ์ปัจจุบันเป็นพิเศษ
3. พัฒนาทางด้านร่างกาย มุ่งเน้นการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือเพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง
4. พัฒนาทางด้านสติปัญญา มุ่งเน้นการทำงานอดิเรก การฝีมือ การรู้จักใช้เวลา ให้เป็นประโยชน์
5. พัฒนาทางด้านสังคม มุ่งเน้นการปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
6. พัฒนาทางการสร้างสัมพันธ์ภาพทางสังคม มุ่งเน้นการทำงานเป็นระบบหมู่ ในบทบาทของผู้นำ และผู้ตาม
7. พัฒนาทางด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน มุ่งเน้นความสำคัญของความรับผิดชอบต่อตนเองที่มีต่อผู้อื่นด้วยการบำเพ็ญประโยชน์
8. พัฒนาทางด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นความสนใจในสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ธรรมชาติ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ลูกเสือ กศน. กับการพัฒนา

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 บทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม

ลูกเสือ กศน. พึงตระหนักถึงการช่วยเหลือชุมชน และสังคม โดยทำกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อผู้อื่น และไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งก่อให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสพัฒนาชุมชน และสังคม ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. การเป็นพลเมืองดี และการใช้สิทธิเลือกตั้ง (ลูกเสือ กกต.)
2. การดูแลรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
(ลูกเสืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)
3. การสร้างความตระหนักถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด (ลูกเสือยาเสพติด)
4. การป้องกันและช่วยเหลือเมื่อประสบเหตุ (ลูกเสือบรรเทาสาธารณภัย)
5. การช่วยอำนวยความสะดวกด้านการจราจร (ลูกเสือจราจร)
6. การร่วมเฝ้าระวัง ป้องกัน ข้อมูลข่าวสารที่เป็นภัยออนไลน์ (ลูกเสือไซเบอร์)
7. การเสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยม ความซื่อสัตย์สุจริต (ลูกเสือซอสสะอาด)
8. การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ให้ความรู้สืบไป (ลูกเสือวัฒนธรรม)
9. การป้องกันการทารุณกรรมต่อสัตว์ (ลูกเสือสวัสดิภาพสัตว์)
10. การช่วยดูแล ป้องกันอนุรักษ์ป่าไม้ (ลูกเสือป่าไม้)
11. การสร้างความมีระเบียบวินัยต่อตนเอง รู้จักสามัคคีในหมู่คณะและส่วนรวม
(ลูกเสือรัฐสภา)
12. การป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรง ลดความเหลื่อมล้ำ (ลูกเสือสันติภาพ)
13. การสร้างโอกาสทางเลือกให้กับชีวิต (ลูกเสือสำหรับผู้ด้อยโอกาส)

ผู้เรียน กศน. ที่สมัครเข้าเป็นลูกเสือ กศน. เริ่มต้นด้วยการแสวงหาความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวกับทักษะการดำรงชีวิต โดยใช้กระบวนการคิดเป็น ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทักษะลูกเสือ กิจกรรมกลางแจ้ง การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจแก้ปัญหา และเข้าพิธีประจำกองลูกเสือวิสามัญ โดยผู้กำกับกองลูกเสือวิสามัญ จะเป็นผู้ประกอบพิธีประจำกองให้แก่ลูกเสือ กศน. ให้ลูกเสือ กศน. แต่งเครื่องแบบลูกเสือวิสามัญ มาพร้อมกันที่คูהלูกเสือวิสามัญ (Rover Den) หรือสถานที่นัดหมายอื่นที่เหมาะสม เพื่อทบทวนหลักการ การเป็นพลเมืองดีในทัศนของลูกเสือ พิจารณาคติพจน์ คำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือทั้ง 10 ข้อ ที่จะนำสู่การปฏิบัติตนเป็นคนดี สำรวจตัวเอง และเข้าพิธีประจำกองตามลำดับ

การปฏิบัติตนตามคติพจน์ของลูกเสือ กศน. คือ “บริการ” ซึ่งเป็นเสมือนหัวใจของลูกเสือ กศน. ที่จะต้องยึดมั่นในการเสียสละด้วยการบริการ แต่การบริการนี้มีได้หมายถึงเป็นผู้รับใช้หรือคนงาน การบริการในความหมายของการลูกเสือนี้ เรามุ่งที่จะอบรมบ่มนิสัยและจิตใจให้รู้จักเสียสละ รู้จักวิหาคำรู้และประสบการณ์ ที่เป็นประโยชน์ในอนาคต และในที่สุดก็จะทำให้สามารถประกอบอาชีพโดยปกติสุขในสังคม

การบริการ หมายถึง การประกอบคุณประโยชน์ให้แก่มนุษยชาติ ด้วยการถือว่ เป็นเกียรติประวัติสูงสุดแห่งชีวิตของเรา ในการที่รู้จักเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ แก่ผู้อื่น เพื่อจุดมุ่งหมายให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้โดยปกติ เป็นการสอนให้ลูกเสียวิสามันต์ตน อยู่ในศีลธรรมไม่เอาเปรียบผู้ที่ยากจนหรือด้อยกว่า นอกจากนั้น การบริการแก่ผู้อื่นเปรียบเสมือน เป็นการชำระหนี้ที่ได้เกิดมาแล้ว อาศัยอยู่ในโลกนี้ด้วยความมุ่งหวังจะให้ทุกคนเข้าใจในการใช้ชีวิต อยู่ร่วมกันในสังคม มองเห็นความจำเป็นของสังคมว่าไม่มีใครสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยลำพัง ทุกคนจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันไม่ว่าด้านอาหารการกิน ด้านเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค หรืออื่น ๆ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 บทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม (ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 4 บทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อสถาบันหลักของชาติ

ลูกเสือ กศน. พึงตระหนักการนำคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือมาใช้ ในชีวิตประจำวัน เพื่อความเป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม มีระเบียบวินัย มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ และรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ขนบธรรมเนียมอันดี ของประเพณีท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีปรองดอง หลักการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยไม่เกี่ยวข้องกับ ลัทธิทางการเมืองใด ๆ และพัฒนาเสริมสร้างทักษะการดำเนินชีวิตตามแบบวิถีชีวิตระบอบ การปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นวิถีทางให้เกิด ความสงบสุขในการดำรงอยู่ของชาติตามเจตนารมณ์ของลูกเสือชาวบ้าน พระบาทสมเด็จพระ ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็น องค์พระประมุขและทรงรับกิจการลูกเสือชาวบ้านไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์ สมาชิกที่เกี่ยวข้อง ทุกคนจะต้องช่วยกันดำรงพระเกียรติของพระองค์ไว้

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 บทบาทหน้าที่ของลูกเสือ กศน. ที่มีต่อสถาบันหลักของชาติ (ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7

ลูกเสือ กศน. กับจิตอาสา และการบริการ

สาระสำคัญ

จากคำปฏิญาณของลูกเสือที่ว่า “ข้าจะช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ” และลูกเสือ กศน. ที่เป็นลูกเสือวิสามัญ ซึ่งถือคติพจน์ว่า “บริการ” จึงเป็นผู้ที่มีจิตอาสา คือ ผู้ที่ไม่นิ่งดูดาย เป็นผู้เอาใจใส่ และเป็นผู้มีจิตสำนึก มีความพร้อมที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยการประพฤติปฏิบัติตนมีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพสิทธิของผู้อื่น ตลอดจนเต็มใจที่ช่วยเหลือและบริการผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน

ตัวชี้วัด

1. อธิบายความหมาย และความสำคัญของจิตอาสา และการบริการ
2. อธิบายหลักการของจิตอาสา และการบริการ
3. เสนอผลการปฏิบัติตนในฐานะลูกเสือ กศน. เพื่อเป็นจิตอาสา และการให้บริการ อย่างน้อย 2 กิจกรรม
4. ยกตัวอย่างกิจกรรมจิตอาสา และการบริการของลูกเสือ กศน. อย่างน้อย 2 กิจกรรม

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 จิตอาสา และการบริการ

- 1.1 ความหมายของจิตอาสา
- 1.2 ความสำคัญของจิตอาสา
- 1.3 ความหมายของการบริการ
- 1.4 ความสำคัญของการบริการ

เรื่องที่ 2 หลักการของจิตอาสา และการบริการ

- 2.1 หลักการของจิตอาสา
- 2.2 หลักการของการบริการ

เรื่องที่ 3 การปฏิบัติตนในฐานะลูกเสือ กศน. เพื่อเป็นจิตอาสา
และให้บริการ

เรื่องที่ 4 กิจกรรมจิตอาสา และการให้บริการของลูกเสือ กศน.

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 12 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค22021
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 จิตอาสา และการบริการ

1.1 ความหมายของจิตอาสา

จิตอาสา หมายถึง จิตที่ไม่นิ่งดูตายต่อสังคม หรือความทุกข์ยากของผู้คน และปรารถนาเข้าไปช่วยด้วยจิตที่เป็นสุขที่ได้ช่วยผู้อื่น เพื่อส่วนรวมของคนที่มีจิตเสียสละเอาใจใส่ เป็นธุระ ให้ความร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เพื่อช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต และปรารถนาเข้าไปช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ด้วยการสละเวลา การลงแรง และสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม และประเทศชาติ

1.2 ความสำคัญของจิตอาสา

ความสำคัญของจิตอาสา เป็นการตระหนักรู้ การแสดงออก ทำประโยชน์เพื่อสังคม ตลอดจนช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม สาธารณะสมบัติ ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ให้ความช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก หรือผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือ โดยใช้คุณธรรมเป็นหลัก

1.3 ความหมายของการบริการ

บริการ หมายถึง การให้ความช่วยเหลือหรือการบำเพ็ญประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อชุมชน ลูกเสือวิสามัญจะต้องมีความเลื่อมใสศรัทธาในคำว่า “บริการ” และลงมือปฏิบัติเรื่องนี้อย่างจริงจัง ด้วยความตั้งใจ และมีทักษะหรือความสามารถในการให้บริการนั้นด้วยความชำนาญ ว่องไว คือไวใจได้ หรือเชื่อถือได้

1.4 ความสำคัญของการบริการ

ความสำคัญของการบริการ เป็นหัวใจสำคัญของลูกเสือ กศน. ซึ่งต้องพัฒนาจิตใจให้อยู่ในศีลธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้ที่ยากจนหรือด้อยกว่า ให้รู้จักการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น เพื่อจุดมุ่งหมายให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้โดยปกติ ถือว่าเป็นเกียรติประวัติสูงสุดของชีวิต

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 จิตอาสา และการบริการ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 หลักการของจิตอาสา และการบริการ

2.1 หลักการของจิตอาสา

หลักการของจิตอาสา มีที่มาจากการพัฒนาตนเองให้มีจิตสำนึกที่ดี มีน้ำใจ การที่คนมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ย่อมต้องการพึ่งพากัน โดย

1. การกระทำของตนเอง ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบและความเสียหายต่อส่วนรวม เช่น การมีวินัยในตนเอง การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม การเชื่อฟังคำสั่ง เป็นต้น

2. บทบาทของตนที่มีต่อสังคมในการรักษาประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อแก้ปัญหาสร้างสรรค์สังคม ซึ่งถือว่าเป็นความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เช่น การเคารพสิทธิผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น

2.2 หลักการของการบริการ

หลักการของการบริการ มีดังนี้

1. ให้บริการด้วยความสมัครใจ เต็มใจที่จะให้บริการ

2. ให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ คือ มีทักษะในการบริการ เช่น การปฐมพยาบาล เทคนิคในการช่วยชีวิต เป็นต้น

3. ให้บริการแก่ผู้ที่ต้องการรับบริการ เช่น คนที่กำลังจะจมน้ำ ผู้ที่ถูกทอดทิ้ง คนชรา คนป่วยและผู้ไม่สามารถช่วยตนเองได้ เป็นต้น

4. ให้บริการด้วยความองอาจ ตั้งใจทำงานให้เสร็จด้วยความมั่นใจ ด้วยความรับผิดชอบต่อ โดยใช้ความรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง อุทิศให้แก่งานอย่างจริงจัง ในขณะที่ รู้จักแบ่งเวลา แบ่งลักษณะงาน มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้เป็นผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 หลักการของจิตอาสา และการบริการ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 การปฏิบัติตนในฐานะลูกเสือ กศน. เพื่อเป็นจิตอาสา และการให้บริการ

การปฏิบัติตนในฐานะลูกเสือ กศน. เพื่อเป็นจิตอาสาและการให้บริการ ต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้

ความรับผิดชอบต่อตนเอง เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม มีดังนี้

1. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหาความรู้
2. รู้จักการออกกำลังกาย เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง
3. มีความประหยัดรู้จักความพอดี
4. ประพฤติตัวให้เหมาะสม ละเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย
5. ทำงานที่รับมอบหมายให้สำเร็จ
6. มีความรับผิดชอบต่อตรงเวลา สามารถพึ่งพาตนเองได้

ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการช่วยเหลือสังคม ไม่ทำให้ผู้อื่น หรือสังคมเดือดร้อนได้รับความเสียหาย ได้แก่

1. มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น เชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยเหลืองานบ้าน ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ
2. มีความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ครูอาจารย์ เช่น ตั้งใจเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของครูอาจารย์ ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของสถานศึกษา ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติสถานศึกษา
3. มีความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น เช่น ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน
4. มีความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมือง เช่น ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมาย รักษาสมบัติของส่วนรวม ให้ความร่วมมือต่อสังคมในฐานะพลเมืองดี

การปฏิบัติตนในฐานะลูกเสือ กศน. เพื่อการบริการ ต้องตระหนักในสิ่งต่อไปนี้

1. บริการแก่ตนเองก่อน เป็นการเตรียมตนเองให้พร้อมที่จะให้บริการตนเองก่อน ทั้งในด้านการเงิน สุขภาพ เวลาว่าง สติปัญญา ฯลฯ หากยังไม่มีความพร้อม ก็ไม่อาจให้บริการแก่ผู้อื่นได้ หรือได้ก็ไม่ดีเท่าที่ควร เพราะตราบใดที่เรายังต้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น หรือต้องอยู่ภายใต้การโอ้อุ้มคำชูของผู้อื่น ต้องขอให้ผู้อื่นช่วยเหลือเรา แสดงว่าเรายังไม่พร้อม ฉะนั้น ลูกเสือ กศน. ต้องเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อการบริการ

2. บริการแก้หุ้คณะ เมื่อฝึกบริการตนเองแล้ว ต้องขยายการให้บริการแก้หุ้คณะ ในการหาประสบการณ์ หรือความชำนาญ ด้วยการบริการเป็นรายบุคคล บริการแก้ครอบครัว บริการแก้บุคคลใกล้ชิด อันเป็นส่วนรวม ลูกเสือ กศน. ทุกคนควรมีประสบการณ์ภาคปฏิบัติ ในการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือหุ้คณะด้วยการปฏิบัติตนให้เป็นคนสนุกสนาน ร่าเริง เป็นมิตร กับคนทุกคน ซื่อสัตย์สุจริต มีกิริยาสุภาพ และใช้วาจาสุภาพไม่หยาบโหลน

3. บริการแก้ชุมชน เมื่อฝึกบริการแก้ตนเอง และบริการแก้หุ้คณะแล้ว สมควร ที่จะไปบริการแก้ชุมชนตามสติปัญญา ประสบการณ์ และความสามารถแนวคิดในการบริการ แก้ชุมชน คือ การชำระหนี้แก้ชุมชนด้วยการร่วมมือ เสียสละร่วมกัน เพื่อดำเนินการจัดกิจกรรม อันเป็นสาธารณประโยชน์ เช่น การพัฒนาอาคาร สถานที่ บ้านเมืองในชุมชนนั้น การสร้าง สาธารณสถาน เช่น ทำความสะอาด การช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ การควบคุมการจราจร การดับเพลิง การจัดงานรื่นเริง งานสังคม เพื่อประโยชน์ของสังคมนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ลูกเสือ กศน. ได้ประสบการณ์จากชีวิตจริง สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่อาศัยอยู่ได้ สามารถประกอบอาชีพ ได้โดยปกติสุข เพราะได้รับการฝึกให้รู้จักเสียสละ เพื่อบริการแก้ชุมชนหรือสังคม โดยไม่ได้ เอาไร้ดเอาเปรียบหรือเห็นแก่ได้

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 การปฏิบัติตนในฐานะลูกเสือ กศน. เพื่อเป็นจิตอาสาและการบริการ (ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 4 กิจกรรมจิตอาสา และการให้บริการของลูกเสือ กศน.

จากอดีตจนถึงปัจจุบันประชาชนคนไทยมีการทำงานจิตอาสาอย่างหลากหลาย รูปแบบ โดยไม่หวังผลตอบแทน เน้นแรงบันดาลใจให้คนทุกเพศทุกวัย คิดที่จะทำความดี เพื่อสังคม ดังนั้น ลูกเสือ กศน. ก็สามารถที่จะคิดกิจกรรมจิตอาสาและการบริการได้เช่นกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. จิตอาสา รักษาสะอาด เช่น ทำความสะอาดวัด/สถานศึกษา โดยการกวาดไปไม้้แห้ง แยกขยะ ฯลฯ
2. จิตอาสา รั้กษั้โลก เช่น ช่วยเหลือสุนัขจรจัด เรี่ยไรเงินช่วยสัตว์เร่ร้อน ปลูกป่า สร้างฝาย ฯลฯ
3. จิตอาสา ก่อสร้าง เช่น ซ่อม/สร้าง/ทาสีห้องเรียน สร้างศูนย์การเรียนรู้ภายใน ชุมชน ฯลฯ

4. จิตอาสาเป็นพี่เลี้ยง เช่น เลี้ยงอาหารผู้ป่วย เล่านิทานให้เด็กกำพร้า อ่านหนังสือให้คนตาบอด ฯลฯ

5. จิตอาสาบริการ เช่น ลูกเสือจราจร อาสาพาคนข้ามถนน อาสาบริการน้ำดื่มและอาหาร ฯลฯ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 กิจกรรมจิตอาสา และการให้บริการของลูกเสือ กศน.

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8

การเขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม

สาระสำคัญ

ลูกเสือ กศน. ได้รับการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีจิตอาสา มีความเสียสละ บำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชนและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน มีความพร้อมในการให้ “บริการ” แก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

งานบริการที่ลูกเสือ กศน. สามารถนำมาเขียนในลักษณะของโครงการ เพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น โครงการบริการชุมชน โครงการจิตอาสา โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โครงการพัฒนาอาชีพในชุมชน โครงการช่วยเหลือเด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการในชุมชน เป็นต้น

การเขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม ควรเริ่มต้นด้วยการสำรวจสภาพชุมชน และนำมาคิดวิเคราะห์ แยกแยะอย่างรอบคอบ มีเรื่องใดบ้างที่ลูกเสือ กศน. สามารถให้บริการ หรือมีส่วนร่วมในการปรับปรุง หรือพัฒนาให้ดีขึ้นตามขั้นตอน เป็นเหตุเป็นผล มีความน่าเชื่อถือ ควรมีการกำหนดองค์ประกอบของการเขียนโครงการที่ชัดเจน ตั้งแต่ชื่อโครงการ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน ระยะเวลาการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ งบประมาณ สถานที่ดำเนินการ ผู้รับผิดชอบโครงการ ผลหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และการประเมินผล

ลูกเสือ กศน. ที่เขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องไปดำเนินงานทุกขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ในโครงการ และสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ เพื่อนำผลการดำเนินงานตามโครงการไปนำเสนอในกิจกรรมเข้าค่ายพักแรม

ตัวชี้วัด

1. อธิบายความหมาย ความสำคัญของโครงการ
2. จำแนกลักษณะของโครงการ
3. ระบุองค์ประกอบของโครงการ
4. อธิบายขั้นตอนของการเขียนโครงการ
5. บอกขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการ
6. อภิปรายผลการปฏิบัติงานตามโครงการและการเสนอผลการดำเนินงาน

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 การเขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม

1.1 ความหมายของโครงการ

1.2 ความสำคัญของโครงการ

เรื่องที่ 2 ลักษณะของโครงการ

เรื่องที่ 3 องค์ประกอบของโครงการ

เรื่องที่ 4 ขั้นตอนการเขียนโครงการ

เรื่องที่ 5 การดำเนินการตามโครงการ

เรื่องที่ 6 การสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการเพื่อเสนอต่อที่ประชุม

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 12 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค22021
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 การเขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม

1.1 ความหมายของโครงการ

โครงการ หมายถึง กระบวนการทำงานที่ประกอบไปด้วยหลาย ๆ กิจกรรม ซึ่งมีการทำโครงการเป็นขั้นตอน ความจำเป็น มีการกำหนดวัตถุประสงค์ มีเป้าหมาย ระยะเวลา สถานที่ วิธีดำเนินการ งบประมาณ ผลที่คาดว่าจะได้รับ รวมทั้งการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ

1.2 ความสำคัญของโครงการ มีดังนี้

1. ช่วยให้การดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบาย หรือความต้องการของผู้รับผิดชอบหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. ช่วยให้การดำเนินงานนั้นมีทิศทางที่ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ
3. ช่วยชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาของชุมชนที่จำเป็นต้องให้บริการ
4. ช่วยให้การปฏิบัติงาน สามารถดำเนินงานได้ตามแผนงาน
5. ช่วยให้แผนงานมีความชัดเจน โดยคณะกรรมการ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและรับรู้สภาพปัญหาร่วมกัน
6. ช่วยให้แผนงานมีทรัพยากรใช้เพียงพอ เหมาะสำหรับการปฏิบัติงานจริง เพราะโครงการมีรายละเอียดเพียงพอ
7. ช่วยลดความขัดแย้ง และขจัดความซ้ำซ้อนในหน้าที่รับผิดชอบของกลุ่มบุคคลหน่วยงาน เพราะโครงการจะมีผู้รับผิดชอบเป็นการเฉพาะ
8. เสริมสร้างความเข้าใจอันดี และรับผิดชอบร่วมกัน ตามความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคล
9. สร้างความมั่นคงให้กับแผนงาน และผู้รับผิดชอบมีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น
10. ช่วยให้งานดำเนินการไปสู่เป้าหมายได้เร็วขึ้น

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 การเขียนโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 ลักษณะของโครงการ

โครงการ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของแผนพัฒนาทุกระดับ ลักษณะของโครงการต้องมีจุดมุ่งหมาย มีเป้าหมายการปฏิบัติงานที่มีระยะเวลาดำเนินการชัดเจน ระบุความต้องการ งบประมาณ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นเมื่อการดำเนินงานโครงการเสร็จ ประเภทของโครงการ มีดังนี้

1. โครงการที่มีระยะเวลาเป็นตัวกำหนด ได้แก่

1.1 โครงการระยะสั้น หมายถึง โครงการที่มีระยะเวลาการดำเนินงานหรือกำหนดเวลาดำเนินงาน ไม่เกิน 2 ปี

1.2 โครงการระยะปานกลาง หมายถึง โครงการที่มีระยะเวลาการดำเนินงานหรือกำหนดเวลาดำเนินงาน ตั้งแต่ 2 - 5 ปี

1.3 โครงการระยะยาว หมายถึง โครงการที่มีระยะเวลาการดำเนินงานหรือกำหนดเวลาดำเนินงาน ตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป

2. โครงการที่มีลักษณะงานเป็นตัวกำหนด ได้แก่

2.1 โครงการเดิม หรือโครงการต่อเนื่อง คือ โครงการที่มีลักษณะต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา อาจเป็นโครงการที่ไม่สามารถดำเนินงานให้แล้วเสร็จได้ในปีเดียว หรือโครงการที่ต้องมีการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือต่อยอด ขยายผลไปสู่กลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ได้ เช่น ปีที่ผ่านมาได้มีการจัดอบรม “ลูกเสียกับการดูแลैयाวยาช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด สำหรับนักศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น” ในปีการศึกษา 2559 ซึ่งในปี 2560 ก็อาจมีการดำเนินงานโครงการในลักษณะเดียวกันแต่เน้นการขยายผลจำนวนกลุ่มเป้าหมายให้เพิ่มมากขึ้น เมื่อเทียบกับผลการดำเนินงานในปีก่อนหน้า โดยใช้วิธีการดำเนินงานโครงการตามรูปแบบเดิม

2.2 โครงการใหม่ คือ โครงการที่จัดทำขึ้นใหม่

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ลักษณะของโครงการ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 องค์ประกอบของโครงการ

การเขียนโครงการที่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน เป็นเหตุ เป็นผล และน่าเชื่อถือ ควรมีการกำหนดองค์ประกอบของการเขียนโครงการ ไว้ดังนี้

1. ชื่อโครงการ : ชื่อโครงการอะไร
2. หลักการและเหตุผล : เหตุผลทำไมต้องทำโครงการ
3. วัตถุประสงค์ : ทำโครงการนี้ทำไปเพื่ออะไร
4. เป้าหมาย : ปริมาณเท่าใด ทำกับใคร จำนวนเท่าใด
6. วิทยากร (ถ้ามี) : ระบุว่าใครเป็นผู้ให้ความรู้ (ใช้เฉพาะโครงการอบรม)
5. วิธีดำเนินการ : โครงการนี้ทำอย่างไร ดำเนินการอย่างไร
6. ระยะเวลาดำเนินการ : จะทำเมื่อใดและนานแค่ไหน
7. สถานที่ดำเนินการ : จะทำที่ไหน
8. งบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ : ระบุว่าใช้ทรัพยากรอะไร มีค่าอะไรบ้าง
9. ผู้รับผิดชอบโครงการ : ใครเป็นคนทำโครงการ
10. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : ระบุว่าประสานกับหน่วยงานใดบ้าง
11. การประเมินผล : จะใช้วิธีการใดที่ทำให้รู้ว่า โครงการประสบความสำเร็จ
12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ : จะเกิดอะไรขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการ
13. ผู้ประสานงานโครงการ : ระบุว่าใครเป็นผู้ประสานงานโครงการ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 องค์ประกอบของโครงการ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 4 ขั้นตอนการเขียนโครงการ

ขั้นตอนการเขียนโครงการ มีดังนี้

1. **สำรวจชุมชนและสังคม** เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการพัฒนาการแก้ปัญหา โดยการศึกษา สภาพ ปัญหา และสาเหตุของปัญหา เพื่อหาวิธีการคิดค้น วิธีการพัฒนา และสาเหตุของปัญหา โดยใช้วิธีการสำรวจข้อมูลที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การศึกษาภูมิหลังของชุมชน การสัมภาษณ์ การสอบถาม การทำเวทีประชาคม ฯลฯ

2. **ตรวจสอบข้อมูล** หลังจากที่มีการสำรวจข้อมูลชุมชนและนำข้อมูลมาสรุปเรียบร้อยแล้ว เพื่อความถูกต้อง ชัดเจนของข้อมูลดังกล่าว ควรจัดให้มีเวทีเพื่อการตรวจสอบข้อมูล โดยกลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลที่สำรวจมาได้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. **นำข้อมูลที่ได้** หลังจากตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว มาวิเคราะห์ พร้อมจัดลำดับความสำคัญ เพื่อจำแนกความสามารถในการจัดทำโครงการ

4. **การกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาชุมชนและสังคม** เมื่อผู้รับผิดชอบโครงการ ได้สำรวจชุมชนและสังคม ดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชนและสังคม และผลสรุปการวิเคราะห์ของสภาพปัญหาชุมชนและสังคมแล้ว นำมากำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนและสังคมว่าชุมชนและสังคมนั้น ๆ มีสภาพปัญหาเป็นอย่างไร มีความต้องการอย่างไร นำมากำหนดแนวทางแก้ไขตามสภาพปัญหานั้น หรือเขียนแนวทางเพื่อสนองความต้องการของชุมชนและสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้ ควรเขียนในลักษณะของโครงการเพื่อดำเนินการ

ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนและสังคม ควรขอความร่วมมือจากบุคคล หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนา ได้เข้ามาร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน หรือร่วมกันเขียนโครงการด้วย

5. **การเขียนและเสนอขออนุมัติโครงการ** การเขียนโครงการ ผู้เขียนโครงการต้องนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม และข้อมูลที่ได้จากการกำหนดแนวทางการดำเนินงานมาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการเขียนโครงการ ซึ่งการเขียนโครงการควรเขียนให้เป็นไปตามรูปแบบขององค์ประกอบการเขียนโครงการ (ดังตัวอย่าง)

ตัวอย่างโครงการ

1. ชื่อโครงการโครงการเพลีนคิด จิตอาสา ปะลุ่กป่าชายเลน

2. หลักการและเหตุผล

ป่าชายเลน เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญและมีคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อระบบนิเวศทางทะเลและต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเรา เพราะธรรมชาติเป็นแหล่งสำคัญสำหรับการดำรงชีวิต ป่าชายเลนเป็นพืชที่ขึ้นอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำหรือปากอ่าว ซึ่งเป็นบริเวณที่มีน้ำทะเลท่วมถึง ในช่วงที่มีน้ำทะเลขึ้นสูงสุดประกอบไปด้วยพันธุ์ไม้สกุลไม้โกงกาง เช่น โกงกาง แสม เป็นพืชที่มีรากที่ยังลึกแข็งแรงและแผ่บริเวณกว้างขวางลักษณะเช่นนี้ จะช่วยป้องกันลมพายุทางทะเล ไม่ให้พัดทำลายที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินของประชาชนแถบชายทะเลและเป็นที่ยอดน้ำทะเล เราจึงเรียนรู้ที่จะเข้าใจธรรมชาติอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ลูกเสือ กศน. อำเภอมืองจันทบุรี มีความตระหนักว่า ป่าชายเลนมีคุณประโยชน์มากมาย ซึ่งนับวันจะลดปริมาณลงเรื่อย ๆ จนทำให้เกิดผลกระทบต่อสัตว์น้ำซึ่งใช้ป่าชายเลนเป็นที่อยู่อาศัย และเพาะพันธุ์สัตว์อ่อน จึงจัดทำโครงการเพลีนคิด จิตอาสา ปะลุ่กป่าชายเลนเพื่อสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่ลูกเสือ กศน. อำเภอมืองจันทบุรี

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 เพื่อสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- 3.2 เพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้น
- 3.3 เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเภทป่าชายเลน

4. เป้าหมาย

4.1 เชนปริมาณ

ลูกเสือ กศน. อำเภอมืองจันทบุรี จำนวน 30 - 60 คน

4.2 เชนคุณภาพ

ลูกเสือ กศน. อำเภอมืองจันทบุรี มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการอนุรักษ์ป่าชายเลนและนำมาปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีจิตสำนึกในการช่วยกันรักษาป่าชายเลนและช่วยฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์

5. วิธีดำเนินการ

5.1 ขออนุมัติโครงการฯ

5.2 ติดต่อประสานงานศูนย์ศึกษาธรรมชาติและป่าชายเลนอ่าวคู้งกระเบน อำเภอกำแพงใหม่ จังหวัดจันทบุรี และสถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 2 ลุ่มน้ำเวฬุ อำเภอลอง จังหวัดจันทบุรี

5.3 รับฟังบรรยายเรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนและการปลูกป่าชายเลนอย่างถูกวิธี

5.4 ลุกเสือ กศน. อำเภอมืองจันทบุรี ปลูกป่าชายเลน คนละ 10 ต้น

6. ระยะเวลาศึกษาโครงการ วันเสาร์ ที่ 28 กรกฎาคม 2561

7. สถานที่ดำเนินการ บริเวณป่าชายเลน ตำบลหนองบัว อำเภอมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

8. งบประมาณ ใช้เงินบริจาค จำนวน 3,000 บาท

9. ผู้รับผิดชอบ ลุกเสือ กศน. อำเภอมืองจันทบุรี

10. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

10.1 ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและป่าชายเลนอ่าวคู้งกระเบน อำเภอกำแพงใหม่ จังหวัดจันทบุรี

10.2 สถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 2 ลุ่มน้ำเวฬุ อำเภอลอง จังหวัดจันทบุรี

11. การประเมินผล

11.1 การสังเกต

11.2 การสัมภาษณ์

12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

12.1 ลุกเสือ กศน. อำเภอมืองจันทบุรี มีความสามัคคีในหมู่คณะและเห็นความสำคัญของป่าชายเลนมากขึ้น

12.2 ได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนเป็นอย่างดี ทรัพยากรจะมีความอุดมสมบูรณ์

12.3 ได้ความรู้และวิธีปลูกป่าชายเลนที่ถูกต้องและป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น

13. ผู้ประสานงานโครงการ

นางนันทิยา หากุหลาบ หัวหน้านายหมู่ลูกเสือ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี
โทร 089-7443982

ลงชื่อ ..... ผู้เสนอโครงการ
(นางนันทิยา หากุหลาบ)

หัวหน้านายหมู่ลูกเสือ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี

ลงชื่อ ..... ที่ปรึกษาโครงการ
(นายศรัณยพงศ์ ชิตยະนนท์)

ครู กศน. ตำบล

ผู้กำกับกองลูกเสือ

ลงชื่อ ..... ผู้เห็นชอบโครงการ
(ว่าที่ร้อยโท เตชวัตร แก้วเกต)

ครูชำนาญการพิเศษ

ผู้กำกับกลุ่มลูกเสือ

ลงชื่อ ..... ผู้อนุมัติโครงการ
(นางอุบลรัตน์ ชุณหพันธ์)

ผู้อำนวยการศูนย์ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี

ผู้อำนวยการลูกเสือ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 ขั้นตอนการเขียนโครงการ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 5 การดำเนินการตามโครงการ

การดำเนินการตามโครงการ เป็นการดำเนินงานหลังจากที่โครงการได้รับความเห็นชอบ หรืออนุมัติให้ดำเนินการตามโครงการที่เขียนเสนอไว้ โดยดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงาน หรือ วิธีดำเนินการ หรือ กิจกรรมที่เขียนไว้ในโครงการ ซึ่งควรดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงาน ขั้นตอนที่ยกมาไว้ เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด โดยคำนึงถึงผลที่ควรเกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ การดำเนินการตามโครงการควรมีขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการทบทวน หรือทำความเข้าใจรายละเอียดที่เขียนไว้ในโครงการ ที่ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการ โดยการมีส่วนร่วมของผู้รับผิดชอบโครงการ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อการสร้างความเข้าใจก่อนการดำเนินการ
2. ให้ผู้รับผิดชอบโครงการ ดำเนินการตามวิธีดำเนินการ หรือกิจกรรมที่ปรากฏอยู่ในโครงการที่ได้รับอนุมัติ โดยคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ
3. เมื่อดำเนินการตามโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ควรจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินการโครงการตามรูปแบบ หรือแนวทางที่กำหนดไว้ในโครงการ
4. เมื่อประเมินผลการดำเนินการ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้รับผิดชอบโครงการ จัดทำรายงานผลการดำเนินการโครงการเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้อนุมัติโครงการต่อไป

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 5 การดำเนินการตามโครงการ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 5 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 6 การสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการเพื่อเสนอต่อที่ประชุม

หลังจากที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามโครงการเรียบร้อยแล้ว จะต้องสรุปผลการดำเนินงานว่าเป็นอย่างไร ดังนั้น การสรุปผลการดำเนินงานควรประกอบด้วยเนื้อหาที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ผลการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือผลที่เกิดขึ้นตาม “ผลที่คาดว่าจะได้รับ” ที่เขียนไว้ในโครงการ
2. ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานตามโครงการ โดยให้ระบุปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นพร้อมแนวทางแก้ไข เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา หรืออุปสรรคเหล่านั้นเกิดขึ้นอีก

3. ข้อเสนอแนะ เป็นการเขียนข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อจะทำให้การปฏิบัติงานโครงการในครั้งต่อไป ประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น

ทั้งนี้ การสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการ เพื่อนำเสนอผลต่อที่ประชุมสามารถจัดทำได้ตามองค์ประกอบ ดังนี้

1. ส่วนนำ เป็นส่วนแรกของรายงาน ซึ่งควรประกอบด้วย

1. ปก ควรมีทั้งปกนอก และปกใน ซึ่งมีเนื้อหาซ้ำกัน
2. คำนำ หลักการเขียนคำนำที่ดีจะต้องทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ ต้องการที่จะอ่านเนื้อหาส่วนต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในรายงาน
3. สารบัญ หมายถึง การระบุหัวข้อสำคัญในเล่มรายงาน โดยต้องเขียนเรียงลำดับตามเนื้อหาของรายงาน พร้อมระบุเลขหน้า

2. ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักการและเหตุผลของโครงการ หรือความเป็นมา และความสำคัญของโครงการ
2. วัตถุประสงค์
3. เป้าหมายของโครงการ
4. วิธีดำเนินการ หรือกิจกรรมที่ได้ดำเนินงานตามโครงการ เป็นการเขียนถึงขั้นตอนการดำเนินงานโครงการแต่ละขั้นตอนตามที่ได้ปฏิบัติจริง ว่ามีการดำเนินงานอย่างไร
5. ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการ เป็นการเขียนผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินงานโครงการ
6. ข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานโครงการ (เป็นการเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน หรือต่อการดำเนินงานโครงการในครั้งถัดไป)
7. ภาคผนวก (ถ้ามี) เช่น รูปภาพจากการดำเนินงานโครงการ แบบสอบถาม หรือเอกสารที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการ เป็นต้น

ทั้งนี้ เมื่อจัดทำรูปเล่มรายงานผลการดำเนินงานโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ให้นำรูปเล่มรายงานส่ง/เสนอต่อผู้ที่อนุมัติโครงการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับทราบผลการดำเนินงานโครงการต่อไป

นอกจากนี้ การเสนอผลการดำเนินงานโครงการ บางหน่วยงาน หรือบางโครงการ ผู้อนุมัติโครงการ อาจมีความประสงค์ให้ผู้รับผิดชอบโครงการนำเสนอโครงการในลักษณะของการพูด สื่อสาร ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ ผู้รับผิดชอบโครงการหรือผู้นำเสนอ จึงควรมีการเตรียมความพร้อมและปฏิบัติ ดังนี้

1. ผู้นำเสนอควรมีการสำรวจตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับตนเอง ทั้งในเรื่องของบุคลิกภาพ การแต่งกายที่เหมาะสม และการทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่จะนำเสนอเป็นอย่างดี หากมีผู้นำเสนอมากกว่า 1 คน ควรมีการเตรียมการโดยการแบ่งเนื้อหารับผิดชอบในการนำเสนอ เพื่อให้การนำเสนอเกิดความต่อเนื่อง ราบรื่น
2. กล่าวทักทาย/สวัสดีผู้ฟัง โดยเริ่มกล่าวทักทายผู้อาวุโสที่สุด แล้วเรียงลำดับรองลงมา จากนั้นแนะนำตนเอง แนะนำสมาชิกในกลุ่ม และแนะนำชื่อโครงการ
3. พูดด้วยเสียงที่ดัง อย่างเหมาะสม ไม่เร็ว และไม่ช้าเกินไป
4. หลีกเลี่ยงการอ่าน แต่ควรจดเฉพาะหัวข้อสำคัญ ๆ เพื่อใช้เตือนความจำในขณะพูดรายงาน โดยผู้นำเสนอควรจัดความคิดอย่างเป็นระบบ และนำเสนออย่างตรงไปตรงมา ด้วยภาษาที่ชัดเจนและเข้าใจง่ายเป็นธรรมชาติ
5. ผู้นำเสนอควรรักษาเวลาของการนำเสนอ โดยไม่พูดวกไปวนมาหรือพูดออกนอกเรื่องจนเกินเวลา
6. รู้จักการใช้ท่าทางประกอบการพูดพอสมควร
7. ควรมีสื่อประกอบการนำเสนอ เพื่อให้การนำเสนอมีความน่าสนใจ น่าเชื่อถือ และเพื่อความสมบูรณ์ในการนำเสนอผลการดำเนินงานโครงการ และควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ซักถามเพิ่มเติม เพื่อความเข้าใจในกรณีที่ผู้ฟังมีข้อสงสัย

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 6 การสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการเพื่อเสนอต่อที่ประชุม (ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 6 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 9

ทักษะลูกเสือ

สาระสำคัญ

ทักษะลูกเสือ เป็นทักษะพื้นฐานที่ลูกเสือ กศน. ควรรู้ มีความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และพัฒนาให้เป็นทักษะในการเอาชีวิตรอด หรือช่วยชีวิตผู้อื่นได้ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการทำหน้าที่ “บริการ” หรือบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น รวมทั้งเป็นการฝึกฝนตนเองให้มีวินัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ลูกเสือ กศน. ควรมีทักษะพื้นฐานเรื่องแผนที่ – เข็มทิศ และเงื่อนเชือก ทั้งนี้เพราะวิชาแผนที่ช่วยให้เข้าใจข้อมูลพื้นฐานของพิกัด ทิศทาง ตำแหน่งที่ตั้ง ตลอดจนลักษณะภูมิประเทศเบื้องต้นของสถานที่แต่ละแห่ง ช่วยให้สามารถวางแผนการเดินทางได้อย่างเหมาะสม และหากมีการใช้เข็มทิศ ซึ่งเป็นเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ให้ข้อมูลด้านทิศทางประกอบแผนที่ด้วย ย่อมทำให้การเดินทางมีประสิทธิภาพ

สำหรับเงื่อนเชือก เป็นเรื่องสำคัญที่ลูกเสือทั่วโลกจะต้องรู้ เข้าใจ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องนำไปใช้ในการร่วมกิจกรรมของลูกเสือทุกกิจกรรมให้เกิดความปลอดภัยในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ฐานผจญภัย ฐานบุกเบิก หรือผูกมัดให้เป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ สำหรับการอยู่ค่ายพักแรม

ตัวชี้วัด

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของแผนที่ – เข็มทิศ
2. อธิบายส่วนประกอบของเข็มทิศ
3. อธิบายวิธีการใช้ Google Map
4. อธิบายความหมายและความสำคัญของเงื่อนเชือกและการผูกแน่น
5. ผูกเงื่อนเชือกและบอกชื่อเงื่อนพร้อมประโยชน์ของเงื่อนอย่างน้อย 5 เงื่อน
6. สาธิตวิธีการผูกเงื่อนเชือก 1 วิธี

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 แผนที่ – เข็มทิศ

- 1.1 ความหมาย และความสำคัญของแผนที่
- 1.2 ความหมาย และความสำคัญของเข็มทิศ

เรื่องที่ 2 วิธีการใช้แผนที่ – เข็มทิศ

- 2.1 วิธีการใช้แผนที่
- 2.2 วิธีการใช้เข็มทิศ

เรื่องที่ 3 การใช้ Google Map

เรื่องที่ 4 เงื่อนไขและการผูกแน่น

- 4.1 ความหมายของเงื่อนไขและการผูกแน่น
- 4.2 ความสำคัญของเงื่อนไขและการผูกแน่น
- 4.3 การผูกเงื่อนไขและการผูกแน่น

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 6 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค22021
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 แผนที่ - เข็มทิศ

1.1 ความหมาย และความสำคัญของแผนที่

แผนที่ คือ สิ่ง que แสดงรายละเอียดของภูมิประเทศบนพื้นผิวโลกทั้งที่มีอยู่ตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยจำลองไว้บนวัตถุพื้นราบด้วยมาตราส่วนใดมาตราส่วนหนึ่ง ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้อาจแสดงด้วยเส้น สี และสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น สีที่ใช้ในแผนที่ทางภูมิศาสตร์ ได้แก่

สีน้ำเงินแก่	แสดงถึง	ทะเล มหาสมุทรที่ลึกมาก
สีฟ้าอ่อน	แสดงถึง	เขตนํ้าตื้น หรือไหล่ทวีป
สีเขียว	แสดงถึง	ที่ราบระดับต่ำ
สีเหลือง	แสดงถึง	ที่ราบระดับสูง
สีแดง	แสดงถึง	ภูเขาที่สูงปานกลาง
สีแสด	แสดงถึง	ภูเขาที่สูงมาก
สีน้ำตาล	แสดงถึง	ยอดเขาที่สูงมาก ๆ
สีขาว	แสดงถึง	ยอดเขาที่สูงจนมีหิมะปกคลุม

สีที่ใช้ในแผนที่ทั่วไป ได้แก่

สีดำ	ใช้แทน	รายละเอียดที่เกิดจากแรงงานมนุษย์ ยกเว้นถนน
สีแดง	ใช้แทน	รายละเอียดที่เป็นถนน
สีน้ำเงิน	ใช้แทน	รายละเอียดที่เป็นน้ำหรือทางน้ำ เช่น ทะเล แม่น้ำ
สีเขียว	ใช้แทน	รายละเอียดที่เป็นป่าไม้ และบริเวณที่ทำการเพาะปลูก
สีน้ำตาล	ใช้แทน	ลักษณะทรวดทรงความสูง

ความสำคัญของแผนที่

1. ใช้เป็นเครื่องมือประกอบกิจกรรมการเดินทางไกลของลูกเสือ โดยแผนที่จะให้ข้อมูลเบื้องต้นของพิกัดทิศทางและตำแหน่งของสถานที่ในการเดินทางในเบื้องต้นที่ชัดเจนขึ้น
2. แผนที่ช่วยให้เข้าใจถึงข้อมูลพื้นฐานของสภาพลักษณะภูมิประเทศเบื้องต้นของสถานที่ในแต่ละแห่ง ช่วยให้สามารถวางแผนในการเดินทางได้อย่างเหมาะสม

3. ความเข้าใจในชนิดของแผนที่ จะช่วยให้รู้จักที่จะเลือกใช้ประโยชน์จากแผนที่ในแต่ละชนิดได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ชนิดของแผนที่

แผนที่โดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 ชนิด

1. **แผนที่แบนราบ** แสดงพื้นผิวโลก ความสูงต่ำ ใช้แสดงตำแหน่ง ระยะทาง และเส้นทาง

2. **แผนที่ภูมิประเทศ** แสดงพื้นผิวโลกในทางราบ ไม่แสดงความสูงต่ำ ละเอียดยิ่งกว่าและใช้ประโยชน์ได้มากกว่าแผนที่แบนราบ

3. **แผนที่ภาพถ่าย** ทำขึ้นจากภาพถ่ายทางอากาศ มีความละเอียดและความถูกต้องมากกว่าแผนที่ชนิดอื่นมาก สามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ยังแบ่งชนิดของแผนที่ตามลักษณะการใช้งาน ตัวอย่าง เช่น

- แผนที่ทั่วไป เช่น แผนที่โลก แผนที่ประเทศต่าง ๆ
  - แผนที่ทรวดทรงหรือแผนที่นูน แสดงความสูงต่ำของภูมิประเทศ
  - แผนที่ทหาร เป็นแผนที่ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี
  - แผนที่เดินอากาศ ใช้สำหรับการบิน เพื่อบอกตำแหน่ง และทิศทางของเครื่องบิน
  - แผนที่เดินเรือ ใช้ในการเดินเรือ แสดงสันดอน ความลึก แนวปะการัง
  - แผนที่ประวัติศาสตร์ แสดงอาณาเขตยุคและสมัยต่าง ๆ
  - แผนที่การขนส่ง แสดงการคมนาคมทางบก ทางเรือ ทางอากาศ
- ฯลฯ

สัญลักษณ์ในแผนที่

สัญลักษณ์ (SYMBOL) เป็นเครื่องหมายที่ใช้แทนรายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่บนพื้นผิวโลก ฉะนั้น เมื่ออ่านแผนที่จึงควรตรวจสอบเครื่องหมายแผนที่ก่อนเสมอ ทั้งนี้เพื่อจะป้องกันมิให้ตีความหมายสัญลักษณ์ต่าง ๆ ผิดพลาดได้ ในแผนที่ชุด L 7017 จะแสดงสัญลักษณ์ 3 ประเภท คือ

1. สัญลักษณ์เป็นจุด (POINT SYMBOL)

ก. สัญลักษณ์รูปทรงเรขาคณิต เช่น วัด โรงเรียน ศาลาที่พัก ที่ตั้งจังหวัด ฯลฯ

ที่ตั้งจังหวัด อำเภอ

วัดมีโบสถ์

ไม่มีโบสถ์

สำนัก ; ศาลาที่พัก

เจดีย์พระปรารักษ์หรือสถูป

โบสถ์คริสต์ศาสนา

ศาลเจ้าหรือศาลเทพารักษ์; โบสถ์มุสลิม

โรงเรียน

บ่อน้ำ

ทิศเหนือ

N

ทิศตะวันออก

E

ทิศใต้

S

ทิศตะวันตก

W

แผนที่สังเขปของลูกเสือ

“แผนที่สังเขป” คือ แผนที่หรือรูปภาพแผนที่ หรือเส้นทางในการเดินทางแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ตามความต้องการ แผนที่สังเขปนี้จะให้ความละเอียดถูกต้องพอประมาณเท่านั้น

แผนที่สังเขปของลูกเสือ จะแสดงลักษณะภูมิประเทศที่เด่นชัดที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับเส้นทาง สิ่งจำเป็นในการทำแผนที่สังเขป คือ ต้องใช้เข็มทิศเป็น และรู้ระยะก้าวของตน โดยทั่วไปคนปกติจะมีความยาว 1 ก้าวเท่ากับ 75 เซนติเมตร เดินได้นาทีละ 116 ก้าว เดินได้ชั่วโมงละ 4 กิโลเมตรโดยประมาณ

1.2 ความหมาย และความสำคัญของเข็มทิศ

ความหมายของเข็มทิศ

เข็มทิศ คือ เครื่องมือสำหรับใช้หาทิศทางหรือบอกทิศทางในแผนที่

ความสำคัญของเข็มทิศ

เข็มทิศ มีความสำคัญในการบอกทิศทางที่สำคัญทั้ง 4 ทิศ คือ ทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก หรืออาจจะบอกรายละเอียดเป็น 8 ทิศ 16 ทิศ หรือ 32 ทิศก็ได้ ในกรณีการเดินทางไกลของลูกเสือ เข็มทิศเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในการบอกทิศทางไปสู่จุดหมายปลายทาง หากกรณีหลงป่าหรือหลงทาง ลูกเสือสามารถแจ้งพิกัดให้ผู้ช่วยเหลือได้

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 แผนที่ - เข็มทิศ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 วิธีการใช้แผนที่ - เข็มทิศ

2.1 วิธีการใช้แผนที่

วางแผนที่ในแนวราบบนพื้นที่ได้ระดับ ทิศเหนือของแผนที่ชี้ไปทางทิศเหนือ จัดให้แนวต่าง ๆ ในแผนที่ขนานกับแนวที่เป็นจริงในภูมิประเทศทุกแนว

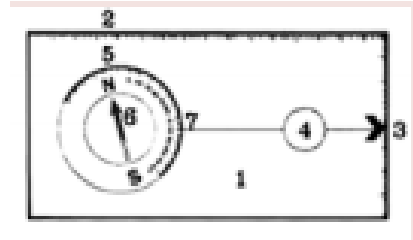
2.2 วิธีการใช้เข็มทิศ

เข็มทิศมีหลายชนิด เช่น เข็มทิศตลับธรรมดา เข็มทิศข้อมือ เข็มทิศแบบเลนซาทิก (Lensatic) และเข็มทิศแบบซิลวา (Silva)

เข็มทิศที่ใช้ในทางการลูกเสือ คือ เข็มทิศแบบซิลวา ของสวีเดน เป็นเข็มทิศ และไม้โปรแทรกเตอร์รวมอยู่ด้วยกัน ทั่วโลกนิยมใช้มาก ใช้ประกอบแผนที่และหาทิศทางได้ดี เหมาะสมกับลูกเสือ เพราะใช้ง่ายและสะดวก

ส่วนประกอบของเข็มทิศแบบซิลวา

1. แผ่นฐานทำด้วยวัสดุโปร่งใส
2. ที่ขอบฐานมีมาตราส่วนเป็นนิ้ว หรือเซนติเมตร
3. มีลูกศรชี้ทิศทางที่จะไป
4. เลนส์ขยาย
5. ตลับเข็มทิศเป็นวงกลมหมุนไปมาได้ บนกรอบหน้าปิดของตลับเข็มทิศ แบ่งมุมออกเป็น 360 องศา
6. ภายในตลับเข็มทิศตรงกลางมีเข็มแม่เหล็กสีแดง ซึ่งจะชี้ไปทางทิศเหนือเสมอ
7. ตำแหน่งสำหรับตั้งมุมและอ่านค่าของมุมอยู่ตรงปลายลูกศรชี้ทิศทาง

การใช้เข็มทิศซิลวา

1. กรณีทราบค่าหรือบอกมุมอะซิมูทมาให้และต้องการรู้ว่าจะต้องเดินไปทางทิศใด สมมติว่า บอกมุมอะซิมูทมาให้ 60 องศา ให้ปฏิบัติดังนี้

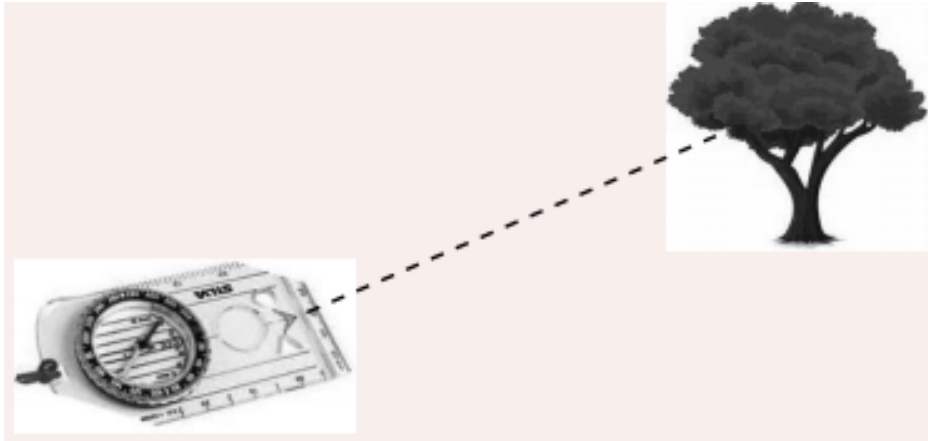
(1) วางเข็มทิศบนฝ่ามือหรือสมุดปกแข็ง ในแนวระดับ หันลูกศรชี้ทิศทางออกนอกตัว โดยให้เข็มแม่เหล็กแกว่งไปมาได้อิสระ

(2) หมุนกรอบหน้าปิดของตลับเข็มทิศ ให้เลข 60 อยู่ตรงตำแหน่งสำหรับตั้งมุม (ปลายลูกศรชี้ทิศทาง)

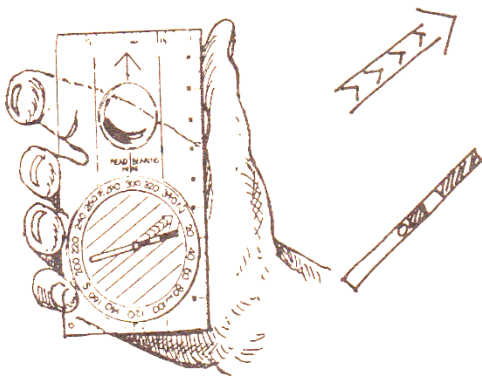
(3) หมุนตัวจนกว่าเข็มแม่เหล็กสีแดงภายในตลับเข็มทิศตรงกับอักษร N บนกรอบหน้าปิด ดังรูป

(4) ดูลูกศรชี้ทิศทางว่าชี้ไปทางทิศใดก็เดินไปตามทิศทางนั้น ซึ่งเป็นมุม 60 องศา ในการเดินไปตามทิศทางที่ลูกศรชี้ไปนั้นให้มองหาจุดเด่นในภูมิประเทศที่อยู่ตรงทิศทางที่ลูกศรชี้ไป เช่น ต้นไม้ ก้อนหิน โปสท์ เสาร์้ว ฯลฯ เป็นหลัก แล้วเดินตรงไปยังสิ่งนั้น

การจับเข็มทิศ

ลูกศรข้างปลา

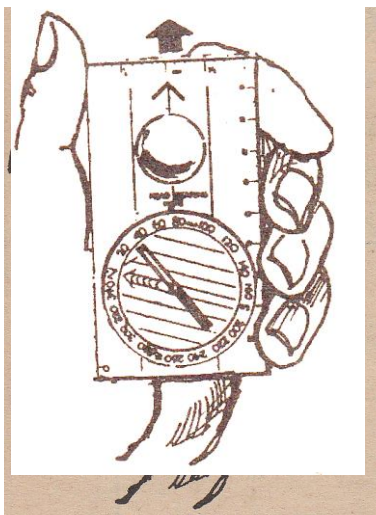
ปลายเข็มชี้ตัว N

(N หมายถึง ทิศเหนือ)

เข็มแม่เหล็ก

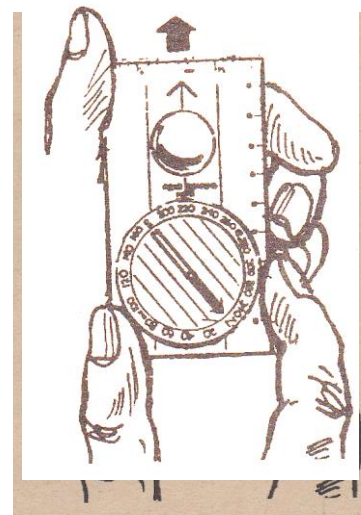
หมุนแกว่งตัวไปรอบ ๆ ภายในตลับวงกลมเมื่อเข็มแม่เหล็กหมุนไปทับลูกศรข้างปลาจึงจะสามารถอ่านค่ามุมได้

การกำหนดเป้าหมายและหามุม

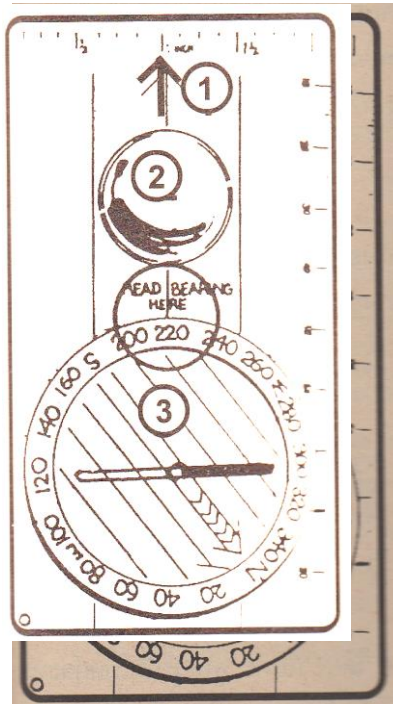
ขั้นตอนที่ 1

ตั้งลูกศรชี้ทางไปที่เป้าหมายที่สามารถมองเห็นได้ง่าย

ขั้นตอนที่ 2

ใช้ปลายนิ้วมือจับเลนส์กลม หมุนให้เข็มแม่เหล็กทับเข็มข้างปลา ค่ามุมอ่านได้ เท่ากับ 220 องศา

การอ่านรายละเอียดของเข็มทิศศิลา

ตำแหน่งที่ 1 เข็มลูกศรชี้ทาง

ตำแหน่งที่ 2 เลนส์ขยาย

ตำแหน่งที่ 3 หน้าปัดวงกลม

แบ่งมุมออกเป็น 360°

ข้อควรระวังในการใช้เข็มทิศศิลา

ควรจับถือด้วยความระมัดระวัง ไม่ควรอ่านเข็มทิศใกล้กับสิ่งที่เป็นแม่เหล็กหรือวงจรไฟฟ้า ควรคำนึงถึงระยะความปลอดภัยโดยประมาณ ดังนี้

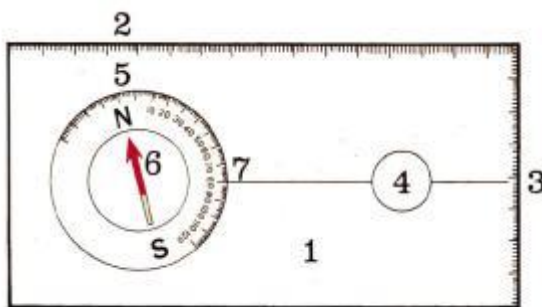
สายไฟแรงสูง	50	หลา
สายโทรศัพท์ โทรเลข	10	หลา
รถยนต์	20	หลา
วัสดุที่เป็นแร่เหล็ก	5	หลา

การใช้แผนที่และเข็มทิศเดินทางไกล

1. ยกเข็มทิศให้ได้ระดับ
2. ปรับมุมอะซิมุทให้เท่ากับมุมที่กำหนดในแผนที่
3. เล็งตามแนวลูกศรชี้ทิศทาง เป็นเส้นทางที่จะเดินไป
4. เดินไปเท่ากับระยะทางที่กำหนดในแผนที่

การใช้เข็มทิศในที่กลางแจ้ง

การทำทิศ

วางเข็มทิศในแนวระนาบ ปลายเข็มทิศข้างหนึ่งจะชี้ไปทางทิศเหนือค่อย ๆ หมุนหน้าปัดของเข็มทิศให้ตำแหน่งตัวเลขหรืออักษรที่บอกทิศเหนือบนหน้าปัดตรงกับปลายเหนือของเข็มทิศเมื่อปรับเข็มตรงกับทิศเหนือแล้วจะสามารถอ่านทิศต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องจากหน้าปัดเข็มทิศ

ลูกเสือสามารถนำเข็มทิศไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ เช่น การเดินทางไกล การสำรวจป่า การผจญภัย การสำรวจและการเยือนสถานที่ เป็นต้น

เมื่อเริ่มออกเดินทางลูกเสือควรหาทิศที่จะมุ่งหน้าไปให้ทราบก่อนว่าเป็นทิศใด เมื่อเกิดหลงทิศหรือหลงทางจะสามารถหาทิศทางต่าง ๆ จากเข็มทิศได้

ตัวอย่าง กรณีบอกมุมอะซิมูทมาให้และต้องการรู้ว่าจะต้องเดินทางไปทิศทางใด สมมติว่ามุมอะซิมูท 60 องศา

1. วางเข็มทิศในแนวระดับให้เข็มแม่เหล็กหมุนไปมาได้อิสระ
2. หมุนกรอบหน้าปัดของตลับเข็มทิศให้เลข 60 อยู่ตรงขีดตำแหน่งตั้งมุม
3. หันตัวเข็มทิศทั้งฐานไปจนกว่าเข็มแม่เหล็กสีแดงภายในตลับเข็มทิศชี้ตรงกับอักษร N บนกรอบหน้าปัด ทับสนิทกับเครื่องหมายหัวลูกศรที่พิมพ์ไว้
4. เมื่อลูกศรชี้ทิศทางชี้ไปทิศใด ให้เดินไปตามทิศทางนั้น โดยเล็งหาจุดเด่นที่อยู่ในแนวลูกศรชี้ทิศทางเป็นหลัก แล้วเดินตรงไปยังสิ่งนั้น

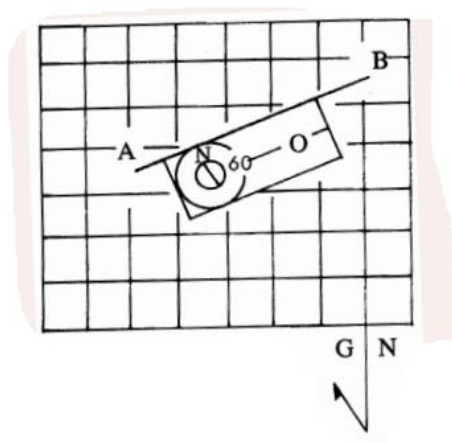
กรณีที่จะหาค่าของมุมอะซิมูทจากตำบลที่เรายืนอยู่ ไปยังตำบลที่เราจะเดินทางไป

1. วางเข็มทิศในแนวระดับให้เข็มแม่เหล็กหมุนไปมาได้อิสระ
2. หันลูกศรชี้ทิศทางไปยังจุดหรือตำแหน่งที่เราจะเดินทางไป
3. หมุนกรอบหน้าปัดเข็มทิศไปจนกว่าอักษร N บนกรอบหน้าปัดอยู่ตรงปลายเข็มแม่เหล็กสีแดงในตลับเข็มทิศ

4. ตัวเลขบนกรอบหน้าปิดจะอยู่ตรงขีดตำแหน่งสำหรับตั้งมุมและอ่านค่ามุม คือ ค่าของมุมที่เราต้องการทราบ

การวัดทิศทางบนแผนที่โดยการใช้เข็มทิศ

1. อันดับแรกต้องวางแผนที่ให้ถูกทิศ
2. ใช้ดินสอลากเส้นตรงจากจุดที่เราอยู่บนแผนที่ (จุด A) ไปยังจุดที่จะต้องเดินทางไป (คือจุด B)
3. วางขอบฐานด้านยาวของเข็มทิศขนานพอดีกับเส้นตรงที่ใช้ดินสอลากไว้ (แนวเส้น A - B) โดยให้ลูกศรชี้ทิศทางชี้ไปทางจุด B ด้วย
4. หมุนตัวเรือนเข็มทิศบนเข็มทิศไปจนกว่าปลายเข็มแม่เหล็กสีแดงตรงกับตัวอักษร N บนกรอบตัวเรือนเข็มทิศ
5. ตัวเลขที่อยู่ตรงขีดตำแหน่งตั้งมุมและอ่านค่ามุม คือมุมที่เราจะต้องเดินทางไป (ในภาพคือมุม 60 องศา)

ข้อควรระวังในการใช้เข็มทิศ

1. จับถือด้วยความระมัดระวัง เพราะหน้าปิดและเข็มบอบบาง อ่อนไหวง่าย
2. อย่าให้ตก แรงกระแทกทำให้เสียได้
3. ไม่ควรอ่านเข็มทิศใกล้สิ่งที่เป็นแม่เหล็กหรือวงจรไฟฟ้า
4. อย่าให้เปียกน้ำจนขึ้นสนิม
5. อย่าให้ใกล้ความร้อนเข็มทิศจะบิดงอ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 วิธีการใช้แผนที่ - เข็มทิศ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 การใช้ Google Map

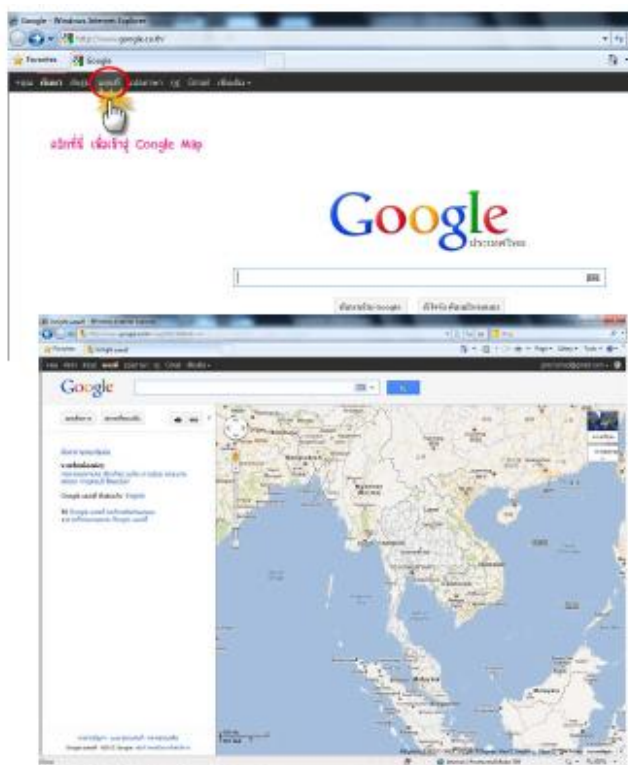
การใช้ Google map เป็นบริการเกี่ยวกับแผนที่ ผ่านเว็บเบราว์เซอร์ของบริษัท Google ซึ่งสามารถเปิดผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟน ที่เชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ต Google Map เป็นแผนที่ที่ผู้ใช้สามารถซูมเข้า - ออกเพื่อดูรายละเอียดได้ สามารถค้นหาชื่อ สถานที่ ถนน ตำบล อำเภอ จังหวัดได้ ช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทาง สามารถมองได้หลายมุมมอง เช่น

- มุมมอง Map ดูในลักษณะแผนที่ทั่วไป
- มุมมอง Satellite ดูในลักษณะแผนที่ดาวเทียม ดูที่ตั้งของสถานที่ต่าง ๆ จากภาพถ่ายทางอากาศ
- มุมมอง Hybrid ดูในลักษณะผสมระหว่างมุมมอง Maps และ Satellite
- มุมมอง Terrain ดูในลักษณะภูมิประเทศ
- มุมมอง Earth ดูแบบลูกโลก

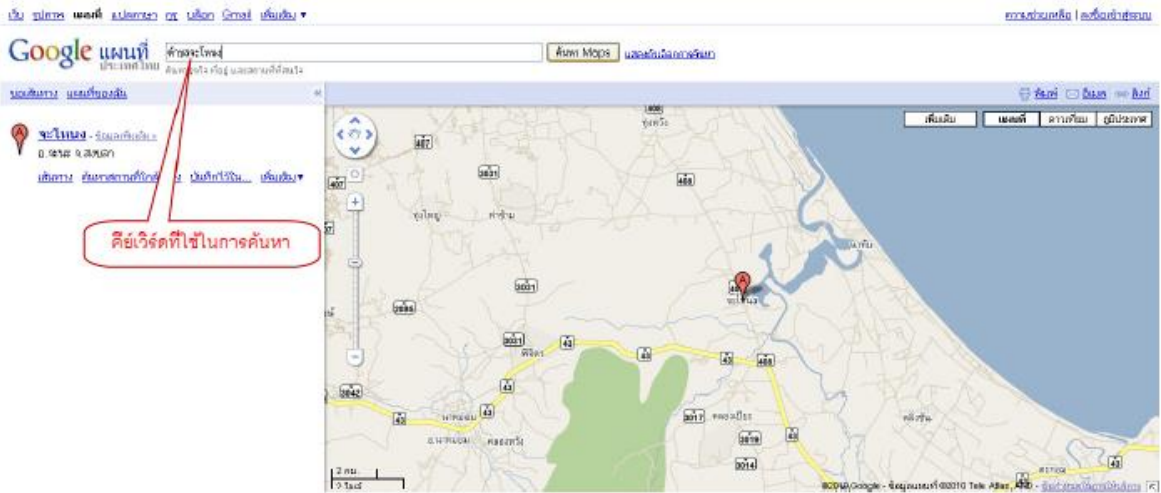
วิธีค้นหาเป้าหมายที่กำหนดจาก Google Map

ขั้นตอนการใช้งาน

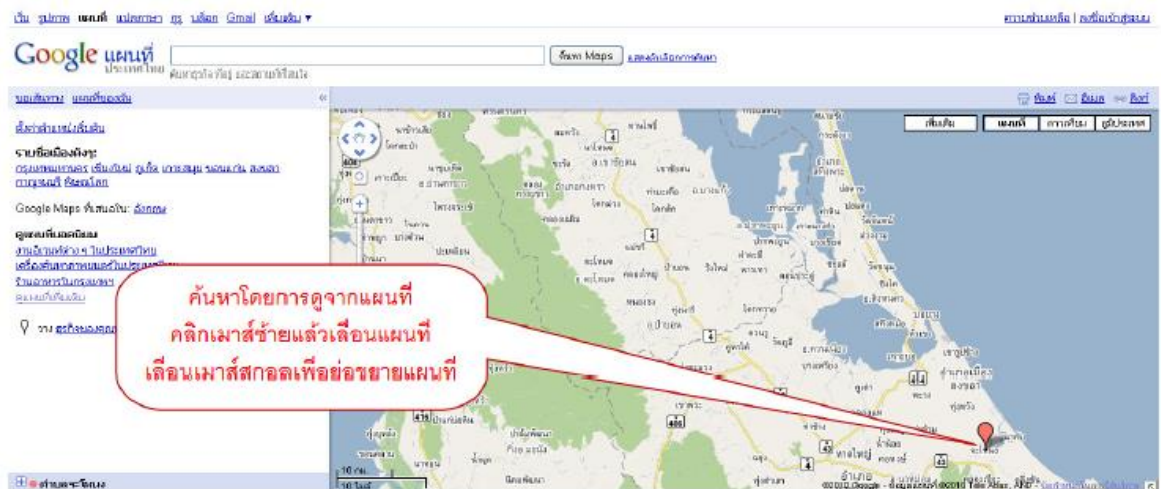
1. สามารถเข้าใช้งานได้จากหน้าแรกของ Google.com โดยคลิกที่แผนที่ ดังรูป

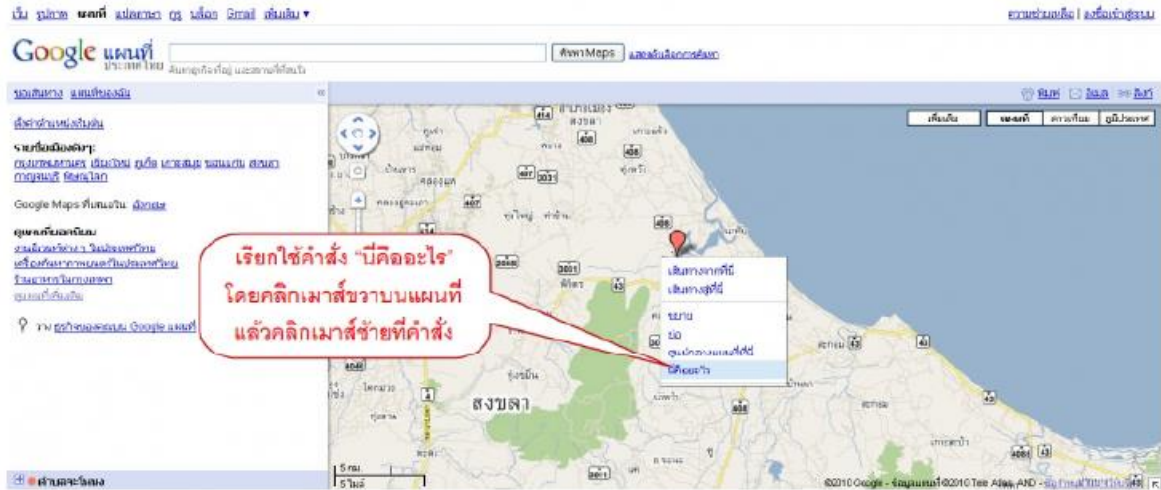
2. เมื่อเข้าสู่แผนที่ Google map แล้วสามารถค้นหาพื้นที่ที่ต้องการจากชื่อสามัญหรือชื่อที่รู้จักกันโดยทั่วไปได้ที่เครื่องมือค้นหาของ Google map

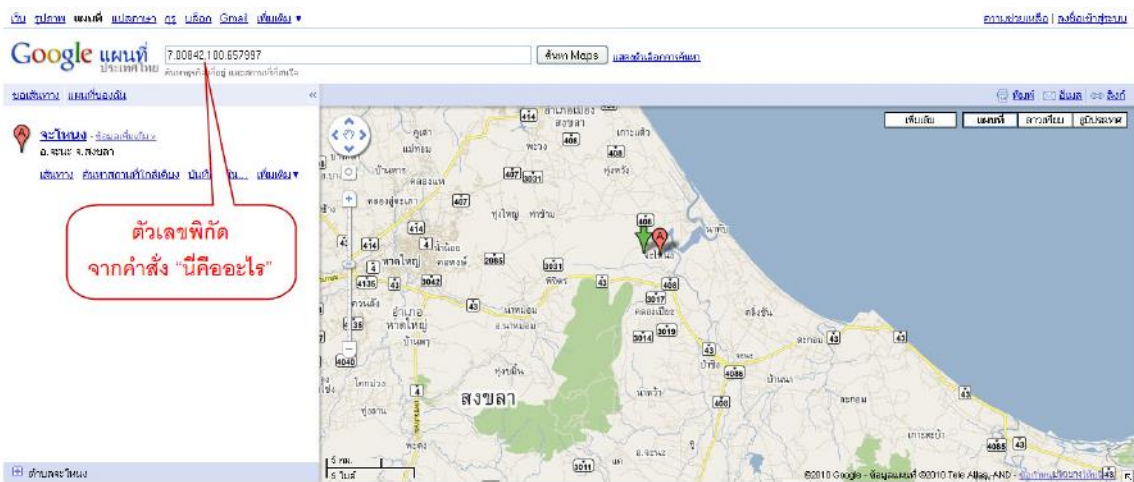
3. หรือสามารถค้นหาได้โดยการขยาย ย่อ และเลื่อนแผนที่ไปยังพื้นที่ที่ต้องการ

4. และเมื่อค้นพบจุดที่ต้องการทราบพิกัดแล้ว ให้คลิกขวายังจุดนั้นและเลือกใช้คำสั่ง “นี่คืออะไร”

5. พิกัดของจุดนั้นจะปรากฏออกมาดังภาพ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 การใช้ Google Map
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 4 เจ็อนเชือกและการผูกแน่น

4.1 ความหมายของเจ็อนเชือกและการผูกแน่น

เจ็อนเชือก หมายถึง การนำเชือกมาผูกกันเป็นเจ็อน เป็นปม สำหรับต่อเชือกเข้าด้วยกัน หรือทำเป็นบ่วง สำหรับคล้องหรือสวมกับเสา หรือใช้ผูกกับวัตถุ สำหรับผูกให้แน่น ใช้รั้งให้ตึง ไม่หลุดง่าย แต่สามารถแก้ปมได้ง่าย

การผูกแน่น หมายถึง การผูกวัตถุให้ติดแน่นเข้าด้วยกัน โดยใช้เชือกหรือวัสดุคล้ายเชือก ซึ่งมีประโยชน์ต่อลูกเรือเป็นอย่างมากในการเข้าค่ายพักแรมหรือเดินทางไกล

4.2 ความสำคัญของเจ็อนเชือกและการผูกแน่น

กิจกรรมลูกเรือ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ต้องการให้ลูกเรือรู้จักใช้วัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เพื่อการดำรงความเป็นอยู่อย่างอิสระและพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด

การผูกเจ็อนเชือก เป็นศาสตร์และศิลป์อย่างหนึ่งที่ลูกเรือจำเป็นต้องเรียนรู้เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมในการอยู่ค่ายพักแรม การสร้างฐานกิจกรรมผจญภัย การตั้งค่ายพักแรม รวมทั้งการใช้งานเจ็อนในการช่วยผู้เจ็บป่วยได้

4.3 การผูกเจ็อนเชือกและการผูกแน่น

การเรียนรู้เรื่องการผูกเจ็อนเชือกและการผูกแน่น จะต้องจดจำ ทำให้ได้ ผิดพลาดไป หลุด หรือขาด ก็จะเป็นอันตรายต่อชีวิตและสิ่งของเสียหาย ขอแนะนำให้ทุกคนที่ต้องการนำไปใช้ต้องหมั่นฝึกฝน ศึกษาหาความรู้ ผูกให้เป็น นำไปใช้งานให้ได้ถึงคราวจำเป็นจะได้ใช้ให้เกิดประโยชน์ วิธีการผูกเจ็อนเชือกแบ่งออกเป็นลักษณะการใช้งานได้ 3 หมวด 10 เจ็อน ดังนี้

1. หมวดต่อเชือก สำหรับการต่อเชือกเพื่อต้องการให้ความยาวของเชือกเพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากเชือกในการกั๊ยนั้นมึลักษณะและขนาดที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องมีวิธีการผูกเจ็อนที่แตกต่างกัน จำนวน 3 เจ็อน ดังนี้

- 1.1 เจ็อนพืรอด (Reef Knot หรือ Square Knot)
- 1.2 เจ็อนขัดสมาธิ (Sheet Bend)
- 1.3 เจ็อนประมง (Fisherman's Knot)

2. หมวดผูกแน่น จุดลาก รั้ง สำหรับการผูกวัสดุที่ต้องการจะเคลื่อนย้ายหรือยึดตรึงอยู่กับที่ แต่เนื่องจากวัสดุที่ต้องการจะผูกนั้นมีลักษณะรูปทรงและขนาดที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องมีวิธีการผูกเจ็อนที่แตกต่างกัน จำนวน 3 เจ็อน ดังนี้

2.1 เงื่อนผูกกร่น (Sheep Shank)

2.2 เงื่อนตะกรุดเบ็ด (Clove Hitch)

2.3 เงื่อนผูกซุง (Timber Hitch)

3. หมวดช่วยชีวิต สำหรับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในกรณีต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับสถานที่และสถานการณ์ จึงต้องมีวิธีการผูกเงื่อนให้เหมาะสมกับงาน จำนวน 4 เงื่อน ดังนี้

3.1 เงื่อนเก้าอี้ (Fireman's Chair Knot)

3.2 เงื่อนบ่วงสายธนู (Bowline Bend)

3.3 เงื่อนขโมย (Knot Steal)

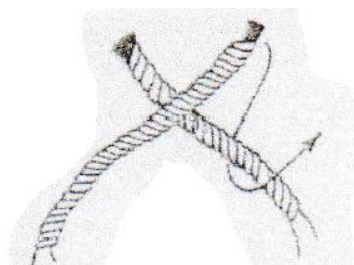
3.4 เงื่อนบันไดปม (Ladder knot)

การผูกเงื่อนเชือก

การผูกเงื่อนที่สำคัญและควรเรียนรู้ มีดังนี้

เงื่อนพิรอด เป็นเงื่อนสัญลักษณ์ในเครื่องหมายลูกเสือโลก แสดงถึงความเป็นพี่น้องกันของขบวนการลูกเสือทั่วโลก และแทนความสามัคคีของลูกเสือ มีขั้นตอนการผูก ดังนี้

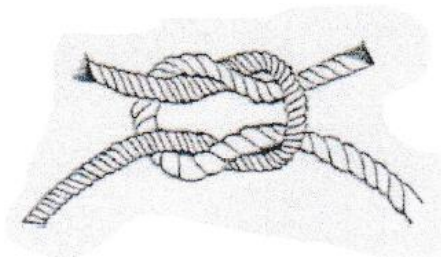
ขั้นที่ 1 ปลายเชือกด้านซ้ายทับด้านขวา

ขั้นที่ 2 - 3 อ้อมปลายเชือกด้านซ้ายลงใต้เส้นเชือกด้านขวาให้ปลายเชือกตั้งขึ้น แล้วรวบปลายเชือกเข้าหากันโดยให้ด้านขวาทับด้านซ้าย

ขั้นที่ 4 ย้อมปลายเชือกขวามือลอดใต้เส้นซ้ายมือ จัดเงื่อนให้เรียบร้อย

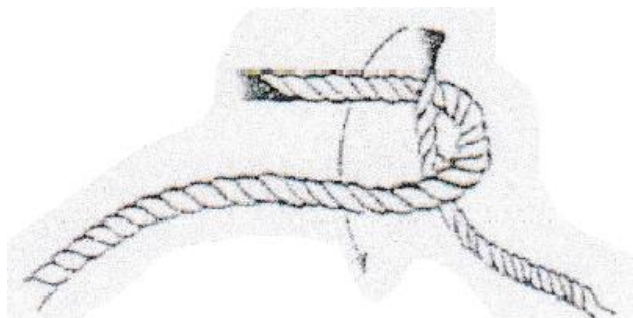

ประโยชน์

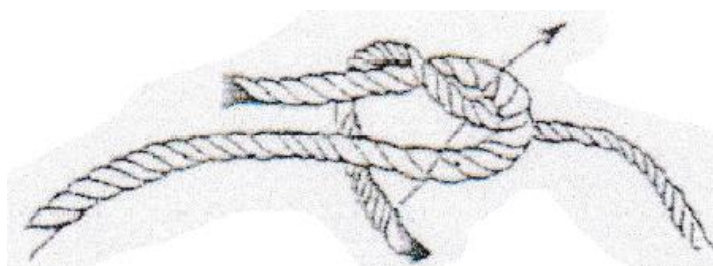
- 1) ใช้ต่อเชือก 2 เส้น มีขนาดเท่ากันเหนียวเท่ากัน
- 2) ใช้ผูกปลายเชือกเส้นเดียวกัน เพื่อผูกมัดห่อสิ่งของและวัตถุต่าง ๆ
- 3) ใช้ผูกเชือกทรงเท้า (ผูกเงื่อนพรวดกระตุกปลาย 2 ข้าง)
- 4) ใช้ผูกโบ ผูกชายผ้าพันแผล (Bandage) ผูกชายผ้าทำสลิงคล้องคอ ใช้ผูกปลายเชือกกากบาทญี่ปุ่น
- 5) ใช้ต่อผ้าเพื่อให้ได้ความยาวตามต้องการ ควรเป็นผ้าเหนียว ในกรณีที่ไม่มีเชือก เช่น ต่อผ้าปูที่นอน เพื่อใช้ช่วยคนในยามฉุกเฉินเมื่อเวลาเกิดเพลิงไหม้ ใช้ช่วยคนที่ติดอยู่บนที่สูง โดยใช้ผ้าพันคอลูกเสื่อต่อกัน

เงื่อนขัดสมาธิ

ขั้นที่ 1 งอเชือกเส้นใหญ่ให้เป็นบ่วง สอดปลายเส้นเล็กเข้าในบ่วงโดยสอดจากข้างล่าง

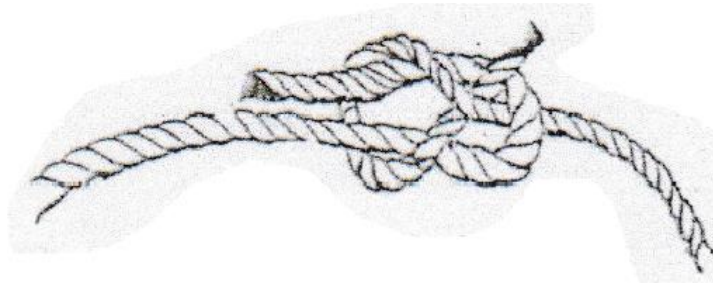

ขั้นที่ 2 ม้วนเส้นเล็กลงอ้อมด้านหลังเส้นใหญ่ทั้งคู่

ขั้นที่ 3 จับปลายเส้นเล็กขึ้นไปสอดเส้นตัวเองเป็นการขัดไว้ จัดเงื่อนให้แน่นและเรียบร้อย

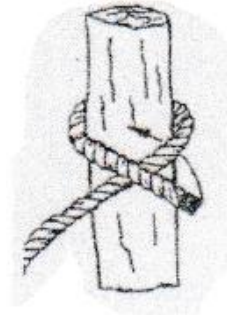

ประโยชน์

- 1) ใช้ต่อเชือกที่มีขนาดเดียวกัน หรือขนาดต่างกัน (เส้นเล็กพันขัดเส้นใหญ่)
- 2) ใช้ต่อเชือกอ่อนกับเชือกแข็ง (เอาเส้นอ่อนพันขัดเส้นแข็ง) ต่อเชือกที่มีลักษณะค่อนข้างแข็ง เช่น เถาวัลย์
- 3) ใช้ต่อด้าย ต่อเส้นด้ายเส้นไหมทอผ้า (Weaver's Knot)
- 4) ใช้ผูกกับขอ หรือบ่วง (Becket Hitches)
- 5) ใช้ Bending the Sheet หรือ Controlling Rope ที่ปราศจากมุมของใบเรือ สำหรับเรือเล็ก ๆ

เงื่อนกระหวัดไม้

ขั้นที่ 1 อ้อมปลายเชือกไปคล้องหลักหรือราวหรือบ่วง ให้ปลายเชือกอยู่ข้างบนเส้นเชือก

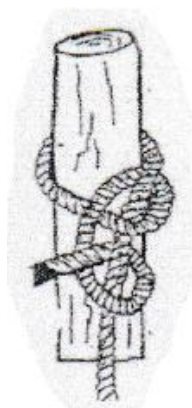
ขั้นที่ 2 สอดปลายเชือกลอดใต้เชือกเข้าไป

ขั้นที่ 3 อ้อมปลายเชือกข้ามเส้นที่เป็นบ่วงและเส้นที่เป็นตัวเชือก

ขั้นที่ 4 สอดปลายเชือกลอดใต้ตัวเชือก เลยข้ามไปเส้นบ่วงจัดเงื่อนให้เรียบร้อย

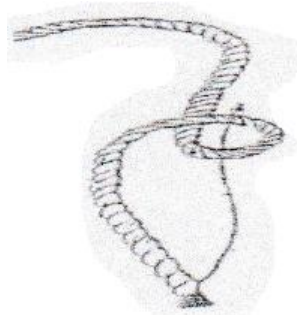

ประโยชน์

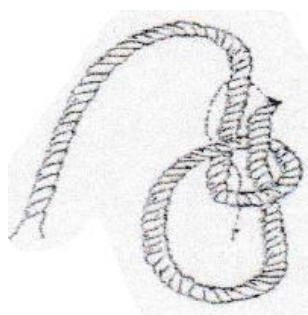
- 1) ใช้ล่ามสัตว์เลี้ยงไว้กับหลัก
- 2) ใช้ผูกเรือแพ
- 3) เป็นเงื่อนผูกง่ายแก้ง่าย

เงื่อนบ่วงสายธนู

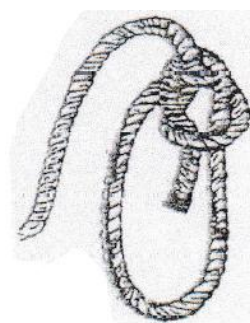
ขั้นที่ 1 ขดเชือกให้เป็นบ่วงคล้ายเลข 6 ถือไว้ด้วยมือซ้าย

ขั้นที่ 2 มือขวาจับปลายเชือกสอดเข้าไปในบ่วง (สอดจากด้านล่าง)

ขั้นที่ 3 จับปลายเชือกอ้อมหลังตัวเลข 6 แล้วสอดปลายลงในบ่วงหัวเลข 6 จัดเงื่อนให้แน่นและเรียบร้อย

ประโยชน์

1) ทำบ่วงคล้องกับวัตถุหรือเสาหลัก เช่น ผูกเรือแพไว้กับหลัก ทำให้เรือแพขึ้นลงตามน้ำได้

2) ใช้ทำบ่วงผูกสัตว์ เช่น วัว ควาย ไว้กับหลักหรือต้นไม้ ทำให้สัตว์เดินหมุนได้รอบ ๆ หลักหรือต้นไม้ เชือกไม่พัน หรือรัดคอสัตว์

ไปสู่ที่สูง

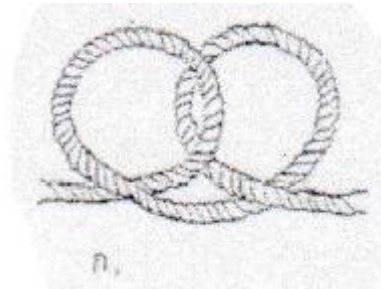
3) ใช้แทนเงื่อนเก้าอี้สำหรับให้คนนั่ง หรือคล้องคนหย่อนลงไปในที่ต่ำหรือดึงขึ้น

4) ใช้คล้องเพื่อโยงคันธนู

5) ใช้ทำบ่วงต่อเชือกเพื่อการลากโยงของหนัก ๆ หรือใช้ทำบ่วงบาศก์

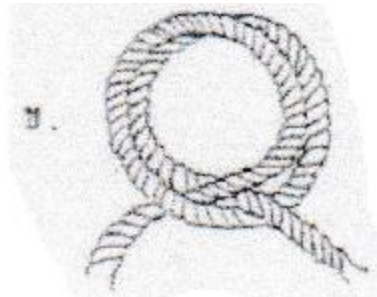
เงื่อนตะกรุดเบ็ด

ขั้นที่ 1 พักเชือกให้เป็นบ่วงสลักกัน

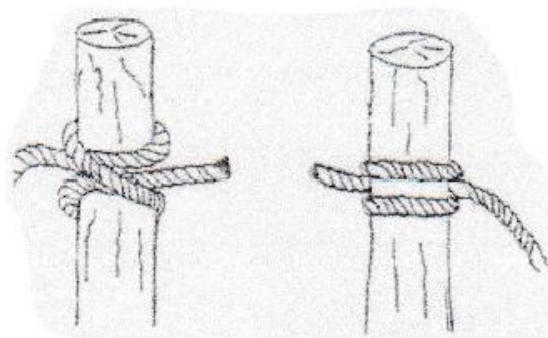
รูป ก.

ขั้นที่ 2 เลื่อนบ่วงให้เข้าไปซ้อน (รูป ก.) จนทับกันเป็นบ่วงเดียวกัน (รูป ข.)

รูป ข.

ขั้นที่ 3 นำบ่วงจากขั้นที่ 2 ข. สวมลงในเสาแล้วดึงปลายเชือกจัดเงื่อนให้แน่น

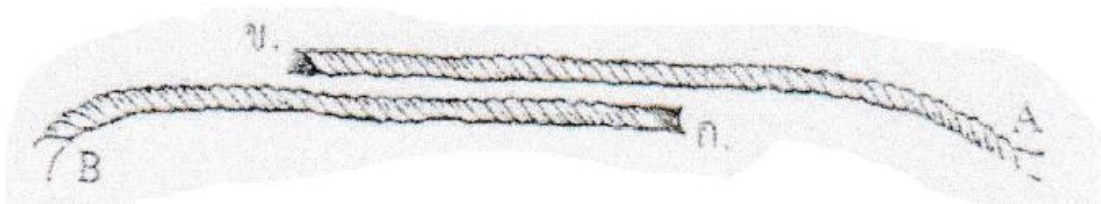

ประโยชน์

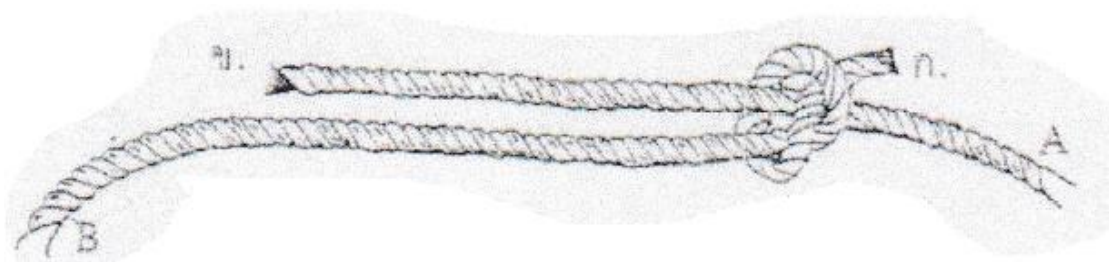
- 1) ใช้ผูกเชือกกับเสาหรือสิ่งอื่น ๆ จะให้ความปลอดภัยมาก ถ้าผูกกลาง ๆ ของเชือก ถ้าใช้ปลายเชือกผูกอาจไม่แน่น กระตุกบ่อย ๆ จะหลุด ปมเชือกจะคลาย
- 2) ใช้ทำบันไดเชือก บันไดลิง
- 3) ใช้ในการผูกเงื่อนต่าง ๆ ที่ผูกกับหลักหรือวัตถุ
- 4) ใช้ในการผูกเงื่อนกระหวัดไม้
- 5) ใช้ในการผูกเงื่อนแน่น เช่น ผูกประกะบ ผูกกากบาท
- 6) ใช้ในการผูกปากถุงขยະ

เงื่อนประมง

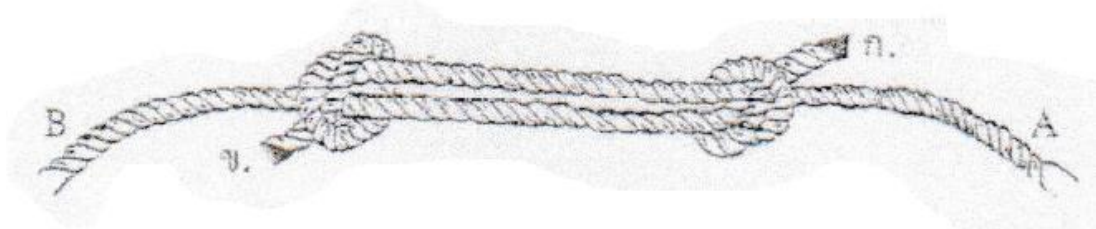
ขั้นที่ 1 ให้ปลายเชือกซ้อนกันดังรูป

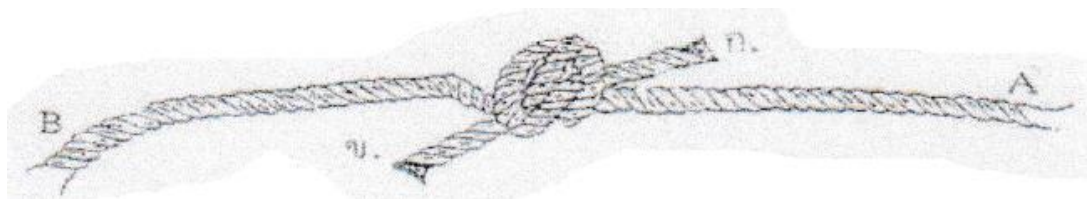
ขั้นที่ 2 ผูกปลายเชือก ก. รอบตัวเชือก A ด้วยผูกขัดชั้นเดียวธรรมดา

ขั้นที่ 3 ผูกปลายเชือก ข. รอบตัวเชือก B

ขั้นที่ 4 ดึงเส้นเชือก A , B ให้ปมเงื่อนเข้าไปชนกัน

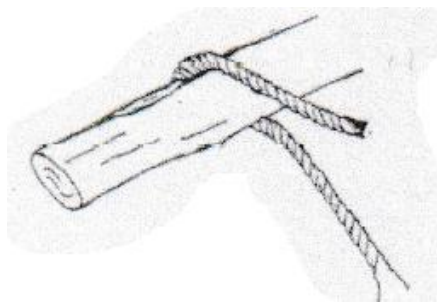

ประโยชน์

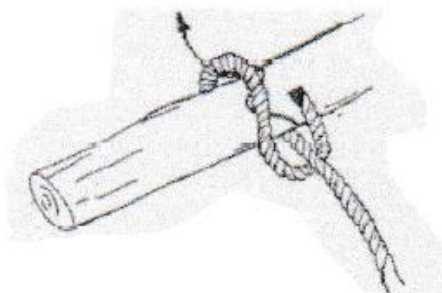
- 1) ใช้ต่อเชือกที่มีขนาดเล็ก (gut) หรือด้ายเบ็ด (fishing line) ต่อเอ็น (leader)
- 2) ใช้ต่อเชือก 2 เส้น ที่มีขนาดเดียวกัน
- 3) ผูกคอขวดแยม ใช้สำหรับเป็นที่ถือหิ้ว และผูกคอขวดต่าง ๆ ที่ปากขวดมีขอบ
- 4) ใช้ลากจูง ต่อเชือกขนาดใหญ่ใช้ลากจูง
- 5) ใช้ต่อเชือกด้ายทอ สายเบ็ด ใช้ต่อเชือกกันเป็นเกลียว
- 6) ผูกสายไฟทำกับระเบิด

เงื่อนผูกซุง

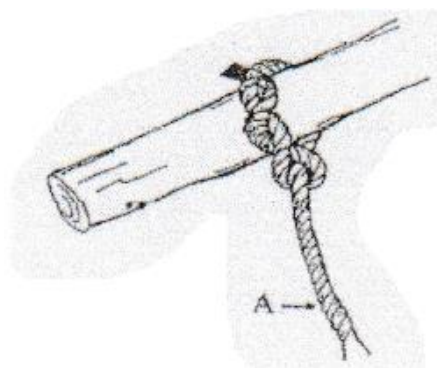
ขั้นที่ 1 สอดเชือกให้คล้องรอบต้นซุงหรือเสา

ขั้นที่ 2 งอปลายเชือกคล้องตัวเชือก

ขั้นที่ 3 พันปลายเชือกรอบเส้นตัวเอง 3 - 5 รอบ ดึงตัวเชือก A ให้เงื่อนแน่น

ประโยชน์

1) ใช้ผูกกับวัตถุที่อ่อนยาว ๆ เช่น ต้นซุง วัตถุทรงกระบอก เสื่อ เพื่อการลากโย่ง
ผูกก่อนหิน

2) ใช้เป็นเงื่อนเริ่มต้นในการผูกทแยง

3) ใช้ผูกล่ามสัตว์ เรือ แพ ไว้กับท่าหรือเสื่อ

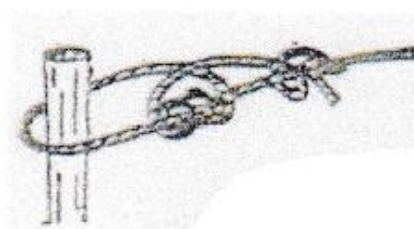
4) เป็นเชือกแก้ง่าย เมื่อเชือกหย่อน

เงื่อนผูกตั้ง

ขั้นที่ 1 นำเชือกคล้องกับหลังเสื่อหรือปวง

ขั้นที่ 2 ใช้ปลายเชือกพันเชือกเส้นยาว โดยพันปลายเกลียว ประมาณ 3 - 4 เกลียว
พันลงมาทางด้านเป็นห่วง

ขั้นที่ 3 ดึงปลายเชือกขึ้นไปด้านบน แล้วพันกับเชือกเส้นยาวด้านบนเพื่อกัน
ไม่ให้เกลียวเชือกหลุด

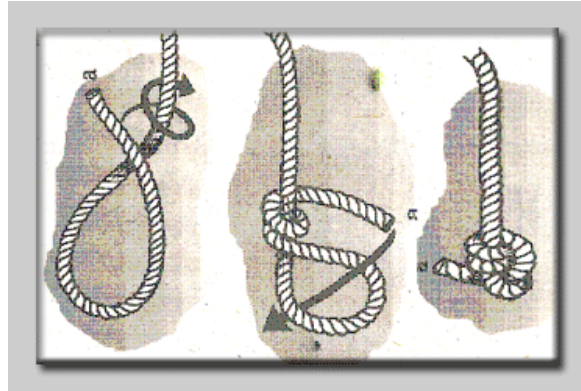
ประโยชน์

1) ใช้ผูกสายเต็นท์ ยึดเสาธงเพื่อกันล้ม ใช้รั้งต้นไม้

2) เป็นเงื่อนเลื่อนให้ดึงและหย่อนตามต้องการได้

เงื่อนปมตาไก่

วิธีผูก เอาตัวเชือกทำเป็นบ่วงทับปลาย แล้วอ้อมเชือก a อ้อมออกมาทับบ่วง สอดปลาย เข้าในบ่วง ดึงปลาย a จะเกิดปม

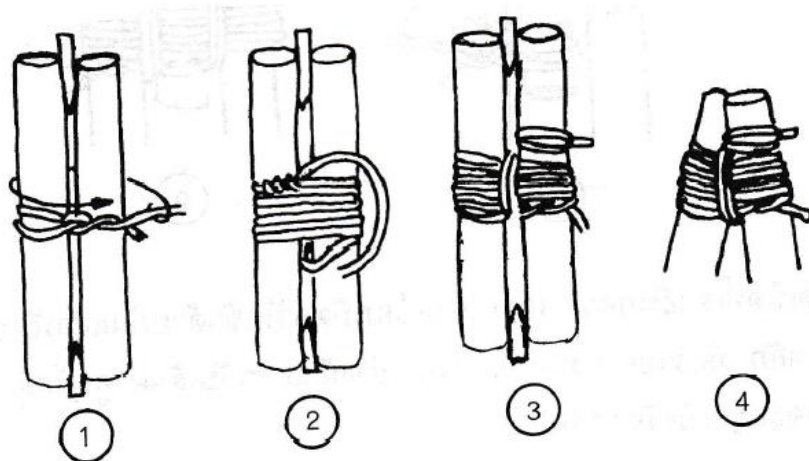
ประโยชน์

- 1) ใช้ผูกปลายเชือกให้เป็นปม ถ้าต้องการปมใหญ่ ให้ขมวดหลายครั้ง
- 2) ใช้ผูกแทนการพันหัวเชือกชั่วคราว

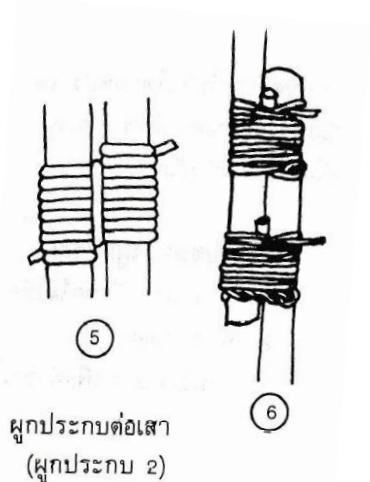
การผูกแน่น มี 3 ประเภท คือ

1. ผูกประกบ
2. ผูกทแยง
3. ผูกกากบาท

การผูกประกบ มีหลายชนิด เช่น ผูกประกบสอง ผูกประกบสาม ผูกประกบสี่ ผูกประกบ 2 ใช้สำหรับต่อไม้ หรือเสา 2 ต้น เข้าด้วยกัน

ผูกประกบต่อเสา
(ผูกประกบ 2)

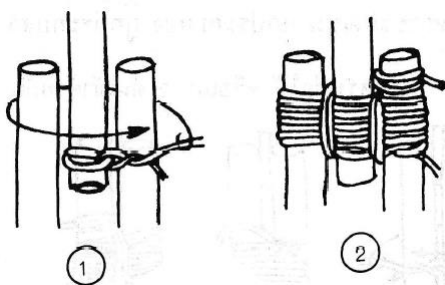
โดยเอาไม้ที่จะต่อมาวางซ้อนขนานกันตรงปลายที่จะต่อ การวางซ้อนต้องซ้อนกันประมาณ $\frac{1}{4}$ ของความยาวของไม้หรือเสา เอาเชือกผูกตะกรุดเบ็ดกับไม้ที่เป็นหลัก หรืออันใดอันหนึ่ง แล้วเอาปลายเชือกบิดพันกัน(แต่งงานกัน) แล้วพันรอบไม้ทั้ง 2 อัน ให้เชือกเรียงกัน ความหนาของเชือกที่พันมีขนาดกว้างเท่ากับ ความกว้างของไม้ 2 อันรวมกัน เอาปลายเชือกพันหักคอไก่ (พันรอบเส้นเชือกระหว่างไม้ 2 - 3 รอบ ดึงให้แน่น แล้วผูกตะกรุดเบ็ดบนไม้ที่ต่อหรือบนต้นไม้ อีกต้นหนึ่งที่ไม่ใช่อันเริ่มต้นผูก)

ประโยชน์

- 1) ใช้ต่อไม้หลาย ๆ ท่อนเข้าด้วยกันให้ยาว หรือใช้มัดไม้เข้าด้วยกัน
- 2) ต่อความยาวของไม้เพื่องานก่อสร้าง

ผูกประกบ 3 มี 3 วิธี

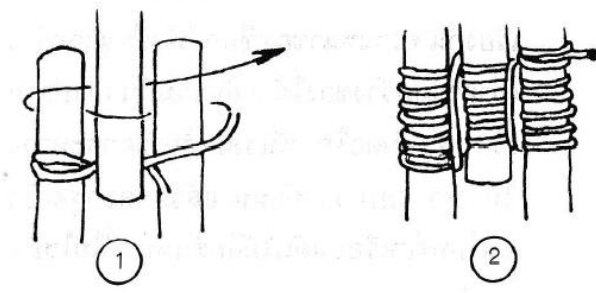
วิธีที่ 1

ผูกตะกรุดเบ็ดที่เสาอันกลาง เอาปลายเชือกบิดควั่นเข้าด้วยกันแล้วพันรอบเสาทั้ง 3 ต้น ให้พันรอบเสาหรือหลัก มีความกว้างของเชือกพันอย่างน้อยเท่ากับเส้นผ่าศูนย์กลางของเสาหรือหลักแล้วลงท้ายด้วยผูกตะกรุดเบ็ดที่เสาอันริม

ก่อนผูกตะกรุดเบ็ดหักคอไก่ รััดเชือกระหว่างเสาหรือไม้หลักให้แน่นเสียก่อน

วิธีที่ 2 โดยวิธีพันรอบเสาสลับเป็นเลข 8 โดยเริ่มผูกตะกรุดเบ็ดที่เสาต้นริมใดริมหนึ่ง แล้วเอาปลายเชือกพันแต่งงานกัน โดยเอาเชือกพันรอบสามทั้ง 3 ต้น เมื่อพันได้กว้างพอหักคอไก่ระหว่างเสา รััดจนแน่นดีแล้ว จึงผูกเงื่อนตะกรุดเบ็ดที่หลักต้นริมอีกต้นหนึ่งคนละด้านกับต้นแรก

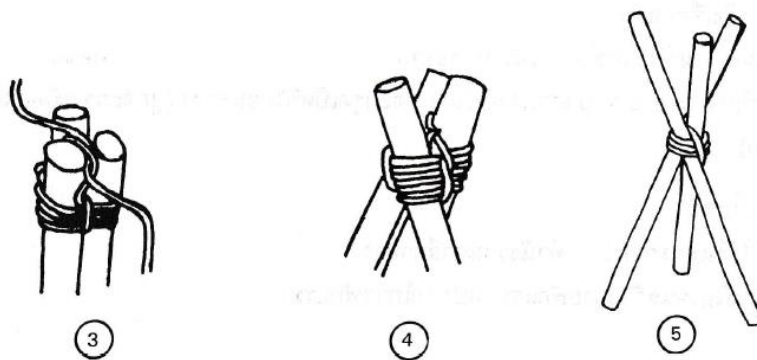
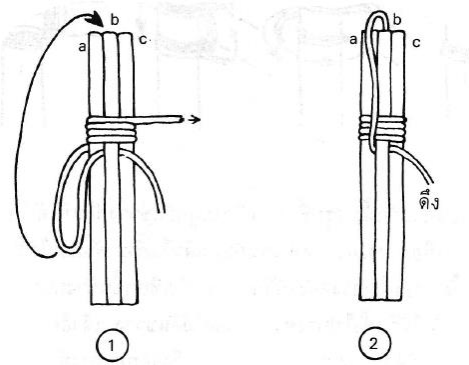

ประโยชน์ของผูกประกบ

- 1) ใช้ต่อเสา หรือต่อไม้ให้ยาว
- 2) ทำเสาตรงลอย
- 3) ต่อประกอบ 3 เพื่อทำขาตั้ง

ผูกประกบสามแบบพันหัวเชือก (Sailmaker's Lashing)

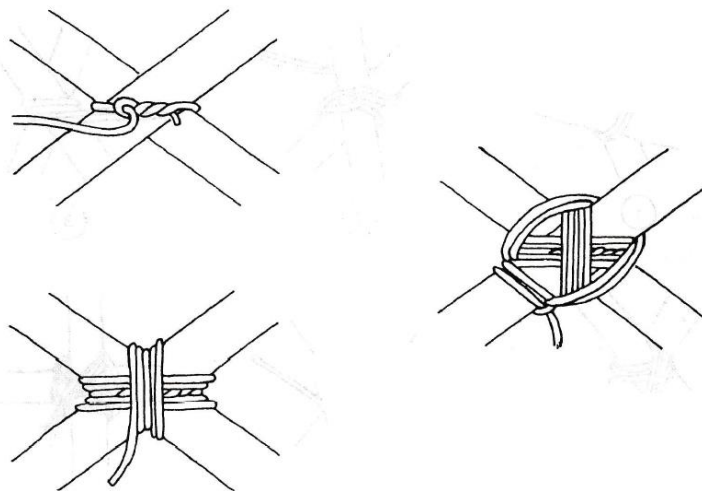
ผูกประกบสามแบบพันหัวเชือกกันลู่ จะผูกประกบ 4 ได้
วิธีที่ 3

ประโยชน์

- 1) ทำขาตั้งวางอ่างน้ำล้างมือล้างหน้า
- 2) ใช้ทำสามเส้าในงานก่อสร้าง

ผูกทแยง

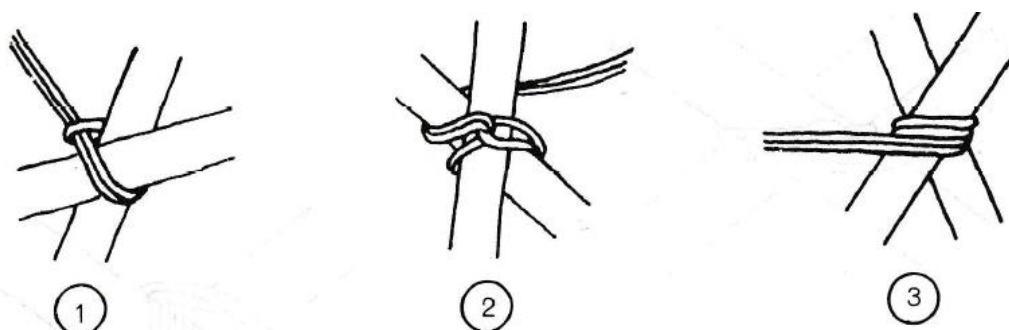
วิธีผูก

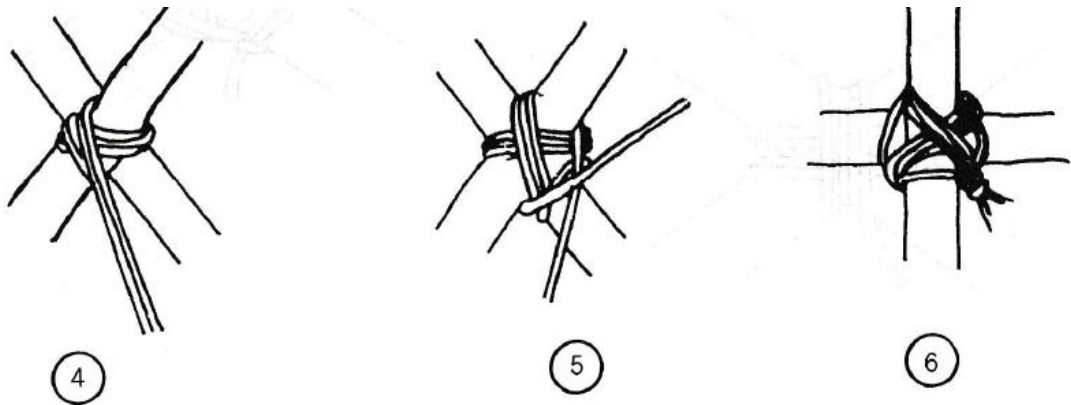
เอาเชือกพันรอบไม้เสาทั้ง 2 ต้น ตรงระหว่างมุมตรงข้ามด้วยเงื่อนผูกซุง เอาปลายเชือกบิดพันกับตัวเชือกแล้วพันรอบไม้เสาทั้ง 2 ต้น ตามมุมทแยงนั้น (มุมตรงข้ามคู่แรก) 3 รอบ แล้วพันเปลี่ยนมุมตรงข้ามคู่ที่ 2 อีก 3 รอบ แล้วพันหักคอไก่ (พันรอบเชือกระหว่างไม้เสา) สัก 2 - 3 รอบ แล้วเอาปลายเชือกผูกตะกรุดเบ็ดที่ไม้เสาต้นใดต้นหนึ่ง เก็บปลายเชือกผูกตะกรุดที่ไม้เสาต้นใดต้นหนึ่ง เก็บปลายเชือกให้เรียบร้อย

ประโยชน์

- 1) ใช้ในงานก่อสร้าง
- 2) ใช้ผูกเสาหรือไม้ค้ำยัน เพื่อป้องกันเสาล้ม

ผูกทแยงฟิลิปปินส์ (Filipino Diagonal Lashing)

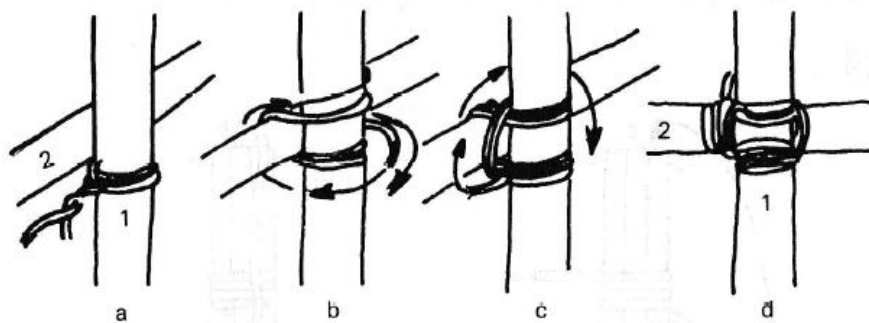

ชาวเกาะฟิลิปปินส์นิยมผูกวิธีนี้ ใช้ก่อสร้างที่อยู่อาศัยตามป่าชนบทไกล ๆ บ้านเรือน มักทำด้วยไม้ไผ่

วิธีผูก ใช้เชือกทาบ 2 เอาบ่วงพันรอบหลักทั้ง 2 ตรงมุมตรงข้ามคู่แรก (คู่ใดคู่หนึ่ง) เอาเชือกสอดเข้าไปในบ่วง (ดังรูปที่ 1) จับตัวเชือกดึงให้เชือกรัดไม้ทั้ง 2 ให้แน่น แล้วดึงเชือกย้อนบ่วงพันรอบมุมตรงข้าม 2 รอบ (เส้นคู่) แล้วเปลี่ยนพันมุมตรงข้ามคู่ 2 อีก 2 รอบ แยกปลายเชือกออกพันหักคอไม้ 2 รอบ ดึงให้แน่น เอาปลายเชือกผูกเงื่อนพิรอด

ประโยชน์ เช่นเดียวกับผูกทแยงอื่น ๆ

ผูกกากบาท

วิธีผูก

เริ่มผูกตะกรุดเบ็ดที่ไม้อันตั้ง (รูปที่ 1) หรือจะผูกอันขวางก่อนก็ได้ เอาปลายเชือกที่ผูกตะกรุดเบ็ด บิดไขว้กับตัวเชือก แล้วดึงเชือกพันอ้อมไม้อันขวางทางซ้าย (ขวาก็ได้) ของไม้อันตั้ง อ้อมไปทางหลังไม้อันขวาง ดึงเชือกขึ้นข้างบนทางซ้ายของไม้อันตั้ง ดึงเชือกอ้อมมาทางด้านหน้าไม้อันตั้งไปทางขวาบนของไม้อันขวาง แล้วอ้อมเชือกไปทางด้านหลังไม้อันขวาง ดึงเชือกลงใต้ไม้อันขวางทางขวาไม้อันตั้ง ดึงออกมาทางด้านหน้าไม้อันตั้งพันอ้อมมาทางซ้าย

แล้วเริ่มพันจากซ้ายไปใหม่ ทุกรอบที่พันต้องเรียงเชือกให้เรียบร้อย พันเชือกวนไปสัก 3 รอบ แล้วหักคอไก่ 2 - 3 รอบ เอาปลายเชือกผูกตะกรุดเบ็ดที่ไม้อันขวาง (ผูกตะกรุดเบ็ดคนละอันกับ ขึ้นต้นผูก)

ประโยชน์

1. ใช้ในการก่อสร้าง ทำนั่งร้านทาสีอาคาร
2. ใช้ในงานสร้างค้ายพักแรม อุปกรณ์การพักแรม

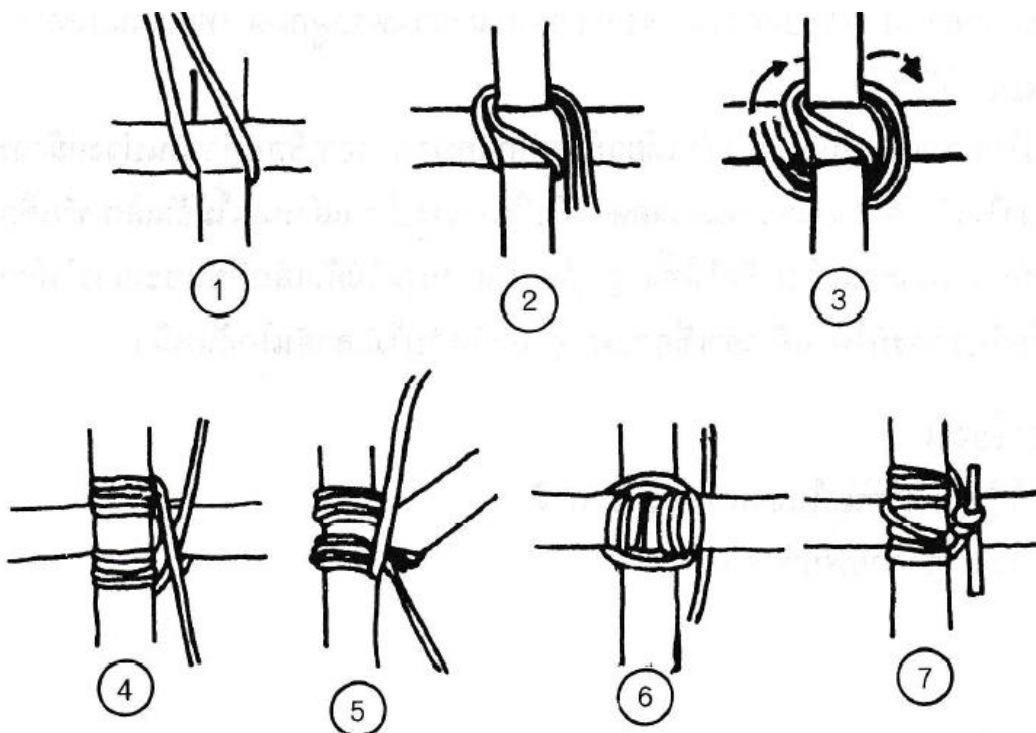
การผูกกากบาทแบบกิลเวลล์ (Gelwell Scaffold Lashing)

การผูกกากบาทแบบกิลเวลล์ วิธีผูกเช่นเดียวกับผูกกากบาท แต่ต้องพันหักคอไก่ ทุกรอบที่พัน พันและหักคอไก่ประมาณ 3 รอบ แล้วจบลงด้วยผูกเงื่อนตะกรุดเบ็ดเช่นเดียวกัน

ประโยชน์

- 1) ใช้ในการก่อสร้างนั่งร้าน
- 2) ใช้ในการสร้างค้ายพักแรม
- 3) สร้างรั้ว ทำคอกสัตว์

กากบาทญี่ปุ่น

เป็นวิธีผูกกากบาทอีกวิธีหนึ่ง เช่นเดียวกับกากบาทของ Thurman แต่ผูกได้ไวกว่า จึงตั้งชื่อตามสถานที่อบรมลูกเสือ

วิธีผูก เอาเชือกที่จะผูกทบเข้าด้วยกัน คล้องเสาต้นตั้ง (ดังรูป 1) ดึงปลายเชือกที่ทบกัน พันทาบบนเสาต้นขวางทางด้านบนซ้าย ดึงอ้อมลงมาให้เสาอันขวางทางซ้ายของอันตั้ง ดึงอ้อมขึ้นด้านหน้าเสาอันตั้ง ทำเช่นเดียวกัน Square Lashing แต่พันพร้อมกันทีละ 2 ขาย เมื่อพันได้ความกว้างตามต้องการแล้ว แยกปลายเชือกออกจากกัน หักคอไก่อ่ 2 - 3 รอบ ผูกด้วยเงื่อนพิรอด (ดังรูป 6,7)

ประโยชน์

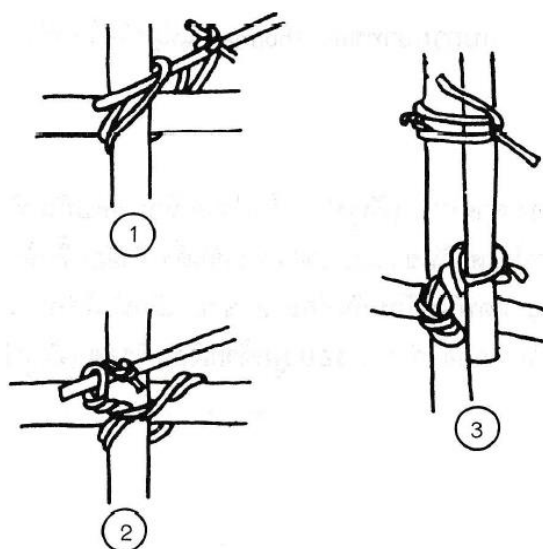
- 1) ใช้ในการก่อสร้าง
- 2) ทำร้านทาสี
- 3) สร้างค่ายพักแรม ทำคอกสัตว์

กากบาทชั้นชะเนาะ (Tourniquet Lashing)

เรียกว่า กากบาทไทย ก็ได้ เพราะการทำนั้งร้านหรือผูกมัด ไทยเรานิยมทำแบบนี้ เพราะรวดเร็ว และแก้ได้ไว

วิธีทำ

วางไม้ทาบเป็นมุมฉาก เช่นเดียวกับผูกกากบาท เอาเชือกทำเป็นบ่วงคล้องทแยงมุมกัน เอาไม้เล็ก ๆ แข็งและเหนียวสอดเข้าไปในบ่วง แล้วหมุนไม้อันเล็ก ชั้นเชือกให้ปิดเป็นเกลียวแบบชั้นชะเนาะจนเชือกรัดไม้ทั้ง 2 อันแน่น หมุนไม้อันเล็กที่ชั้นชะเนาะให้ทาบขนานกับไม้อันตั้งหรืออันขวางก็ได้ แล้วเอาเชือกเล็ก ๆ มัดติดกับไม้เสาอันใดอันหนึ่ง

จะผูกไม้ 3 อัน หรือ 4 อันก็ได้

ประโยชน์

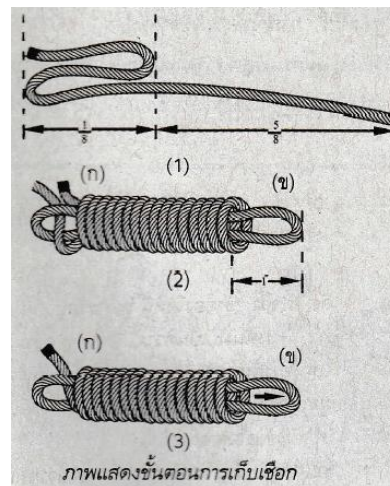
- 1) ใช้ทำนั้งร้าน ในงานก่อสร้าง ทาสี
- 2) ใช้สร้างค้ายพักชั่วคราว

วิธีการเก็บเชือก มีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งเชือกออกเป็น 8 ส่วน ใช้มือซ้ายจับเชือกแล้วทบเชือก 3 ครั้ง โดยแต่ละครั้งให้เชือกยาวเท่ากับ 1 ใน 8 ส่วน เชือกที่เหลืออีก 5 ใน 8 ส่วน ปล่อยไว้สำหรับพัน

ขั้นที่ 2 เอาเชือกที่เหลือ 5 ใน 8 ส่วน พันรอบเชือกที่ทบไว้ โดยเริ่มพันถัดจากปลายบ่วง (ข) เข้ามาประมาณ 1 นิ้ว เมื่อพันจบเหลือปลายเชือกให้สอดปลายเชือกนั้นเข้าไปในบ่วง

ขั้นที่ 3 ดึงบ่วง (ข) เพื่อรั้งบ่วง (ก) ให้รัดปลายเชือกที่สอดไว้จนแน่นเป็นอันเสร็จ

การรักษาเชือก มีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

- 1) ระวังรักษาเชือกให้แห้งเสมอ อย่าให้เปียกชื้น เพื่อป้องกันเชื้อรา
- 2) การเก็บเชือก ควรขดเก็บเป็นวง มัดให้เรียบร้อย เก็บให้ห่างไกลจากมด แมลงหนู หรือสัตว์อื่น ๆ และควรแขวนไว้ ไม่ควรวางไว้กับพื้น
- 3) อย่าให้เชือกผูกรั้ง เหนียว ยืดหรือลาก จุดของหนักเกินกำลังเชือก
- 4) ขณะใช้งาน อย่าให้เชือกลากครูด หรือเสียดสีกับของแข็ง จะทำให้เกลียวของเชือกสึกกร่อนและขาดง่าย

5) ก่อนเอาเชือกผูกมัดกับต้นไม้ กิ่งไม้หรือของแข็ง ควรเอากระสอบพันรอบต้นไม้หรือกิ่งไม้ก่อน และเชือกที่ใช้งานเสร็จแล้วจะต้องระวังรักษา ดังนี้

(1) เชือกที่เลอะโคลนเลนหรือถูกน้ำเค็ม เมื่อเสร็จงานแล้ว ต้องชำระล้างด้วยน้ำจืดให้สะอาด แล้วผึ่งให้แห้ง ขดมัดเก็บไว้กับขอหรือบนที่แขวน

(2) เชือกลวดเมื่อเสร็จงาน ต้องรีบทำความสะอาด ล้างด้วยน้ำจืด เช็ดให้แห้ง แล้วผึ่งแดดจนแห้งสนิท แล้วเอาน้ำมันจระบี หรือยากันสนิมขโลมทาให้ทั่ว จึงเก็บให้เรียบร้อย

(3) ปลายเชือกที่ถูกตัด จะต้องเอาเชือกเล็ก ๆ พันหัวเชือกเพื่อป้องกันเชือกคลายเกลียว

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 เจียนเชือก และการผูกแน่น

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 10

ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

สาระสำคัญ

ลูกเสือนี้อาจมีหลากหลายกิจกรรม ทั้งกิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมผจญภัย กิจกรรมบุกเบิก การสร้างสิ่งต่าง ๆ สำหรับการปีน การข้าม และต้องใช้ทั้งกำลังกาย กำลังความคิด เพื่อแก้ปัญหา และตัดสินใจ เพื่อให้ตนเองและผู้ที่ตามมาภายหลังมีความสะดวก สบาย และปลอดภัย

ลูกเสือ กศน. ควรฝึกทักษะที่จำเป็นในการป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งนี้ รวมถึงการสร้างความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในลักษณะของการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ การตั้งสติ และการติดต่อหาความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นที่มีความสามารถ เช่น หน่วยกู้ชีพ หรือหน่วยแพทย์ฉุกเฉิน

ตัวชี้วัด

1. บอกความหมาย และความสำคัญของความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ
2. บอกหลักการ วิธีการเฝ้าระวังเบื้องต้นในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ
3. อธิบายสถานการณ์หรือโอกาสที่จะเกิดความไม่ปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

ขอขยายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

1.1 ความหมายของความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

1.2 ความสำคัญของความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

เรื่องที่ 2 หลักการ วิธีการในการเฝ้าระวังเบื้องต้นในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

เรื่องที่ 3 การช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุความไม่ปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

เรื่องที่ 4 การปฏิบัติตนตามหลักความปลอดภัย

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 6 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค22021
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

1.1 ความหมายของความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

ความปลอดภัย หมายถึง การที่ร่างกายปราศจากอุบัติเหตุ อยู่ในสภาวะที่ปราศจากอันตราย หรือสภาวะที่ปราศจากการบาดเจ็บ เจ็บปวด เจ็บป่วย จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติหรือการกระทำของตนเอง

1.2 ความสำคัญของความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

ความปลอดภัยช่วยให้เกิดความระมัดระวังในการป้องกันตนเอง และผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตราย หรือการเสียชีวิต โดยการให้คำแนะนำในการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ และปลอดภัย

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 หลักการ วิธีการในการเฝ้าระวังเบื้องต้นในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

ลูกเสือต้องตระหนักในความสำคัญ และมีจิตสำนึกต่อความปลอดภัยในการร่วมกิจกรรมที่อาจเกิดอุบัติเหตุ เนื่องจาก

1. ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ลูกเสือต้องทำความเข้าใจในกฎ กติกา ของกิจกรรมนั้น ๆ อย่างถ่องแท้ และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด
2. ขาดประสบการณ์ และขาดความชำนาญ ลูกเสือต้องขวนขวายในการหาประสบการณ์ และความรู้ ทักษะที่จำเป็นต่อการร่วมกิจกรรมนั้น ๆ
3. ขาดความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ ลูกเสือต้องเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจก่อน
4. ขาดการตรวจสอบความพร้อม ความแข็งแรงของอุปกรณ์ที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม ลูกเสือต้องตรวจสอบอุปกรณ์ที่ใช้ในแต่ละกิจกรรมให้มีสภาพแข็งแรง พร้อมใช้งานอยู่เสมอ

การเฝ้าระวังเบื้องต้นในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ เป็นการฝึกตนเองของลูกเสือให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ และภัยอันตรายต่าง ๆ เป็นวิธีการในการเตรียมความพร้อมของลูกเสือ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ดังนี้

ด้านร่างกาย ลูกเสือต้องเตรียมร่างกายให้พร้อม โดยออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และหาเวลาพักผ่อนให้เพียงพอ เพื่อสุขภาพและร่างกายจะได้แข็งแรงอยู่ตลอดเวลา

ด้านจิตใจ ลูกเสือต้องทำจิตใจให้สบาย ๆ สร้างความรู้สึกที่สนุกสนานกับกิจกรรมต่าง ๆ มีความร่าเริง พร้อมรับการฝึกฝน ปฏิบัติด้วยตนเอง หรือช่วยผู้อื่น หาวิธีหลีกเลี่ยงอุบัติเหตุ อันจะเกิดขึ้นได้ในขณะปฏิบัติกิจกรรมลูกเสือ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 หลักการ วิธีการเฝ้าระวังเบื้องต้นในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ
(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้

เรื่องที่ 3 การช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุความไม่ปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ

การเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ อาจมีความไม่ปลอดภัยในด้านร่างกายขึ้นได้ ลูกเสือจึงมีความจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ และวิธีการสร้างความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ ดังนี้

1. สาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรม มี 3 ประการ คือ

1.1 สาเหตุที่เกิดจากมนุษย์ มีดังนี้

1) ผู้ปฏิบัติกิจกรรม มีความประมาทโดยคิดว่าไม่เป็นไร ลองผิตลองถูก หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์

2) ผู้ปฏิบัติกิจกรรม มีความเชื่อใจ ไว้วางใจผู้ใดผู้หนึ่งที่ได้รับมอบหมาย ให้ดำเนินการ และไม่มีการตรวจสอบก่อน จึงอาจทำให้มีข้อผิดพลาดได้

3) ผู้ปฏิบัติกิจกรรมมีสุขภาพไม่แข็งแรง หรือมีโรคประจำตัว แต่เข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างที่อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้

4) ผู้ปฏิบัติกิจกรรมแต่งกายไม่เหมาะสมในการเข้าร่วมบางกิจกรรม

5) ผู้ปฏิบัติกิจกรรมขาดการประเมินตนเอง หรือบางครั้งประเมินตนเอง ผิดพลาด โดยคิดว่าตนเองสามารถปฏิบัติกิจกรรมนั้นได้ และบางครั้งผู้ปฏิบัติเกิดความคึกคะนอง กลั่นแกล้ง และหยอกล้อกัน

6) ผู้ปฏิบัติกิจกรรม ขาดระเบียบวินัย ไม่เชื่อฟังผู้บังคับบัญชา

1.2 สาเหตุที่เกิดจากเครื่องมือ หรืออุปกรณ์ มีดังนี้

1) ขาดเครื่องมือ และอุปกรณ์ในการช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุความไม่ปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เหมาะสม หรืออุปกรณ์บางชนิดเสื่อมสภาพไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้งาน

2) ขาดความรู้ในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์แต่ละประเภท หรือใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ใช้ผิดประเภท

3) ขาดทักษะ ความชำนาญ ในการใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ

4) ขาดการตรวจสอบความพร้อม ความแข็งแรงของอุปกรณ์ในฐานะ โดยละเอียด และขาดการบำรุงรักษาที่เหมาะสม

1.3 สาเหตุที่เกิดจากภัยธรรมชาติ มีดังนี้

1) ภัยทางน้ำ อาจเกิดความปลอดภัยไม่ปลอดภัยในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมได้ เช่น น้ำหลาก น้ำไหลเชี่ยว เป็นต้น

2) ภัยทางบก อาจเกิดความปลอดภัยไม่ปลอดภัยในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมได้ เช่น การสร้างสะพานด้วยเชือกที่ไปผูกกับต้นไม้ ทำให้ต้นไม้อาจหัก เป็นต้น

3) ภัยทางอากาศ อาจเกิดความปลอดภัยไม่ปลอดภัยขณะปฏิบัติกิจกรรมได้ เช่น เกิดมีพายุ ลมแรง เป็นต้น

2. การสร้างความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ คือ วิธีการป้องกัน ก่อนจัดสร้างอุปกรณ์ และก่อนเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีอุปกรณ์ป้องกัน หรือสร้างอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมให้ปลอดภัย โดยให้ความรู้ มีมาตรการบังคับ ควบคุมการใช้อุปกรณ์ให้ถูกต้องกับกิจกรรม จะช่วยสร้างความปลอดภัยให้กับลูกเสือในการปฏิบัติกิจกรรม เช่น กิจกรรมบุกเบิก กิจกรรมผจญภัย และกิจกรรมเดินทางไกล ดังนี้

2.1 กิจกรรมบุกเบิก

1) ลูกเสือต้องเตรียมความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ

2) ลูกเสือต้องมีระเบียบวินัย เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของ ผู้กำกับลูกเสือ

3) ลูกเสือต้องตรวจสอบเช็คอุปกรณ์ในฐานะบุกเบิก อย่างสม่ำเสมอ

4) ลูกเสือต้อง ไม่กลั่นแกล้งเพื่อนขณะทำกิจกรรม

5) ลูกเสือต้องเตรียมพร้อมทางด้านความรู้ ศึกษากิจกรรม และทำความเข้าใจก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

2.2 กิจกรรมผจญภัย

1) ลูกเสือต้องเตรียมความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ

2) ลูกเสือต้องมีระเบียบวินัย เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของ ผู้กำกับลูกเสือ

- 3) ลูกเสือต้องตรวจเช็คอุปกรณ์ในฐานบุกเบิก อย่างสม่ำเสมอ
- 4) ลูกเสือต้องไม่ก่อกวนแก่งเพื่อขณะทำกิจกรรม
- 5) ลูกเสือต้องเตรียมพร้อมทางด้านความรู้ ศึกษากิจกรรม และทำความเข้าใจ

ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

2.3 กิจกรรมเดินทางไกล

- 1) ก่อนที่จะกำหนดเส้นทางการเดินทางไกล ลูกเสือต้องสำรวจเส้นทาง หากจำเป็นต้องขออนุญาต ควรขอจากเจ้าของสถานที่นั้น ๆ และศึกษาประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้นตามสมควร
- 2) ในการกำหนดเส้นทางเดิน ลูกเสือควรเลี่ยงการเดินทางตามถนนใหญ่ที่มีการจราจรคับคั่ง เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ
- 3) ในระหว่างการเดินทางไกล ลูกเสือไม่ควรแข่งขันหรือแทรกกันเดินระหว่างหมู่
- 4) ในระหว่างการเดินทางไกล ลูกเสือควรออกเดินทางเป็นหมู่ และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของลูกเสือ และกฎจราจรอย่างเคร่งครัด เพื่อความปลอดภัย

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 การช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุความไม่ปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรม (ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 4 การปฏิบัติตนตามหลักความปลอดภัย

ลูกเสือต้องปฏิบัติตนตามหลักความปลอดภัย ดังนี้

ด้านร่างกาย ต้องเตรียมความพร้อมของร่างกาย การออกกำลังกาย รักษาร่างกายไม่ให้เจ็บป่วย พร้อมปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้

ด้านจิตใจ ควรศึกษาหาความรู้ในกิจกรรมลูกเสือโดยเฉพาะลูกเสือ กศน.เป็นการเตรียมความพร้อมด้านหนึ่งในการปฏิบัติตนเองและพร้อมช่วยเหลือผู้อื่นได้ตามความเหมาะสม

ลูกเสือต้องทำความเข้าใจในความหมายของคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ เพื่อนำมาใช้ในการอยู่ร่วมกันทั้งเวลาพบกลุ่มและการเข้าค่ายพักแรมร่วมกัน วิเคราะห์สถานการณ์ความปลอดภัย ความไม่ปลอดภัยและความเสี่ยง วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย และนำข้อบกพร่องหรือช่องทางที่จะป้องกันไว้เบื้องต้น เป็นมาตรการในการอยู่ร่วมกันและการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

1. นำข้อมูลจากการวิเคราะห์จากกฎของลูกเสือ มาระดมพลังสมองเปรียบเทียบกับฐานการเรียนรู้และฐานกิจกรรมที่สร้างขึ้นในค่ายพักแรม และสรุปความเสี่ยงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุหรือภัยต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า

2. นำเสนอผลการจัดทำมาตรการในการอยู่ร่วมกัน ทั้งการพบกลุ่มและการอยู่ค่ายพักแรม เพื่อกำหนดมาตรการให้ใช้ร่วมกันอย่างเหมาะสม

3. ทดลองนำข้อบกพร่องของกระบวนการผลิตที่มีความเสี่ยงในการปฏิบัติ มานำเสนอและแสดงบทบาทสมมุติ (Role play) เพื่อฝึกปฏิบัติ เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อเตรียมการก่อนผลิตสื่อหรือสร้างค่ายกิจกรรมลูกเสือ กศน.

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 การปฏิบัติตนตามหลักความปลอดภัย

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 11

การปฐมพยาบาล

สาระสำคัญ

การปฐมพยาบาล เป็นการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ หรือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บเบื้องต้น โดยใช้เครื่องมืออุปกรณ์ที่พืงหาได้ในบริเวณนั้น เพื่อช่วยบรรเทาอาการ และช่วยให้ผู้บาดเจ็บได้รับอันตรายน้อยลง ก่อนนำส่งโรงพยาบาล เพื่อรับการรักษาในโอกาสต่อไป ดังนั้น ผู้ให้การช่วยเหลือต้องมีความรู้ ความสามารถ ให้การช่วยเหลือ เพื่อป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อน หรือเกิดอาการทรุดลงถึงขั้นอันตรายถึงแก่ชีวิต

การปฐมพยาบาลผู้ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ ทางน้ำ ตกจากที่สูง หกล้ม ที่มีอาการกระดูกหัก ข้อเคล็ด ข้อเคลื่อน ผู้ให้การช่วยเหลือควรมีความรู้ ความสามารถ เกี่ยวกับการเข้าเฝือก มัดเฝือก การพันด้วยผ้า การใช้ผ้าสามเหลี่ยม และการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย

การปฐมพยาบาล ผู้มีภาวะการณ์เป็นลม ลมชัก ลมแดด หรือ หมดสติ ผู้ให้การช่วยเหลือ ควรมีความรู้ ความสามารถ เกี่ยวกับการประเมินอาการเบื้องต้น หรือตัดสินใจ ใช้วิธีการช่วยชีวิตขั้นพื้นฐานอย่างถูกวิธี ถูกต้อง และรวดเร็ว เพื่อป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อน หรือเกิดอาการทรุดลงถึงขั้นอันตรายถึงแก่ชีวิต

ตัวชี้วัด

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของการปฐมพยาบาล
2. อธิบายวิธีการปฐมพยาบาลกรณีต่าง ๆ อย่างน้อย 3 วิธี
3. อธิบายการวัดสัญญาณชีพและการประเมินเบื้องต้น
4. สาธิตวิธีการช่วยชีวิตขั้นพื้นฐาน

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 การปฐมพยาบาล

- 1.1 ความหมายของการปฐมพยาบาล
- 1.2 ความสำคัญของการปฐมพยาบาล
- 1.3 หลักการของการปฐมพยาบาล

เรื่องที่ 2 วิธีการปฐมพยาบาลกรณีต่าง ๆ

2.1 อุบัติเหตุ

2.2 ภาวะการเจ็บป่วยโดยปัจจุบัน

2.3 พิษแมลงสัตว์กัดต่อย

2.4 ถูกทำร้าย

เรื่องที่ 3 การวัดสัญญาณชีพและการประเมินเบื้องต้น

3.1 การวัดสัญญาณชีพ

3.2 การประเมินเบื้องต้น

เรื่องที่ 4 วิธีการช่วยชีวิตขั้นพื้นฐาน

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 12 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุดวิชาลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค22021
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 การปฐมพยาบาล

1.1 ความหมายของการปฐมพยาบาล

การบาดเจ็บหรือเกิดการเจ็บป่วย ย่อมเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอุบัติเหตุ การช่วยเหลือผู้ประสบภัย ถ้าผู้ให้การช่วยเหลือรู้หลักการ First Aid หรือที่เรียกว่า การปฐมพยาบาล สามารถช่วยชีวิตผู้ป่วย ช่วยบรรเทาความเจ็บปวด ป้องกันอาการของโรคทรุดลง ป้องกันไม่ให้เกิดความพิการ หรือโรคแทรกซ้อนตามมา

การปฐมพยาบาล หมายถึง การให้ความช่วยเหลือผู้บาดเจ็บเบื้องต้น โดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่พอจะหาได้ในบริเวณนั้น เพื่อช่วยบรรเทาอาการและช่วยให้ผู้บาดเจ็บได้รับอันตรายน้อยลงก่อนจะส่งโรงพยาบาล เพื่อให้แพทย์ทำการรักษา

1.2 ความสำคัญของการปฐมพยาบาล

ในช่วงชีวิตของมนุษย์ทุกคน อาจมีช่วงที่ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยได้ตลอดเวลา และสถานที่ โดยเฉพาะอุบัติเหตุ การปฐมพยาบาลต้องกระทำอย่างรวดเร็วและถูกต้อง ดังนั้นจึงไม่จำเป็นว่าผู้ให้การปฐมพยาบาลจะต้องเป็นแพทย์หรือพยาบาลเท่านั้น เมื่อมีการบาดเจ็บเกิดขึ้น ผู้ให้การช่วยเหลือสามารถให้การช่วยเหลือ เพื่อบรรเทาความเจ็บป่วย

ความสำคัญของการปฐมพยาบาล มีดังนี้

1. เพื่อช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ
2. เพื่อป้องกันและลดความพิการที่อาจจะเกิดขึ้น
3. เพื่อบรรเทาความเจ็บปวดและป้องกันอันตราย

1.3 หลักการของการปฐมพยาบาล

1) การมอง สำรวจความปลอดภัย รวมทั้งสำรวจระบบสำคัญของร่างกายอย่างรวดเร็ว และวางแผนให้การช่วยเหลืออย่างมีสติ ไม่ตื่นตื่นตกใจ

2) ห้ามเคลื่อนย้าย หรือไม่ควรเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บจนกว่าจะแน่ใจว่าเคลื่อนย้ายได้อย่างรวดเร็ว ยกเว้นกรณีที่เกิดการบาดเจ็บในสถานที่ที่ไม่สะดวกต่อการปฐมพยาบาล หรืออาจเกิดอันตรายมากขึ้น ทั้งผู้บาดเจ็บและผู้ช่วยเหลือจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายไปที่ที่ปลอดภัยก่อน

3) ช่วยเหลือด้วยความนุ่มนวลและระมัดระวัง ให้การช่วยเหลือตามลำดับความสำคัญของการมีชีวิตหรือตามความรุนแรงที่ผู้บาดเจ็บได้รับ ดังนี้

(1) กลุ่มอาการช่วยเหลือด่วน ได้แก่ หยุดหายใจ หัวใจหยุดเต้นหมดสติ และเสียเลือด

(2)-กลุ่มอาการช่วยเหลือรอด ได้แก่ ความเจ็บปวด การบาดเจ็บของกระดูกและข้อ อัมพาต

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 การปฐมพยาบาล

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 วิธีการปฐมพยาบาลกรณีต่าง ๆ

2.1 วิธีการปฐมพยาบาลกรณีอุบัติเหตุ

อุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมิได้วางแผนไว้ล่วงหน้า ซึ่งก่อให้เกิดการบาดเจ็บ พิการ และ/หรือทำให้ทรัพย์สินได้รับความเสียหาย นอกจากนี้ความหมายในเชิงวิศวกรรมความปลอดภัย นั้น อุบัติเหตุ ยังมีความหมายครอบคลุมถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วมีผลกระทบกระเทือนต่อกระบวนการผลิต ทำให้เกิดความล่าช้า หยุดชะงัก หรือเสียเวลา แม้จะไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บ หรือพิการก็ตาม เช่น อุบัติเหตุทางรถยนต์ หรือทางถนน อุบัติเหตุทางน้ำ อุบัติเหตุทั่วไป เป็นต้น

อุบัติเหตุทางรถยนต์ หรือทางถนน

อุบัติเหตุทางถนนเป็นสาเหตุสำคัญที่คร่าชีวิตคนไทย ซึ่งการช่วยเหลือผู้ประสบเหตุอย่างถูกวิธีจะช่วยลดการบาดเจ็บรุนแรงและเสียชีวิตได้ เพราะบ่อยครั้งที่ผู้เข้าช่วยเหลือได้รับอันตรายจากอุบัติเหตุซ้ำซ้อน จึงมีข้อแนะนำที่ควรปฏิบัติในการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุทางถนนอย่างถูกวิธี ดังนี้

1. ประเมินสถานการณ์ จากสภาพแวดล้อมและสภาพการจราจรของจุดเกิดเหตุ โดยเฉพาะในช่วงเวลากลางคืนหรือทัศนวิสัยไม่ดี ควรเพิ่มความระมัดระวังเป็นพิเศษเพื่อป้องกันอุบัติเหตุซ้ำซ้อน

2. ส่งสัญญาณเตือนให้ผู้ร่วมใช้เส้นทางเพิ่มความระมัดระวัง โดยเปิดสัญญาณไฟฉุกเฉินของรถคันที่เกิดเหตุ นำกิ่งไม้ ป้ายสามเหลี่ยม หรือกรวยสะท้อนแสงมาวางไว้ด้านหลังรถห่างจากจุดเกิดเหตุในระยะไม่ต่ำกว่า 50 เมตร

3. โทรศัพทแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจ หน่วยแพทย์ฉุกเฉิน พร้อมให้ข้อมูลจุดเกิดเหตุ จำนวนและอาการของผู้บาดเจ็บ เพื่อเจ้าหน้าที่จะได้วางแผนให้การช่วยเหลือผู้ประสบเหตุได้อย่างถูกต้อง

4. ช่วยเหลือผู้ที่มีอาการรุนแรงเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะผู้ที่หมดสติ หายุดหายนใจ-หัวใจหยุดเต้นและเสียเลือดมาก กรณีผู้ประสบเหตุบาดเจ็บเล็กน้อยให้ปฐมพยาบาลเบื้องต้นตามอาการ

5. หากไม่มีทักษะการช่วยเหลือ ห้ามเคลื่อนย้ายผู้ประสบเหตุด้วยตนเอง ควรรอให้ทีมแพทย์ฉุกเฉินมาช่วยเหลือ และนำส่งสถานพยาบาล จะช่วยลดการบาดเจ็บรุนแรงที่ทำให้ผู้ประสบเหตุพิการหรือเสียชีวิต

การช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุอย่างถูกวิธีจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการได้รับอันตราย และทำให้ผู้ประสบเหตุได้รับการดูแลอย่างปลอดภัย จึงช่วยลดอัตราการบาดเจ็บรุนแรงและเสียชีวิตจากการช่วยเหลือไม่ถูกวิธี

อุบัติเหตุทางน้ำ

อุบัติเหตุทางน้ำอาจเกิดจากสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการ คือ ตัวบุคคล และสภาพแวดล้อม ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่ของอุบัติเหตุทางน้ำ มักเกิดจากความประมาท และการกระทำที่ไม่ปลอดภัยของผู้ขับเรือ และผู้โดยสาร

อย่างไรก็ตาม กรณีที่เกิดอุบัติเหตุทางน้ำ ส่วนใหญ่ผู้ที่ประสบเหตุที่จะได้รับอันตราย คือ ผู้ที่อยู่ในสถานะจมน้ำ และขาดอากาศหายใจ ในที่นี้จึงยกตัวอย่างวิธีการปฐมพยาบาลกรณีจมน้ำ ดังนี้

การจมน้ำ

การจมน้ำทำให้เกิดอันตรายจากการขาดออกซิเจนไปเลี้ยงสมองการช่วยชีวิต และการกู้ชีพฟื้นคืนชีพ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รอดชีวิต

ขั้นตอนการปฐมพยาบาล มีดังนี้

1. จัดให้นอนตะแคงกึ่งคว่ำ รีบตรวจสอบการหายใจ
2. ถ้าไม่มีการหายใจให้ช่วยกู้ชีพทันที
3. ให้ความอบอุ่นกับร่างกายผู้จมน้ำ โดยถอดเสื้อผ้าที่เปียกน้ำออกและใช้ผ้าแห้งคลุมตัวไว้
4. นำส่งสถานพยาบาล

ข้อควรระวัง

1. กรณีผู้จมน้ำมีประวัติการจมน้ำ เนื่องจากการกระโดดน้ำหรือเล่นกระดานโต้คลื่น การช่วยเหลือต้องระวังเรื่องกระดูกหัก โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายผู้จมน้ำ โดยเมื่อนำ

ผู้จมน้ำขึ้นถึงน้ำตื้นพอที่ผู้ช่วยเหลือจะยืนได้สะดวกแล้ว ให้ใช้ไม้กระดานแข็งสอดใต้น้ำรองรับตัวผู้จมน้ำใช้ผ้ารัดตัวผู้จมน้ำให้ติดกับไม้ไว้

2. ไม่ควรเสียเวลากับการพยายามเอาน้ำออกจากปอดหรือกระเพาะอาหาร

3. หากไม่สามารถนำผู้จมน้ำขึ้นจากน้ำได้โดยเร็วอาจเป่าปากบนผิวน้ำโดยหลีกเลี่ยงการเป่าปากใต้น้ำ และห้ามนวดหน้าอกระหว่างอยู่ในน้ำ

อุบัติเหตุทั่วไป (ตกจากที่สูง หกล้ม ไฟไหม้/น้ำร้อนลวก)

อุบัติเหตุทั่วไป เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ทุกที่ ทุกเวลา และเกิดได้กับบุคคลทุกเพศ และทุกวัย เช่น การตกจากที่สูง หกล้ม ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก เป็นต้น

1. การตกจากที่สูง

การตกจากที่สูง สามารถทำให้เกิดอันตรายได้รุนแรงมากน้อยต่าง ๆ กันไป เช่น ตกจากที่สูงมากอาจทำให้เสียชีวิต ทำให้กระดูกสันหลังหักกดไขสันหลังกลายเป็นอัมพาต อาจทำให้กระดูกส่วนต่าง ๆ หัก ในรายที่รุนแรง อาจเป็นกระดูกซี่โครงหักทำให้เกิดเลือดออกในช่องปอด และอาจทำให้อวัยวะภายในช่องท้องที่สำคัญแตกอันตรายถึงชีวิตได้

ทั้งนี้ การตกจากที่สูง ส่วนใหญ่จะส่งผลก่อให้เกิดการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อ และกระดูก ดังนี้

1.1 ข้อเคล็ด หมายถึง การที่ข้อมีการเคลื่อนไหวมากเกินไป ทำให้เนื้อเยื่ออ่อน ๆ และเอ็นรอบ ๆ ข้อ หรือกล้ามเนื้อ มีการชอกช้ำ ฉีกขาด หรือยึด เนื่องจากข้อนั้นถูกบิดพลิก หรือแพลงไป ทำให้เจ็บปวดมาก

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

1. ให้ข้อพักนิ่ง ๆ
2. ควรยกมือหรือเท้าที่เคล็ดให้สูงขึ้น ถ้าเป็นข้อมือควรใช้ผ้าคล้องแขนไว้
3. ภายใน 24 ชั่วโมงแรก ให้ประคบด้วยความเย็น เพื่อให้เลือดใต้ผิวหนังหยุดไหล หลังจากนั้นให้ประคบด้วยความร้อน
4. พันด้วยผ้า
5. ภายใน 7 วัน หากอาการไม่ดีขึ้น ให้รีบนำส่งโรงพยาบาล

เพื่อตรวจให้แน่นอนว่าไม่มีกระดูกหักร่วมด้วย

1.2 ข้อเคลื่อน หมายถึง ส่วนของข้อต่อบริเวณปลายกระดูกเคลื่อนหรือหลุดออกจากกัน เกิดจากการถูกกระชากอย่างแรง หรือมีโรคที่ข้ออยู่ก่อนแล้ว เช่น วัณโรคที่ข้อสะโพก

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

1. ให้ข้อพักนิ่ง อย่าพยายามดึงกลับเข้าที่
2. ประคบด้วยความเย็น
3. เข้าเฝือกชั่วคราว หรือใช้ผ้าพัน
4. รีบนำส่งโรงพยาบาล ควรงดอาหาร น้ำ และยาทุกชนิด

1.3 กระดูกหัก หมายถึง ภาวะที่กระดูกได้รับแรงกระแทกมากเกินไป ส่งผลให้กระดูกไม่สามารถรองรับน้ำหนักจากแรงกระแทกได้ ก่อให้เกิดอาการ ปวด บวม ร้อน บริเวณที่หัก ถ้าจับกระดูกนั้นโยกหรือบิดเล็กน้อยจะมีเสียงดังกรอบแกรบ เนื่องจากปลายกระดูกที่หักนั้นเสียดสีกัน การเคลื่อนไหวผิดปกติดีอาจมีบาดแผลและพบปลายกระดูกโผล่ออกมาเห็นได้

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

การหักของกระดูกชิ้นสำคัญ เช่น กระดูกเชิงกราน กะโหลกศีรษะ ขากรรไกร คอ และกระดูกสันหลัง ต้องการการดูแลรักษาที่ถูกต้อง เพราะการหักของกระดูกเหล่านี้จะทำอันตรายอย่างรุนแรงต่อเนื้อเยื่อใกล้เคียงกะโหลกศีรษะแตก และสันหลังหักเป็นอันตรายมากที่สุด เพราะว่าเนื้อสมองและไขสันหลังถูกทำลาย ทั้งนี้ เมื่อมีภาวะกระดูกแตกหักในบริเวณกระดูกที่มีลักษณะเป็นแท่งยาว ผู้ปฐมพยาบาลต้องจัดให้มีการเข้าเฝือก ซึ่งการเข้าเฝือก หมายถึง การใช้วัสดุต่าง ๆ พยุง หรือห่อหุ้มอวัยวะที่กระดูกหักให้อยู่นิ่ง ซึ่งมีประโยชน์ช่วยให้บริเวณที่บาดเจ็บอยู่นิ่ง เป็นการบรรเทาความเจ็บปวดและป้องกันอันตรายเพิ่มมากขึ้น

การปฐมพยาบาลกระดูกหัก ต้องพยายามตรึงกระดูกส่วนที่หักให้อยู่กับที่ โดยใช้วัสดุที่หาง่าย เช่น ไม้ หรือกระดาษหนังสือพิมพ์พับให้หนา รวมทั้งผ้า และเชือกสำหรับพันรัดด้วย

กระดูกโผล่ออกมานอกเนื้อ ห้ามดันกลับเข้าไปเป็นอันตราย ถ้ามีเลือดออกให้ทำการห้ามเลือด และปิดแผลก่อนทำการเข้าเฝือกชั่วคราว

การตรวจบริเวณที่หัก ต้องทำด้วยความระมัดระวัง เพราะอาจทำให้ปลายกระดูกที่หักเคลื่อนมาเกยกัน หรือทะลุออกมานอกผิวหนัง

การถอดเสื้อผ้าผู้บาดเจ็บ ควรใช้วิธีตัดตามตะเข็บอย่าพยายามให้ผู้บาดเจ็บถอดเอง เพราะจะทำให้เจ็บปวดเพิ่มขึ้น

หลักการเข้าเฝือกชั่วคราว

1. วัสดุที่ใช้ตามต้องยาวกว่าอวัยวะส่วนที่หัก
2. ไม่วางเฝือกลงบนบริเวณที่กระดูกหักโดยตรง ควรมีสิ่งอื่นรอง เช่น ผ้าวางก่อนตลอดแนวเฝือก เพื่อไม่ให้เฝือกกดลงบริเวณผิวหนังโดยตรง ซึ่งทำให้เจ็บปวด และเกิดเป็นแผลจากเฝือกกดได้

3. มัดเฝือกกับอวัยวะที่หักให้แน่นพอควร ถ้ารัดแน่นจนเกินไปจะกดผิวหนัง จนทำให้การไหลเวียนของเลือดไม่สะดวกเป็นอันตรายได้

2. การหกล้ม

การหกล้มเป็นอาการหรือพฤติกรรมที่รู้จักกันทั่วไป ซึ่งหมายถึง การที่เกิดการเปลี่ยนท่าโดยไม่ตั้งใจ และเป็นผลให้ร่างกายทรุด หรือลงนอนกับพื้น หรือ ปะทะสิ่งของต่าง ๆ เช่น โต๊ะ เติง

ทั้งนี้ การหกล้มอาจส่งผลทำให้เกิดการบาดเจ็บที่รุนแรงแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพร่างกาย และสิ่งแวดล้อมในขณะที่เกิดเหตุ เช่น เกิดแผลเปิด บาดแผลปิด และการบาดเจ็บในลักษณะฟกช้ำ ไม่มีเลือดออก เป็นต้น มีวิธีการปฐมพยาบาล ดังนี้

บาดแผล รอยฉีกขาดรอยแตกแยกของผิวหนัง หรือเยื่อぶส่วนที่ลึกกว่าชั้นผิวหนังถูกทำลาย ทำให้อวัยวะนั้นแยกจากกันด้วยสาเหตุต่าง ๆ บาดแผลแบ่งออกเป็น 2 ชนิด

1. บาดแผลเปิด คือ บาดแผลที่ผิวหนังฉีกขาดจนเห็นเนื้อข้างใน เช่น แผลถลอก แผลที่เกิดจากการเจาะ การแทง การกระแทก แผลถูกของมีคมบาด แผลฉีกขาด เนื่องจากวัตถุมีคมอาจลึกลงไปถึงเนื้อเยื่อ เส้นเอ็น ทำให้เสียเลือดมาก แขนขาขาดจากอุบัติเหตุ ถูกสัตว์ดุร้ายกัด หรือถูกยิง เป็นต้น ซึ่งบาดแผลบางอย่างอาจทำให้เสียเลือดมาก และอาจทำให้เสียชีวิตได้

การปฐมพยาบาลเบื้องต้นสำหรับบาดแผลที่มีเลือดออกก็คือ การห้ามเลือด โดยหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับเลือดของคนเจ็บโดยตรง แต่หากหลีกเลี่ยงไม่ได้ให้รีบล้างมือด้วยสบู่ รวมทั้งบริเวณที่เปื้อนเลือดให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ควรถอดหรือเปลี่ยนเสื้อผ้าของคนเจ็บ แม้ว่าจะเปื้อนเลือดจนชุ่มแล้ว เพราะอาจยิ่งทำให้เลือดออกมาก

หากสามารถทำได้ ควรทำความสะอาดแผลก่อนเพื่อป้องกันการติดเชื้อ โดยล้างแผลด้วยน้ำสะอาด แล้วใช้ผ้าก๊อซหรือผ้าสะอาดวางไว้ตรงบาดแผล ยกเว้นเมื่อเกิดบาดแผลที่ดวงตา เพราะอาจมีสิ่งแปลกปลอมทำให้ดวงตาได้รับบาดเจ็บมากขึ้น แล้วใช้ผ้าสะอาดพันปิดแผลไว้ อย่าให้แน่นจนขา หากไม่มีผ้าพันแผล สามารถดัดแปลงสิ่งของใกล้ตัวมาใช้ได้ เช่น ผ้าเช็ดหน้า ชายเสื้อ ชายกระโปรง หรือเนคไท

แผลที่แขนหรือขาให้ยกสูง จะช่วยให้เลือดไหลช้าลง ปกติเลือดจะหยุดไหลภายในเวลาประมาณ 15 นาที หากเลือดไหลไม่หยุด ให้กดเส้นเลือดแดงใหญ่ที่ไปเลี้ยงแขนขา โดยกดบริเวณเหนือบาดแผล ถ้าเลือดออกที่แขนให้กดแขนด้านใน ช่วงระหว่างข้อศอกและหัวไหล่ ถ้าเลือดออกที่ขาให้กดที่หน้าขาบริเวณขาหนีบ

การห้ามเลือดโดยการกดเส้นเลือดแดงใหญ่ ควรทำก็ต่อเมื่อใช้วิธีการห้ามเลือดโดยการกดบาดแผลหรือใช้ผ้าพันแผลแล้วไม่ได้ผล เพราะจะทำให้อวัยวะที่ต่ำกว่าจุดกดขาดเลือดไปเลี้ยง หากกดนาน ๆ กล้ามเนื้ออาจตายได้ จึงไม่ควรกดเส้นเลือดแดงใหญ่เกินกว่าครั้งละ 15 นาที

สำหรับบาดแผลที่ศีรษะ ไม่ควรใช้น้ำล้างแผล เพราะจะทำให้ปิดขวางทางออกของแรงดันภายใน และสมองอาจติดเชื้อโรคที่อยู่ในน้ำได้ หากมีเลือดไหลออกจากปาก จมูก หรือหู อย่าพยายามห้ามเลือด เพราะจะปิดกั้นทางออกของแรงดันในสมองเช่นกัน

การทำความสะอาดบาดแผลเล็กน้อย

วิธีการปฐมพยาบาลบาดแผลเล็กน้อย ทำได้โดยล้างมือให้สะอาดทุกครั้ง ก่อนที่จะทำแผล ใช้น้ำสะอาดล้างแผล ใช้สบู่อ่อน ๆ ล้างผิวหนังที่อยู่รอบ ๆ บาดแผล แล้วล้างด้วยน้ำสะอาดอีกครั้ง หลีกเลี่ยงการกระทบบาดแผลโดยตรง ใช้ผ้าก๊อซหรือผ้าสะอาดซับแผล

ให้แห้ง แล้วใส่ยาสำหรับแผลสด เช่น โปวิโดนไอโอดีน ซึ่งจะช่วยลดการติดเชื้อได้ จากนั้นปิดแผลด้วยผ้าพันแผล

2. บาดแผลปิด คือ บาดแผลที่ไม่มีรอยแผลให้เห็นบนผิวหนังภายนอก อาจเห็นเพียงแค่รอยเขียวช้ำ แต่บางกรณีเนื้อเยื่อภายในอาจถูกกระแทกอย่างแรง ทำให้เลือดตกใน บางครั้งอวัยวะภายในได้รับความเสียหายมาก เช่น ม้ามแตก ตับแตก หรือเลือดคั่งในสมอง ระยะแรกอาจไม่แสดงอาการใด ๆ แต่เมื่อเวลาผ่านไปคนเจ็บอาจอาเจียน เลือดออกปากหรือจมูก หนาวสั่น ตัวซีด เจ็บปวดรุนแรง หหมดสติ และอาจเสียชีวิตเนื่องจากเสียเลือดมาก

แผลฟกช้ำไม่มีเลือดออก

บาดแผลฟกช้ำจะไม่มีเลือดออกมามากภายนอก แต่เกิดอาการบวม ผิวเปลี่ยนสี และมีรอยฟกช้ำ ซึ่งเกิดจากเส้นเลือดบริเวณนั้นแตกแต่ผิวหนังไม่ฉีกขาด จึงทำให้เลือดซึมอยู่ที่ผิวหนัง ระยะแรกจะมีสีแดงแล้วเปลี่ยนเป็นสีม่วงคล้ำในเวลาต่อมา

คนส่วนใหญ่มักไม่ใส่ใจกับแผลฟกช้ำ แต่ความจริงแล้วแผลฟกช้ำก็มีวิธีการดูแลที่ถูกต้องเช่นกัน ก่อนอื่นให้ตรวจสอบว่าไม่มีบาดแผล หรืออาการอื่น ๆ หรือกระดูกหักร่วมด้วย ให้คนเจ็บนั่งในท่าที่สบาย แล้วประคบแผลด้วยถุงน้ำแข็งหรือถุงน้ำเย็น เพื่อลดอาการบวม หากเป็นแผลที่แขนให้ใช้ผ้าสามเหลี่ยมคล้องแขนให้อยู่กับที่ หากเป็นแผลที่ขาให้นอนหนุนขาให้สูง หากเป็นที่ลำตัวให้นอนตะแคงหนุนหมอนที่ศีรษะและไหล่

3. ไฟไหม้น้ำร้อนลวก

บาดแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก โดยมากมักจะมีสาเหตุจากอุบัติเหตุ ความประมาท ขาดความระมัดระวัง แผลไหม้จะทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย ตั้งแต่เล็กน้อยไปจนถึงเสียชีวิตได้ การช่วยเหลืออย่างถูกต้องจะช่วยลดความรุนแรงได้

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

หลักการปฐมพยาบาลไฟไหม้น้ำร้อนลวกให้ดับไฟโดยใช้น้ำราด หรือใช้ผ้าหนา ๆ คลุมตัว ถอดเสื้อผ้าที่ไหม้ไฟหรือถุงน้ำร้อน พร้อมถอดเครื่องประดับที่อมความร้อนออกให้หมด เมื่อเกิดแผลไหม้ น้ำร้อนลวกให้ปฐมพยาบาลตามลักษณะของแผล ดังนี้

1. เฉพาะชั้นผิวหนัง

(1) ระบายความร้อนออกจากแผล โดยใช้ผ้าชุบน้ำประคบบริเวณบาดแผล แช่ลงในน้ำหรือเปิดให้น้ำไหลผ่านบริเวณบาดแผลตลอดเวลา นานประมาณ 10 นาที ซึ่งจะช่วยบรรเทาความเจ็บปวดได้

- (2) ทาด้วยยาทาแผลไหม้
- (3) ห้ามเจาะถุงน้ำหรือตัดหนังส่วนที่พองออก
- (4) ปิดด้วยผ้าสะอาด เพื่อป้องกันการติดเชื้อ
- (5) ถ้าแผลไหม้บริเวณกว้าง หรืออวัยวะที่สำคัญต้องรีบนำส่งโรงพยาบาล

2. ลึกถึงเนื้อเยื่อใต้ผิวหนัง

ติดเชื้อมากขึ้น

- (1) ไม่ต้องระบายความร้อนออกจากบาดแผล เพราะจะทำให้แผล
- (2) ห้ามใส่ยาใด ๆ ทั้งสิ้นลงในบาดแผล
- (3) ใช้ผ้าสะอาดห่อตัวผู้บาดเจ็บเพื่อป้องกันสิ่งสกปรกให้ความอบอุ่น

และรีบนำส่งโรงพยาบาล

2.2 ภาวะการเจ็บป่วยโดยปัจจุบัน

2.2.1 การเป็นลม

การเป็นลม เป็นอาการหมดสติเพียงชั่วคราว เนื่องจากเลือดไปเลี้ยงสมองไม่พอ สาเหตุ และลักษณะอาการของคนเป็นลมที่พบบ่อย เช่น หิว เหนื่อย เครียด ตกใจ กังวลใจ กลัว เสียเลือดมาก มีอาการวิงเวียนศีรษะ ตาพร่า หน้ามืด ใจสั่น มือเท้าไม่มีแรง หน้าซีด เหงื่อออก ตัวเย็น ชีพจรเบา เร็ว

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

- 1) พาเข้าที่ร่ม ที่อากาศถ่ายเทสะดวก
- 2) นอนราบไม่หนุนหมอน หรือยกปลายเท้าให้สูงเล็กน้อย

- 3) คลายเสื้อผ้าให้หลวม
- 4) พัดหรือใช้ผ้าชุบน้ำเช็ดเหงื่อตามหน้า มือ และเท้า
- 5) ให้ดื่มน้ำเย็น
- 6) ถ้ารู้สึกตัวดี ให้ดื่มน้ำ
- 7) ถ้าอาการไม่ดีขึ้น นำส่งต่อแพทย์

2.2.2 ลมชัก

ลมชัก อาการชักของผู้ป่วย บางรายอาจชักด้วยอาการเหม่อลอย เริ่มกระตุก ท่าทางแปลก ๆ ผิดปกติ ตาเหลือก อาจจะมีท่าท่าเหมือนเคี้ยวอะไรอยู่ หรือบางคน อาจจะมีต้นด้วยอาการสับสน มึนงง พูดจาวกวนก่อนก็ได้ ก่อนที่จะเริ่มมีอาการชัก

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

1. สังเกตว่าผู้ป่วยมีสติสัมปชัญญะหรือไม่ ส่วนใหญ่ยังไม่ถึงกับชั้นสลบ แต่จะควบคุมตัวเองไม่ได้เมื่อผู้ป่วยเริ่มมีอาการชัก แล้วลงไปกองกับพื้น พยายามพาเขามาอยู่ในที่โล่ง ๆ ปลอดภัย ไม่มีสิ่งของใด ๆ รอบตัว
2. คลายกระดุม เนคไทที่คอเสื้อ คลายกระดุม เข็มขัดที่กางเกงหรือกระโปรง ถอดแว่นตา นำหมอน หรือเสื้อพับหนา ๆ มารองไว้ที่ศีรษะ
3. จับผู้ป่วยนอนตะแคง
4. ไม่จ้ำงปาก ไม่กัดปากด้วยข้อนิ้ว ไม่ยื่นอะไรให้ผู้ผู้ป่วยกัด ไม่ยัดปากด้วยสิ่งของต่าง ๆ เด็ดขาด ไม่กดท้อง ไม่ถ่างขา ไม่ทำอะไรทั้งนั้น
5. จับเวลา ตามปกติผู้ป่วยลมชักจะมีอาการสงบลงได้เองเมื่อผ่านไป 2 – 3 นาที หากมีอาการชักเกิน 5 นาที ควรรีบส่งแพทย์ (หรือโทรศัพท์แจ้งสายด่วน 1669 บริการแพทย์ฉุกเฉิน)
6. อย่าลืมนอธิบายผู้คนรอบข้างด้วยว่าเกิดอะไรขึ้น และขอความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น เช่น อย่างมุงผู้ป่วยใกล้ ๆ หรือช่วยเรียกรถพยาบาลกรณีผู้ป่วยชักเกิน 5 นาที หรือมีอาการบาดเจ็บ

ในกรณีที่ผู้ป่วยลมชักมีอาการกัดลิ้นตัวเอง ไม่ต้องตกใจ โดยส่วนใหญ่แล้ว จะไม่ได้กัดลิ้นตัวเองจนขาดหรือมีบาดแผลใหญ่มากนัก อาจจะมีความเป็นไปได้ที่แผลกัดลิ้นตัวเองจนได้รับบาดเจ็บมีเลือดออก แต่ไม่ได้เป็นอันตรายถึงชีวิตมากเท่ากับการยัดสิ่งต่าง ๆ เข้าไปในปากของผู้ป่วย ด้วยหวังว่าจะให้กัดแทนลิ้น เพราะมีหลายครั้งที่สิ่งของเหล่านั้นทำให้

ผู้ป่วยมีอาการบาดเจ็บหนักกว่าเดิม แผลที่กัดลึกใหญ่กว่าเดิม หรือปลัดหูดเข้าไปติดในหลอดลม หลอดอาหาร

2.2.3 การเป็นลมแดด

การเป็นลมแดด เกิดจากการที่ร่างกายไม่สามารถปรับตัวกับความร้อนที่เกิดขึ้น จนเกิดภาวะวิกฤตในภาวะปกติร่างกายจะมีระบบการปรับสมดุลความร้อน เมื่อความร้อนในร่างกายเพิ่มขึ้น อาการสำคัญ ได้แก่ ตัวร้อน อุณหภูมิร่างกาย 41 องศาเซลเซียส หน้าแดง ไม่มีเหงื่อ มีอาการเพ้อ ความดันลดลง กระสับกระส่าย มึนงง สับสน ชักเกร็ง หหมดสติ โดยกลไกการทำงานของร่างกาย จะมีการปรับตัวโดยส่งน้ำ หรือเลือดไปเลี้ยงอวัยวะภายใน เช่น สมอง ตับ กล้ามเนื้อ ทำให้ผิวหนังขาดเลือดและน้ำไปเลี้ยง จึงไม่สามารถระบายความร้อนออกจากร่างกายได้

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

นำผู้ป่วยที่มีอาการเข้าในที่ร่ม นอนราบ ยกเท้าสูง เพื่อเพิ่มการไหลเวียนเลือด ถอดเสื้อผ้า ใช้ผ้าชุบน้ำประคบบริเวณใบหน้า ข้อพับ ขาหนีบ เช็ดตัวเพื่อระบายความร้อน และถ้ารู้สึกตัวดีให้ค่อย ๆ จิบน้ำเย็น เพื่อลดอุณหภูมิร่างกายให้เร็วที่สุด และรีบนำส่งโรงพยาบาล

2.2.4 เลือดกำเดาไหล

สาเหตุ มาจากการกระทบกระแทก การเป็นหวัด การสั่งน้ำมูก การติดเชื้อในช่องจมูก หรือความหนาวเย็นของอากาศ

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

1. ให้ผู้ป่วยนั่งนิ่ง ๆ เอนตัวไปข้างหน้าเล็กน้อย
2. ใช้มือบีบปลายจมูก และให้หายใจทางปากโดยบีบปลายจมูกไว้ 10 นาที ให้คลายมือออกถ้าเลือดยังไม่ไหลต่อให้บีบต่ออีก 10 นาที ถ้าเลือดไม่หยุดใน 20 นาที ให้รีบนำส่งโรงพยาบาล

3. ถ้ามีเลือดออกมาก ให้ผู้ป่วยบ้วนเลือดหรือน้ำลายลงในอ่าง หรือภาชนะที่รองรับ

4. เมื่อเลือดหยุดแล้ว ใช้ผ้าสะอาดเช็ดบริเวณจมูกและปาก

ข้อห้าม

ห้ามสั่งน้ำมูกหรือล้างแคะ ขี้จมูก เพราะจะทำให้อาการแย่ลง

2.2.5 การหมดสติ

การหมดสติ เป็นภาวะที่ร่างกายไม่มีการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น สาเหตุเนื่องจากสมองได้รับการกระทบกระเทือนบริเวณศีรษะ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีเส้นเลือดใกล้ผิวชั้นนอก ทำให้เลือดไหลออกมาก แต่มีบางกรณีไม่มีเลือดไหลออกมากายนอก ทำให้ผู้บาดเจ็บหมดสติ หากไม่ได้รับการช่วยเหลืออาจทำให้เสียชีวิต-จึงต้องประเมินสถานการณ์และการบาดเจ็บ เพื่อให้การช่วยเหลือเบื้องต้นและนำส่งโรงพยาบาลเพื่อรับการรักษา

ขั้นตอนการช่วยเหลือผู้หมดสติ

1. สำรวจสถานการณ์ บริเวณที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็ว ถ้าสถานการณ์ปลอดภัยให้ตะโกนเรียกผู้หมดสติ
2. หากไม่มีการตอบสนอง ใช้มือทั้ง 2 ข้าง ตบไหล่เรียก พร้อมสังเกตการตอบสนอง (การลืมตา ขยับตัว และพูด) และดูการเคลื่อนไหวของทรวงอก หน้าท้อง ถ้าพบว่ายังหายใจอยู่ให้รีบให้การช่วยเหลือ และขอความช่วยเหลือ โดยการโทรศัพท์แจ้งสายด่วนรถพยาบาล 1669 แต่หากไม่ตอบสนอง หน้าอกหน้าท้องไม่กระเพื่อมขึ้นลง แสดงว่า หมดสติและไม่หายใจ ต้องช่วยเหลือโดยการปั๊มหัวใจ และการผายปอด

2.3 พิษแมลงสัตว์กัดต่อย

2.3.1 สุนัข/แมว

โรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำ เป็นโรคติดต่อร้ายแรงที่เกิดจากเชื้อไวรัสโรคนี้เกิดได้ในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทุกชนิด ดังนั้น เมื่อถูกสุนัขกัดจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

- 1.-ชำระล้างบาดแผล ด้วยการฟอกแผลด้วยน้ำสะอาดและสบู่หลายครั้ง ให้สะอาดโดยการถูเบา ๆ เท่านั้น หากแผลลึกให้ล้างจนถึงก้นแผล แล้วซับแผลให้แห้งด้วยผ้าก๊อชหรือผ้าที่สะอาด (ในกรณีน้ำลายสุนัขเข้าตา ให้ใช้น้ำสะอาดล้างตาเท่านั้น แต่ล้างหลาย ๆ ครั้ง)
2. พบแพทย์เพื่อดูแลแผล และฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำ-ข้อสังเกต สำหรับสัตว์ที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า จะมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น สัตว์ที่มีนิสัยดุร้ายจะกลายเป็นสัตว์ที่เชื่อง สัตว์ที่เชื่องจะกลายเป็นสัตว์ดุร้าย ตื่นเต้น กระวนกระวาย สุดท้ายจะเป็นอัมพาต และตายในที่สุด

2.3.2 งูมีพิษ/งูไม่มีพิษ

พิษจากการถูกงูกัดงูในประเทศไทยแบ่งเป็นงูมีพิษ และไม่มีพิษ ซึ่งจะมีลักษณะบาดแผลต่างกันคืองูพิษมีเขี้ยวอยู่ด้านหน้าของขากรรไกรบน และมีฟัน ส่วนงูไม่มีพิษมีแต่รอยฟันไม่มีรอยเขี้ยว

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

การปฐมพยาบาล เป็นสิ่งที่ต้องกระทำหลังถูกงูกัดทันทีก่อนที่จะนำส่งโรงพยาบาล การปฐมพยาบาลผู้ที่ถูกงูกัด มีดังนี้

1. รีบนำผู้ป่วยส่งโรงพยาบาล ระหว่างนำส่งอาจใช้เชือก ผ้า หรือสายยางรัดแขนหรือขาระหว่างแผลงูกัดกับหัวใจเหนือรอยเขี้ยว ประมาณ 2 - 4 นิ้ว เพื่อป้องกันพิษงูซึมเข้าร่างกายโดยเร็ว ในปัจจุบันนักวิชาการบางท่านไม่แนะนำให้รับทำการใช้เชือกรัดและขันชะเนาะ เนื่องจากอาจทำให้เกิดผลเสีย คือ การช่วยเหลือล่าช้าขึ้น และเสี่ยงต่อการขาดเลือดบริเวณแขนหรือขา ทำให้พิษทำลายเนื้อเยื่อมากขึ้น ดังนั้น ถ้ารัดควรคำนึงถึงความเสี่ยงของการรัดด้วย โดยคลายเชือกทุก ๆ 15 นาที นานครั้งละ 30 - 60 วินาที จนกว่าจะถึงโรงพยาบาล ในกรณีที่งูไม่มีพิษกัด ไม่ควรรัด เพราะจะทำให้แผลที่บวมอยู่แล้ว เสี่ยงต่อการเกิดเนื้อตายและการบวมอาจกดเบียดเส้นประสาทและเส้นเลือดได้

2. ควรล้างบาดแผลให้สะอาด อย่าใช้ไฟหรือเหล็กร้อนจี้ที่แผลงูกัด และอย่าใช้มีดกรีดแผลเป็นอันขาด เพราะอาจทำให้เลือดออกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าถูกงูที่มีพิษกัด หรืออาจตัดถูกเส้นเอ็นหรือเส้นประสาท รวมทั้งอาจทำให้เกิดการติดเชื้อได้ รวมทั้งไม่แนะนำให้ใช้ปากดูดพิษจากแผลงูกัด เพราะพิษอาจเข้าทางเยื่อบุปากได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้ามีบาดแผล ถ้ารู้สึกปวดแผลให้รับประทานพาราเซตามอล ห้ามให้แอสไพริน เพราะอาจทำให้เลือดออกง่ายขึ้น

3. เคลื่อนไหวแขน หรือขาส่วนที่ถูกงูกัดให้น้อยที่สุด ควรจัดตำแหน่งของส่วนที่ถูกงูกัดให้อยู่ในระดับต่ำกว่าหัวใจ เช่น ห้อยมือหรือเท้าส่วนที่ถูกงูกัดลงต่ำกว่าระหว่างเดินทางไปยังสถานพยาบาลอย่าให้ผู้ป่วยเดิน หรือขยับส่วนที่ถูกกัด เนื่องจากการขยับตัวจะทำให้กล้ามเนื้อเกิดการยืดและหดตัว พิษงูเข้าสู่กระแสเลือดเร็วขึ้น

4.-ควรตรวจสอบว่างูอะไรกัด และถ้าเป็นไปได้ควรจับหรือตึ่งูที่กัด และนำส่งไปยังสถานพยาบาลด้วย

5.-อย่าให้ผู้ป่วยดื่มแอลกอฮอล์ หรือยาดองเหล้า หรือรับประทานยากระตุ้นประสาท รวมทั้ง ซากาแฟ

6.-ถ้าผู้ป่วยหยุดหายใจจากงูที่มีพิษต่อประสาท ให้ทำการเป่าปากช่วยหายใจไปตลอดทางจนกว่าจะถึงสถานพยาบาลที่ใกล้บ้านที่สุด

ข้อห้าม

ห้ามรับประทานยาและเครื่องดื่มกระตุ้นหัวใจ

ข้อสังเกต

ปลอดภัยให้กำลังใจ อย่าให้ตื่นเต้น ตกใจ ซึ่งจะทำให้หัวใจสูบฉีดโลหิตมากยิ่งขึ้นพิษงูแพร่กระจายได้เร็วขึ้น ควรนำงูที่กัดไปพบแพทย์ เพื่อสะดวกต่อการวินิจฉัยและรักษา

2.3.3 แมงป่อง/ตะขาบ

ผู้ที่ถูกแมงป่องต่อย หรือตะขาบกัด เมื่อถูกแมงป่องต่อยจะมีอาการปวดแสบปวดร้อนอย่างรุนแรงบริเวณที่ถูกต่อย สำหรับผู้ที่ถูกตะขาบกัด เขี้ยวตะขาบจะฝังลงในเนื้อทำให้มองเห็นเป็น 2 จุด อยู่ด้านข้าง เมื่อถูกตะขาบกัดจะมีอาการบวมแดงและปวด บางรายอาจมีไข้ ปวดศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

- 1.-ใช้สายรัดหรือขันชะเนาะเหนือบริเวณที่ถูกกัด หรือเหนือบาดแผล เพื่อป้องกันมิให้พิษแพร่กระจายออกไป
2. พยายามทำให้เลือดไหลออกจากบาดแผลให้มากที่สุด อาจทำได้หลายวิธี เช่น เอามือบีบ เอววัตถุที่มีรูกดให้แผลอยู่ตรงกลางรูปอติ เลือดจะได้พาเอาพิษออกมาด้วย
3. ใช้แอมโมเนียหอมหรือทิงเจอร์ไอโอดีน ทาบริเวณแผลให้ทั่ว
- 4.-ถ้ามีอาการบวมอักเสบและปวดมาก ให้ใช้ก้อนน้ำแข็งประคบบริเวณแผล เพื่อช่วยบรรเทาอาการความเจ็บปวดด้วย
5. ถ้าอาการยังไม่ทุเลาลง ต้องนำตัวส่งโรงพยาบาล เพื่อให้แพทย์ตรวจรักษาต่อไป

2.3.4 ผึ้ง ต่อ แตน

ผึ้ง ต่อ แตน แมลงเหล่านี้มีพิษต่อคน เมื่อถูกแมลงเหล่านี้ต่อย โดยเฉพาะผึ้งมันฝังเหล็กในเข้าไปในบริเวณที่ต่อย และปล่อยสารพิษจากต่อมพิษออกมา ผู้ถูกแมลงต่อยส่วนมากมีอาการเฉพาะที่ คือ บริเวณที่ถูกต่อยจะ ปวด บวม แดง แสบ ร้อน แต่บางคน

แพ้มากทำให้อาการหายใจลำบาก หัวใจเต้นผิดปกติ หอบ คลื่นไส้ อาเจียน เจ็บหน้าอก มีไข้ และชัก ความรุนแรงขึ้นอยู่กับภูมิไวของแต่ละคน และจำนวนครั้งที่ถูกต่อย

ขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น

1) รีบเอาเหล็กในออกโดยระวังไม่ให้ถุงน้ำพิษที่อยู่ในเหล็กในแตก อาจทำโดยใช้ใบมีดขูดออก หรือใช้สก็อตเทปปิดทาบบริเวณที่ถูกต่อย แล้วดึงออกเหล็กในจะติดออกมาด้วย

2) ประคบบริเวณที่ถูกต่อยด้วยความเย็นเพื่อลดอาการปวด

3) ทาครีมลดอาการบวมแดง หรือน้ำยาที่มีฤทธิ์เป็นด่างอ่อน ๆ ปิดแผล เช่น แอมโมเนีย น้ำปูนใส

4) ถ้ามีอาการแพ้เฉพาะที่ เช่น บวม คัน หรือเป็นลมพิษให้ยาแก้แพ้

5) ในกรณีที่มีบวมตามหน้าและคอ ซึ่งทำให้หายใจไม่สะดวก ต้องรีบนำส่งโรงพยาบาลเพื่อรับการรักษารักษาขั้นต่อไป

2.4 ถูกทำร้าย

การหมดสติ เป็นภาวะที่ร่างกายไม่มีการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น สาเหตุเนื่องจากสมองได้รับการกระทบกระเทือนจากการถูกทำร้ายร่างกายบริเวณศีรษะ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีเส้นเลือดใกล้ผิวชั้นนอกมา ทำให้เลือดไหลออกมาก แต่มีบางกรณีไม่มีเลือดไหลออกมาภายนอก ทำให้ผู้บาดเจ็บหมดสติ หากไม่ได้รับการช่วยเหลืออาจทำให้เสียชีวิต จึงต้องประเมินสถานการณ์และการบาดเจ็บ เพื่อให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและนำส่งโรงพยาบาลเพื่อรับการรักษารักษา

ขั้นตอนการช่วยเหลือผู้หมดสติ

1. สำรวจสถานการณ์บริเวณที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็ว ถ้าสถานการณ์ปลอดภัย ให้ตะโกนเรียกผู้หมดสติ

2. หากไม่มีการตอบสนอง ใช้มือทั้ง 2 ข้างตบไหล่ เรียกพร้อมสังเกตการตอบสนอง (การลืมตา ขยับตัว และพูด) และดูการเคลื่อนไหวของทรวงอก หน้าท้อง ถ้าพบว่า ยังหายใจอยู่ให้รีบให้การช่วยเหลือ และขอความช่วยเหลือโดยการโทรศัพท์แจ้งสายด่วนรถพยาบาล 1669 แต่หากไม่ตอบสนอง หน้าอกหน้าท้องไม่กระเพื่อมขึ้นลง แสดงว่า ผู้ถูกทำร้ายหมดสติและไม่หายใจ ต้องช่วยเหลือผู้หมดสติ โดยการทำ CPR (Cardiopulmonary Resuscitation) โดยเร็วทันทีให้แก่ผู้บาดเจ็บ ซึ่งจะช่วยให้เลือดได้รับออกซิเจนเพิ่มมากขึ้นและมีการไหลเวียนเข้าสู่สมองและอวัยวะสำคัญอื่น ๆ ก่อนที่จะถึงมือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ ในกรณีที่

ศีรษะ ลำคอหรือหลังของผู้บาดเจ็บได้รับการบาดเจ็บด้วย ผู้ให้การปฐมพยาบาล จะต้องระมัดระวังไม่ให้ศีรษะ ลำคอหรือหลังของผู้บาดเจ็บมีการเคลื่อนไหว ซึ่งทำได้โดยดึงขากรรไกรล่างหรือคางของผู้บาดเจ็บไปข้างหน้าเพื่อเปิดทางให้อากาศเดินทางเข้าได้สะดวก

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 วิธีการปฐมพยาบาลกรณีต่าง ๆ

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 การวัดสัญญาณชีพและการประเมินเบื้องต้น

สัญญาณชีพเป็นสิ่งที่บ่งบอกความมีชีวิตของบุคคล ถ้าสัญญาณชีพปกติ จะบ่งบอกถึงภาวะร่างกายปกติ ถ้าสัญญาณชีพมีการเปลี่ยนแปลง สามารถบอกได้ถึงถึงการเปลี่ยนแปลงในการทำหน้าที่ของร่างกาย ความรุนแรงของการเจ็บป่วย และความรีบด่วนที่ต้องการรักษา

สัญญาณชีพ หมายถึง สิ่งที่แสดงให้ทราบถึงการมีชีวิต สามารถสังเกตและตรวจพบได้จากที่ชีพจร อัตราการหายใจ อุณหภูมิร่างกาย และความดันโลหิต ซึ่งเกิดจากการทำงานของอวัยวะของร่างกายที่สำคัญมากต่อชีวิต ได้แก่ หัวใจ ปอด และสมอง รวมถึงการทำงานของระบบไหลเวียนโลหิต และระบบหายใจ

วัตถุประสงค์ของการวัดสัญญาณชีพ

- 1.-เพื่อประเมินระดับอุณหภูมิของร่างกาย อัตราการเต้น ลักษณะชีพจรการหายใจ และความดันโลหิต
2. เพื่อสังเกตอาการทั่วไปของผู้ป่วย และเป็นการประเมินสภาพผู้ป่วยเบื้องต้น

ข้อบ่งชี้ของการวัดสัญญาณชีพ

1. เมื่อแรกรับผู้ป่วยไว้ในโรงพยาบาล
2. วัดตามระเบียบแบบแผนที่ปฏิบัติของโรงพยาบาลหรือตามแผนการรักษาของแพทย์
3. ก่อนและหลังการผ่าตัด
4. ก่อนและหลังการตรวจวินิจฉัยโรคที่ต้องใส่เครื่องมือตรวจเข้าไปภายในร่างกาย
5. ก่อนและหลังใช้ยาบางชนิดที่มีผลต่อหัวใจและหลอดเลือด
6. เมื่อสภาวะทั่วไปของร่างกายผู้ป่วยมีการเปลี่ยนแปลง เช่น ความรู้สึกตัวลดลง หรือความรุนแรงของอาการปวดเพิ่มขึ้น

7. ก่อนและหลังการให้การพยาบาลที่มีผลต่อสัญญาณชีพ สัญญาณชีพประกอบด้วย ชีพจร อัตราการหายใจ อุณหภูมิร่างกายและความดันโลหิต มีรายละเอียดดังนี้

7.1 ชีพจรเป็นการหดและขยายตัวของผนังหลอดเลือด ซึ่งเกิดจากการบีบตัวของหัวใจ จังหวะการเต้นของเส้นเลือดจะสัมพันธ์กับการเต้นของหัวใจ การวัดอัตราการเต้นของหัวใจ วัดนับจากการใช้นิ้วกลางและนิ้วชี้คลำการเต้นของหลอดเลือดแดง ตรงด้านหน้าของข้อมือ (ด้านหัวแม่มือ) ที่อยู่ต่ำกว่าฐานของนิ้วหัวแม่มือ ประมาณ 60 - 100 ครั้งต่อนาที

7.2 อัตราการหายใจ การหายใจเป็นการนำเอาออกซิเจนเข้าสู่ร่างกายและนำคาร์บอนไดออกไซด์ออกจากร่างกาย การวัดอัตราการหายใจ ดูจากการขยายตัวของช่องอก ประมาณ 12 - 20 ครั้งต่อนาที

7.3 อุณหภูมิร่างกายเป็นระดับความร้อนของร่างกาย ซึ่งเกิดจากความสมดุลของการสร้างความร้อนของร่างกายและการสูญเสียความร้อนของร่างกาย มีหน่วยเป็นองศาเซลเซียส (°C) หรือ องศาฟาเรนไฮต์ (°F) ซึ่งจะไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนักถึงแม้อุณหภูมิภายนอกอาจจะเปลี่ยนแปลง ค่าปกติ ประมาณ 37 องศาเซลเซียส +/- 0.5 องศาเซลเซียส

7.4 ความดันโลหิต เป็นแรงดันของเลือดที่ไปกระทบกับผนังเส้นเลือดแดง มีหน่วยเป็นมิลลิเมตรปรอท (มม.ปรอท หรือ mm.Hg.) ความดันโลหิตใช้ตรวจวัดจากเครื่องวัดคนปกติจะมีความดันโลหิต ประมาณ 90/60 - 120/80 มิลลิเมตรปรอท

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 การวัดสัญญาณชีพและการประเมินเบื้องต้น

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 4 วิธีการช่วยชีวิตขั้นพื้นฐาน

การช่วยชีวิตขั้นพื้นฐาน (Cardiopulmonary Resuscitation : CPR) เป็นการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ เมื่อเกิดภาวะหัวใจหยุดเต้นกะทันหัน เพื่อนำออกซิเจนเข้าสู่ร่างกาย และช่วยให้โลหิตมีการไหลเวียนไปเลี้ยงเนื้อเยื่อต่าง ๆ ของร่างกาย จนกระทั่งระบบต่าง ๆ กลับมาทำหน้าที่ได้เป็นปกติ

สาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะหยุดหายใจ และหัวใจหยุดเต้นกะทันหัน ได้แก่ หัวใจขาดเลือด ไฟฟ้าดูด ได้รับสารพิษ จมน้ำ อุบัติเหตุต่าง ๆ เป็นต้น

อาการของผู้ที่ต้องได้รับการช่วยเหลือ โดยการทำให้ CPR คือ หหมดสติ หยุดหายใจ หรือมีการหายใจผิดปกติ (Gaspings)

ขั้นตอนการช่วยชีวิตขั้นพื้นฐาน (Cardiopulmonary Resuscitation : CPR)

1. สำรวจสถานการณ์

สำรวจสถานการณ์บริเวณที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็ว ถ้าสถานการณ์ปลอดภัย ให้ตะโกนเรียกผู้บาดเจ็บ

2. หากไม่มีการตอบสนอง ใช้มือทั้ง 2 ข้าง ตบไหล่ เรียกพร้อมสังเกตการตอบสนอง (การลืมตาขยับตัว และพูด) และดูการเคลื่อนไหวของทรวงอก หน้าท้อง พบว่า หน้าซีดไม่มีการตอบสนอง หน้าอก หน้าท้องไม่เคลื่อนไหว แสดงว่าหมดสติ ไม่หายใจ ให้ตะโกนขอความช่วยเหลือ

3. ขอความช่วยเหลือ

* ถ้าผู้บาดเจ็บหมดสติไม่หายใจ ให้ขอความช่วยเหลือ โทรศัพท์แจ้งสายด่วน 1669 (ศูนย์เรนทร)

4. การกระตุ้นหัวใจ โดยการกดหน้าอก ยกละประมาณ 30 ครั้ง

* ตำแหน่ง : กึ่งกลางหน้าอก

* กดด้วย : สันมือ 2 ข้างซ้อนกัน

* กดลึก : ประมาณ 5 - 6 เซนติเมตร

* กดเร็ว : ประมาณ 100 - 120 ครั้ง/นาที และต้องผ่อนมือให้ทรวงอกคืนตัว ก่อนกดครั้งต่อไป

* จำนวน : 30 ครั้ง

* ออกแรงกดจากลำตัวโดยมีสะโพกเป็นจุดหมุน กดในแนวตั้งฉากกับพื้น ข้อศอกเหยียดตรง เวลาในการกดและผ่อนต้องเท่ากัน กดแรงและกดเร็วเป็นจังหวะ (Push Hard - Push Fast)

5. การผายปอด และการช่วยหายใจ

5.1 การช่วยหายใจโดยวิธีเป่าปาก ให้ผู้ป่วยนอนหงาย วางศีรษะให้ต่ำกว่าไหล่เล็กน้อย และให้แขนศีรษะไปข้างหลังเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ทางเดินหายใจของผู้ป่วยโล่ง ลื่นมาจากที่คอคอหอย ใช้มือหนึ่งบีบจมูกของผู้ป่วย ใช้นิ้วหัวแม่มือของอีกมือหนึ่งแหงเข้าไปในปากของผู้ป่วยเพื่อดึงคางให้อ้าออก หายใจเข้าลึก ๆ อ้าปากให้กว้าง ๆ เอาปากประกบกับปากผู้ป่วยให้แน่นแล้วเป่าลมเข้าไปในปากผู้ป่วย ดูว่าหน้าอกผู้ป่วยพองขึ้นหรือไม่ ถ้าพองขึ้นแสดงว่าลมเข้าไปในปอดได้ดี ถอนปากที่ประกบออกเพื่อให้ผู้ป่วยได้หายใจออกเอง เมื่อผู้ป่วยหน้าอกยุบลง

ก็เป่าลมเข้าไปในปากผู้ป่วยอีก ทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ ประมาณ 15 - 20 ครั้งต่อนาที จนกว่าผู้ป่วยจะหายใจได้เอง ระหว่างปฏิบัติให้ศีรษะผู้ป่วยหงายไปข้างหลังตลอดเวลา

5.2 การช่วยหายใจโดยวิธีเป่าจมูก ให้ผู้ป่วยอยู่ในท่าเช่นเดียวกับวิธีช่วยหายใจด้วยวิธีเป่าปาก แต่ใช้มือข้างหนึ่งดันคางผู้ป่วยให้ปากปิดสนิท หายใจเข้าลึก ๆ เอาปากประกบลงไปบนจมูกผู้ป่วยให้แนบสนิท แล้วเป่าลมเข้าไป ดูว่าหน้าอกผู้ป่วยพองขึ้นหรือไม่ ถ้าพองขึ้นแสดงว่าลมเข้าไปในปอดได้ดี ถอนปากออกแล้วให้มือจับคางผู้ป่วยให้อ้าออก เพื่อให้ผู้ป่วยหายใจออกได้ทางปาก เมื่อผู้ป่วยหน้าอกยุบลง ก็เป่าลมไปทางจมูกเช่นเดิมอีก ทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนกว่าผู้ป่วยจะหายใจได้เอง

5.3 การช่วยหายใจโดยการยกแขนและกดทรวงอก ให้ผู้ป่วยอยู่ในท่าเช่นเดียวกับสองวิธีแรก พับแขนผู้ป่วยเข้าหากันไว้บนอก นั่งคุกเข่าอยู่เหนือศีรษะผู้ป่วย จับข้อมือผู้ป่วยทั้ง 2 ข้าง ข้างละมือ โย้ตัวไปข้างหน้าเหยียดแขนตรงกดลงไปตรงมือของผู้ป่วย ซึ่งจะเท่ากับกดทรวงอกของผู้ป่วยให้หายใจออกขับเอาน้ำออกมา แล้วโย้ตัวไปข้างหลังพร้อมกับจับแขนผู้ป่วยทั้ง 2 ข้าง ดึงแยกขึ้นไปข้างบนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จะทำให้ปอดผู้ป่วยขยายตัว ทำให้อากาศไหลเข้าไปได้ ทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนกว่าผู้ป่วยจะหายใจได้เอง

5.4 การช่วยหายใจโดยการแยกแขนและกดหลัง ให้ผู้ป่วยนอนคว่ำ ให้แขนของผู้ป่วยทั้ง 2 ข้าง พับเข้าหากัน หนุนอยู่ใต้คาง นั่งคุกเข่าอยู่เหนือศีรษะผู้ป่วย วางฝ่ามือลงบนหลังของผู้ป่วยใต้ต่อกระดูกสะบัก ข้างละมือ โดยให้หัวแม่มือมาจกดกัน กางนิ้วมือทั้ง 2 ข้างออก โน้มตัวไปข้างหน้า แขนเหยียดตรงใช้น้ำหนักตัวกดลงบนแผ่นหลังของผู้ป่วย ซึ่งจะเท่ากับกดทรวงอกของผู้ป่วยให้หายใจออก ขับเอาน้ำ (ถ้ามี) ออกมาจากนี้ย้ายมือทั้ง 2 ข้าง มาจับต้นแขนผู้ป่วยแล้วโย้ตัวกลับพร้อมกับดึงข้อศอกของผู้ป่วยมาด้วย จะทำให้ปอดผู้ป่วยขยายตัว ทำให้อากาศไหลเข้าไปได้ ทำเช่นนี้เรื่อย ๆ ไปจนกว่าผู้ป่วยจะหายใจได้เอง ถ้าการช่วยหายใจกระทำได้อุบัติต้องตั้งกล่าว และหัวใจของผู้ป่วยยังเต้นอยู่ตลอดเวลา ผู้ป่วยจะดูแดงขึ้น และอาจกลับมาหายใจได้เป็นปกติอีก

ข้อสังเกต

1. การกดหน้าอกให้กดต่อเนื่อง ระวังอย่าหยุดกดหรืออย่าให้มีการเว้นระยะการกด
2. การกดหน้าอกแต่ครั้งต้องมีการปล่อยให้ทรวงอกกลับคืนสู่สภาพเดิมก่อน (แต่ไม่ยกสันมือขึ้นพ้นจากทรวงอก) แล้วจึงกดครั้งต่อไป

เมื่อหัวใจถูกกดด้วยความลึก 5 - 6 เซนติเมตร ความดันในช่องอกจะเพิ่มขึ้น ทำให้มีเลือดสูบฉีดออกจากหัวใจ และไหลเวียนไปเลี้ยงสมองและอวัยวะอื่น ๆ

เมื่อหัวใจคลายตัวกลับสู่สภาพเดิมในระหว่างการกดหน้าอก และความดันในช่องอกลดลงเลือดจะไหลกลับสู่หัวใจและปอด เพื่อรับออกซิเจนที่เป่าเข้าไปจากการช่วยหายใจ และพร้อมที่จะสูบฉีดครั้งใหม่ต่อไป

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 วิธีการช่วยชีวิตขั้นพื้นฐาน

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 12

การเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย

สาระสำคัญ

การเดินทางไกล เป็นการเดินทางของลูกเสือ จากกองลูกเสือ หรือกลุ่มลูกเสือ ไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานที่ใดที่หนึ่ง ซึ่งนายหมู่ลูกเสือ และผู้กำกับลูกเสือร่วมกันกำหนด เพื่อให้สมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ใช้ชีวิตร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ร่วมกัน โดยมีระบบหมู่ลูกเสือเป็นหลักในการทำกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม และอุดมการณ์ลูกเสือ มีความเป็นพี่น้องกัน และพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ตามทักษะของลูกเสือ ทั้งนี้ เพื่อฝึกความอดทน ความสามัคคี ความมีวินัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ตลอดจนรู้จักการเตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตกลางแจ้ง

การอยู่ค่ายพักแรม เป็นการไปพักแรมคืนในสถานที่ต่าง ๆ และนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ โดยมีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ และการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ตลอดจนการเสริมสร้างพัฒนาทักษะลูกเสือ รวมทั้งการฝึกกระบวนการคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ และสัมพันธ์กับวิถีชีวิต

ชีวิตชาวค่าย เป็นกิจกรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีในการใช้ชีวิตร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีการพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะการประกอบอาชีพแบบชาวค่าย ทักษะการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการอยู่ค่ายพักแรม รวมทั้งการเสริมสร้างคุณธรรมในตนเอง โดยมีคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ เป็นหลักในการดำรงชีวิตชาวค่าย

การจัดการค่ายพักแรม เป็นการกำหนดตำแหน่งที่จะสร้างเต็นท์ คริว สุขาภิบาล ราวตากผ้า ให้เหมาะสมกับสถานที่ตั้งค่ายพักแรม ดังนั้น ต้องศึกษาสภาพภูมิประเทศ คาดคะเน ความเหมาะสมของพื้นที่ แหล่งน้ำ เส้นทางคมนาคม และความปลอดภัยจากผู้ก่อการร้าย

ตัวชี้วัด

1. อธิบายความหมายของการเดินทางไกล
2. อธิบายความหมายของการอยู่ค่ายพักแรม
3. อธิบายการใช้เครื่องมือสำหรับชีวิตชาวค่าย
4. อธิบายวิธีการจัดการค่ายพักแรม

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 การเดินทางไกล

- 1.1 ความหมายของการเดินทางไกล
- 1.2 วัตถุประสงค์ของการเดินทางไกล
- 1.3 หลักการของการเดินทางไกล
- 1.4 การบรรจุเครื่องหลังสำหรับการเดินทางไกล

เรื่องที่ 2 การอยู่ค่ายพักแรม

- 2.1 ความหมายของการอยู่ค่ายพักแรม
- 2.2 วัตถุประสงค์ของการอยู่ค่ายพักแรม
- 2.3 หลักการของการอยู่ค่ายพักแรม

เรื่องที่ 3 ชีวิตชาวค่าย

- 3.1 เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่จำเป็นสำหรับชีวิตชาวค่าย
- 3.2 การสร้างครัวชาวค่าย
- 3.3 การสร้างเตาประเภทต่าง ๆ
- 3.4 การประกอบอาหารแบบชาวค่าย
- 3.5 การกางเต็นท์ และการเก็บเต็นท์ชนิดต่าง ๆ

เรื่องที่ 4 วิธีการจัดการค่ายพักแรม

- 4.1 การวางแผนค่ายพักแรม
- 4.2 การสุขาภิบาลในค่ายพักแรม

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 6 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุติวิชา ลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค22021
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุติวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 การเดินทางไกล

1.1 ความหมายของการเดินทางไกล

การเดินทางไกล หมายถึง การเดินทางของลูกเสือจากกอง หรือกลุ่มลูกเสือ เพื่อไปทำกิจกรรมที่ใดที่หนึ่ง โดยมีผู้กำกับและนายหมู่ลูกเสือเป็นผู้กำหนดร่วมกัน เพื่อนำลูกเสือไปฝึกทักษะวิชาการลูกเสือเพิ่มเติม ให้อัศจรรย์การใช้ชีวิตกลางแจ้งและสัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด โดยลูกเสือได้ใช้ความสามารถของตนเอง การเดินทางไกลของลูกเสือสามารถเดินทางด้วยเท้า เรือ หรือจักรยานสองล้อ รวมถึงรถยนต์อีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการเดินทางไกล มีดังนี้

- 1) เพื่อฝึกความอดทนความมีระเบียบวินัย และเสริมสร้างสุขภาพอนามัยให้แก่ลูกเสือ
- 2) เพื่อให้ลูกเสือมีเจตนารมณ์ และเจตคติที่ดีรู้จักช่วยตนเองและรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 3) เพื่อให้มีโอกาสปฏิบัติตามคติพจน์ของลูกเสือ และมีโอกาสบริการต่อชุมชนที่ไปอยู่ค่ายพักแรม
- 4) เพื่อเป็นการฝึกและปฏิบัติตามกฎของลูกเสือ

1.3 หลักการของการเดินทางไกล

การเดินทางไกล ใช้ระบบหมู่ เพื่อฝึกความอดทน ความสามัคคี ความมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักการระมัดระวังตัวจากอุบัติเหตุขณะเดินทาง และการเตรียมตัวในการเดินทางให้ได้ใช้ชีวิตกลางแจ้ง

1.4 การบรรจุเครื่องหลังสำหรับการเดินทางไกล

เป็นกิจกรรมหนึ่งของลูกเสือ ซึ่งลูกเสือจะต้องมีการเตรียมการเรื่องเครื่องหลังให้พร้อมเหมาะสมกับเดินทางไกลไปแรมคืน ซึ่งอุปกรณ์ที่จะจัดเตรียม คือ อุปกรณ์เฉพาะบุคคลหรืออุปกรณ์ประจำตัวที่จำเป็นจะต้องเตรียมพร้อมก่อนกำหนดเดินทางควรมีน้ำหนักไม่มากนัก มีดังนี้

- 1) เครื่องแต่งกาย ได้แก่ เครื่องแบบลูกเสือและเครื่องหมายประกอบเครื่องแบบ คือ หมวก ผ้าผูกคอ เสื้อ กางเกงหรือกระโปรง เข็มขัด ถุงเท้า รองเท้า หรือชุดลำลอง หรือชุดสุภาพ ชุดกีฬา ชุดนอน

2) เครื่องใช้ประจำตัว ได้แก่ สบู่ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน ผ้าเช็ดตัว ผ้าขาวม้า ผ้าถุง ไฟฉาย ชันน้ำ รองเท้าแตะ จาน ชาม ช้อน ยากันยุง ยาขัดโลหะ เชือก หรือยาง สำหรับผูกหรือรัดอุปกรณ์เล็ก ๆ น้อย ๆ ถุงพลาสติก สำหรับใส่เสื้อผ้าที่ใช้แล้วหรือเปียกชื้น

3) ยาประจำตัว หรืออุปกรณ์ปฐมพยาบาล

4) อุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้ และการจดบันทึกกิจกรรม เช่น สมุด ปากกา ดินสอ แผนที่ เข็มทิศ เป็นต้น

5) อุปกรณ์ที่จำเป็นตามฤดูกาล เช่น เสื้อกันฝน เสื้อกันหนาว

6) อุปกรณ์เครื่องนอน เช่น ผ้าห่ม ถุงนอน

7) อุปกรณ์ที่ประจำกายลูกเสือ เช่น ไม้ง่าม กระตักน้ำ เชือกลูกเสือ

ข้อแนะนำในการบรรจุเครื่องหลัง

เครื่องหลัง คือ ถุงหรือกระเป๋าสำหรับใส่สิ่งของต่าง ๆ และใช้สะพายหลัง เพื่อให้สามารถนำสิ่งของไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก เครื่องหลังจึงเป็นสิ่งสำคัญ และมีความจำเป็นมากสำหรับกิจกรรมการเดินทางไกล เพราะลูกเสือต้องใช้บรรจุอุปกรณ์ประจำตัว อุปกรณ์ประจำหมู่ ซึ่งต้องนำไปใช้ในการอยู่ค่ายพักแรม การบรรจุสิ่งของลงในถุงเครื่องหลัง หรือกระเป๋ามีข้อแนะนำ ดังนี้

1. ควรเลือกเครื่องหลังที่มีขนาดพอเหมาะไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไป

2. ควรบรรจุสิ่งของที่มีน้ำหนักมากหรือสิ่งของที่ใช้ภายหลังไว้ข้างล่าง ส่วนสิ่งของที่ใช้ก่อนหรือใช้รีบด่วน เช่น ไฟฉาย เสื้อกันฝน ไม้ขีดไฟ เป็นต้น ให้ไว้ข้างบนสุดของเครื่องหลัง ซึ่งสามารถนำออกมาใช้ได้อย่างสะดวก

3. ควรบรรจุสิ่งของนุ่ม ๆ เช่น ผ้าเช็ดตัว ผ้าห่ม เสื้อผ้าใส่ในเครื่องหลังตรงส่วนที่จะสัมผัสกับหลังของลูกเสือเพื่อจะได้ไม่เจ็บหลังขณะเดินทาง

4. สิ่งของบางประเภท เช่น ยารักษาโรค ข้าวสาร เป็นต้น ควรใส่ถุงผ้าหรือถุงพลาสติกก่อน แล้วจึงบรรจุลงเครื่องหลัง

5. ในกรณีที่ถุงนอน และผ้าห่มบรรจุเครื่องหลังไม่ได้ ให้ผูกถุงนอนและผ้าห่มนอนของลูกเสือไว้นอกเครื่องหลัง คลุมด้วยพลาสติกใสเพื่อกันเปียกน้ำ

6. เครื่องหลังที่ลูกเสือนำไปต้องไม่หนักจนเกินไป เพราะถ้าหนักเกินไป จะทำให้ลูกเสือเหนื่อยเร็ว น้ำหนักของเครื่องหลังควรหนักไม่เกิน 1 ใน 5 ของน้ำหนักตัวลูกเสือ เช่น ถ้าลูกเสือหนัก 50 กิโลกรัม เครื่องหลังควรหนักไม่เกิน 10 กิโลกรัม เป็นต้น ปัจจุบัน

เครื่องหลังที่ใช้บรรจุสิ่งของนั้นมีหลายชนิดแล้วแต่ลูกเสือจะเลือกใช้ เช่น กระเป๋า ย่าม หรือเป้ ลูกเสือควรเลือกใช้เครื่องหลังที่มีลักษณะคล้ายเป้ เพราะมีช่องสำหรับบรรจุสิ่งของหลายประเภท

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 การเดินทางไกล

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 การอยู่ค่ายพักแรม

2.1 ความหมายของการอยู่ค่ายพักแรม

การอยู่ค่ายพักแรมลูกเสือ คือ องค์กรรวมของการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยมีนวัตกรรมและกระบวนการถ่ายทอด การทดสอบ การเสริมสร้างพัฒนาการให้แก่ลูกเสือในทุกระดับ โดยการนำลูกเสือออกจากที่ตั้งปกติไปพักแรมคืบตามค่ายลูกเสือต่าง ๆ รวมทั้งสถานที่ที่มีองค์ประกอบที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมลูกเสือ เช่น วนอุทยาน ชายทะเล เป็นต้น โดยมีแผนการอยู่ค่ายพักแรมในแต่ละครั้งสอดคล้องกับการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือในเวลาปกติ

2.2 วัตถุประสงค์ของการอยู่ค่ายพักแรม มีดังนี้

- 1) เพื่อให้ลูกเสือทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากทฤษฎี และการฝึกปฏิบัติ
- 2) เพื่อเป็นการฝึกทักษะทางลูกเสือ ให้มีระเบียบวินัย มีเจตคติ มีค่านิยมที่ดีงาม
- 3) เพื่อให้ลูกเสือปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ

2.3 หลักการของการอยู่ค่ายพักแรม มีดังนี้

- 1) ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยให้ผู้บังคับขาลูกเสือ ลูกเสือ และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
- 2) ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นลูกเสือเป็นสำคัญ มีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- 3) ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับวิถีชีวิต
- 4) มีกิจกรรมวิชาการ และกิจกรรมนันทนาการที่ลูกเสือได้รับความรู้ และ ความสนุกสนาน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อเสริมสร้าง ความสามัคคี มนุษย์สัมพันธ์ ความเป็นผู้นำ
- 5) ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในด้านต่าง ๆ ระหว่างการทำกิจกรรม

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 การอยู่ค่ายพักแรม

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 3 ชีวิตชาวค่าย

ชีวิตชาวค่าย เป็นกิจกรรมสร้างนิสัย การบำเพ็ญประโยชน์ รู้จักการปรับตัว เข้าหากัน และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยการฝึกปฏิบัติตนด้วยการทำงานร่วมกัน เป็นหมู่ รู้จักยอมรับในบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ฝึกให้รู้จักช่วยเหลือตนเอง เมื่อมีเหตุการณ์คับขัน รู้จักการดำรงชีพกลางแจ้งโดยไม่พึ่งเฉย เชื่อฟังกฎกติกาอยู่ในระเบียบอย่างเคร่งครัด สร้างเสริมคุณธรรม สร้างความมีวินัย

ชีวิตชาวค่าย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่จำเป็นสำหรับชีวิตชาวค่าย
2. การสร้างครัวชาวค่าย
3. การสร้างเตาประเภทต่าง ๆ
4. การประกอบอาหารแบบชาวค่าย
5. การกางเต็นท์ และการเก็บเต็นท์ชนิดต่าง ๆ

3.1 เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่จำเป็นสำหรับชีวิตชาวค่าย

เครื่องมือ เครื่องใช้ สำหรับการอยู่ค่ายพักแรมมีหลากหลายประเภท แยกตามลักษณะของการทำงาน แบ่งออกเป็น ของมีคม ได้แก่ มีด ขวาน เลื่อย เครื่องมือที่ใช้สำหรับขุด ได้แก่ จอบ เสียม พลั่ว พลั่วสนาม และเครื่องมือที่ใช้สำหรับตอก ได้แก่ ค้อน โดยแยกเก็บตามประเภท และลักษณะการใช้งาน เพื่อความสะดวกในการหยิบใช้งาน และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

มีด คือ เครื่องมือชนิดแรก ๆ ที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวัน มาอย่างยาวนาน เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับแทบทุกกิจกรรม ในการดำเนินชีวิต มีด เป็นเครื่องมือตัด เฉือนชนิดมีคม สำหรับใช้ สับ หั่น เฉือน ปาด บางชนิดอาจมีปลายแหลมสำหรับกรีดหรือแทง มักมีขนาดเหมาะสมสำหรับจับถือด้วยมือเดียว

ขวาน เป็นเครื่องมือที่ทำด้วยเหล็ก มีสันหนาใหญ่ ใช้ในการตัดไม้ ฟันไม้ ฝ่าไม้ ตอกไม้ รวมไปถึงการใช้เป็นอาวุธ โดยทั่วไปขวานจะประกอบด้วยสองส่วนหลัก คือ ส่วนหัว และส่วนด้ามจับ โดยขวานจะมีทั้งแบบที่ด้ามยาว และแบบด้ามสั้น ขึ้นอยู่กับงานที่ใช้

การดูแลรักษามีดและขวาน

1. ไม่ควรวางมีดหรือขวานไว้กับพื้น เพราะจะเป็นอันตรายต่อผู้อื่น ถ้าเผลอไปเหยียบรวมทั้งจะทำให้คมมีดและขวานเป็นสนิมได้
2. อย่าใช้มีดหรือขวานหั่น ถากวัตถุที่แข็งเกินไป เพราะอาจทำให้หมดคม หรืออาจบิ่นเสียหายได้
3. ไม่ควรเอามีดหรือขวานลงไฟหรือหั่น สับสิ่งที่กำลังร้อน เพราะจะทำให้ที่ือง่าย
4. หลังจากใช้มีดหรือขวานเสร็จแล้ว ต้องล้างให้สะอาด เช็ดให้แห้ง ทาน้ำมันแล้วเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย ถ้าเป็นมีดหรือขวานที่มีปลอก มีหน้ากาก ควรสวมปลอกหรือหน้ากากก่อนแล้วนำไปเก็บ
5. เมื่อคมมีด หรือคมขวานทื่อ ควรลับกับหินลับมีด หรือหินกากเพชร
6. ถ้าด้ามมีด หรือด้ามขวาน แตกร้าว ต้องรีบซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดี ก่อนนำไปเก็บหรือนำไปใช้งาน

วิธีถือนมีดและขวานให้ปลอดภัย

1. ต้องหันด้านคมของมีดหรือขวานออกนอกตัว
2. เวลาแบกขวาน ต้องระวังอย่าให้คมขวานห้อยลง หรือหันเข้าหาตัว
3. ถ้าเป็นขวานขนาดเล็ก เวลาถือให้จับที่ตัวขวาน ปล่อยด้ามขวานชี้ลงพื้น หันคมขวานไปทางด้านหลัง

วิธีส่งมีดและขวานให้ปลอดภัย

1. การส่งมีด ผู้ส่งจับสันมีดหันคมมีดออกนอกตัวหรือหันด้านคมลงพื้น ส่งด้านมีดให้ผู้จับ
2. การส่งขวาน ผู้ส่งจับปลายด้ามขวานห้อยตัวขวานลง ให้คมขวานหันไปด้านข้าง ผู้รับต้องจับด้ามขวานไต่มีผู้ส่ง

เลื่อย เป็นเลื่อยสำหรับงานไม้โดยทั่วไป ทำด้วยโลหะแผ่นบาง มีฟันเป็นซี่ ๆ โดยฟันของซี่เลื่อยมีความแตกต่างกันตามความเหมาะสมกับการใช้งาน

การดูแลรักษา

1. หลังจากการใช้งานให้คลายใบเลื่อยออกเล็กน้อย เพื่อยืดอายุใบเลื่อยให้ใช้งานได้ยาวนานขึ้น
2. ใช้แปรงปัดทำความสะอาดทุกส่วน ทาด้วยน้ำมัน แล้วเก็บไว้ในที่เก็บหลังการใช้งาน

จอบ เป็นเครื่องมือขุดดิน ที่มีน้ำหนักปานกลางและมีความทนทานสูง จอบใช้ในการขุดดินแข็ง ๆ และขุดหลุมให้มีขนาดกว้างและลึกได้ ลักษณะเด่นของจอบ คือ มีใบที่แบนกว้างและคม สามารถเจาะผ่านพื้นดินหรือก้อนดินที่แข็ง ๆ ให้แยกขาดออกจากกันได้โดยง่าย

การดูแลรักษา

หลังจากการใช้ทุกครั้งควรล้างทำความสะอาดด้วยน้ำ เพื่อกำจัดดินที่ติดตามใบจอบและคมจอบให้หมดเสียก่อน จากนั้นให้ใช้ผ้าเช็ดให้แห้ง แล้วทาน้ำมันกันสนิมและเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

เสียม เป็นเครื่องมือขุดดิน ที่มีน้ำหนักเบาที่สุดในบรรดาเครื่องมือขุดดินทุกชนิด ด้วยรูปทรงที่เล็กมีน้ำหนักเบา จึงไม่กินแรงผู้ใช้ เสียมจึงมีบทบาทสำคัญในงานด้านการเกษตรทุกชนิด จึงพูดได้ว่าเสียมเป็นเครื่องมือการเกษตรที่มาคู่กับจอบ เพราะสิ่งที่จอบทำได้ เสียมก็สามารถทำได้ เช่น การขุดดิน ขุดลอก เป็นต้น แต่สิ่งที่เสียมทำได้นั้นจอบไม่สามารถทำได้ก็คือ การขุดหลุมที่ลึกและแคบ และการขุดดินในที่แคบ ๆ ที่ต้องใช้ความความระมัดระวังสูง เช่น การขุดล้อมต้นไม้ขนาดเล็ก และการขุดหน่อกล้วย เป็นต้น

การดูแลรักษา

หลังจากการใช้งานทุกครั้งควรล้างทำความสะอาดด้วยน้ำ เพื่อกำจัดดินที่ติดปลายเสียมให้หมดเสียก่อน จากนั้นก็ใช้ผ้าเช็ดให้แห้ง ทาน้ำมันกันสนิมแล้วหาที่เก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

พลั่ว เป็นเครื่องมือใช้ในการตักดิน หรือตักทรายที่ความละเอียดมาก หรือเป็นก้อนที่ไม่ใหญ่นัก พลั่วมีน้ำหนักพอ ๆ กับเสียม แต่มีใบที่กว้างและบางกว่าเสียมและจอบเล็กน้อย คมของพลั่วไม่ได้มีไว้ใช้ในการขุดหรือเจาะ แต่มีไว้ในการตักหรือโกยเศษทราย เศษดิน หรือเศษวัชพืชที่ได้ทำการกวาดรวม ๆ กันไว้เป็นกอง ๆ เรียบร้อยแล้ว เพื่อตักไปใส่ถุงปุ๋ย หรือบุงก์ หรือถังขยะ เพื่อเพิ่มความรวดเร็วในการจัดเก็บและทำความสะอาด

การดูแลรักษา

หลังจากการใช้ทุกครั้งควรล้างทำความสะอาดด้วยน้ำ เพื่อกำจัดเศษดินเศษทรายที่ติดตามปลายพลั่วให้หมดเสียก่อน จากนั้นก็ใช้ผ้าเช็ดให้แห้ง ทาน้ำมันกันสนิมแล้วเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

ค้อน คือ เครื่องมือสำหรับตอก หรือทุบบนวัตถุอื่น สำหรับการใช้งาน เช่น การตอกตะปู การจัดชิ้นส่วนให้เข้ารูป และการทุบทำลายวัตถุ ค้อนอาจได้รับการออกแบบมาให้ใช้งานเฉพาะทาง และมีรูปร่างกับโครงสร้างที่หลากหลาย แต่มีโครงสร้างพื้นฐานที่เหมือนกัน

คือ ด้ามจับและหัวค้อน ซึ่งน้ำหนักจะค่อนข้างหนักกว่า แรงที่กระทบเป้าหมายจะมากเท่าใด ขึ้นอยู่กับมวลของค้อนและความเร็วของการตอก ดังนั้นเมื่อค้อนยิ่งหนักมากและหวดด้วยความเร็วมาก แรงที่ได้จากค้อนยิ่งมากตามไปด้วย

การดูแลรักษา

1. เลือกชนิดของค้อนให้เหมาะกับงาน
2. เมื่อใช้งานเสร็จควรเช็ดทำความสะอาด แล้วทาน้ำมันที่หัวค้อนเพื่อป้องกันสนิม

3.2 การสร้างครัวชั่วคราว

การสร้างครัว เป็นการกำหนดพื้นที่สำหรับใช้ในการประกอบอาหารตลอดระยะเวลาในการอยู่ค่ายพักแรม มีองค์ประกอบในการสร้างครัว ดังนี้

ที่ทำครัว ควรมีเขตทำครัวโดยเฉพาะ โดยเลือกพื้นที่ที่จะเป็นเหตุให้เสียหายแก่พื้นที่น้อยที่สุด ถ้ามีหญ้าขึ้นอยู่ต้องชะหญ้าออก (ให้ตัดดินประมาณ 10 เซนติเมตร) แล้วจึงค่อยตั้งเตาไฟ ส่วนหญ้าที่ชะออกนั้นจะต้องหมั่นรดน้ำไว้ เมื่อการอยู่ค่ายพักแรมได้สิ้นสุดลงแล้วก็ให้ปลูกหญ้าไว้ที่เดิม แล้วรดน้ำเพื่อให้คืนสู่สภาพเดิม

ในการจัดทำเครื่องใช้ชิ้นนั้น อะไรควรจัดทำก่อน อะไรควรจัดทำภายหลัง ถือหลักว่าอันไหนสำคัญที่สุดก็ให้จัดทำก่อน แล้วจึงค่อย ๆ จัดทำสิ่งที่มีความสำคัญรองลงมาตามลำดับ

คำแนะนำในการสร้างเครื่องใช้ต่าง ๆ

เตาไฟ มีหลายแบบ เช่น แบบขุดเป็นราง แบบใช้อิฐ หรือก้อนหินวางเป็นสามเส้า แบบเตายืนเป็นแบบสะดวกในการทำครัว ก่อนตั้งเตาไฟควรทำความสะอาดบริเวณนั้นอย่าให้มีเชื้อไฟหรือสิ่งสกปรกที่ติดไฟง่ายอยู่ใกล้ ๆ

กองฟืน ลักษณะของฟืนที่นำมาใช้ควรเป็นไม้แห้ง เพื่อง่ายต่อการก่อไฟ ควรกองให้เป็นระเบียบ อยู่ไม่ห่างจากเตาไฟ ถ้าฝนตกจะต้องมีหลังคาคลุมดิน สำหรับเตายืน อาจเอาฟืนไว้ใต้เตาก็ได้

เครื่องใช้ต่าง ๆ หม้อ กระทะ แก้วน้ำ มีด เขียง ฯลฯ ที่เก็บมีด ที่เก็บกระทะบอกรน้ำ เก็บจาน ที่เก็บถังน้ำ ที่เก็บอาหาร จะต้องจัดทำขึ้น

ที่หุงต้มและรับประทานอาหาร ควรมีหลังคามุงกันแดดกันฝน อาจใช้โต๊ะอาหารและม้านั่งควรจัดทำขึ้นตามแบบง่าย ๆ

หลุมเปียก ขุดหลุมขนาดใหญ่ให้ลึกพอสมควร ที่ปากหลุมใช้กิ่งไม้ ใบไม้ สานเป็นแผงปิด แล้วเอาหญ้าไธยข้างบน หลุมน้ำสำหรับเหน้าต่าง ๆ ที่ไม่ใช่แล้ว เช่น น้ำปนไขมัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เมื่อเทลงไป ไขมันและสิ่งต่าง ๆ จะติดอยู่ที่หญ้า มีแต่น้ำแท้ ๆ ไหลลงไปหลุม แผงที่ปากหลุมจะต้องนำไปเผา และเปลี่ยนใหม่วันละครั้งเป็นอย่างน้อย

หลุมแห้ง ขุดเป็นอีกหลุมหนึ่ง เมื่อทิ้งเศษอาหารแล้ว จะต้องเอาดินกลบ ถ้าเป็นกระป๋อง ก่อขึ้นต้องทุบให้แบนและเผาไฟ ในกรณีที่ค่ายนั้นมีถึงสำหรับเผาขยะหรือเศษอาหารโดยเฉพาะอยู่แล้ว ก็ให้นำขยะและเศษอาหารไปเผา ณ ที่กำหนดไว้

3.3 การสร้างเตาประเภทต่าง ๆ

เตาสำหรับหุงอาหาร

เตาไฟที่ใช้ในการหุงอาหารในการอยู่ค่ายพักแรมมีอยู่หลายแบบ ซึ่งจะจัดการสร้างได้ขณะอยู่ค่ายพักแรมตามสภาพของพื้นที่ เตาไฟแบบต่าง ๆ ได้แก่ เตาราง เตาใช้อิฐและหิน เตาเย็น เตาแขวน ในการก่อสร้างเตาแต่ละครั้งลูกเสือจะต้องทำความเข้าใจรอบ ๆ บริเวณที่ก่อสร้างเตาให้เตียนและอย่าให้มีเชื้อไฟหรือวัสดุที่ติดไฟได้ง่าย ๆ อยู่ใกล้บริเวณนั้น

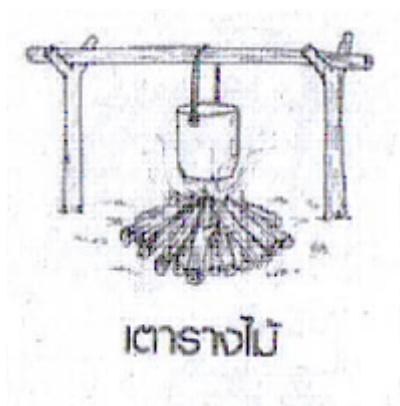
เตาสามเส้า เป็นการนำก้อนหินสามก้อนมาวางบนพื้น จัดระยะห่างให้พอดีกับก้อนหม้อเป็นสามมุมดูให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก

เตาหลุม ขุดหลุมให้มีขนาดกว้างพอเท่ากับหม้อ ลึกพอประมาณ แล้วเจาะรูเพื่อใส่ฟืนด้านหน้า แล้วมีรูระบายอากาศ ด้านข้างเพื่อให้ควันออก

เตาลอย ให้ขุดหลุมสี่มุม แล้วนำท่อนไม้แข็งแรงสี่ต้นทำเป็นเสาสี่มุม นำไม้มาวางพาดผูกเป็นสี่เหลี่ยมและวางคานให้เต็มพื้นที่ ใ้ใช้ใบไม้ปูให้ราบ เอาดินปูพื้นให้หนาพอสมควรอีกชั้น แล้วใช้ก้อนหินทำเป็นเตาสามเส้า หรือเตารางแล้วแต่สะดวก (หากเป็นฤดูฝนสามารถสร้างหลังคาต่อเติมได้)

เตารางไม้ นำไม้ที่มีง่ามสองท่อนมาปักลงดินตรงข้ามกัน แล้วนำไม้ท่อนตรงวางพาดเป็นคานไว้แขวนภาชนะ (ไม้ที่ควรใช้พาดควรเป็นไม้ดิบ ซึ่งจะไม่ทำให้ไหม้ได้ง่าย)

เตาแขวน หรือเตาราว ใช้ไม้ที่มีง่ามมาปักลงดินเป็นระยะห่างให้พอดี แล้วหาไม้ยาวเป็นคานมาพาดง่ามไว้สำหรับแขวนภาชนะ

เตากระป๋อง นำกระป๋องหรือถังขนาดเล็ก ที่พอดีกับหม้อหรือภาชนะ มาผ่าข้างออกเป็นประตูลม แล้วเจาะรูส่วนบนสี่รูเพื่อให้อากาศถ่ายเท

3.4 การประกอบอาหารแบบชาวค่าย

การปรุงอาหารในขณะที่อยู่ค่ายพักแรมหรือเดินป่า เป็นการปรุงอาหารแบบชาวค่าย ไม่สามารถเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ในการหุงต้มได้ครบถ้วน เช่น ใช้เตาหลุม เตาสามเส้า เตาราง ใช้มะพร้าวอ่อนแทนหม้อ กระบอกไม้ไผ่ ใช้ดินพอกเผาแทนการต้ม การปิ้ง เป็นต้น

การปฏิบัติหรือประกอบอาหารบางอย่างที่จำเป็นในขณะที่อยู่ค่ายพักแรม ควรเลือกประกอบอาหารอย่างง่าย รวดเร็ว คงคุณค่าทางอาหาร ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

การหุงข้าวด้วยวิธีต่าง ๆ

1. การหุงข้าวด้วยหม้อหุ สามารถหุงข้าวได้ 2 แบบ คือ แบบไม่ใช้น้ำ และใช้น้ำ

- การหุงข้าวไม่ใช้น้ำ ข้าว 1 ส่วน ต่อน้ำ 2 - 2.5 ส่วน

วิธีหุง

1. ซาวข้าวให้หมดสิ่งสกปรก รินน้ำทิ้ง
2. ตวงน้ำใส่น้ำหม้อ ปิดฝาให้สนิท ตั้งบนเตา ใสไฟแรงจัด
3. เมื่อน้ำเดือดใช้พายกวน 1 ครั้ง พอน้ำจวนแห้งปิดฝามือให้สนิท เอาถ่านหรือฟืนออกเหลือเกลียวไว้ให้ไฟน้อยที่สุด (การกวนคนข้าวนี้เพื่อให้ได้รับความร้อนทั่วถึงกัน)
4. เอียงข้าง ๆ หม้อให้รอบ ๆ ตั้งต่อไปจนน้ำแห้งให้ข้าวสุกและระอุดี ใช้เวลาประมาณ 20 - 25 นาที

- การหุงข้าวเข้ดน้ำข้าว 1 ส่วน ต่อ น้ำ 3 ส่วน

วิธีหุง

1. ซาวข้าวพอหมดสิ่งสกปรก รินน้ำทิ้ง
2. ตวงน้ำใส่น้ำหม้อ ปิดฝาให้สนิท ตั้งบนไฟใช้ไฟแรงจนกระทั่งข้าวเดือด
3. เมื่อน้ำเดือดใช้พายกวนข้าว 1 ครั้ง หรือมากกว่า เพื่อให้ได้รับความร้อนทั่วถึง
4. สังเกตดูพอมันข้าวบาน รินน้ำข้าวทิ้ง เอาขึ้นตั้งบนเตา ใช้ไฟอ่อน ๆ ตะแคงหม้อ หมุนให้ได้รับความร้อนทั่ว ๆ จนน้ำแห้ง จากนั้นให้ยกลงจากเตา

วิธีการแก้ข้าวแฉะ

ข้าวแฉะ เกิดจากปล่อยทิ้งไว้จนเม็ดข้าวบานมาก หรือใส่น้ำน้อย จนน้ำข้าวขึ้นมาก่อนจะเข้ดน้ำข้าวให้ใส่น้ำเปล่าลงไปให้น้ำไม่ขึ้น คนให้ทั่วหม้อ แล้วเข้ดน้ำให้แห้งปิดฝามือให้สนิท แล้วหมุนหม้อไปมา และนำหม้อข้าวไปตั้งที่เตาไฟ โดยใช้ไฟอ่อน ๆ

วิธีแก้ข้าวดิบ

ให้ใช้น้ำพรมข้าวพอประมาณ ค่อยพรมให้ทั่วหม้อแล้วจึงนำหม้อข้าวขึ้นตั้งใหม่ หมุนให้ทั่ว ตั้งให้นานกว่าตั้งข้าวธรรมดา เมื่อยกลงห้ามเปิดฝามือ ควรปิดให้สนิท เพื่อข้าวจะได้สุกระอุดี

วิธีแก้ข้าวไหม้

หากได้กลิ่นข้าวไหม้ รีบเปิดฝามือ เพื่อให้ไอน้ำออก และความร้อนในหม้อจะได้ออกเร็ว ขณะเดียวกันกลิ่นไหม้จะได้ออกไปด้วย ค่อยข้าวตอนบนที่ไม่ไหม้ให้สุก แล้วเปิดฝาทิ้งไว้

การประกอบอาหารด้วยวิธีต่าง ๆ

การต้ม ทำได้ 2 วิธี คือ

1. โดยการใส่ของที่จะทำให้สุกลงไปพร้อมกับน้ำ แล้วนำไปตั้งไฟ เช่น การต้มไข่ ถ้าใส่น้ำเดือดแล้วไข่จะแตกเสียก่อน
2. โดยการใส่ของที่จะทำให้สุก เมื่อน้ำนั้นเดือดแล้ว เช่น การต้มปลา กุ้งเหินคาว

การผัด หมายถึง การทำวัตถุดิบเดียวหรือหลายสิ่ง ซึ่งต้องการให้สุกสำเร็จ เป็นอาหารสิ่งเดียว

วิธีการผัด

โดยการใช้น้ำมันหรือกะทิ ใสในภาชนะที่จะใช้ผัด แล้วนำของที่จะผัดรวมลงไปคนให้สุกทั่วกันและปรุงรสตามชอบ

การทอด ใส่น้ำมันลงในภาชนะที่จะใช้ในการทอด โดยประมาณให้ท่วมของที่จะทอดตั้งไฟให้น้ำมันร้อนจัด จึงใส่ของลงไปทอด การสังเกตของ ที่ทอดว่าสุกหรือยังให้สังเกตตามขอบของสิ่งที่ทอด

การถนอมอาหาร

การตากแห้ง เป็นวิธีที่ง่ายและประหยัดมากที่สุด ใช้ได้กับอาหารประเภทเนื้อสัตว์ ผักและผลไม้ เป็นวิธีที่ทำให้อาหารหมดความชื้นหรือมีความชื้นอยู่เพียงเล็กน้อย เพื่อไม่ให้จุลินทรีย์สามารถเกาะอาศัยและเจริญเติบโตได้ ทำให้อาหารไม่เกิดการบูดเน่า โดยการนำน้ำหรือความชื้นออกจากอาหารให้มากที่สุด เช่น เนื้อเค็ม ปลาเค็ม กุ้งตาก เป็นต้น

การรวน เป็นวิธีการที่คล้ายกับการคั่ว แต่ต้องใส่น้ำมัน นิยมใช้ประกอบอาหารประเภทเนื้อสัตว์ และปรุงรสให้เค็มมากขึ้น เพื่อให้สามารถเก็บไว้รับประทานได้นาน เช่น ไก่รวน เป็ดรวน และปลาหมึกรวน เป็นต้น

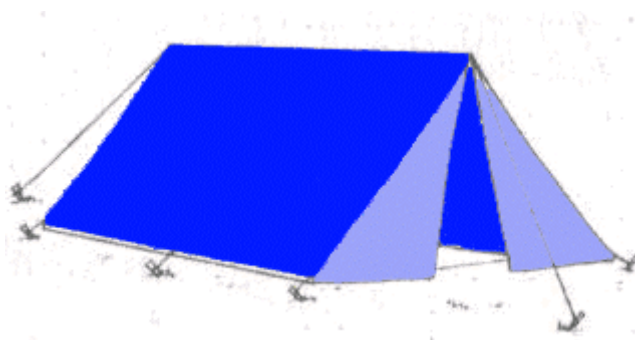

3.5 การกางเต็นท์และการเก็บเต็นท์ชนิดต่าง ๆ

การไปอยู่ค่ายพักแรมของลูกเสือ แต่ก่อนนั้นลูกเสือไปหาที่พักข้างหน้าตามแต่จะตัดแปลงได้ในภูมิประเทศ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ถ้าลูกเสือไม่พักในอาคารลูกเสือจะต้องนอนกลางแจ้ง ซึ่งจะต้องหาวิธีสร้างเพิงที่พักง่าย ๆ ที่สามารถกันแดดกันฝนกันลมและป้องกันสัตว์เลื้อยคลานได้ โดยใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เท่าที่จะหาได้ ต่อมาเริ่มมีการเตรียมอุปกรณ์ไปด้วย เช่น เชือกหลาย ๆ เส้น พลาสติกผืนใหญ่ เป็นต้น ทำให้ง่ายต่อการสร้างเพิงที่พักมากขึ้น

ปัจจุบันลูกเสือส่วนมากจะเตรียมเต็นท์สำเร็จรูปไปด้วยเพราะเต็นท์มีขายอย่างแพร่หลาย และมีให้เลือกหลายแบบหลายสีหลายขนาด มีน้ำหนักเบา มีขนาดกะทัดรัดสามารถนำพกพาไปได้สะดวก

การกางเต็นท์กระเบะ หรือเต็นท์ 5 ชาย

อุปกรณ์และส่วนประกอบ

ในการใช้เต็นท์สำหรับอยู่ค่ายพักแรม จะใช้เต็นท์ 5 ชาย ซึ่งเหมาะสำหรับลูกเสือ จำนวน 2 คน ซึ่งจะใช้พื้นที่ในการกางเต็นท์ไม่มากนักและวิธีการก็ไม่ยุ่งยาก ส่วนประกอบของเต็นท์ 5 ชาย มีดังนี้

1. ผ้าเต็นท์ 2 ผืน
2. เสาค้ำเต็นท์ 2 ชุด (2 เสาค้ำ) ชุดละ 3 ท่อน (3 ท่อนต่อกันเป็น 1 ชุด)
3. สมอบก 10 ตัว (หัวท้าย 2 ตัว ชายด้านข้างด้านละ 3 ตัว ประตูหน้า 1 ตัว และหลัง 1 ตัว)
4. เชือกยึดสมอบก 10 เส้น (เชือกยาวใช้รั้งหัวท้ายเต็นท์ 2 เส้น เชือกสั้นใช้ยึดชายเต็นท์ 6 เส้น และประตูหน้า - หลัง 2 เส้น)

การกางเต็นท์

การกางเต็นท์ 5 ชาย นั้น มีวิธีการดังต่อไปนี้

1. ตัดกระดุมทั้ง 2 ผืนเข้าด้วยกัน
2. ตั้งเสาเต็นท์ทั้ง 2 เสา
3. ผูกเชือกรั้งหัวท้ายกับสมอบก
4. ตอกสมอบกยึดชายเต็นท์

การรื้อเต็นท์ที่พับแรม

1. แก่เชือกที่รั้งหัวท้ายกับสมอบกออก
2. ล้มเสาเต็นท์ทั้ง 2 เสา ลง
3. ถอนสมอบกที่ยึดชายเต็นท์และที่ใช้รั้งหัวท้ายเต็นท์
4. แกะกระดุมเพื่อแยกให้เต็นท์เป็น 2 ผืน
5. ทำความสะอาด เก็บพับให้เรียบร้อย
6. นำผ้าเต็นท์และอุปกรณ์เก็บรวมไว้เป็นที่เดียวกัน

เต็นท์สำเร็จรูป

เต็นท์สำเร็จรูปจะมีลักษณะและรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งมีวางจำหน่ายโดยทั่วไปง่ายต่อการประกอบและการเก็บ แต่ละแบบจะมีรูปแบบการประกอบไม่เหมือนกัน จึงให้ผู้ใช้พิจารณาตามวิธีการของเต็นท์

เต็นท์สำเร็จรูปใช้เป็นที่พัก

สำหรับลูกเสือทั้งหมด (1 หมู่) เป็นเต็นท์ที่มีขนาดใหญ่กว่าเต็นท์กระเบาะ มีน้ำหนักมากกว่าเต็นท์กระเบาะสามารถพกพาไปได้สะดวก พื้นที่ที่ใช้กางเต็นท์จะมีบริเวณกว้างพอสมควร ส่วนวิธีการกางเต็นท์ไม่ยุ่งยากมีลูกเสือช่วยกันเพียง 2 คน ก็สามารถกางเต็นท์ได้

ส่วนประกอบของเต็นท์สำเร็จรูป มีดังนี้

1. ผ้าเต็นท์ 1 ชุด
2. เสาเต็นท์ 2 ชุด (2 เสา) ชุดละ 3 ท่อน (3 ท่อนต่อกันเป็น 1 ชุด หรือ 1 เสา)
3. สมอบก 12 ตัว (ยึดมุมพื้น 4 ตัว ยึดชายหลังคา 6 ตัว หัว 1 ตัว ท้าย 1 ตัว)

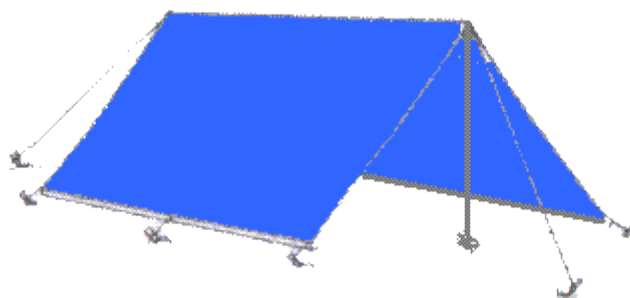
4. เชือกยึดสมอบก 8 เส้น ทุกเส้นมัดติดกับแผ่นเหล็กสำหรับปรับความตึงหย่อนของเชือก (เชือกสั้น 6 เส้นใช้ยึดชายหลังคา เชือกยาว 2 เส้นใช้รั้งหัวท้ายเต็นท์)

วิธีการเต็นท์สำเร็จรูป ปฏิบัติดังนี้

1. ยึดพื้นของเต็นท์ทั้ง 4 มุมด้วยสมอบก 4 ตัว
2. นำเสาชุดที่ 1 (ต่อ 3 ท่อนเข้าด้วยกัน) มาเสียบที่รูหลังคาเต็นท์ ให้คนที่ 1 จับไว้
3. ให้คนที่ 2 ใช้เชือกยาว 1 เส้น ยึดจากหัวเสา (หรือหัวง) ไปยังสมอบกด้านหน้า (โดยผูกด้วยเงื่อนตะกรุดเบ็ด หรือผูกเงื่อนกระหวัดไม้ ไม่ต้องใช้เงื่อนผูกรั้งเพราะเป็นแผ่นปรับความตึงอยู่แล้ว) แล้วใช้เชือกสั้น 2 เส้น ยึดชายเต็นท์เข้ากับสมอบกให้เต็นท์กางออกเป็นรูปหน้าจั่ว
4. ให้คนที่ 2 เดินอ้อมไปอีกด้านหนึ่งต่อเสาที่ 2 เสียบเข้ารูหลังคา เต็นท์อีกด้านหนึ่งแล้วจับเสาไว้ให้คนที่ 1 ปลอมมือจากเสาที่ 1 แล้วนำเชือกยาวเส้นที่ 2 ยึดจากหัวเสาที่ 2 ไปยังสมอบกด้านหลัง
5. ให้คนที่ 2 ปลอมมือจากเสาที่ 2 ได้ เต็นท์จะไม่ล้ม ทั้งสองคนช่วยกันใช้เชือกยึดชายหลังคาเต็นท์ (จุดที่เหลือ) ให้เข้ากับสมอบกแล้วปรับความตึงหย่อนของเต็นท์ให้เรียบร้อย

หมายเหตุ เต็นท์สำเร็จรูปมีหลายแบบ มีรูปทรงไม่เหมือนกัน บางแบบคล้ายเต็นท์กระเบะหรือเต็นท์ 5 ชาย เป็นต้น ใช้สะดวกและเบามากแต่บอบบาง

เต็นท์อย่างง่าย

วิธีนี้ปัจจุบันสะดวกมาก ทั้งยังราคาถูกหาซื้อง่ายใช้ประโยชน์ได้ดี สามารถใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่น โดยใช้ถุงปุ๋ยหรือเสื่อเย็บต่อกันให้ได้เป็นผืนใหญ่ ๆ สามารถใช้

แทนผ้าเต็นท์ได้ จะให้มีขนาดใหญ่เท่าใดก็ได้ตามที่ต้องการ แต่ส่วนใหญ่มักจะทำเป็นผืนใหญ่ใช้เป็นที่พักของลูกเสือได้ทั้งหมด

วิธีทำ

หาไม้สองท่อนมาทำเสา ปักลงในดินให้แน่น แล้วเอาไม้อีกอันหนึ่งพาดทำเป็นข้อเสร็จแล้วใช้ถุงที่เย็บหรือผ้าใบ พาดกับข้อนั้น ที่ปลายทั้งสองข้างรั้งเชือกกับสมอบก

การนำวัสดุต่าง ๆ ที่หาได้ในท้องถิ่นจะง่าย สะดวกและประหยัด เพื่อเป็นการส่งเสริมและปฏิบัติตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9

รูปแบบเต็นท์แบบต่าง ๆ

เต็นท์แบบโดม

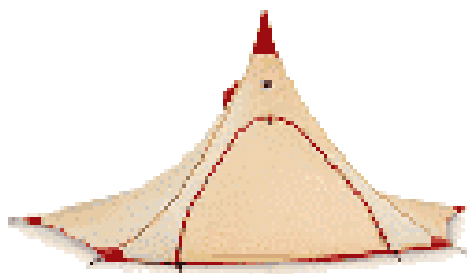
เต็นท์แบบโครง

เต็นท์แบบสามเหลี่ยม

เต็นท์แบบกระโจม

เต็นท์แบบกึ่งถุงนอน

เต็นท์แบบอุโมงค์

ข้อควรระวังในการกางเต็นท์

เมื่อต้องการกางเต็นท์หลายหลังเป็นแนวเดียวกัน ชั้นแรกเล็งให้สมอบก และเสาต้นแรกของทุกเต็นท์อยู่ในแนวเดียวกัน การกางเต็นท์แต่ละหลังให้เล็งสมอบกตัวแรกเสาแรก เสาหลัง และสมอบกตัวหลังทั้ง 4 จุด อยู่ในแนวเดียวกัน เสาทุกต้นที่ยึดเต็นท์จะต้องตั้งฉากกับพื้นเสมอ หลังคาเต็นท์จะต้องไม่มีรอยย่น สมอบกด้านข้างของเต็นท์แต่ละหลังจะต้องเรียงกันอย่างเป็นระเบียบ ถ้าเต็นท์ตั้งไปอาจจะขาดได้ หรือ ถ้าหย่อนเกินไปก็จะกันฝนไม่ได้ ซึ่งจะเป็นสาเหตุทำให้น้ำซึมได้ง่าย และถ้าหากลมพัดแรงอาจทำให้เต็นท์ขาดได้ การผูกเต็นท์ควรใช้เงื่อนผูกครึ่งเพราะสามารถปรับให้ตั้งหย่อนได้ตามต้องการ

การดูแลรักษาเต็นท์

การดูแลรักษาเต็นท์ให้มีอายุการใช้งานที่ยาวนาน หลายคนอาจจะคิดว่า เป็นเรื่องยาก ลองอ่านวิธีการเหล่านี้ดูแล้วคุณจะรู้ว่า เต็นท์ดูแลง่ายนิดเดียว

1. ฝึกกางเต็นท์ให้ถูกวิธี การที่คุณเรียนรู้วิธีการกางเต็นท์อย่างถูกวิธี จะทำให้เต็นท์ของคุณไม่เกิดความเสียหาย เพราะบางครั้งการกางเต็นท์ที่ไม่ถูกวิธี อาจทำให้อุปกรณ์ บางชิ้นเกิดความเสียหายได้ เช่น อาจจะทำให้เสาเต็นท์ผิวดันทำให้เกิดความเสียหายเวลางอเสา เข้ากับเต็นท์ เป็นต้น

2. อย่าเก็บเต็นท์ของคุณขณะที่เปียกถ้าไม่จำเป็น เพราะอาจจะทำให้เกิด กลิ่นอับได้ เราควรจะนำเต็นท์มาผึ่งลมให้แห้งก่อนและนำเศษสิ่งสกปรกออกจากเต็นท์ แล้วจึง ปิดซิปลให้เรียบร้อย

3. ไม่ควรใช้สารเคมีในการทำความสะอาดเต็นท์ เพราะสารเคมีเหล่านี้จะ ทำลายสารที่เคลือบเต็นท์ไว้ ควรใช้แค่ผ้าชุบน้ำเช็ดก็พอ ห้ามใช้แปรงขัดเพราะแปรงจะทำให้ สารเคลือบหลุดออกเช่นกัน

4. ใช้ผ้าพลาสติกปูรองพื้น ผ้ารองพื้นจะใช้ปูรองพื้นก่อนกางเต็นท์ ประโยชน์คือช่วยปกป้องตัวเต็นท์ จากหินและกิ่งไม้อันแหลมคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจจะทำให้พื้น เต็นท์เกิดความเสียหายได้ และนอกจากนี้ยังช่วยลดเวลาในการทำความสะอาด เพราะเพียงแค่ ทำความสะอาดที่ผ้าปูเท่านั้น

5. ใช้สมอบกปิดเต็นท์ บางคนอาจคิดว่าสมอบกไม่จำเป็นเพราะเต็นท์ สามารถทรงตัวได้อยู่แล้ว แต่บางครั้งเมื่อลมแรง เต็นท์อาจจะมีการพลิกซึ่งอาจจะทำให้เต็นท์ เสียหาย ถ้าช่วงที่คุณกางเต็นท์มีลมแรงควรจะนำสมอบกเข้าไปไว้ในเต็นท์ แล้วปิดสมอบกยึดไว้ ซึ่งจะช่วยป้องกันเต็นท์พลิกจากแรงลมได้

6. ใช้อุปกรณ์ซ่อมแซมเต็นท์ถ้าจำเป็น หากเต็นท์เกิดการเสียหาย เช่น ผนังเต็นท์มีรอยฉีกขาด ควรใช้พวกผ้าเทปปิดรอยขาดนั้นไว้ มิฉะนั้น รอยขาดนั้นจะใหญ่ขึ้น เรื่อย ๆ (ลองคิดถึงเสื้อผ้าที่ขาดดู ถ้าเรายังดึงก็จะยิ่งขาดมากขึ้น) อุปกรณ์ซ่อมแซมเต็นท์สามารถ หาซื้อได้ตามร้านอุปกรณ์ทั่วไป

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ชีวิตซาวด์

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 4 วิธีการจัดการค่ายพักแรม

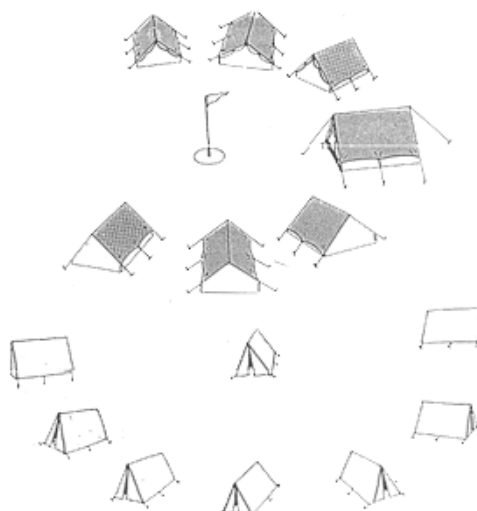
การจัดการค่ายพักแรม เป็นการจัดวางผังการอยู่ค่ายพักแรม ลูกเสือจะต้องสำรวจ คาดคะเนความเหมาะสมของพื้นที่ แหล่งน้ำ เส้นทางคมนาคม เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการเลือกสถานที่ตั้งค่ายและกางเต็นท์

ก่อนที่จะไปตั้งค่ายพักแรมนั้น ควรจะได้มีการศึกษาลักษณะพื้นที่ภูมิประเทศให้ดีเสียก่อน โดยพิจารณาความเหมาะสมจากสิ่งต่อไปนี้

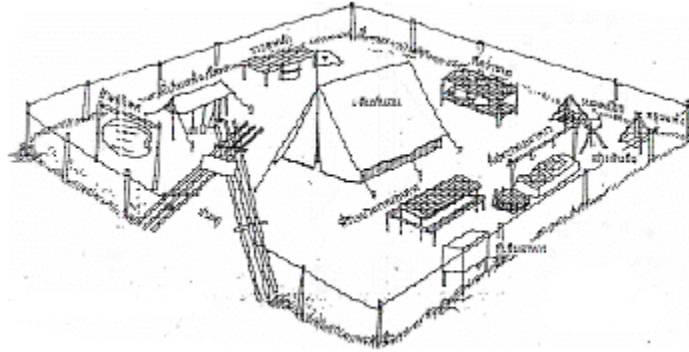
1. อยู่บนที่สูง หรือเชิงเขา เวลาฝนตกมีทางระบายน้ำออกอย่างรวดเร็ว ทำให้ไม่มีน้ำขังในบริเวณค่าย หรือมีฉะนั้น ควรตั้งค่ายบริเวณที่เนื้อดินเป็นดินปนทราย เพื่อให้ น้ำดูดซึมได้โดยรวดเร็ว
2. ไม่ควรอยู่ใกล้สถานที่ที่มีคนพลุกพล่าน เช่น สถานที่ตากอากาศ
3. ไม่ควรอยู่ใกล้ถนนหรือทางรถไฟ เพราะอาจเกิดอุบัติเหตุกับลูกเสือได้
4. ไม่ควรอยู่ใกล้ต้นไม้ใหญ่ เพราะเมื่อเกิดลมพายุอาจหักโค่นลงมาทำให้เกิดอันตรายได้
5. สถานที่ตั้งค่าย ควรมีน้ำดื่ม น้ำใช้เพียงพอ แต่ไม่ควรอยู่ใกล้แม่น้ำ ลำคลอง หนองหรือบึง เพราะอาจเกิดอุบัติเหตุกับลูกเสือได้
6. สถานที่ตั้งค่าย ไม่ควรอยู่ไกลจากตลาดมากนัก ทั้งนี้ เพื่อสะดวกแก่การไปซื้อข้าว และไม่ควรอยู่ไกลจากสถานีอนามัยมากนัก เพื่อว่าเกิดการเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุร้ายแรง จะได้ช่วยเหลือได้ทันท่วงที
7. ควรอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัยจากผู้ก่อการร้าย

การวางผังค่ายพักแรม

การวางผังค่ายพักแรม คือ การกำหนดตำแหน่งที่จะสร้างเต็นท์ สุขาภิบาล ครัว ราวตากผ้า ขึ้นอยู่กับความต้องการ และความเหมาะสมของสถานที่นั้น ๆ

รูปแบบการจัดค่ายหมู่ลูกเสือ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 วิธีการจัดการค่ายพักแรม

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 13

ฝึกปฏิบัติการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย

สาระสำคัญ

การฝึกปฏิบัติการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย เป็นการนำความรู้จากการได้ศึกษาบทเรียนภาคทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งให้ลูกเสือ สามารถวางแผน และปฏิบัติกิจกรรมการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรมและชีวิตชาวค่ายทุกกิจกรรม คือ กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและอุดมการณ์ลูกเสือ กิจกรรมสร้างค่ายพักแรม กิจกรรมชีวิตชาวค่าย กิจกรรมทักษะลูกเสือ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมนันทนาการและชุมนุมรอบกองไฟ กิจกรรมนำเสนอผลงานตามโครงการที่ได้ดำเนินการมาก่อนการเข้าค่าย และสามารถใช้ชีวิตชาวค่ายร่วมกับผู้อื่นในค่ายพักแรมได้อย่างสนุกสนานและมีความสุข

ตัวชี้วัด

1. วางแผนและปฏิบัติกิจกรรมการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่ายทุกกิจกรรม
2. ใช้ชีวิตชาวค่ายร่วมกับผู้อื่นในค่ายพักแรมได้อย่างสนุกสนานและมีความสุข

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม และอุดมการณ์ลูกเสือ
- เรื่องที่ 2 กิจกรรมสร้างค่ายพักแรม
- เรื่องที่ 3 กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
- เรื่องที่ 4 กิจกรรมฝึกทักษะลูกเสือ
- เรื่องที่ 5 กิจกรรมกลางแจ้ง
- เรื่องที่ 6 กิจกรรมนันทนาการ และชุมนุมรอบกองไฟ
- เรื่องที่ 7 กิจกรรมนำเสนอผลการดำเนินงาน ตามโครงการที่ได้ดำเนินการมาก่อนการเข้าค่าย

เวลาที่ใช้ในการศึกษา 40 ชั่วโมง

สื่อการเรียนรู้

1. ชุติวิชา ลูกเสือ กศน. รหัสรายวิชา สค22021
2. สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุติวิชา
3. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

เรื่องที่ 1 การวางแผนและปฏิบัติกิจกรรมการเดินทางไกลการอยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย

การเดินทางไกล ลูกเสือต้องเตรียมความพร้อมทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถทักษะที่จำเป็นในการให้ รวมทั้งการบรรจุเครื่องหลัง ซึ่งประกอบด้วย เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ประจำตัว ยาประจำตัว อุปกรณ์การเรียนรู้และการจัดบันทึกกิจกรรม อุปกรณ์ที่จำเป็นตามฤดูกาล อุปกรณ์เครื่องนอนส่วนตัว และอุปกรณ์ประจำกายลูกเสือ

ลูกเสือและผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ร่วมกันวางแผนการเดินทางไกล โดยการสำรวจ เส้นทาง การเดินทาง ความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรม และกำหนดวัน เวลา สถานที่ ให้เหมาะสม กำหนดบทบาทให้แต่ละคนในฐานะผู้นำ ผู้ตาม ผู้ประสานงาน ผู้ควบคุม ผู้รับผิดชอบ ร่วมกัน ประชุมซักซ้อมความเข้าใจที่ตรงกัน กำหนดนัดหมายที่ชัดเจน รัดกุม และปฏิบัติตามแผน

การอยู่ค่ายพักแรม ต้องมีกิจกรรมการแสดงรอบกองไฟ เพื่อปลุกใจ และส่งเสริม ความสามัคคีของหมู่คณะ เปิดโอกาสให้ลูกเสือได้แสดงออก และรู้จักกันมากยิ่งขึ้น ซึ่ง บี.พี. ได้ริเริ่ม ในการนำเด็กไปอยู่ค่ายพักแรมที่เกาะบราวน์ซี ประเทศอังกฤษ การชุมนุมรอบกองไฟ ภาษาอังกฤษ เรียกว่า Camp Fire ในภาษาไทยเดิมมักเรียกกันว่า การเล่นหรือการแสดงรอบกองไฟ ซึ่งความจริง การเล่นหรือการแสดงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการชุมนุมรอบกองไฟ

การชุมนุมรอบกองไฟ มีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อเป็นการฝึกอบรมในตอนกลางคืน ดังที่ บี.พี. ได้ใช้เป็นหลักในการฝึกอบรม ผู้ที่ไปอยู่ค่ายพักแรม
2. เพื่อให้ลูกเสือได้ร้องเพลงร่วมกัน หรือแสดงกิริยาอาการอย่างเดียวกัน
3. เพื่อให้ลูกเสือแต่ละหมู่ได้มีโอกาสออกมาแสดงรอบกองไฟ
4. ในบางกรณี อาจใช้เป็นโอกาสสำหรับประกอบพิธีสำคัญ
5. ในบางกรณีอาจเชิญบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ตลอดจนชาวบ้านให้มาร่วมการชุมนุม รอบกองไฟ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมกิจการลูกเสือ

การแสดงรอบกองไฟมีข้อกำหนดบางประการ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม ได้แก่

- 1) เรื่องที่จะแสดง ควรเป็นเรื่องสนุกสนาน ขนบธรรมเนียมประเพณี ประวัติศาสตร์เรื่องที่เป็นคติเตือนใจ
- 2) เรื่องที่ไม่ควรนำมาแสดง เช่น เรื่องไร้สาระ เรื่องผีสาง เรื่องลามก เรื่องอนาจาร เรื่องเสียชื่อเสียง เรื่องล้อเลียนการเมือง เรื่องหมิ่นสถาบันชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์

3) การใช้คำพูดและวาจาที่เหมาะสม คำสุภาพ คำที่ไม่หยาบคาย คำต่ำทอ

4) ชุดการแสดง ควรเป็นชุดที่มีความเหมาะสมกับเรื่องที่จะแสดงมีความ
สุภาพสอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่แสดง

แผนการปฏิบัติกิจกรรมการเดินทางไกล อยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย

วัน - เวลา	กิจกรรม	เวลา (นาที)	ขอบข่ายเนื้อหา
วันที่ 1			
07.00 – 08.00 น.	รายงานตัว/ลงทะเบียน	60	กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม
08.00 – 09.00 น.	ปฐมนิเทศ ชี้แจงวัตถุประสงค์การเข้าค่าย	60	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์
09.00 – 10.00 น.	พิธีเปิดทางราชการ (ในหอประชุม) - กล่าวรายงาน - ประธานกล่าวเปิด ให้โอวาทและ ถวายราชสดุดี	60	กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม และอุดมการณ์ลูกเสือ
10.00 – 10.30 น.	พิธีเปิดทางการลูกเสือ (รอบเสาธง) - ผู้อำนวยการฝึกอบรมกล่าวต้อนรับ - แนะนำคณะวิทยากร	30	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ ลูกเสือ
10.30 – 11.15 น.	วิชาประวัติลูกเสือไทย	45	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ ลูกเสือ
11.15 – 12.00 น.	วิชาประวัติลูกเสือโลก	45	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ ลูกเสือ
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
13.00 – 13.30 น.	นันทนาการ	30	กิจกรรมนันทนาการ
13.30 – 14.30 น.	วิชาวินัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย สัญญาณนกหวีด และระเบียบแถว	60	กิจกรรมทักษะลูกเสือ
14.30 – 17.00 น.	วิชาชาวค่าย	150	กิจกรรมสร้างค่ายพักแรม

วัน - เวลา	กิจกรรม	เวลา (นาที)	ขอขำเนื้อหา
17.00 – 18.00 น.	ฐานที่ 1 อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
18.00 – 19.00 น.	ฐานที่ 2 สุขภาพ ฐานที่ 3 อุปกรณ์ครัว ฐานที่ 4 เต็นท์ ประกอบอาหารแบบชาวค่าย ซักธงลง/รับประทานอาหาร ภารกิจส่วนตัว	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
19.00 – 19.30 น.	นันทนาการ	30	กิจกรรมนันทนาการ
19.30 – 21.30 น.	พิธีประจำกองลูกเสือวิสามัญ	120	กิจกรรมฝึกทักษะลูกเสือ
21.30 น.	นัดหมาย สวดมนต์ เข้านอน	30	กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม
วันที่ 2			
05.00 – 05.30 น.	ตื่นนอน ภารกิจส่วนตัว	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
05.30 – 06.30 น.	กายบริหาร/ระเบียบแถว/ประกอบ อาหาร	60	กิจกรรมกลางแจ้ง/ทักษะ ลูกเสือ
06.30 – 07.30 น.	รับประทานอาหาร/ภารกิจส่วนตัว	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
07.30 – 08.00 น.	ตรวจเยี่ยม สายที่ 1 เครื่องแบบ ที่พัก สุขภาพ สายที่ 2 เครื่องแบบ ที่พัก สุขภาพ สายบริการ (พิเศษ) ความสะอาด ความเรียบร้อยรอบบริเวณ	30	กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม
08.00 – 08.30 น.	ประชุมกองรอบเสาธง	30	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ ลูกเสือ
08.30 – 09.00 น.	นันทนาการ	30	กิจกรรมนันทนาการ
08.30 – 09.00 น.	สำรวจชุมชน	180	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ ลูกเสือ
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย

วัน - เวลา	กิจกรรม	เวลา (นาที)	ขอขำเนื้อหา
13.00 – 13.30 น.	นันทนาการ	30	กิจกรรมนันทนาการ
13.30 – 14.30 น.	วิชาแผนที่ – เข็มทิศ	60	กิจกรรมฝึกทักษะลูกเสือ
14.30 – 16.00 น.	กิจกรรมบุกเบิก - ผูกประคบ - ผูกกากบาท - ผูกทแยง	90	กิจกรรมฝึกทักษะลูกเสือ
16.00 – 17.00 น.	การประชุมรอบกองไฟ (ทฤษฎี)	60	กิจกรรมนันทนาการ
17.00 – 18.00 น.	ประกอบอาหารแบบชาวค่าย	60	และประชุมรอบกองไฟ
18.00 – 19.00 น.	ซักธงลง/รับประทานอาหาร/ภารกิจ ส่วนตัว	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
19.00 – 21.00 น.	ประชุมรอบกองไฟ (ปฏิบัติ)	120	กิจกรรมนันทนาการ และประชุมรอบกองไฟ
21.00 – 21.30 น.	นัดหมาย สวดมนต์ เข้านอน	30	กิจกรรมเสริมสร้าง คุณธรรม
วันที่ 3			
05.00 – 05.30 น.	ตื่นนอน ภารกิจส่วนตัว	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
05.30 – 06.30 น.	กายบริหาร/ระเบียบแถว/ประกอบ อาหาร	60	กิจกรรมกลางแจ้ง/ทักษะ ลูกเสือ
06.30 – 07.30 น.	รับประทานอาหารเช้า/ภารกิจส่วนตัว	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
07.30 – 08.00 น.	ตรวจเยี่ยม สายที่ 1 เครื่องแบบ ที่พัก สุธาภิบาล สายที่ 2 เครื่องแบบ ที่พัก สุธาภิบาล สายบริการ ความสะอาดบริเวณ	30	กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม
08.00 – 08.30 น.	ประชุมกองรอบเสาธง	30	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ ลูกเสือ
08.30 – 09.00 น.	นันทนาการ	30	กิจกรรมนันทนาการ

วัน - เวลา	กิจกรรม	เวลา (นาที)	ขอบข่ายเนื้อหา
09.00 – 12.00 น.	วิชาปฐมพยาบาล	180	กิจกรรมทักษะลูกเสือ
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน	60	กิจกรรมชีวิตชาวค่าย
13.00 – 13.30 น.	นันทนาการ	30	กิจกรรมนันทนาการ
13.30 – 14.30 น.	จิตอาสากับการสร้างปณิธานความดี ของลูกเสือ กศน.	60	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ ลูกเสือ
14.30 – 15.30 น.	สรุปบทเรียนสะท้อนความคิดเห็น ประเมินผล	60	กิจกรรมนำเสนอผลการ ดำเนินงานตามโครงการ
15.30 – 16.30 น.	พิธีปิดการอบรม - ในห้องประชุม - รอบเสาธง	60	กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ ลูกเสือ
16.30 น.	เดินทางกลับ		กิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์ ลูกเสือ

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 การวางแผนและปฏิบัติกิจกรรมการเดินทางไกล การอยู่ค่ายพักแรม และชีวิตชาวค่าย

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

เรื่องที่ 2 การใช้ชีวิตชาวค่ายร่วมกับผู้อื่นในค่ายพักแรม

กิจกรรมในค่ายพักแรมมีหลากหลายมากมาย ได้แก่ กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม และอุดมการณ์ลูกเสือ กิจกรรมสร้างค่ายพักแรม กิจกรรมชีวิตชาวค่าย กิจกรรมทักษะลูกเสือ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมนันทนาการ และชุมนุมรอบกองไฟ ตลอดจนกิจกรรมนำเสนอผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาชุมชนและสังคม ซึ่งได้ดำเนินการไว้ก่อนการเข้าค่ายพักแรม ซึ่งกิจกรรมทั้งหลายเหล่านี้ได้กำหนดให้ลูกเสือทุกคน ทุกหมู่ ร่วมกันคิดแก้ปัญหา ร่วมกันวางแผน ลองผิดลองถูกร่วมกัน ตัดสินใจปฏิบัติร่วมกันอย่างมีความสุข และมีความภาคภูมิใจร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมทุกกิจกรรมจะทำให้ลูกเสือได้สัมผัสประสบการณ์ของการผจญภัย การได้เพื่อน การได้สัมผัสกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การได้หัวเราะอย่างมีความสุข และมีความสำเร็จ สุขสมร่วมกัน

การใช้ชีวิตชาวค่าย และการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นในค่ายพักแรม เป็นการฝึกทักษะชีวิต ฝึกให้รู้จักความเอื้ออาทร ความเข้าใจ รู้จักการให้อภัย รู้จักรู้จัก รู้สามัคคี รู้จักหน้าที่ มีวินัย รู้จักการปรับตัวเข้าหากัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสถานการณ์ที่คับขัน และมีข้อจำกัดมากมาย ทำให้มีโอกาสพัฒนากระบวนการความคิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานเป็นหมู่ ยอมรับบทบาท หน้าที่ของกันและกัน พัฒนาความเป็นผู้นำ ผู้ตาม เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย เพื่อการเป็นพลเมืองดีของสังคม

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 การใช้ชีวิตชาวค่ายร่วมกับผู้อื่นในค่ายพักแรม

(ให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2 ที่สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา)

บรรณานุกรม

- กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข. **คู่มือปฐมพยาบาลสำหรับประชาชน ฉบับจิตอาสา เฉพาะกิจด้านการแพทย์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท โอ – วิทย์ (ประเทศไทย) จำกัด, 2560.
- กวี พันธุ์มีเชาว์. **เงื่อนเชือก**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ สกสค., 2555.
- คณะอนุกรรมการลูกเสือฝ้ายฝักอบรม สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ. **คู่มือฝักอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือวิสามัญขั้นความรู้เบื้องต้น (B.T.C.)**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสค.ลาดพร้าว, 2550.
- “จริยธรรม”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://th.wikipedia.org/wiki/จริยธรรม>. (วันที่ค้นข้อมูล : 16 กุมภาพันธ์ 2561).
- ชินวรรณ บุญเกียรติ. **ในสารานุกรมลูกเสือ (เล่ม1, หน้า ข)**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2554.
- เทวินทร์ วาริศรี. “**วิชาอุบัติเหตุและการป้องกันอุบัติเหตุ**”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.tawin.org>. (วันที่ค้นข้อมูล : 6 กุมภาพันธ์ 2561).
- นุชจรีย์ ปัดสวน. **ประเภทเข็มทิศซิลวา**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://noppadonnie2222.wordpress.com> (ส่วนประกอบของเข็มทิศซิลวา). (วันที่ค้นข้อมูล : 6 กุมภาพันธ์ 2561).
- บุญไสย์ มาตย์นอก L.T.. **คู่มือลูกเสือวิสามัญ 1 หลักสูตรเครื่องหมายลูกเสือโลก**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : บี.พี.ที. บิ๊กแอนด์ปรีน, 2554.
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://th.wikipedia.org/wiki/พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว>. (วันที่ค้นข้อมูล : 7 กุมภาพันธ์ 2561).
- วิธีการผายปอด และการช่วยหายใจ”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.honestdocs.co/artificial-respiration-methods>. (วันที่ค้นข้อมูล : 8 กุมภาพันธ์ 2561).
- วิภาพร วรหาญ. **การปฐมพยาบาลและการพยาบาลฉุกเฉิน**. พิมพ์ครั้งที่ 13. ขอนแก่น : ขอนแก่น การพิมพ์, 2552.

ศูนย์ฝึกอบรมปฐมพยาบาลและสุขภาพอนามัย สภากาชาดไทย. **คู่มือปฐมพยาบาลเบื้องต้น (Basic First Aid Manual)**. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี : บริษัท เนชั่นโฮลย์ 1954 จำกัด, 2559.

_____. **คู่มือปฐมพยาบาลเบื้องต้น (Basic First Aid Manual)**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ :บริษัท เซเวนพรีนติ้ง กรุ๊ป จำกัด.2552.

_____. **“โรคลมแดด”**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.bangkokhealth.com/health/article/โรคลมแดด-638. (วันที่ค้นข้อมูล : 8 กุมภาพันธ์ 2561).

สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุพรรณบุรี. **“อุบัติเหตุจากการจมน้ำและการป้องกัน”**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.ipesp.ac.th/learning/supitcha/html/D3-3-7.html>. (วันที่ค้นข้อมูล : 8 กุมภาพันธ์ 2561).

สภาลูกเสือแห่งชาติ. **90 ปี ลูกเสือไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา. ลาดพร้าว, 2544.

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ราชโบาย แนวทางปฏิบัติ 9 ข้อ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.thairath>. (วันที่ค้นข้อมูล : 8 กุมภาพันธ์ 2561).

สำนักงานลูกเสือยุวกาชาด และกิจกรรมนักเรียน. **กิจกรรมลูกเสือเพื่อพัฒนา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2554.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน. **เกณฑ์การประเมินคุณภาพงานลูกเสือในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : สกสค.ลาดพร้าว, 2551.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). **คู่มือการจัดกิจกรรมลูกเสือเสริมสร้างทักษะชีวิต ประเภทลูกเสือสามัญ หลักสูตรลูกเสือโต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ฉบับปรับปรุง 2559)**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://resource.thaihealth.or.th/library/musthave/15683>. (วันที่ค้นข้อมูล : 8 กุมภาพันธ์ 2561).

สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ ร่วมกับ ฝ่ายวิชาการ กองการลูกเสือกรมพลศึกษา . **“คู่มือการจัดการฝึกอบรมลูกเสือวิสามัญ”**

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ **สารานุกรมลูกเสือไทย 100 ปีการลูกเสือไทย**. กรุงเทพฯ.

: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2554.

เสถียร หมุดปิน. **การใช้เข็มทิศซิลวา Silva**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

http://scout.bmk.in.th/map_asimut/silva.htm (รูปเข็มทิศแบบซิลวา).

(วันที่ค้นข้อมูล : 5 กุมภาพันธ์ 2561).

องค์การลูกเสือโลก. **หลักการลูกเสือ**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://www.Scout.org/wso/scout.html>. (วันที่ค้นข้อมูล : 5 กุมภาพันธ์ 2561).

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการจัดทำต้นฉบับชุดวิชา รายวิชาเลือกบังคับ
และสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาลูกเสือ กศน. ทั้ง 3 ระดับการศึกษา

ระหว่างวันที่ 5 – 9 กุมภาพันธ์ 2561

ณ โรงแรมนทบุรีพาเลซ จังหวัดนนทบุรี

1. นายกฤตชัย อรุณรัตน์	เลขาธิการ กศน.
2. นางสาววิเลขา ลีสุวรรณ	รองเลขาธิการ กศน.
3. นางสุรีวัลย์ ลิ้มพิพัฒน์กุล	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาตรฐานการศึกษา
4. นางรุ่งอรุณ ไสยโสภณ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
5. นางสาววารภรณ์ ศิริวรรณ	ข้าราชการบำนาญ
6. นางสาวเนาวเรศ น้อยพานิชย์	ข้าราชการบำนาญ
7. นายไพฑูรย์ ลิศนันท์	ข้าราชการบำนาญ
8. นายเจริญศักดิ์ ดีแสน	ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาลำปาง
9. นายอนันต์ คงชุม	รองผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. จังหวัดสุโขทัย
10. นายวรวุฒิ หุณมาตรา	ผู้อำนวยการ กศน.เขตคลองสาน กทม.
11. นางสาววิมลรัตน์ ภูริคุปต์	ผู้อำนวยการ กศน.เขตบางเขน กทม.
12. นางอุบลรัตน์ ชุนทพันธ์	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
13. นายไพโรจน์ กันทพงศ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนลำหามเขม (ประชาราตรีอนุสรณ์) จังหวัดปทุมธานี
14. ว่าที่ร้อยตรี สุเมธ สุจริยวงศ์	รองผู้อำนวยการโรงเรียนงามมานะ (แผน – ทัพบกทิศ)
15. นายบวรวิทย์ เลิศไกร	รองผู้อำนวยการโรงเรียนศุภกรณ์วิทยา
16. นายบันเทิง จันทร์นิเวศน์	โรงเรียนบางมดวิทยา “สีสุกหวาดจวนอุปลัมภ์”
17. นางสาวสโรชา บุรีศรี	เลขานุการฯ สำนักงาน ก.ค.ศ.
18. นายกฤตพัฒน์ นิชัยวุฒิมะ	สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน
19. นางกนกวรรณ นิมเจริญ	สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน
20. นายเอกสิทธิ์ สวัสดิ์วงศ์	สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ
21. นายเอกชัย ลำเหลือ	สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ
22. นายศรัณยพงศ์ ชัตติยะนนท์	กศน.อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

23. นายขวัญชัย เนียมหอม	กศน.อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
24. นางสาววรรณพร ปัทมานนท์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย
25. นางสาวเบญจวรรณ อำไพศรี	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย
26. นางเยาวรัตน์ ปิ่นมณีวงศ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย
27. นางสาวจิตติมา วงศ์บัณฑิต	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย
28. นางกมลทิพย์ ช่วยแก้ว	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย
29. นางสาวสุจริยา พุ่มไสไล	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย
30. นายจตุรงค์ ทองดารา	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย
31. นางสุกัญญา กุลเลิศพิทยา	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย
32. นายชัยวิชิต สารัญญ	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการบรรณาธิการต้นฉบับชุดวิชา รายวิชาเลือกบังคับ
และสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาลูกเสือ กศน. ทั้ง 3 ระดับการศึกษา
ครั้งที่ 1 วันที่ 12 – 16 มีนาคม 2561
ณ ห้องประชุมอารีย์ กุลตัญท์ อาคาร กศน.ชั้น 6

นางรุ่งอรุณ ไสยโสภณ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
นางสาววราภรณ์ ศิริวรรณ	ข้าราชการบำนาญ
นางสาวเนาวเรศ น้อยพานิช	ข้าราชการบำนาญ
นายเจริญศักดิ์ ดีแสน	ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาลำปาง
นายบันเทิง จันทร์นิเวศน์	โรงเรียนบางมดวิทยา “สีสุกหวาดอุปถัมภ์”
นายขวัญชัย เนียมหอม	กศน.อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
นายชัยวิชิต สารัญญ	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการบรรณาธิการต้นฉบับชุดวิชา รายวิชาเลือกบังคับ
และสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาลูกเสือ กศน. ทั้ง 3 ระดับการศึกษา
ครั้งที่ 2 วันที่ 26 – 30 มีนาคม 2561

ณ โรงแรมชลพฤกษ์ รีสอร์ท จังหวัดนครนายก

นางรุ่งอรุณ ไสยโสภณ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
นางสาววราภรณ์ ศิริวรรณ	ข้าราชการบำนาญ
นางสาวเนาวเรศ น้อยพานิช	ข้าราชการบำนาญ
นายเจริญศักดิ์ ดีแสน	ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาลำปาง
นายบันเทิง จันทร์นิเวศน์	โรงเรียนบางมดวิทยา “สีสุกหวาดอุปลัมภ์”
นายขวัญชัย เนียมหอม	กศน.อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
นายชัยวิชิต สารัญ	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการบรรณาธิการต้นฉบับชุดวิชา รายวิชาเลือกบังคับ
และสมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาลูกเสือ กศน. ทั้ง 3 ระดับการศึกษา
ครั้งที่ 3 วันที่ 7 - 9 พฤษภาคม 2561
ณ โรงแรมนนทบุรี พาเลซ นนทบุรี

นางรุ่งอรุณ ไสยโสภณ

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย

นางสาววราภรณ์ ศิริวรรณ

ข้าราชการบำนาญ

นางสาวเนาวเรศ น้อยพานิช

ข้าราชการบำนาญ

นางนพรัตน์ เวโรจน์เสวีวงศ์

ข้าราชการบำนาญ

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายกฤตชัย อรุณรัตน์

นางสาววิเลขา ลีสุวรรณ

นางสาววรารภรณ์ ศิริวรรณ

นางรุ่งอรุณ ไสยโสภณ

เลขาธิการ กศน.

รองเลขาธิการ กศน.

ข้าราชการบำนาญ

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษาอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัย

คณะทำงาน

นายศุภโชค ศรีรัตนศิลป์

นางสาวทิพวรรณ วงศ์เรือน

นางสาวชมพูนท สังข์พิชัย

หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาสื่อการเรียนรู้

กลุ่มพัฒนาการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กลุ่มพัฒนาการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กลุ่มพัฒนาการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

นางสาวทิพวรรณ วงศ์เรือน

นางสาววิยะดา ทองดี

นางสาวนภาพร อมรเดชาวัฒน์

นางวรรณิ ศรีสิริวรรณกุล

นางสาวชาลินี ธรรมธิดา

นางสาวชมพูนท สังข์พิชัย

นางสาวขวัญฤดี ลิ่วรรโณ

กลุ่มพัฒนาการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กลุ่มพัฒนาการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กลุ่มพัฒนาการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กลุ่มพัฒนาการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กลุ่มพัฒนาการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กลุ่มพัฒนาการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กลุ่มพัฒนาการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ผู้ออกแบบปก

นายศุภโชค ศรีรัตนศิลป์

กลุ่มพัฒนาการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ห้ามจำหน่าย

ชุดวิชาเล่มนี้ ลิขสิทธิ์เป็นของ สำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ